

วารสารธรรมเพื่อชีวิต Journal of Dhamma for Life

(Peer-reviewed & Open Access Journal)

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2566)

VOLUME 29 NO. 3 (JULY-SEPTEMBER 2023)

Original photoshoot by Journal of Dhamma for Life

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
Journal of Dhamma for Life

สารจากบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นปีที่ 29 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2566) ของการดำเนินงานวารสารธรรมเพื่อชีวิต ซึ่งวารสารได้ดำเนินการรับใช้สังคมด้วยการเผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนากับสหศาสตร์ และส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการวิจัย และวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนบุคคลภายนอกที่สนใจ ได้มีโอกาสนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อีกทั้งแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระพุทธศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการบริหารธุรกิจ พัฒนาสังคมและการศึกษา ภายใต้สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านวิชาการ ประสบการณ์ และเป็นแหล่งอ้างอิงในการเผยแพร่บทความของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารธรรมเพื่อชีวิตเป็นอย่างดีทั้งผู้แต่งที่ส่งบทความงานวิจัยและงานวิชาการเข้ามาเพื่อเผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาใช้เวลาในการประเมินบทความงานวิจัยและงานวิชาการ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้มีส่วนเป็นอย่างมากในการพัฒนาผลงานวิชาการและช่วยให้ผลงานได้รับการเผยแพร่อย่างมีคุณภาพทางวิชาการ ต่อไป

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

วัตถุประสงค์ของวารสาร (Aims of the Journal)

วารสารธรรมเพื่อชีวิตเป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเผยแพร่สาระธรรมของมูลนิธิพุทธศาสนศึกษา 2) เพื่อพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) 3) เพื่อเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานสำหรับตีพิมพ์ผลงานของสมาชิกมูลนิธิและบุคคลทั่วไป

ขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ (Scope of the Journal)

ขอบเขตเนื้อหาที่วารสารเปิดรับ ได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนา 2) ด้านปรัชญา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ 4) ด้านเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ 5) ด้านศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รูปแบบการการตีพิมพ์ (Process of Publication)

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ การประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยอย่างน้อยบทความละ 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ โดยเป็นการประเมินในรูปแบบการปกปิดชื่อผู้ประเมินและผู้เขียน (Double-blind Peer Review) และบทความต้นฉบับต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ภาษาที่รับตีพิมพ์ (Languages)

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

การกำหนดตีพิมพ์ (Publication Frequency)

กำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร. มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

รองบรรณาธิการ

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร. คณะศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร.	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสุทธิชัย มนต์ชโย, ดร.	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
พระมหาวิรัชชัย วีระชัย	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
ผศ. ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ. ดร.ฉัตรวิญญ์ องค์กรสิงห์	วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
ผศ.จรงค์ ศุภกิจเจริญ	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
อ. ดร.เพ็ญศรี บางบอน	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยชินวัตร
อ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.สุประภา ศรีทอง	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร. คณะศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย

นายเกริกชัย สัมเขียวหวาน มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม

พระมหาวิรัชชัย วีระชัย มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ (Content)	
สารจากบรรณาธิการ	a
สารบัญ	d
1. การประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงาน ฝ่ายบริหารการ ปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย	1-10
• ปุณณภา บุญรุ่งเกียรติ An Application Of Sarāṇīyadhamma In the working of Business Network Management Staff, Kasikornthai Bank • Punnapha Boonrunkiat	
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร	11-22
• ปัญจรีย์ จุลไกรอานิสงส์, ภัทรี 프리สตัด, ดร.โสภางค์พัคค์ตร์ หรายเจริญ Guidelines for Potential Development of Real Estate Entrepreneurs in Bangkok • Panjaree Julkraianisong, Phatre Friestad, Dr.Sopangpak Raicharoen	
3. การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม	23-35
• แก้วใจเพชร กล้าจน, ผศ.ดร.ฉัตรวรวิญช์ องค์กรสิงห์ Zero Baht Health Care Based on the Buddhist Dhamma Medicine Concept • Kaewjaiphet Klajon, Asst. Prof. Dr.Chatwarun Angasinha	
4. ความสุขในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการทำงานของพนักงาน ระดับ ปฏิบัติการบริษัทการบินในประเทศไทย	36-52
• อัครวัฒน์ เมธีวิระโยธิน วุฒิวิงศ์, ศ.พญ.บุรณี กาญจนถวัลย์ Work Happiness and Associated Factor of Officer in a Commercial Airline in Thailand	

- Akarawat Metheeveerayothin Wutthiwong, Prof. Dr. Buranee Kanchanatawan, M.D., Msc.

5. การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร 53-65

- ดร.ธัชชาพัฒน์ ยุกตานนท์, ปัญจรีย์ จุลไกรอนิสงส์, ดร.โสภางค์พัคตร์
หรรษาเจริญ

Modern Tourism Management of Bangkok

- Dr.Taschapat Yuktananda , Panjaree Julkraianisong, Dr.
Sopangpak Raicharoen

6. การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร
มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในกรุงเทพมหานคร 66-80

- อีรเดช สมองทวีพร

Good Governance Application Affecting Organizational Commitment
of Private University Personnel in Bangkok

- Teeradej Snongtaweepon

7. ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อ ที่ว่าการอำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี 81-91

- จิราภรณ์ ชูชำนาญ, ณัฐวัฒน์ รักแดง, พระครูธีรธรรมานุยุต (ธีระยุทธ
เงินสยาม), พระครูธรรมธร เดโช ฐิตเตโช (สำเร็จ)

Satisfaction with the Quality of Life of the People Who Come in
Contact Muang District Office Surat Thani Province

- Jiraphon Choochamnan, Natthawat Rakdang,
Phrakhruterathannayut (Thirayut Ngoensayam),
Phrakhruthammathon Decho Thitajejo (Samrej)

8. บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อ การดำเนินชีวิต
ของคนไทย 92-108
 - พระประธาน ขยาภิรโต อร่ามวานิชย์, พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร

Integrating the Value of Faith According to Theravada Buddhist
Philosophy Towards the Lives of Thai People

 - Phra Prasan Jayabhirato Aramvanich,
Asst.Prof.Dr.PhraSutthisanmethi
9. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี 109-119
 - ดร.โสภางค์พัคตร์ หรัยเจริญ

Factors Affecting Human Potential Development in Chonburi
Province

 - Dr.Sopangpak Raicharoen
10. นวัตกรรมสังคมเพื่อการสนับสนุนเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 120-133
 - ภัทร์ชนกรชัย อยู่รอด, ผศ.ดร.สุริยะใส กตะศิลา

Social Innovation for Farmer Development of the Office of Farmers'
Reconstruction and Development Fund

 - Phatchanokrat Yoorot, Assist. Prof. Dr. Suriyasai Katasila
11. การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 134-144
 - จิตรลดา แจ็กเผือกหอม

The Strategic Planning and the Student Quality of Under the Bangkok
Metropolitan Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

 - Chitlada Chekphuakhom

12. The Antecedents of Express Delivery Service Company Selection and Customer Satisfaction: Behavioral Intention from Bangkok, Thailand 145-157
 - Dr.Tippawan Lertatthakornkit ; Mr.Kazi Ziaul Zafri, Dr.Pensri Bangbon
13. The Influence of Shanxi Merchant Culture on Brand Culture Management 158-171
 - Jiazi Tantai, Dr.Sarana Phtochanachan, Dr.Dheetawat Nukulki
14. การศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนภาษาบาลี บาลีไวยากรณ์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กับ มุลน้อยอาศัยมูลใหญ่ของสมเด็จพระวันรัต (จิต) 172-183
 - เพิ่มพูน หงษ์เหิร, ผศ.ดร.สมพรนุช ต้นศรีสุข

A Comparative Study of Pali Grammar Books Pali Vaiyakorn by Prince Vajiranavarorasa and Moon Noi Asai Moon Yai by Somdet Phra Vanarat (DIT)

 - Phempoon Honghern, Assist.Prof.Dr.Sompornnuch Tansrisook
15. ปรัชญาประเพณีมาฆปุริมาสที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ใน จังหวัดปราจีนบุรี 184-193
 - อนุชิต กิ่งนรา, ดร.กฤตสุขิน พลเสน

The Influences of Maghapurami Sri Prachin Philosophy Towards People In Prachinburi Province

 - Anuchit Kingnara, Dr.Kitsuchin Ponsen

16. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 194-207
- เทิดศักดิ์ ทองย้อย, รศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์
- The Strategic Management of Administrators and Student-centered Learning of Schools under Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2
- Therdsak Thongyoi , Assoc.Prof.Dr.Prasert Intarak
17. การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 208-220
- พระครูจารุสารธรรม จารุธัมโม สมคุณ, ดร.กฤตสุชิน พลเสน
- Health Care in Traditional Thai Medicine Based on Theravada Buddhist Philosophy
- Phrakhrucharusaratham Charuthummo Somkhun, Dr.Kitsuchin Ponsen
18. Piano Learning Anxiety Among Preschool from Vocational Colleges in Yunnan Province, China 221-233
- Zichun Wei, Assoc. Prof.Dr. Supavadee Potiwetchakul, Prof.Xiulei Ren
19. กระบวนการพัฒนาขั้นดิธรรมทางศาสนาตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่ 250-267
- อรวรรณ พรจุลศักดิ์, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.
- Transcending Boundaries: English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts
- Budsara Suwannatrai, Dr.Phamaha Thongkeb Yanapalo

-
20. Transcending Boundaries: English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts 234-249
- Budsara Suwannatrai, Dr.Phramaha Thongkeb Yanapalo

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.21

การประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย

An Application Of Sarāṇīyadhamma In the working of
Business Network Management Staff, Kasikornthai Bank

ปฐมนภา บุญรุ่งเกียรติ*

Punnapha Boonrungrat*

ARTICLE INFO

Name of Author:

ปฐมนภา บุญรุ่งเกียรติ

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Punnapha Boonrungrat

Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand

Corresponding Author* Email:

perathud14@gmail.com

คำสำคัญ:

สาราณียธรรม 6; พนักงานธนาคารกสิกรไทย

Keywords:

Sarane Dharma 6; Kasikorn Bank Officers

Article history:

Received: 11/07/2023

Revised: 25/08/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 22/09/2023

How to Cite:

Boonrungrat, P. (2023). An Application
Of Sarāṇīyadhamma In the working of
Business Network Management Staff,
Kasikornthai Bank. Journal of Dhamma for
Life, 29(3), 1-10.

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study an application of Sarāṇīyadhamma in working of business network management staff, Kasikornthai Bank 2) to compare the application of Sarāṇīyadhamma in working of business network management staff, Kasikornthai Bank according to personal factors. 3) to study suggestions about the application Sarāṇīyadhamma in working of business network management staff, Kasikornthai Bank. The sample group consisted of 136 people. The tool used was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation. T test and one-way ANOVA test. The mean differences were analyzed individually with the method of Scheffe (Post Hoc).

The results of the study were found that:

1) An application of Sarāṇīyadhamma in working of business network management staff, Kasikornthai Bank, including 6 areas, is at a high level.

2) An application of Sarāṇīyadhamma in working of business network management staff, Kasikornthai Bank, there was no significant difference at the .05 level.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวและการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยเทคนิควิธีการของ Scheffe (Post Hoc) สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย รวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทนำ

การแข่งขันของธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ผู้บริหารองค์การพยายามปรับปรุงกลยุทธ์และกระบวนการบริหารให้มีความทันสมัย เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันฝ่ายบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและฐานะของหน่วยงานมาเป็นการสนับสนุนทางการบริหารเพื่อให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารระดับสูงและฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้แสวงหาแนวทางปรับปรุงการบริหารด้วยกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจน

การมอบอำนาจให้พนักงานมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผลผลิตขององค์การเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่งสำหรับการดำรงอยู่และการเจริญเติบโตขององค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนช่วยสร้างความสามารถและความได้เปรียบในการแข่งขัน หลายองค์การจึงมุ่งพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม (เสถียรภาพ พันธูโฟโรจน์ ณรงค์ศักดิ์ บุญเลิศ และ กิ่งพร ทองใบ, 2547: 408) สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การ คือ การให้ความสำคัญกับคนหรือที่เรียกว่า ทุนมนุษย์ (Human Capital) เพราะมนุษย์หรือพนักงานถือได้ว่าเป็นหัวใจและเป็นกลไกที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาองค์การให้ยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง องค์การใดมีทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะเหมาะสมกับสมรรถนะ (Competency) ขององค์การ ย่อมทำให้องค์การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ (ธารณี อภัยโรจน์, 2554: 61)

งานบริการลูกค้าคือหัวใจสำคัญในการสร้างความแตกต่างทางธุรกิจ เพื่อได้ครองใจลูกค้าในปัจจุบัน ดังนั้นการปรับปรุงคุณภาพโดยเน้นเกี่ยวกับเรื่องของการบริการจึงจำเป็นและสำคัญที่สุดเพื่อที่จะให้ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย เป็นองค์กรที่มีให้การ

บริการเป็นเลิศ สามารถยืนหยัดสู้กับคู่แข่งได้ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มีการปรับปรุงคุณภาพเกี่ยวกับเรื่องบริการของธนาคาร เพื่อที่จะเป็นธนาคารที่บริการดีที่สุดในดวงใจของปวงชน ตามวิสัยทัศน์ของธนาคาร โดยจัดฝึกอบรมให้กับพนักงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้บริการ ปรับปรุงสถานที่ ปรับปรุงธุรกิจบริการ เพื่อให้ลูกค้าทุกคนที่มาใช้บริการของทางธนาคาร ได้เกิดความประทับใจทั้งในการให้บริการ จะเห็นได้ชัดว่า ธนาคารกสิกรไทยมุ่งเน้นในเรื่องของคุณภาพการให้บริการลูกค้าเป็นอันดับแรกไม่ว่าจะเป็นพนักงานที่ให้บริการ ขั้นตอนการบริการ รวมทั้งสถานที่บริการ (ธนาคารกสิกรไทย, 2563: 61) ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของบุคคลในฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย คือ หลักสาราณียธรรม ธรรม เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นหลักการอยู่ร่วมกัน มี 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตาการุณยธรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวิจิตรธรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตาโมกขธรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือ แบ่งปันผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) สีลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ 6) ทิฐิสามัญญตา ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมี ความเห็นชอบร่วมกัน ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552: 23 - 24)

ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย เพื่อให้ลูกค้าทุกคนที่มาใช้บริการของทางธนาคาร ได้เกิดความประทับใจทั้งในการให้บริการ ขั้นตอนการบริการ รวมทั้งสถานที่บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จำนวน 213 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จำนวน 136 คน โดยวิธีการเปิดตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สงครี ชมภูวงศ์, 2559: 113)

2. เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจัยส่วนบุคคล พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยขออนุญาตผู้จัดการฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA or F-test) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของการประยุกต์ใช้สราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย

การประยุกต์ใช้สราณียธรรม 6	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านเมตตากายกรรม	4.12	0.78	มาก
ด้านเมตตาวจีกรรม	3.60	1.09	ปานกลาง
ด้านเมตตามโนกรรม	3.50	1.02	ปานกลาง
ด้านสาธารณโกศิ	3.38	1.08	ปานกลาง
ด้านศีลสามัญญตา	3.71	1.12	มาก
ด้านทิจญญีสามัญญตา	4.26	0.83	มาก
รวม	3.76	0.99	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จะมีการประยุกต์ใช้การประยุกต์ใช้สราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่าย

ธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านทิวาสัมมัญญา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเมตตากายกรรม และด้านเมตตามโนกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการประยุกต์ใช้สารานุกรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม

การประยุกต์ใช้ สารานุกรม 6	เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
ด้านเมตตากายกรรม	ชาย	67	4.07	0.50	0.01	0.92
	หญิง	69	4.16	0.51		
ด้านเมตตาวจีกรรม	ชาย	67	3.44	0.74	3.03	0.08
	หญิง	69	3.77	0.59		
ด้านเมตตามโนกรรม	ชาย	67	3.32	0.81	1.735	0.19
	หญิง	69	3.68	0.72		
ด้านสาธารณโภคี	ชาย	67	3.24	0.88	0.695	0.406
	หญิง	69	3.51	0.78		
ด้านศีลสัมมัญญา	ชาย	67	3.57	0.93	1.323	0.252
	หญิง	69	3.85	0.83		
ด้านทิวาสัมมัญญา	ชาย	67	4.25	0.47	3.922	0.05
	หญิง	69	4.26	0.59		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จะมีการประยุกต์ใช้สารานุกรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้สารานุกรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม ที่มีอายุต่างกัน

อายุ	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 30 ปี	12	3.72	0.64	1.188	0.317
31 - 40 ปี	33	3.66	0.60		

41 - 50 ปี	42	3.71	0.59
ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	49	3.88	0.55
รวม	136	3.76	0.58

*Sig.<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จะมีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม

ระดับการศึกษา	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
ปวช./ปวส./	11	3.57	0.59	0.819	0.443
อนุปริญญา					
ปริญญาตรี	101	3.79	0.56		
ปริญญาโท	24	3.71	0.67		
รวม	136	3.76	0.58		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จะมีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig
ไม่เกิน 5 ปี	10	3.75	0.70	1.175	0.322
6 ถึง 15 ปี	35	3.61	0.55		
16 ถึง 25 ปี	38	3.84	0.56		
ตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป	53	3.81	0.59		
รวม	136	3.76	0.58		

*Sig.<.05

จากตารางที่ 5 พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย จะมีการประยุกต์ใช้สัปปายะธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้สัปปายะธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่ตอบแบบสอบถามมีการประยุกต์ใช้สัปปายะธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย รวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย นำหลักสัปปายะธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานมากมายและแตกต่างกันไปในแต่ละบุคลากร เช่น สถานการณ์ เวลา ความสนใจด้านหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และเกิดความสนใจทางจิตใจ นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน และองค์กร ให้เคารพระเบียบ วินัย กฎหมาย และมีกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูวิธานสุตาภรณ์ สมาจาโร (2556: 124) ได้วิจัยเรื่อง “ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเกรียงไกร” โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือด้านสาธารณโภคี เมตตาวชิกรรม เมตตาทายกรรม สีสสามัญญตา เมตตามโนกรรม และด้านทิวาสัญญตา สอดคล้องกับ ยุทธศักดิ์ ภูทองไสย (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักสัปปายะธรรม 6 ของ ข้าราชการในศาล สังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 4” ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการมีการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสัปปายะธรรม 6 ของข้าราชการในศาลสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านดังนี้ คือ ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตาวชิกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านสีสสามัญญตา ทิวาสัญญตา และสอดคล้องกับ พระมหา

ไพฑูรย์ จิตตคนโต (2555: 78) ได้วิจัยเรื่องการนำหลักสัปปายะธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำหลักสัปปายะธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านเมตตาวชิกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านสีสสามัญญตาและด้านทิวาสัญญตา

ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้สัปปายะธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ต่างกัน พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาไพฑูรย์ จิตตคนโต (2555: 78) ได้วิจัยเรื่องการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบของการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษาต่าง ๆ มีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพระมหาเอมกร ฐิตปัญโญ (2553: 141) ได้วิจัยเรื่อง “ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับกาญจนา พิมพ์สุข (2555: 70) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 เพราะว่าโดยภาพรวมและรายด้าน เพราะว่าไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุป

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงาน ฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย พบว่า พนักงานฝ่ายบริหาร การปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่ตอบแบบสอบถามมีการประยุกต์ใช้ สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย รวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโกศล มีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านเมตตาทายกรรม ด้านศีลสามัญญตา และด้านทวิญญูสามัญญตา มีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า พนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการประยุกต์ใช้สาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรรักษาการนำหลักหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานไว้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความใส่ใจของพนักงานให้อยู่ในระดับสูงสุดต่อไป

7.1.2 ควรมีการอบรมพัฒนาจิตใจของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยการพูดจาที่ไม่ไพเราะ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทย

7.2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษ ในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย

บรรณานุกรม

- กาญจนา พิมพ์สุข. (2555). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2563). รายงานการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน 2563. กรุงเทพฯ : ธนาคารกสิกรไทย.
- ธาริณี อภัยโรจน์. (2553). การศึกษาสมรรถนะหลักเพื่อการพัฒนาบุคลากร: กรณีศึกษาสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระครูวิธานสุตาภรณ์ สมาจาโร (ม้นประสงค์). (2556). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ที่ว่าการอำเภอองไกรลาศจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). ธรรมานุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. (พิมพ์ครั้งที่ 116). กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- พระมหาไพฑูรย์ จิตตพนโต (ลุนพันธ์). (2555). การนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเอกมร จิตปัญโญ (คงตางาม). (2553). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ยุทธศักดิ์ ภูห้อยไสย. (2556). การปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของ ข้าราชการในศาล สังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 4. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสถียรภาพ พันธุ์โพธิ์จรณ์ ณรงค์ศักดิ์ บุญเลิศ และ กิ่งพร ทองใบ. (2547). “ปรัชญาและแนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการองค์การและทรัพยากรมนุษย์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2559). สถิติสำหรับการวิจัย. นครศรีธรรมราช : ฝ่ายเอกสารและตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากพระเมธาวิจารย์ส, รศ.ดร. และพระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องตลอดจนได้แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้จัดการ และพนักงานฝ่ายบริหารการปฏิบัติงานเครือข่ายธุรกิจ ธนาคารกสิกรไทยทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.22

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร

Guidelines for Potential Development of Real Estate Entrepreneurs in Bangkok

ปัญจเรย์ จุลไกรอนิสอง^{1*}, ภัทรี ฟรีสตัด², โสภางค์พัคตร์ หรัยเจริญ³Panjaree Julkraianisong^{1*}, Phatre Friestad², Sopangpak Raicharoen³

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. ปัญจเรย์ จุลไกรอนิสอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Panjaree Julkraianisong

Mahachulalongkornrajavidyalaya,

Thailand

Email: panjareejul23@gmail.com

2. ดร.ภัทรี ฟรีสตัด

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Phatre Friestad

Western University, Thailand

Email: phatreeresech23@gmail.com

3. ดร.โสภางค์พัคตร์ หรัยเจริญ

มหาวิทยาลัยบูรพา

Sopangpak Raicharoen

Burapha University, Thailand

Email: sopangpak23@gmail.com

คำสำคัญ:

การพัฒนาศักยภาพ; ผู้ประกอบการ;

อสังหาริมทรัพย์

Keywords:

Potential Development; Entrepreneur;

Real Estate

Article history:

Received: 11/07/2023

Revised: 25/08/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 23/09/2023

How to Cite:

Julkraianisong, P., Friestad, P., Raicharoen, S. (2023). Guidelines for Potential Development of Real Estate Entrepreneurs in Bangkok. Journal of Dhamma for Life, 29(3), 11-22.

ABSTRACT

The research objectives were 1) to analyse the problems and theoretical concepts related to potential development of real estate entrepreneurs. 2) To study factors affecting potential development of real estate entrepreneurs in Bangkok. And 3) to present guidelines for potential development of real estate operators in Bangkok. This research is quantitative research. Using a questionnaire to collect data from a sample of 400 people in Bangkok. Then the data was analysed using ready-made programs for social science research.

The research found that

1) Problems related to developing the potential of real estate entrepreneurs in Bangkok. The primary variable was found to be at a moderate level with the most importance being given to planning. The analysis sets goals that will influence real estate investment decisions. Increase your acumen in solving problems that arise. Use technology to help increase efficiency in evaluating prices and locations that can bring the greatest benefits and quality if well managed.

2) Factors affecting the development of real estate entrepreneurs' potential in Bangkok. The dependent variable was found to be at a moderate level regarding satisfaction with real estate location. One's own potential to perform work including the team established. Using investment strategies that coordinate with powerful technology tools resource needs and efficiency.

3) Guidelines for developing the potential of real estate entrepreneurs in Bangkok. There should be a clear system of steps for planning goals and various factors. Study information about real estate to understand. Prepare funds together with good management in matters of accounting, strategy, coordination, and law. Correct problems are solved. Talk with other investors to create the most profits and benefits.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นประชาชนในกรุงเทพมหานคร แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนมากที่สุดการวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายที่จะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มการมีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อประเมินราคา ทำเล ที่จะสามารถทำให้ได้ผลประโยชน์ที่มากที่สุดและมีคุณภาพหากมีการจัดการที่ดี

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง เรื่องของความพึงพอใจ ทำเลอสังหาริมทรัพย์ ศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติงานรวมถึงทีมที่จัดตั้ง การใช้กลยุทธ์ในการลงทุนที่ประสานกับเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ความต้องการและประสิทธิภาพของทรัพยากร

3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ควรจะมีระบบขั้นตอนที่ชัดเจนการวางแผนเป้าหมายปัจจัยต่าง ๆ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ให้เข้าใจ เตรียมเงินทุน ประกอบกับการจัดการที่ดี ทั้งเรื่องของบัญชี กลยุทธ์ การประสานงาน และกฎหมาย มีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง พุดคุยกับนักลงทุนรายอื่น เพื่อการสร้างกำไรและผลประโยชน์มากที่สุด

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนจะมีประสบการณ์ตรงตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตที่ต่างมีความแตกต่างกันมีวิธีการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างกันหลากหลายโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดการตัดสินใจและบทบาทหน้าที่ที่ดีสู่สังคมขนาดใหญ่ในระดับประเทศได้ (อิศฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม จึงเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคน มนุษย์จึงได้รับความสะดวกสบายจากวิทยาการทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านั้น (อิศฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2562)

ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้คนในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 จึงทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมถูกนำมาเป็นข้อกำหนดที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้คนในหลายประเภท (อิศฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

ธุรกิจที่สำคัญของการพัฒนาประเทศไทย คือ ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ ปัจจุบันการขยายตัวของการลงทุนสาขาการก่อสร้างภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ เพียงแต่ความผันแปรของธุรกิจสังหาริมทรัพย์จะมีขนาดที่รุนแรงกว่าภาวะเศรษฐกิจ โดยเมื่อระบบเศรษฐกิจขยายตัวจะกระเตื้องขึ้นได้เร็วและขยายตัวได้มากกว่า อย่างไรก็ตามหากธุรกิจสังหาริมทรัพย์อยู่ในภาวะซบเซาก็จะชะลอตัวลงอย่างรวดเร็วและมากกว่าเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าภาวะของธุรกิจนี้มีผลต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมประเทศไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจโดยการสร้างผู้ประกอบการให้เข้มแข็งได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ได้มีการเพิ่มแผนการดำเนินการมากยิ่งขึ้น แม้จะมีจำนวนหนึ่งมีผลประกอบการที่ดีทำให้กิจการสามารถอยู่รอดเติบโตเจริญก้าวหน้าได้ แต่ก็มีอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องล้มเหลวทั้ง ๆ ที่บางกลุ่มประกอบธุรกิจอยู่ในสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ปัจจัยการดำเนินงานหลักด้านใดขององค์กรที่มีผลกระทบต่อผลการประกอบการทำให้เกิดความอยู่รอด (อัครวิทย์ อินทร์น้อย, 2562)

อสังหาริมทรัพย์ไทยนั้นถือเป็นภาคธุรกิจหลักอีกอย่างหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก มีการจ้างงานหลายแสนอัตรา หากตลาดอสังหา หยุตชะงัก ก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวม แต่หลังโควิด-19 คลี่คลาย ก็ยังคงมีปัจจัยท้าทายหลายด้าน ปัญหาอสังหา 2566 คือ 1) อัตราเงินเฟ้อที่สูง โดยภาวะเงินเฟ้อ คือ ภาวะที่ราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งหากเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นมากจะกระทบต่อฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชน หลังเผชิญกับปัญหาทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างรัสเซีย-ยูเครน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ โรคระบาดในสุกร ปัญหาน้ำท่วม ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ปรับตัวสูงขึ้น เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนต้องควักเงินในกระเป๋าเพื่อใช้จ่ายสินค้าและบริการมากขึ้น 2) กำลังซื้อต่ำลง ถือเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องเป็นลูกโซ่จากหลาย ๆ ปัจจัย และเป็นปัญหาอสังหา 2566 ที่สำคัญเนื่องจากผู้บริโภคมีกำลังซื้อต่ำลงทำให้ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ขายบ้านได้ยากมากขึ้น โดยกำลังซื้อที่ต่ำลงของผู้บริโภคมาจากสภาพเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัวดีนักหลังจากชะลอตัวในช่วงโควิด-19 แพร่ระบาดรวมถึงปัญหาต่อเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคชะลอการซื้อบ้านออกไป เนื่องจากบ้านเป็นสินค้าที่มีราคาสูง และต้องมีภาระหนี้ผูกพันระยะยาว 3) ค่าวัสดุก่อสร้างสูงขึ้นปัญหาอสังหา 2566 ที่ต้องจับตามองเป็นอย่างมากคือค่าวัสดุก่อสร้างที่สูงขึ้น จากรายงานของศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ พบว่า ภาพรวมราคาค่าก่อสร้างบ้านมีการปรับขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นปี 2565 โดยในช่วง Q3 2565 ดัชนีราคาค่าก่อสร้างบ้านมาตรฐาน

เพิ่มขึ้น 6.2% YoY สูงสุดในรอบ 19 ไตรมาส 4) แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นแม้ว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ภาวะเงินเฟ้อยังคงเพิ่มขึ้นเช่นกัน คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) จึงยังคงปรับขึ้นดอกเบี้ยนโยบายมาอยู่ที่ 1.25% ต่อปี ส่งผลให้ดอกเบี้ยเงินกู้และดอกเบี้ยเงินฝากปรับเพิ่มขึ้น 5) นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่กลับมาเต็มที่แม้ว่าจะมีการเปิดประเทศอย่างเต็มรูปแบบ และเริ่มมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น แต่กำลังซื้อจากชาวต่างชาติยังไม่มากพอที่จะขับเคลื่อนตลาดอสังหา (DDproperty, 2566)

อสังหาริมทรัพย์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม จัดได้ว่าอสังหาริมทรัพย์เป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิต (Factors of Production) ที่สำคัญในทางเศรษฐศาสตร์ที่ประกอบไปด้วยทุน (Capital) แรงงาน (Labor) ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) และที่ดิน (Land) โดยที่ดินนับเป็นปัจจัยพื้นฐานของกระบวนการผลิตและบริการที่สำคัญ ที่ดินนับว่าเป็นองค์ประกอบในด้านของสถานที่ในการประกอบกิจการต่าง ๆ และการอยู่อาศัย ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยมีมูลค่าตลาดคิดเป็นสัดส่วน 8% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยทำให้มีเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเป็นจำนวนมาก เกิดการจ้างงานและรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมไปกับการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่น อาทิ ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจสถาบันการเงิน ธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้า และธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และการตกแต่ง เป็นต้น โดยทั่วไปอสังหาริมทรัพย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ที่อยู่อาศัยพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนสูงสุดประมาณ 2 ใน 3 ของมูลค่าตลาดอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (สันติ วงษ์สูง, 2565)

เนื่องจากตลาดอสังหาริมทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังมีการเติบโตอยู่ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากกรุงเทพมหานครและพื้นที่ชายขอบกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรม ทำให้ยังมีประชากรต้องการที่จะย้ายถิ่นฐานเข้ามาอย่างต่อเนื่องประกอบกับความเป็นเมืองได้ถูกขยายออกไปทางพื้นที่ชายขอบกรุงเทพมหานครมากขึ้น รวมถึงระบบขนส่งมวลชนที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าประเภทที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น (มนธิดา ศรีพยุณันท์, 2558)

สรุปเนื่องจากตลาดอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพฯ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า อาจจะเป็นผลจากการอพยพของแรงงาน ซึ่งส่วนมากมาจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และยังไม่มีการย้ายถิ่นฐานจึงจำเป็นต้องเช่าหรือซื้อเพื่อให้มีที่อยู่เป็นของตนเองได้อยู่อาศัย เพราะการเดินทางจะค่อนข้างลำบากถ้าต้องทำงานที่กรุงเทพฯ แล้วเดินทางกลับอาจจะไม่สะดวกเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องเช่าหรือซื้ออสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

ปัญหาของผู้ประกอบการ ขาดการส่งเสริมและพัฒนาโดยการยกระดับผลิตภาพ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพราะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในการแข่งขันที่รุนแรงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องการพัฒนา ผลิตภาพ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้กับผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่สามารถแข่งขันมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศพัฒนาแล้ว สถานการณ์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและ

นวัตกรรมของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ไทยยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นกังวลอย่างมาก ปัญหาการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เงินทุนมีผลอย่างยิ่งต่อการเติบโตและความอยู่รอดของธุรกิจ อย่างไรก็ตามการเข้าถึงแหล่งเงินทุนถือเป็นปัญหาสำคัญสำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ประเทศไทยมาอย่างยาวนาน เป็นผลจากข้อจำกัดทั้งด้านความไม่พร้อมของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ หลักเกณฑ์ที่ไม่ยืดหยุ่นของสถาบันการเงิน ประเภทของเงินทุนในประเทศที่ไม่มีความหลากหลายและไม่ตอบสนองความต้องการของธุรกิจในแต่ละช่วงการเติบโต รวมถึงผู้ประกอบการขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน มีหลักประกันไม่เพียงพอ ระบบบัญชีไม่เป็นมาตรฐาน หรือไม่มีประวัติกับสถาบันการเงินมาก่อน ข้อจำกัดด้านเงินทุน กฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่น รวมถึงปัญหาระบบพี่เลี้ยง ที่ปรึกษาทางการเงิน ที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ และไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ เป็นต้น ปัญหาการพัฒนาเครื่องมือการส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการพัฒนา เครื่องมือการส่งเสริมที่จะช่วยให้กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่การยกระดับมาตรฐานและกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมด้านการตลาด ให้สามารถเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิปดี ทัททกรณ์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560)

จากปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครด้วยการที่โลกในยุคใหม่นั้นมีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งเทคโนโลยีก็มีประโยชน์กับอสังหาริมทรัพย์ และ AI หรือ ปัญญาประดิษฐ์ได้ก้าวกระโดดเข้ามาในสังคมในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาที่สามารถสร้างมูลค่าให้กับอสังหาริมทรัพย์อย่างมหาศาล การสร้างผู้ประกอบการให้มีศักยภาพเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยยกระดับของเศรษฐกิจให้มีการเจริญเติบโตมากขึ้น และสามารถอยู่ได้ในระยะยาว ถ้าหากผู้ประกอบการมีความรู้มากขึ้นในการประยุกต์ใช้สิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม หรือสิ่งอื่น ๆ จะสามารถต่อยอดพัฒนาผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างดีเยี่ยม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อวิเคราะห์ค้นหาคำตอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ จากนั้นนำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ทางสถิติไปสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นแนวทาง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,494,932 คน กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถามที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2560)

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสังฆาริมทรัพย์ฯ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา สำหรับเป็นแนวทางสำหรับสร้างเครื่องมือวิจัย

2) กำหนดขอบเขตของข้อคำถามจากตัวแปรที่จะศึกษาให้ครอบคลุมทั้งตัวแปรแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสังฆาริมทรัพย์ฯ

3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) กล่าวคือ คำถามในแต่ละข้อของเครื่องมือจะต้องวัดได้ตรงตามเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัดโดยการนำคำถามแต่ละข้อไปตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาว่าสอดคล้องตรงตามข้อมูล และตัวชี้วัดที่กำหนด หรือไม่ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ นำไปคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Concordance) การแปลผล ถ้าค่า IOC มีค่ามากกว่า 1.00 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหา (สุวิมล ติรกานันท์, 2550)

4) นำเครื่องมือที่ผ่านความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในพื้นที่อื่นที่ไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ที่มีระดับความเชื่อมั่นตั้งแต่ .885 ขึ้นไป พร้อมด้วยการวิเคราะห์จำแนกรายข้อ (r) โดยใช้สถิติ ด้วยสถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear regression analysis) โดยเลือกวิธีการแบบ (Enter Method) พร้อมกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05 ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำตัวแปร ซึ่งเป็นคะแนนรวมที่บ่งชี้ระดับการบริหารจัดการเก็บภาษี หรือระดับข้อความนั้นเป็นจริงของผู้ตอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถาม แล้วเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้าง

แบบสอบถาม และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประกอบการอภิปรายผล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น (Multiple Regression Stepwise Analysis) ประกอบการอภิปรายผล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูลจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่อายุตั้งแต่ 21-30 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.25 อายุ 41-60 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 25.75 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนเป็นเพศชาย จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 เท่ากับระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นผู้ประกอบการทั่วไป จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพ ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	3.34	0.67	มาก
ด้านการจัดการ	2.99	0.99	ปานกลาง
ด้านการแก้ไขปัญหา	3.17	0.87	ปานกลาง
ด้านการตัดสินใจ	3.30	0.91	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี	3.07	0.93	ปานกลาง
ด้านผลประโยชน์	3.06	0.99	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.16	0.89	ปานกลาง

1. สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.16$, S.D.=0.89) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.34$, S.D.=0.67) ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.30$, S.D.=0.91) ด้านการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.17$, S.D.=0.87) ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.07$, S.D.=0.93) ด้านผลประโยชน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$, S.D.=0.99) และด้านการจัดการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.99$, S.D.=0.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ อสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความต้องการ	3.08	0.95	ปานกลาง
ด้านประสิทธิภาพ	3.07	0.91	ปานกลาง
ด้านความพึงพอใจ	3.13	1.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.09	0.95	ปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.09$, S.D.=0.95) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.13$, S.D.=0.95) ด้านความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.08$, S.D.=0.95) และด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.07$, S.D.=0.91) ตามลำดับ

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครควรมีการวางแผนกำหนดทิศทางเป้าหมายวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผล คอยอัปเดตตลาดศึกษาข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และเตรียมเงินทุนในการลงทุน การจัดการควรจัดตั้งทีมที่มีประสบการณ์ จัดการบัญชีการเงินให้อยู่ในความถูกต้อง แบ่งกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน ประสานงานระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง และจัดการเตรียมความพร้อมเรื่องกฎหมาย การแก้ไขปัญหาด้วยการลงพื้นที่จริง มีปล่อยเช่าในส่วนที่ไม่มีความจำเป็น มีการพูดคุยกับนักลงทุนรายอื่นเพื่อเตรียมความพร้อม และจัดหาอุปกรณ์สำรองที่สามารถทดแทน การตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง ดูสิ่งอำนวยความสะดวกแนวโน้มระยะยาวในการปล่อยเช่าอสังหาริมทรัพย์ ใช้ประสบการณ์ในการช่วยลงทุน และการตัดสินใจเลือกลงทุนอสังหาริมทรัพย์ เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยให้เหมาะสมกับปัจจุบัน ใช้เทคโนโลยีในการพยากรณ์ประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์ ตรวจสอบคุณภาพเทคโนโลยีตลอดโดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยดูแล และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีตามสถานการณ์ เรื่องของผลประโยชน์จากการสร้างกำไรจากการปล่อยเช่าอสังหาริมทรัพย์แบ่งปันส่วนระหว่างที่ดินกับคอนโดเนียม คำนวณราคาของทำเลที่ตั้งที่ถูกต้อง มีการแบ่งผลประโยชน์กับบุคลากรในทีมที่เกี่ยวข้อง และทำข้อตกลงกับนักลงทุนรายอื่นเพื่อผลลัพธ์ในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนมากที่สุดการวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายที่จะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนอสังหาริมทรัพย์ เพิ่มการมีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อประเมินราคา ทำเล ที่จะสามารถทำให้ได้ผลประโยชน์ที่มากที่สุดและมีคุณภาพหากมีการจัดการที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี ศรีฉัตรวิมุข (2544) ได้ศึกษา การสร้างและพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการของสถานประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางที่ประสบความสำเร็จของธุรกิจเอกชนไทยของ มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อวิเคราะห์บุคลิก ทักษะ ทักษะทางจิตวิทยา วิธีคิด ทักษะ และปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการไทยประสบความสำเร็จ ศึกษาผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของกิจการ 554 ราย และผู้บริหารระดับรองเจ้าของกิจการ 498 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการจะเป็นบุคคลที่เชื่อว่าสามารถควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตนเองได้ (Internal Locus of Control) ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไร ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะมีแนวโน้มที่จะพึ่งตนเองสูงใฝ่ฝันสูง ชอบให้วิจารณ์ มีความอดทน ชอบแข่งขันกับตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้จากความล้มเหลว และให้ความสนใจด้านการตลาดมากกว่าการผลิต มีเครือข่ายที่จะเข้าถึงโอกาสในธุรกิจขณะที่การทดสอบตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของคุณภาพการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดได้แก่ ทักษะในการดำเนินธุรกิจ การบริหารความเสี่ยง และการตัดสินใจด้านการตลาด ส่วนความสามารถในการบริหารพบว่า ปัจจัยด้านความซื่อสัตย์เป็นปัจจัยแรกที่มีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้าน เรื่องของความพึงพอใจ ทำเลอสังหาริมทรัพย์ ศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติงานรวมถึงทีมที่จัดตั้ง การใช้กลยุทธ์ในการลงทุนที่ประสานกับเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ความต้องการและประสิทธิภาพของทรัพยากรที่ใช้กับอสังหาริมทรัพย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา อะทะวงษา และสมบุญวัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ (2557) ซึ่งได้ศึกษา คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย พบว่า การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำให้ทราบว่าคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการ แสดงให้เห็นว่าหากผู้ประกอบการสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ดีมากขึ้นเท่าใดย่อมส่งผลทำให้ลักษณะของสถานประกอบการมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนอกจากคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่จะส่งผลทางตรงต่อลักษณะของสถานประกอบการแล้วยังจะส่งผลทางอ้อมต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจ โดยมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญได้แก่ การวิเคราะห์ตลาดและคู่แข่ง การทำงานเชิงรุก และความสามารถในการบริหารจัดการ

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครควรมีระบบขั้นตอนที่ชัดเจนการวางแผนเป้าหมายปัจจัยต่าง ๆ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ให้เข้าใจ เตรียมเงินทุนประกอบกับการจัดการที่ดี ทั้งเรื่องของบัญชี กลยุทธ์ การประสานงาน และกฎหมาย มีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องพูดคุยกับนักลงทุนรายอื่น การตัดสินใจในการลงทุนอสังหาริมทรัพย์ ผนวกกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่มีส่วนช่วยในอสังหาริมทรัพย์ เพื่อการสร้างกำไรและผลประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิบัติ ทัพพกรณ์ และธีระวัฒน์ จันทิก (2560) ได้ศึกษา การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเติบโตให้กับเศรษฐกิจในระยะยาว อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ สามารถขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อยกระดับผลิตภาพเทคโนโลยีและนวัตกรรมรวมถึงส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสร้างขีดความสามารถ สามารถพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบและการพัฒนาเครื่องมือการส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่โดยให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ตั้งต้นธุรกิจและการทำแผนธุรกิจ โดยให้คำแนะนำ อบรม พัฒนา ให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่มีความรู้ รวมถึงช่วยเหลือพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำการตลาด การสร้างตราสินค้า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาในแต่ละด้าน หลังจากนั้นจึงนำสินค้าออกวางขายตามตลาดโดยจะเริ่มจากตลาดระดับท้องถิ่นก่อนเพื่อให้ผู้ประกอบการมีความชำนาญและสินค้าติดตลาด จึงส่งเสริมและพัฒนาสินค้าสู่ต่างประเทศเพื่อให้การสร้างผู้ประกอบการมีประสิทธิภาพ สิ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่มีประสิทธิภาพ คือ การลดหย่อนด้านภาษีอากร การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนา การจัดตั้งศูนย์บริการขององค์กร

ส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในเมืองต่าง ๆ การบ่มเพาะธุรกิจ การเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ และการพัฒนาด้านเทคนิคและนวัตกรรมใหม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเอง
- 2) ควรมีแนวคิดรณรงค์การทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มีความถูกต้อง และถูกกฎหมายที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์มากเกินไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการจัดทำพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูง
- 2) ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์อสังหาริมทรัพย์หลังจากผู้ประกอบการได้รับการพัฒนา และมีแนวคิดที่แปลกใหม่ในการทำธุรกิจ เพื่อต่อยอดพัฒนาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) การศึกษาการคำนวณราคา ทำเลที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ที่เจาะลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์เพื่อนำมาซึ่งปัจจัยที่จะเป็นแนวทางการจัดการพัฒนาศักยภาพต่อไป
- 2) ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ควรจะเพิ่มเนื้อหาสาระเชิงปฏิบัติลงพื้นที่ตรวจสอบอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบัน และผลลัพธ์ของประสิทธิภาพหลังการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์มากขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และวิจัยหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งอย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- ทิบัติ ทฬทกรณ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0. RMUTT Global Business and Economics Review. 12(2). 107-122.
- ธัษฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(พิเศษ). 624-634.

- ธัชฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). กระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัชฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ของเชื้อไวรัส COVID-19. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 10(3). 509-522.
- มนธิดา ศรีพวงฉันท. (2558). ความต้องการด้านอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยแนวราบของกลุ่มผู้บริโภคเปรียบเทียบ Generation X กับ Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานคร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ วงษ์สูง. (2565). การศึกษารูปแบบการลงทุนพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักอาศัยกรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุธีรา อะทะวงษา และสมบุญวัลย์ สัตยารักษ์วิทย์. (2557). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของประเทศไทย. สุทธิปริทัศน์. 28(85). 61-79.
- สุปราณี ศรีฉัตรวิมุข. (2544). การยกระดับความสามารถในการรับและสั่งสมองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของบุคลากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทย ในธุรกิจข้ามชาติ. สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ทิรกานนท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.
- อัศวิทย์ อินทร์น้อย. (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่ผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 21(1). 215-226.
- DDproperty. (2566). ปัญหาสงหา 2566 ความท้าทายของตลาดที่อยู่อาศัยไทยหลังโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก www.ddproperty.com/คู่มือซื้อขาย/ปัญหาสงหา-2565-65716.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.23

การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม

Zero Baht Health Care Based on
the Buddhist Dhamma Medicine Conceptแก้วใจเพชร กล้าจน¹, ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์^{2*}Kaewjaiphet Klajon ¹, Chatwarun Angasinha^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. แก้วใจเพชร กล้าจน

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง,
มหาวิทยาลัยรังสิต

Kaewjaiphet Klajon

Leadership in Society, Business and
Politics, Rangsit University, ThailandEmail: aaaahh349@gmail.com

Corresponding Author*

2. ผศ.ดร.ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง,
มหาวิทยาลัยรังสิต

Asst. Prof. Dr.Chatwarun Angasinha

Leadership in Society, Business and
Politics, Rangsit University, ThailandEmail: chatrsu@gmail.com

คำสำคัญ:

การแพทย์วิถีธรรม; การดูแลสุขภาพศูนย์บาท;
ยา 9 เม็ด

Keywords:

The Buddhist Dhamma Medicine; Zero
Baht Health Care; 9 Pills

Article history:

Received: 07/07/2023

Revised: 10/07/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Klajon, K., Angasinha, C., (2023). Zero
Baht Health Care Based on the
Buddhist Dhamma Medicine Concept.
Journal of Dhamma for Life, 29(3), 23-
35.

ABSTRACT

Objectives of the research “Zero Baht Health Care Based on the Buddhist Dhamma Medicine Concept”

1) To study zero Baht health care based on the Buddhist Dhamma Medicine concept.

2) To study the implementation due to zero Baht health care based on the Buddhist Dhamma Medicine concept.

3) To analyze the concept and the implementation of zero Baht health care based on the Buddhist Dhamma Medicine. In accordance with the framework of holistic health care, social factors about health and the concept of economics. The researching methodologies, qualitative research, documentary research, in-depth interview.

The result of the research, Zero Baht health care based on the Buddhist Dhamma Medicine concept is holistic health care by the integration of several methodologies.

Due to the understanding of; the interrelationship of all things, problem solve at the root cause by using the highest saving things, but getting the highest utility in simple way, rapid result, self-sufficiency, the main usage of local resources. These methodologies can be applied for sustainable way of lives.

Two components which cause success in solving health problems due to the implementation of The Buddhist Dhamma Medicine concept, 1) Self-sufficiency which emphasizes problem solving at the root cause by using the highest saving things, simple, self-helping and getting the highest utility. This is to decrease defilements, superfluous passion. 2) Sharing which emphasizes gathering good persons to join together, sacrificing, doing good things, helping the societies in accordance with their capabilities. This is the creation of real value, true benefit of mankind.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม 2) เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติจากแนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดสู่กระบวนการปฏิบัติของการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องหลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม และแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยบูรณาการจากหลายแนวคิดทฤษฎี เพราะเข้าใจว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และการแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุ โดยการใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยองค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการปฏิบัติตามหลักการแพทย์วิถีธรรมประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาสุขภาพด้วย ‘การดูแลสุขภาพศูนย์บาท’ ได้ เกิดจาก 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การพึ่งตน เน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย พึ่งตนเองได้ และเป็นประโยชน์สูงสุด จึงเป็นการลดกิเลสความหลงเสพติดในสิ่งฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นในชีวิตไปเป็นลำดับ 2) การแบ่งปัน เน้นการรวมคนดีให้มาร่วมกันทำความดีช่วยเหลือสังคมตามฐานะของตน ด้วยการนำเอาความรู้ความสามารถของแต่ละคนมาเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงเป็นการสร้างคุณค่าประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ

บทนำ

ภาวะของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Noncommunicable diseases; NCDs) นั้นระบาดลามไปทั่วทุกมุมโลก และเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของผู้ป่วย ครอบครัวและของประเทศชาติโดยรวม โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล นอกจากนั้น โรค NCDs ยังเป็นภัยคุกคามต่อเศรษฐกิจโลกไม่เพียงแต่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับสุขภาพ แต่ยังรวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการขาดงาน การสูญเสียผลผลิต ความพิการ และการเกษียณอายุก่อนวัย ข้อมูลจากประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าค่าใช้จ่ายจากโรค NCDs คิดเป็นร้อยละ 75 ของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพทั้งหมดและคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต (Bloom et al., 2011)

ปัจจุบันกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) โดยเฉพาะ 4 กลุ่มโรคหลัก คือ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคทางเดินหายใจเรื้อรัง เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรทั่วโลกถึงปีละ 38 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 68 ของการเสียชีวิต ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกระบุว่า ตลอดช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง NCDs เป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของคนไทย โดยมีคนไทยป่วยเป็นโรค NCDs ถึง 14 ล้านคน เสียชีวิตปีละกว่า 300,000 คน และคาดว่าจะมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งส่วนใหญ่เสียชีวิตก่อนอายุ 70 ปี สะท้อนภาพการสูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร ซึ่งเมื่อคิดเป็นมูลค่าทาง

เศรษฐกิจรวมที่เสียไปแล้ว นับว่าสูงมากถึงร้อยละ 40 ของมูลค่างบประมาณภาครัฐไทยทั้งหมด (ธีระ วรรณรัตน์, 2561 อ้างถึงใน ปิยรัตน์ ชูมี และ จิราพร อุดมกิจพิพัฒน์, 2564)

การนำเสนอเรื่องโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ในมิติของค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่า โรคไม่ติดต่อเรื้อรังไม่เพียงแต่ทำให้คนเข้าสู่ภาวะของความทุกข์ทางกายอันเกิดจากการเป็นโรค และทุกข์ทางใจที่ต้องทนทุกข์ทรมานกับการเป็นโรคเท่านั้น แต่ความทุกข์ทางกายอันเกิดจากการเป็นโรคเหล่านั้น ยังนำมาสู่ความทุกข์ทางใจในมิติของด้านสังคมและเศรษฐกิจจากการที่ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลต้องหาเงินมารักษาโรค แม้ว่าปัจจุบันระบบสวัสดิการของรัฐจะเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล แต่การเป็นโรคก็ทำให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลต้องขาดงาน ขาดเงิน ขาดรายได้มาใช้จ่ายและจุนเจือครอบครัว สภาวะการณ์เหล่านี้ได้สร้างความกดดันและความเครียดให้เกิดขึ้นในปัจเจกบุคคล ส่งผลกระทบโดยรวมต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม จนทำให้เกิดสภาวะของความทุกข์ทรมานอันเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่พึงปรารถนา ดังนั้นความเจ็บป่วยที่เพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มสูงขึ้น และศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพที่ลดลงของคนในสังคม ภาพปรากฏการณ์ทั้ง 3 นี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางปฏิบัติแบบเดิมที่คนเรานำเอามาใช้เมื่อต้องสัมพันธ์กับเงื่อนไขต่างๆ ทางสังคม และเงื่อนไขต่างๆ ทางสังคมแบบเดิมที่เข้ามากำหนดแนวทางปฏิบัติของคนในสังคมนั้น ไม่สามารถทำให้พวกเขาเข้าถึงสภาวะของความสุขสบายในชีวิตได้

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำจำกัดความว่า “สุขภาพ คือ สภาวะที่สมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยมีได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น” (WHO, 1998) ซึ่ง นพ.ประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, 2547) อธิบายเสริมว่า สุขภาพ คือ “สภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา สภาวะทั้ง 4 ด้าน เชื่อมโยงกันเป็นบูรณาการเชื่อมโยงถึงกัน และอยู่ในกันและกัน ปัญญาเป็นศูนย์กลาง ถ้าปราศจากปัญญา สุขภาวะทางกาย ทางจิต และทางสังคมก็เป็นไปไม่ได้ การพัฒนาปัญญาต้องนำไปสู่การพัฒนากาย จิต และสังคม การพัฒนากาย จิต และสังคม ก็ต้องนำไปสู่การพัฒนาปัญญา ทั้ง 4 ด้านทำงานร่วมกันจึงเกิดสภาวะที่สมบูรณ์”

การมองหาวิธีการแก้ปัญหาเรื่องสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมตามแนวคิดทางด้านสุขภาพดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม (Social Determinants of Health) (กระทรวงสาธารณสุข, 2552) ซึ่งหมายถึงการมีสุขภาพหรือสภาวะที่ดี ล้วนมีอิทธิพลจากปัจจัยกำหนดสุขภาพต่างๆ ที่ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อการมีสุขภาพดี ปัจจัยกำหนดสุขภาพเป็นการพยายามระบุสาเหตุของปัจจัย หรือความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์ โดยตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าเมื่อมีเหตุการณ์หรือกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดที่ทำให้ปัจจัยเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลต่อสุขภาพของคนกลุ่มนั้นด้วย สุขภาพของมนุษย์มีความสัมพันธ์เชิงพลวัตกับปัจจัยต่างๆ มากมาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดจากการพัฒนาและการดำเนินโครงการพัฒนาจึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เดชรัตน์ สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร และปัทพงษ์ เกษสมบูรณ์, 2545) เนื่องจากสุขภาพมิได้ถูกกำหนดโดยระบบบริการสุขภาพและวิถีชีวิตเท่านั้น แต่เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัย

ด้านอื่นๆ นอกเหนือจากด้านสุขภาพที่ประชาชนอาศัยอยู่ เช่น ระบบการขนส่ง การจ้างงาน การอยู่อาศัย ฯลฯ ย่อมมีผลต่อสุขภาพเช่นกัน (Metcalf O., Higgins C., and Lavin T., 2009)

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจต่อวิธีการแก้ปัญหาเรื่องสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมตามแนวคิดทางด้านสุขภาพะ ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม (Social Determinants of Health) โดยมองว่า ปัจจัยที่เป็นตัวสะท้อนแนวทางปฏิบัติที่คนเรานำเอามาใช้เมื่อต้องสัมพันธ์กับเงื่อนไขต่างๆ ทางสังคมได้ชัดเจนที่สุดนั่นก็คือ ‘ทุนทางปัญญา’ เพราะทุนทางสังคม ทุนทางร่างกาย และทุนทางจิตใจ ทั้งของบุคคลหรือสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้น ล้วนถูกกำหนดโดยทุนทางปัญญาทั้งสิ้น ดังนั้นการที่งานวิจัยหลายชิ้นในอดีตพยายามจะเข้าไปแก้ไขปัญหสุขภาพะไม่สมดุล ด้วยการมุ่งแก้ที่ทุนทางสังคม ทุนทางร่างกาย และทุนทางจิตใจ เป็นหลัก โดยขาดความเข้าใจในเรื่องของทุนทางปัญญาที่ถูกต้องและชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ ย่อมเป็นไปได้เลยที่ความพยายามเหล่านั้นจะสามารถแก้ไขปัญหสุขภาพะไม่สมดุลของคนในสังคมได้สำเร็จแท้จริง

ทุนทางปัญญา ในที่นี้หมายถึง ความเห็นหรือความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเองและโลกทางสังคม ในทางพุทธศาสนาสามารถเปรียบเทียบ ‘ทุนทางปัญญา’ ได้กับ ‘ความเห็นที่ถูกต้องถูกต้องตรงสู่ความพ้นทุกข์’ เรียกว่า “สัมมาทิฐิ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; ส.ม. (ไทย). 19/8/11) คำถามคือทุนทางปัญญาแบบไหนที่ก่อให้เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น และทุนทางปัญญาแบบไหนที่จะเข้ามาช่วยลดหรือแก้ปัญหาเหล่านั้นได้จริง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากปรากฏการณ์จริงของกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม ที่ประกาศว่ากลุ่มของตนสามารถแก้ไขปัญห 3 ภาพใหญ่เหล่านั้นได้ด้วยแนวคิดที่ว่า “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค, ลดกิเลสรักษาโรค, มาเป็นหมอดูแลตัวเองกันเถอะ และหมอดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง” กลุ่มบุคคลที่พูดถึงในที่นี้ คือ “กลุ่มจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม” ซึ่งจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นเป็นจิตอาสาในสังกัดของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย โดยมี ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว) เป็นผู้นำนองค์กร โดยแก่นหลักของการดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรม คือ การสานพลังกับหมู่มิตรดี ลดกิเลสซึ่งเป็นเครื่องกังวล เครื่องเบียดเบียน และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจที่บริสุทธิ์ ไปเป็นลำดับ ซึ่งพลังหมู่มิตรดีมีความสำคัญมากเพราะทำให้ปัจเจกบุคคลปฏิบัติตามแนวทางของแพทย์วิถีธรรมได้ง่ายขึ้น การที่กลุ่มจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมาอยู่ร่วมกันเพื่อสานพลังกันทำความดีและขัดเกลาจิตใจในตนเอง จึงได้เกิดเป็น “ชุมชนแพทย์วิถีธรรม” ขึ้น ซึ่งกว่าร้อยละ 90 เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ในการดูแลสุขภาพด้วยการใช้หลักการแพทย์วิถีธรรม โดยมีไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ยังต้องพึ่งการแพทย์แผนอื่น จึงเป็นเหตุให้ชุมชนแพทย์วิถีธรรมสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของสมาชิกภายในชุมชนได้กว่า 90%

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดอบรมค่ายสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้นโยบาย “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค” ตามเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมทั่วประเทศและทั่วโลก โดยจัดการอบรมให้กับหน่วยงานและประชาชนที่สนใจ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ มีประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้รับประโยชน์มากกว่า 300,000 ราย (หมายขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 83) ทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของประชาชนเป็นมูลค่ามหาศาล ซึ่งผู้วิจัยเองก็เป็นจิตอาสาของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย และมีวิถีแห่งการดำรงชีวิตตามแนวทางของแพทย์วิถีธรรมมากกว่า 16 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549)

ผู้วิจัยจึงมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะนำความรู้ตามแบบวิธีวิทยาการวิจัยมาศึกษา “การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม” โดยมีกรอบแนวคิด 3 ชุด คือ 1) หลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 2) ปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม และ 3) แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ บูรณาการเข้าด้วยกันแล้วนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยนี้ เพื่อคลี่คลายให้เห็นถึงทุนทางปัญญาที่ถูกต้องและชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ อันเป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่ไม่สมดุลของคนในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่งานวิจัยหลายชิ้นในอดีตยังไม่ได้รับการเติมเต็มในประเด็นนี้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม
2. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติจากแนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดสู่กระบวนการปฏิบัติของการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องหลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม และแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

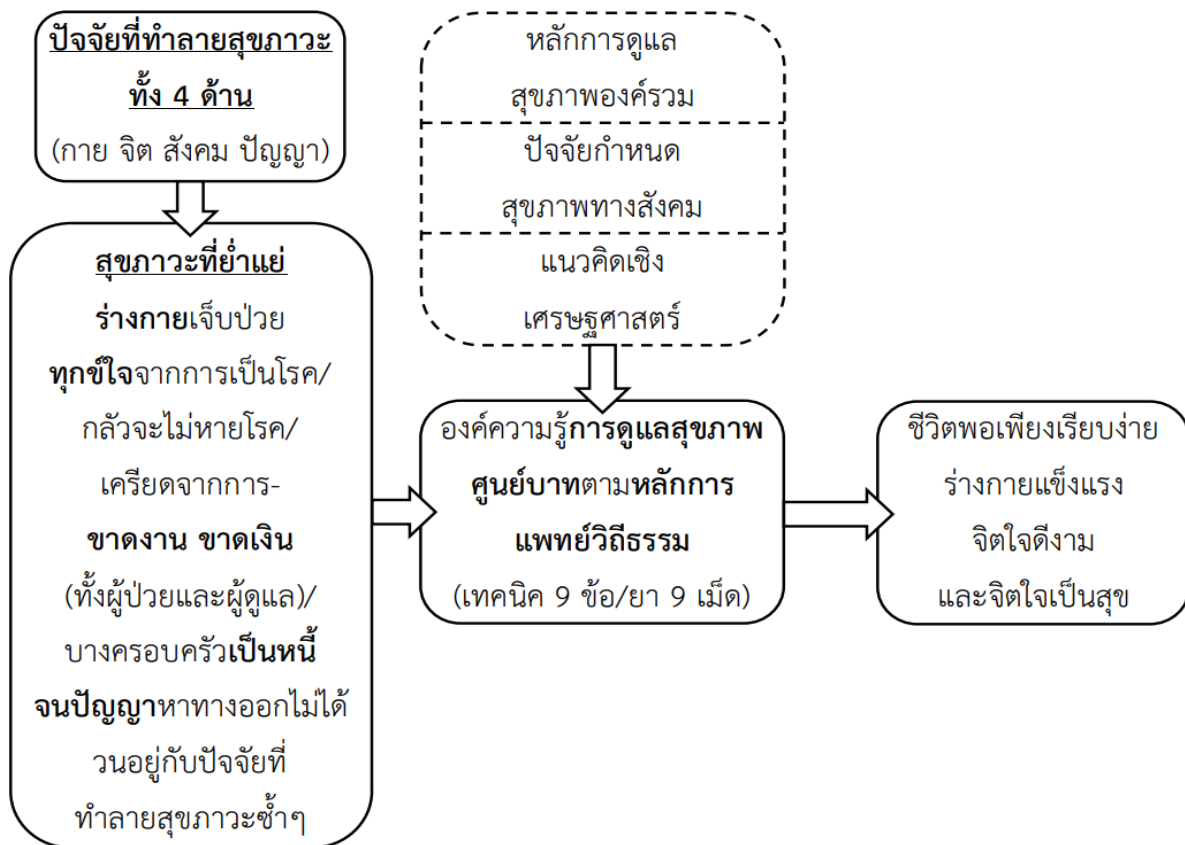
งานวิจัยเรื่อง “การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม” เป็นการศึกษาจากกลุ่มประชากรจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจากมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2566 ตามคุณสมบัติ 5 ระดับ ได้แก่ 1) ผู้ร่วมบำเพ็ญ (ยังไม่ได้การรับรองจากองค์กร) 2) ผู้ควบคุมจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 3) เจริญจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 4) จิตอาสาจรแพทย์วิถีธรรม และ 5) จิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม ประมาณ 700 กว่าคน เฉพาะส่วนที่เป็น ‘จิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม’ ประมาณ 400 กว่าคน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) จำนวน 10 คน ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ดังนี้ คือ 1) เป็น ‘จิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม’ 2) สังกัดประจำ ณ ศูนย์ใดศูนย์หนึ่งจาก 9 ศูนย์หลักขององค์กรแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565 จนถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 11 เดือน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

1. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

- 1) ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว) ผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชนแพทย์วิถีธรรม
- 2) จิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม จำนวน 10 คน และสังกัดประจำ ณ ศูนย์ใดศูนย์หนึ่งจาก 9 ศูนย์หลักขององค์กรแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย

โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informations) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposive Sampling) เพื่อดำเนินงานเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีโครงสร้างคำถาม แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 2) ความเจ็บป่วย สาเหตุ และวิธีการรักษาก่อนพบแพทย์วิถีธรรม

3) การเข้าถึงหลักการแพทย์วิถีธรรม

4) ประสิทธิภาพและผลในการรักษาและดูแลตนเองหลังพบแพทย์วิถีธรรม

5) สุขภาวะศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม

กระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการดำเนินงานนั้น งานวิจัยนี้ได้กำหนดใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาใช้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 ลักษณะ อันได้แก่ 1) กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ดังนั้นก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบโดยการโยงสามเส้า (Triangulation)

1) จัดทำโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบจากการใช้ข้อมูลวิธีการเก็บข้อมูลหลายๆ วิธีร่วมกัน (Triangulation of Method) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์ บันทึกเสียง และจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ขณะสัมภาษณ์ รวมถึงการใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญและเพียงพอในการนำมาสรุปและวิเคราะห์ และค้นหาคำตอบในระดับต่อไป

2) การให้ผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมโดยตรงกับงานวิจัยตรวจสอบประเด็นคำถาม (Peer Debriefing) โดยให้บุคคลที่มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งตรวจสอบและให้คำแนะนำ รวมถึงเพิ่มเติมมุมมองที่ยังขาดไปของงานวิจัย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการศึกษาในขั้นต่อไป

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมจากบทความ เอกสารทางวิชาการ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลเหล่านั้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และจากการลงพื้นที่สำรวจ (Field Research) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการจดบันทึก การบันทึกเทป เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในด้านการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และสรุปบทสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และนำข้อมูลทั้งหมดมาหาข้อสรุปการวิจัย เพื่อตอบโจทย์วิจัยให้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างลึกซึ้ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) การจำแนกเนื้อหาข้อมูลทั้งจากการศึกษาจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ต และตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
- 2) ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามเนื้อหา และสาระที่จะทำการวิเคราะห์
- 3) จัดกลุ่มข้อมูลแยกตามกลุ่มประเด็นที่จะตีความหมาย (Meaning) ด้วยการวิเคราะห์ตามหลักการของวิธีการอุปมาน (Inductive Approach) ที่เน้นการใช้หลักตรรกวิทยา (Logic) ในการพิจารณาจากหลักฐานที่เป็นเนื้อหาข้อมูล ปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องเล่าจากข้อมูล ตลอดจนสัญลักษณ์ที่ได้จากเนื้อหา ข้อมูล ฯลฯ
- 4) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยบูรณาการจากหลายแนวคิดทฤษฎี เพราะเข้าใจว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และการแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุ โดยการใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน ผ่านการปฏิบัติปรับสมดุลร้อนเย็นด้วยเทคนิค 9 ข้อ (ใจเพชร กล้าจน, 2558: 180-181) หรือเรียกง่ายๆ ว่า “ยา 9 เม็ด” ดังนี้ 1) การรับประทานสมุนไพรปรับสมดุลร้อนเย็น 2) การกัวซาหรือดูดซาหรือดูดพิษหรือดูดลม (การดูดระบายพิษทางผิวหนัง) 3) การสวนล้างพิษออกจากลำไส้ใหญ่ด้วยสมุนไพรที่ถูกต้อง (ดีที่ออกซ์) 4) การแช่มือแช่เท้าหรือส่วนที่ไม่สบายในน้ำสมุนไพร ตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย 5) การพอก ทา หยอด ประคบ อบ อาบ เช็ด ด้วยสมุนไพร ตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย 6) การออกกำลังกาย กดจุดลมปราณ โยคะ กายบริหารที่ถูกต้อง 7) การรับประทานอาหารปรับสมดุล ตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย 8) ใช้ธรรมะ ละบาป บำเพ็ญบุญกุศล ทำจิตใจให้ผ่องใส คบมิตรดี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี 9) รู้เพียรรู้จักให้พอดี

องค์ประกอบที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหาสุขภาวะไม่สมดุลตามหลักการแพทย์วิถีธรรม คือ การสร้างความเป็นพุทธะในตน หรือการลดกิเลสไปเป็นลำดับ ควบคู่ไปกับการแก้กฎมวลงมนุษยชาติ ด้วยการสานพลังกับหมู่มิตรดี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี (ใจเพชร กล้าจน, 2553: 61-85)

2. จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เชิงลึกในจิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม ที่ใช้การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการปฏิบัติตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาสุขภาวะไม่สมดุลทั้ง 4 ด้าน (กาย จิต สังคม และปัญญา) ด้วย ‘วิธีการดูแลสุขภาพศูนย์บาท’ ได้นั้น เกิดจาก 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การพึ่งตน ได้แก่ เน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้

ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก และประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน 2) การแบ่งปัน ได้แก่ เน้นการหลอมรวม คนดีให้มาร่วมกันเพื่อทำความดีช่วยเหลือมวลมนุษยชาติตามฐานะและกำลังของตน ด้วยการนำเอาความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลมาเสียสละแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าประโยชน์แท้ต่อมวลมนุษยชาติ

3. วิเคราะห์แนวคิดสู่กระบวนการปฏิบัติของการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม

แนวคิดสู่กระบวนการปฏิบัติของการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม มีความสัมพันธ์ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องหลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม และแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

1) วิเคราะห์การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรมกับแนวคิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม พบว่า แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยบูรณาการจากหลายแนวคิดทฤษฎี เพราะเข้าใจว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และการแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุ

หลักการแพทย์วิถีธรรมมองว่าสาเหตุของความเจ็บป่วยในทุกชีวิตนั้น มีอยู่ 5 สาเหตุหลัก ได้แก่ 1) ความร้อนเย็นไม่สมดุลด้านวัตถุ 2) ทำบาปหรืออกุศลกรรม เบียดเบียนสัตว์ 3) การไม่บำเพ็ญบุญกุศล 4) ความกลัว ความร้อนใจ ความวิตกกังวล และความเศร้าหมอง และ 5) การคบมิตรสหายที่ไม่ดี การอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมไม่ดี เมื่อพิจารณาตามหลักสุขภาวะองค์รวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา จะเห็นได้ว่า สาเหตุข้อที่ 1 เกิดจากความไม่สมดุลของสุขภาวะทางร่างกาย สาเหตุข้อที่ 2, 3 เกิดจากความไม่สมดุลของสุขภาวะทางปัญญา สาเหตุข้อที่ 4 เกิดจากความไม่สมดุลของสุขภาวะทางจิตใจ และสาเหตุข้อที่ 5 เกิดจากความไม่สมดุลของสุขภาวะทางสังคม

กลวิธีหลักในการแก้ไขปัญหาสุขภาวะไม่สมดุลตามหลักการแพทย์วิถีธรรมนั้น มีอยู่ 4 วิธี ได้แก่ 1) ปรับสมดุลร้อนเย็น 2) ละบาป 3) บำเพ็ญบุญ 4) เพิ่มพูนใจไร้กังวล ซึ่งทำได้ด้วยการปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม เรียกว่า “เทคนิค 9 ข้อ” หรือ “ยา 9 เม็ด” โดยมีหลักการสำคัญว่า การปรับสมดุลร้อนเย็นตามหลักการแพทย์วิถีธรรมหรือการดูแลสุขภาพแผนใดๆ จะมีฤทธิ์มากถ้าสานพลังกับหมู่มิตรดี ลดกิเลส (บุญ) ช่วยเหลือผู้อื่น (กุศล) ปรับอาหาร กายบริหารให้สมดุล จะทำให้ยาเม็ดอื่นๆ หรือวิธีการอื่นๆ ที่ใช้แล้วถูกกัน แม้ใช้เพียงชนิดเดียวหรือวิธีเดียวหรือไม่ก็วิธี (ใช้น้อยวิธี) ก็มีฤทธิ์มากขึ้นและมีความยั่งยืน แต่ถ้าไม่สานพลังกับหมู่มิตรดี ไม่ลดกิเลส ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ปรับอาหาร ไม่กายบริหารให้สมดุล ไม่ว่าจะใช้ยาเม็ดไหนๆ หรือวิธีการใดๆ แผนใดๆ จะไม่มีฤทธิ์คือไม่ได้ผล หรือมีฤทธิ์น้อย หรือได้ผลชั่วคราว จากนั้นก็จะได้ผลน้อยลง จะเสื่อมฤทธิ์ไปเรื่อยๆ จนไม่ได้ผล หรือมีโรคหรืออาการแทรกซ้อนในที่สุด เพราะวัดฤทธิ์แค่ 30% ส่วนใจมีฤทธิ์ 70% + เกิน 100% ซึ่งได้จากพลังความดีของการละบาป บำเพ็ญบุญกุศล ทำจิตใจให้ผ่องใส คบมิตรดี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี (ยาเม็ดที่ 8, 9) ใจที่ไร้ทุกข์และดิ้นรน จึงเป็นสิ่งที่มียุทธียิ่งที่สุดที่ทำให้หายหรือทุเลาจากโรค ใจที่เป็นทุกข์ เป็นกิเลส ทำให้เสียพลังไปกลัว กังวล ระวัง หวั่นไหว ยากให้หายตามที่อยาก กลัวจะไม่หายตามที่อยาก ทำให้ไม่หายโรค หรือโรคทุเลาได้น้อย

2) วิเคราะห์การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรมกับแนวคิดปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม พบว่า แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม มีองค์ประกอบที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหามวลมนุษยชาติ คือ การสร้างความเป็นพุทธะในตน หรือการลดกิเลสไปเป็นลำดับ ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหามวลมนุษยชาติ ด้วยการสานพลังกับหมู่มิตรดี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี กล่าวคือ การดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหามวลมนุษยชาติใดๆ ก็ตาม โดยหลักการแพทย์วิถีธรรมแล้ว บุคคลนั้นจะต้องมีการลดหรือตัดกิเลสไปเป็นลำดับตามฐานของตน โดยอาศัยองค์ประกอบของหมู่มิตรดี สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยเกื้อหนุน จึงจะทำให้สำเร็จได้

ปัจจัยเกื้อหนุนในการตัดกิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมีทั้งหมด 18 ปัจจัย โดยแบ่งเป็น 1) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม 4 ปัจจัย ได้แก่ การเคารพผู้นำมีศีล มีมิตรดี เคารพมติหมู่มิตรดี อยู่ในองค์ประกอบที่ดี 2) ปัจจัยด้านร่างกาย 4 ปัจจัย ได้แก่ การพึ่งตนด้านสุขภาพได้ มีศีล พัฒนาศักยภาพพึ่งตน ผักกินอาหารวันละมื้อ 3) ปัจจัยด้านจิตใจ 6 ปัจจัย ได้แก่ การเห็นคุณค่าของการเสียสละ เป็นคนตรง ขวนขวายทำประโยชน์ตนและผู้อื่น มีสติสัมปชัญญะ พอเพียง เพียรลดกิเลส และ 4) ปัจจัยด้านปัญญา 4 ปัจจัย ได้แก่ อ่านสภาวะธรรมเป็น มีผลการลดกิเลส เข้าหาผู้มีศีล และการพึ่งธรรมในตน

3) วิเคราะห์การดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรมกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยการใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน และสามารถสร้างความเป็นพุทธะในตนไปพร้อมๆ กับการแก้ปัญหามวลมนุษยชาติ ด้วยการสานพลังกับหมู่มิตรดี สร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้บุคคลผู้ปฏิบัตินั้นกลายเป็นผู้ที่ 1) ไม่ผละถอย คือ กินน้อยใช้น้อย ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นการสงวนทรัพย์ให้สังคม ซึ่งนับเป็น “ทุนทางสังคม” 2) ไม่เอาเปรียบ คือ ผักผตในทางที่ไม่เอาเปรียบ โดยมีแต่สละคืนให้สังคม 3) ขยัน คือ สร้างสรรค์ ทำให้เกิดผลผลิต ไม่กอบโกย และสละออกไป 4) ขัดกิเลส คือ ปฏิบัติยืนยงความสุขสงบแท้ อันเกิดจากการขัดกิเลสในตนไปเป็นลำดับ เพื่อมุ่งสู่ “นิพพาน” (สภาวะสิ้นเกลี้ยงกิเลส/ความเห็นแก่ตัว) จึงเป็นผู้ที่ทำประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือสังคม หรือเป็นเศรษฐชน คือ คนผู้มีความประเสริฐ หรือนักเศรษฐศาสตร์ โดยแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอันเกิดจากกิเลสของมนุษย์ ทำให้กระบวนการปฏิบัติจากแนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรมนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติจึงต้องมีการลดหรือตัดกิเลสไปเป็นลำดับตามฐานของตน โดยมีปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม เรียกว่า “ปัจจัยเกื้อหนุนในการตัดกิเลส” อยู่ทั้งหมด 18 ปัจจัย สามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้คือ 1) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม 4 ปัจจัย ได้แก่ การเคารพผู้นำมีศีล มีมิตรดี เคารพมติหมู่มิตรดี อยู่ในองค์ประกอบที่ดี 2) ปัจจัยด้านร่างกาย 4 ปัจจัย ได้แก่ การพึ่งตนด้านสุขภาพได้ มีศีล

พัฒนาศักยภาพพึ่งตน ผูกกินอาหารวันละมื้อ 3) ปัจจยาด้านจิตใจ 6 ปัจจย ได้แก่ การเห็นคุณค่าของการเสียสละ เป็นคนตรง ขวนขวายทำประโยชน์ตนและผู้อื่น มีสติสัมปชัญญะ พอเพียง เพียรลดกิเลส และ 4) ปัจจยาด้านปัญญา 4 ปัจจย ได้แก่ อ่านสภาวะธรรมเป็น มีผลการลดกิเลส เข้าหาผู้มีศีล และการพึ่งธรรมในตน จึงจะทำให้สำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัจจยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม” ของ ชัยภัทร ชุตติคามิ (2565)

บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติตามได้ไปเป็นลำดับ ก็จะเป็นลำดับ ก็จะกลายเป็นนักเศรษฐศาสตร์โดยแท้จริง หรือเป็นเศรษฐชน คือ คนผู้มีความประเสริฐที่มุ่งทำประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือสังคม เพราะตนเป็นผู้ที่ 1) ไม่พละลาญ คือ กินน้อยใช้น้อย ไม่ฟุ่มเฟือย เป็นการสงวนทรัพย์ให้สังคม ซึ่งนับเป็น “ทุนทางสังคม” 2) ไม่เอาเปรียบ คือ ผูกฝนตนในทางที่ไม่เอาเปรียบ โดยมีแต่สละคืนให้สังคม 3) ขยัน คือ สร้างสรรค์ ทำให้เกิดผลผลิต ไม่เกอบโกย และสละพุดออกไป 4) ขัดเกลากิเลส คือ ปฏิบัติยืนยงความสุขสงบแท้ขึ้นเกิดจากการขัดเกลากิเลสในตนไปเป็นลำดับ เพื่อมุ่งสู่ “นิพพาน” (สภาวะสิ้นเกลี้ยงกิเลส/ความเห็นแก่ตัว) ได้จริงแล้วในตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ” ของ สมณะโพธิรักษ์ (2547: 66-69)

ดังนั้นการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม จึงสอดคล้องกับ หลักการดูแลสุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ ปัจจยกำหนดสุขภาพทางสังคมเชิงพุทธ และแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ ซึ่งสามารถแก้ไข ปัญหาสุขภาพที่ไม่สมดุลทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านปัญญา ได้ โดยใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้ผู้ที่ใช้วิธีการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรมนั้น เป็นผู้ที่มีชีวิตพอเพียงเรียบง่าย ร่างกายแข็งแรง จิตใจดีงาม และจิตใจเป็นสุข สอดคล้องตามหลักสุขภาพที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) นั้น ต้องการ ได้อย่างแท้จริง

สรุป

แนวคิดการดูแลสุขภาพศูนย์บาทตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โดยบูรณาการจากหลายแนวคิดทฤษฎี เพราะเข้าใจว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และการแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุ โดยการใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยองค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการปฏิบัติตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ประสบความสำเร็จในการแก้ไขสุขภาพ ภาวะไม่สมดุลทั้ง 4 ด้าน (กาย จิต สังคม และปัญญา) ด้วย ‘วิธีการดูแลสุขภาพศูนย์บาท’ ได้นั้น เกิดจาก 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การพึ่งตน ได้แก่ เน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยใช้สิ่งที่ประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีที่เรียบง่าย ได้ผลรวดเร็ว สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก และประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นการลดกิเลส คือ ลดความหลงเสพติดในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นในชีวิตไปเป็นลำดับ 2) การแบ่งปัน ได้แก่ เน้นการหลอมรวมคนดีให้มาร่วมกันเพื่อทำความดีช่วยเหลือมวลมนุษยชาติตามฐานะและกำลังของตน ด้วยการนำเอาความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลมาเสียสละ

แบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน จึงเป็นการสร้างคุณค่าประโยชน์แท้ต่อมวลมนุษยชาติ หรือเป็นเศรษฐศาสตร์ ที่ถูกต้องถูกต้องตรงสู่ความพ้นทุกข์โดยแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการลดกิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสู่การปฏิบัติจนเกิดผลไปเป็นลำดับ โดยละเอียด
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเพิ่มเติม
3. ควรมีการศึกษาวิธีการนำเอาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มาปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันท่ามกลางกระแสสังคมทุนนิยม เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2552). แนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพระดับโครงการ. กรุงเทพมหานคร.
- ใจเพชร กล้าจน. (2553). ความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธของศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สวนป่านาบุญ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี).
- ใจเพชร กล้าจน. (2558). จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).
- ชัยภัทร ชุตติคามิ. (2565). ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- เดชรัตน์ สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร, และปัทมพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2545). การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อสร้างนโยบายสาธารณะหรือสุขภาพ: แนวคิด แนวทาง และการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดีไซน์จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2547). ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึงความจริงทั้งหมด. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ปิยรัตน์ ชูมี และจิราพร อุดมกิจพัฒน์. (2564). ความรู้ด้านโรคเรื้อรังและสมรรถนะในการให้บริการด้านโรคเรื้อรังในชุมชน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, ปีที่ 7 (ฉบับที่ 4), 277-293.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมณะโพธิรักษ์. (2547). วิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟาอภัย จำกัด.

- หมายขวัญพุทธ กล้าจน. (2563). รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์
วิถีธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- Bloom, D E, E T Cafiero, E Jané-Llopis, S Abrahams-Gessel, L R Bloom, S Fathima, A B Feigl, T
Gaziano, M Mowafi, A Pandya, K Prettnner, L Rosenberg, B Seligman, A Stein, and C
Weinstein. (2011).The global economic burden of noncommunicable diseases. Geneva:
World Economic Forum.
- Metcalfe O., Higgins C., and Lavin T. (2009). Health Impact Assessment Guidance. Institute of
Public Health in Ireland.
- WHO. (1998). Adelaide Recommendation on healthy Public Policy. WHO. Geneva.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.24

ความสุขในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการทำงานของพนักงาน

ระดับปฏิบัติการบริษัทการบินในประเทศไทย

Work Happiness and Associated Factor of Officer
in a Commercial Airline in Thailandอัศวรัตน์ เมธีวีระโยธิน วุฒิวิงศ์¹, บุรณี กาญจนถวัลย์^{2*}Akarawat Metheeverayothin Wutthiwong¹, Buranee Kanchanatawan^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อัศวรัตน์ เมธีวีระโยธิน วุฒิวิงศ์

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Akarawat Metheeverayothin
WutthiwongDepartment of Psychiatry, Faculty of
Medicine, Chulalongkorn University,
Bangkok, Thailand.Email: mw.akarawat@gmail.com

Corresponding Author*

2. ศ.พญ.บุรณี กาญจนถวัลย์

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Prof. Dr. Buranee Kanchanatawan,
M.D., Msc.Department of Psychiatry,
Faculty of Medicine, Chulalongkorn
University, Bangkok, Thailand.Email: Buranee.k@chula.ac.th

คำสำคัญ:

ความสุขในการทำงาน; พนักงานระดับปฏิบัติการ

Keywords:

Work Happiness; Officer

Article history:

Received: 29/06/2023

Revised: 06/07/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Wutthiwong, A.M., Kanchanatawan, B.,
(2023). Work Happiness and Associated
Factor of Officer in a Commercial Airline in
Thailand. Journal of Dhamma for Life,
29(3), 36-52.

ABSTRACT

This research is cross-sectional descriptive research. The purpose of this research is to examine Work Happiness and Associated Factor of Bangkok Airways Officer. Questionnaire included: 1) General background; 2) Work Happiness 3) Organizational Engagement. Descriptive statistics on happiness were analyzed and the factors correlated with happiness at work and organizational engagement were analyzed using Chi-square test, Binary Logistic Regression and Pearson's correlation coefficient.

The results showed that sample group of Bangkok Airways Officer 85.8 percent were satisfied with work at a moderate level. And only 2.5 percent their happiness at work was in the low level. And their commitment to the organization was at a high level, 48.5 percent, and followed by 45.8 percent, having a moderate level of commitment to the organization. For the group with the lowest to the lowest level of engagement, it was 1.9 percent and the group with the highest level of engagement was 3.8 percent. Most level officer of Bangkok Airways have a moderate level of satisfaction in their work. And it was found that the average score of organizational commitment had a statistically significant correlation with happiness in all 7 aspects, namely acceptance ($P<0.001$), job characteristics ($P<0.001$).) salary and benefits ($P<0.001$), relationship with supervisors ($P<0.001$), policy and administration ($P=0.011$), working conditions ($P=0.027$) and happiness in working by Total ($P<0.001$) and 43 officer of Bangkok Airways were high happier at work found that the average score of organization engagement was significantly correlated with happiness at work. All 3 aspects, namely the nature of work performed ($P=0.003$), responsibility ($P=0.029$), and overall work satisfaction ($P=0.001$).

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) จำนวน 365 คนโดยผู้เข้าร่วมการศึกษาตอบแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเอง ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลด้านการทำงาน 2) แบบสอบถามความสุขในการทำงาน 3) แบบสอบถามความผูกพันองค์กร วิเคราะห์ความสุขโดยสถิติเชิงพรรณนาและตรวจสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานและความผูกพันกับองค์กรด้วย Chi-square test, Binary Logistic Regression และ Pearson's correlation coefficient

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) ร้อยละ 85.8 มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีเพียงร้อยละ 2.5 ที่มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากร้อยละ 48.5 และรองลงมาร้อยละ 45.8 มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับกลุ่มที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.9 และกลุ่มผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ปรากฏร้อยละ 3.8 พนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จำนวน 322 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรมีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสุขใจในการทำงานทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($P<0.001$) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P<0.001$) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ($P<0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($P<0.001$) ด้านนโยบายและการบริหาร ($P=0.011$) ด้านสภาพการทำงาน ($P=0.027$) และด้านความสุขใจในการทำงานโดยรวม ($P<0.001$) และพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูง จำนวน 43 คนนั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรมีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสุขใจในการทำงานทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P=0.003$) ด้านความรับผิดชอบ ($P=0.029$) และด้านความสุขใจในการทำงานโดยรวม ($P=0.001$)

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจระดับโลก การเปิดเสรีทางการบินอันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายดังกล่าวซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมการบินในปัจจุบันกลายเป็นภาคธุรกิจที่มีการขยายตัว และแข่งขันอย่างสูง อีกทั้งการที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว รวมถึงด้านธุรกิจการบิน ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพตำแหน่งที่ตั้ง และความเชื่อมั่นในศักยภาพความสามารถการรองรับทางด้านการบินของประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” มุ่งให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยมีสุข อยู่ดีกินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรมโดยยุทธศาสตร์ที่

เกี่ยวข้องกับการวางแผนครั้งนี้คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน(ยุทธศาสตร์ที่ 2) ซึ่งกำหนดแนวทางในการดำเนินงานมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมืองการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

ตั้งแต่การเปิดใช้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ อันเป็นท่าอากาศยานที่มีขนาดใหญ่ และทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย จึงเป็นเหตุให้เกิดกระแสตื่นตัวในธุรกิจการบินพาณิชย์ตลอดทั้งภูมิภาค เห็นได้จากการสายการบินใหม่ และเปิดตัวสายการบินต้นทุนต่ำ (Low-Cost Airlines) หลายสายการบิน มีการแข่งขันกันอย่างมากด้านการตลาด การจัดโปรโมชั่นด้านราคา อีกทั้งสายการบินต่างชาติในหลายประเทศทั่วโลกที่จะเปิดเส้นทางการบินใหม่ มุ่งตรงสู่เมืองหลักด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว คือ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต และพัทยา(อุตะเภ) ซึ่งเป็นเมืองที่มีท่าอากาศยานระหว่างประเทศที่สำคัญในประเทศไทย เนื่องด้วยอุตสาหกรรมการบินพาณิชย์เป็นธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับการบริการสถานการณ์การแข่งขันด้านธุรกิจการบินโลกมีอัตราการแข่งขันด้านธุรกิจที่สูงขึ้นทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างในหลายๆเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาพรวมของธุรกิจ สถานการณ์ในประเทศไทยในปัจจุบันก็ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างเช่นกันหากมองในภาพของธุรกิจหลายสายการบินในประเทศไทยประสบภาวะขาดทุน อันเนื่องมาจากอัตราการแข่งขันที่สูงขึ้นของธุรกิจการบินทำให้หลายๆที่มีแนวโน้มที่จะต้องปรับลดอัตรากำลังคน และปรับตัวให้เข้ากับสภาพการแข่งขันของธุรกิจในปัจจุบัน

ดังนั้น องค์ประกอบที่ถือได้ว่าสำคัญที่สุดขององค์กร จึงได้แก่ พนักงานและลูกค้า ไม่ใช่เพียงเครื่องจักรและผลิตภัณฑ์เหมือนในอดีต การพัฒนากลยุทธ์ของแต่ละสายการบิน จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Centric) มุ่งเน้นองค์ความรู้ (Knowledge Based) และการเรียนรู้ของพนักงาน ตลอดจนด้านการบริการของอุตสาหกรรมการบิน (Bor & Hubbard, 2006) กล่าวคือ จำต้องเร่งพัฒนาทั้งโครงสร้างขององค์กร ตั้งแต่การบริหารงาน การตลาด ประชาสัมพันธ์ และการบริการด้านต่างๆ เป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุดแก่ผู้ใช้บริการหรือกลุ่มลูกค้า

จากความสำเร็จด้านการปรับองค์กรเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจสายการบินพาณิชย์อันเป็นธุรกิจด้านการให้บริการ การบริหารงานด้านความสุขกับการทำงานจึงเป็นปัจจัยในการสร้างแรงผลักดันเพื่อให้บริการมีคุณภาพ การสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในการทำงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์กรเกิดความราบรื่น เนื่องจากทรัพยากรบุคคลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญขององค์กร ดังนั้นเมื่อคนในองค์กรมีความสุของค์กรก็สามารถสร้างผลผลิตที่เพิ่มขึ้นในปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้น รวมทั้งลดความเครียดและความขัดแย้งในองค์กรได้

ซึ่งบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้เริ่มให้บริการเที่ยวบินแบบประจำอย่างเป็นทางการภายใต้ชื่อปัจจุบันคือ “สายการบินบางกอกแอร์เวย์ส” นับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา (ข้อมูลบริษัท, 2529)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสุขในการทำงาน และปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ โดยผลที่ได้อาจใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมมาตรฐานการดูแลพนักงานระดับปฏิบัติการให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงหรือแบบตามเกณฑ์ (purposive or judgments sampling)

12.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม(Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลด้านการทำงาน สร้างโดยผู้วิจัย ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ความพึงพอใจของรายได้ ความพอใจในสวัสดิการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงาน ปรับปรุงจาก แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ของสุชีรา ภักธยัตถวรธน โดยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีแรงจูงใจของ Frederick Herzberg ซึ่งแบบสอบถามนี้ใช้ประเมินความพึงพอใจในการทำงานของคนในองค์กร หรือบริษัท และเคยใช้ในการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของนักบินบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) มีจำนวน ข้อคำถาม ทั้งหมด 23 ข้อ

แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน (Achievement) ข้อ 1 และ 2, ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ข้อ 3 และ 4, ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself) ข้อ 5และ6, ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) ข้อ 7และ8, ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Possibility growth) ข้อ 9 และ 10, ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary) ข้อ 11 และ 12, ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (Interpersonal relationships superiors) ข้อ 13 และ 14, ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal relationship subordinate) ข้อ 15 และ 16, ด้านนโยบาย และการบริหาร (Company policy and administration) ข้อ 17 และ 18, ด้านสภาพการทำงาน (Working conditions) ข้อ 19 และ 20, ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน (Job security) ข้อ 21 และ 22 โดยกำหนดค่าคะแนน สำหรับข้อคำถามในเชิงบวก (positive item) เป็น 5-4-3-2 และ 1 กำหนดค่าดังนี้ พึงพอใจมากที่สุด, พึงพอใจมาก, พึงพอใจปานกลาง, พึงพอใจน้อยและพึงพอใจน้อยที่สุดตามลำดับ และกำหนดค่าคะแนนสำหรับข้อคำถามในเชิงลบ (negative item) ข้อ 10, 15 เป็น 1-2-3-4 และ 5 กำหนดค่าเป็น

พึงพอใจมากที่สุด, พึงพอใจมาก, พึงพอใจปานกลาง, พึงพอใจน้อยและพึงพอใจน้อยที่สุดตามลำดับ และจากการนำเสนอแบบสอบถามไปทำการทดสอบนักร้อง ความสอดคล้องภายใน (interval consistency) แบบ Cronbach's alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.85

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขั้นตอนมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ ประกอบไปด้วย หนังสือ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ผู้วิจัยทำหนังสือเสนอภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเสนอต่อกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หรือ ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องในการขอเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งถึงผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องในการขอเก็บข้อมูล จากพนักงานบริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ระดับ Officer
4. ขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายขั้นตอนต่างๆ ผ่านหน้าแรกในแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยและสามารถถอนจากการวิจัยได้ตลอดเวลาตามความประสงค์ โดยหากยินดีเข้าร่วมวิจัยให้กดยอมรับในการยินยอมเข้าร่วมวิจัยเพื่อเป็นการแสดงความจำนงในการเข้าร่วมวิจัย
5. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยให้ฝ่ายบุคคลประกาศผ่านอีเมลบริษัทฯ ให้กับพนักงานบริษัท การบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ระดับ Officer โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามตอบกลับผู้วิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างระบบจะปิดรับการส่งแบบตอบกลับของผู้วิจัย และจะมีการแจ้งผ่านหน้าแรกของแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ รายละเอียดแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ <https://forms.gle/yYiVkqDpXCWFnPnW9>
6. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลและคำตอบ เพื่อนำมาคิดคะแนนและใช้ในการวิเคราะห์ผลต่อไป

การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

1. พนักงานระดับปฏิบัติการ (Officer) พนักงานระดับปฏิบัติการ (Officer) หมายถึง พนักงานระดับปฏิบัติการ (Officer) ที่เริ่มต้นทำงานระดับที่ไม่ใช่หัวหน้างานขึ้นไปในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง พนักงานระดับปฏิบัติการ (Officer) ของบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นพนักงานที่ทำงานระดับที่ไม่ใช่หัวหน้างานและไม่ได้มีหน้าที่ปฏิบัติการบินทั้งหมด
2. ความสุขในการทำงาน (Work Happiness) หมายถึง ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ในการทำงานอิงตามแนวคิด ของ Frederick Herzberg โดยวัดจากแบบสอบถามความสุขในการทำงาน ปรับปรุงจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อองค์ประกอบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความสุขในการทำงานของ สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องความสุขในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาความสุขในการทำงานและเพื่อศึกษาปัจจัยมีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร⁽⁴⁾ และแบบสอบถามความความสุขในการทำงาน โดยเก็บข้อมูลระหว่าง 20 สิงหาคม

ถึง 30 กันยายน 2564 มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ทั้งสิ้น 365 คน ซึ่งไม่มีผู้ใดเข้าลักษณะของเกณฑ์การคัดออก ดังนั้น ผลการวิเคราะห์หลังจากนี้จะวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างข้างต้นนี้ทั้งหมด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความสุขใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสุขใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ Chi-square test

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายความสุขใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ Binary

Logistic Regression

3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรและความสุขใจในการทำงานแต่ละด้านด้วยสถิติ

Pearson's correlation coefficient

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง (N=365)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ (N=365)		
ชาย	229	62.9
หญิง	136	37.1
อายุ (ปี)		
$\bar{x} = 34.40$, $SD = 5.77$, $Median = 33.00$, $Mode = 31$, $Min = 20$, $Max = 54$		
ช่วงอายุ (ปี)		
23 – 31 ปี	138	37.8
32 – 43 ปี	192	52.6
44 ปีขึ้นไป	35	9.6
การศึกษาสูงสุด (N=363)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	–	–
ปริญญาตรี	268	73.8
ปริญญาโท	93	25.6
ปริญญาเอก	2	0.6
สถานภาพสมรส		
โสด	262	71.8
สมรส	103	28.2
หย่าร้าง	–	–

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แยกกันอยู่	–	–
อื่น ๆ	–	–
จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตร	293	80.3
มีบุตร (คน)		
มีบุตรเพียง 1 คน	72	19.7
ความเพียงพอของรายได้		
เพียงพอ และเหลือเก็บ	123	33.7
เพียงพอ แต่ไม่เหลือเก็บ	76	20.8
ไม่เพียงพอ แต่ไม่มีหนี้สิน	48	13.2
ไม่เพียงพอ และมีหนี้สิน	118	32.3

ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 62.9 เป็นเพศชาย รองลงมาร้อยละ 37.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยประมาณ 34.4 ปี หรือโดยส่วนใหญ่มีอายุ 31 ปี (Mode) อายุน้อยที่สุดที่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการมีอายุ 23 ปี และอายุมากที่สุดที่ปฏิบัติการอยู่คือ 54 ปี กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 73.8 มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยในการศึกษานี้ไม่พบผู้ที่มีการศึกษาดำรงปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.8 มีสถานะโสด และร้อยละ 19.7 มีบุตร ซึ่งทั้งหมดที่ระบุว่าตนมีบุตรมีบุตรเพียงคนเดียวเท่านั้น ด้านความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 33.7 มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ รองลงมาระบุว่ารายได้ของตนไม่เพียงพออีกทั้งยังมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 32.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

จากการใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความผูกพันต่อองค์กรจำนวน 11 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ระดับ คือ จริงที่สุด (5) จริง (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่จริง (2) และไม่จริงที่สุด (1) ด้านการแปลผลคะแนนจัดกลุ่มออกเป็น 5 ระดับ เช่น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.80 คือผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81–2.60 คือผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61–3.40 คือผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41–4.20 คือผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21–5.00 คือผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบผลดังนี้

คะแนนรวมจากแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร มีช่วงคะแนนตั้งแต่ 11 – 55 คะแนน ทำให้คะแนนเฉลี่ยรวมของความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเท่ากับ 37.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 4.78 ค่ากลาง คือ 38 ค่าฐานนิยม คือ 36 ค่าต่ำสุด คือ 16 และค่าสูงสุด คือ 50 (ดูภาพที่ 1)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความผูกพันต่อองค์กร คะแนนต่ำสุด และคะแนนสูงสุด ของข้อคำถามความผูกพันต่อองค์กร (N=365)

ข้อ	คำถาม	$\bar{x}$	SD	ระดับ	Min	Max
1.	ท่านรู้สึกภูมิใจที่เป็นบุคลากรขององค์กรแห่งนี้	3.96	0.70	มาก	1	5
2.	ท่านยินดีที่จะใช้เวลาส่วนตัวทำงานให้องค์กร แม้ว่า จะไม่ได้ผลตอบแทน	3.63	0.63	มาก	1	5
3.	ถึงแม้ว่าองค์กรอื่นเสนอรายได้มากกว่าที่ได้รับใน ขณะนี้ ท่านก็ไม่สนใจที่จะเปลี่ยนไปทำงานองค์กรนั้น	3.57	0.59	มาก	1	5
4.	ท่านคิดว่าจะมีความสุขในการทำงานขององค์กรนี้ต่อไป	3.72	0.60	มาก	1	5
5.	ท่านคิดว่าท่านจะทำงานกับองค์กรนี้ตลอดไป จนกระทั่งเกษียณอายุ	3.37	0.86	ปานกลาง	1	5
6.	ท่านเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถ เพื่อให้องค์กร บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย	2.63	0.80	ปานกลาง	1	5
7.	ท่านเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร	3.52	0.86	มาก	1	5
8.	ท่านมักพูดถึงองค์กรแห่งนี้ให้บุคคลอื่นฟังเสมอว่าเป็น องค์กรที่น่าทำงานด้วย	4.18	0.70	มาก	1	5
9.	ท่านยอมรับและยินดีปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของ องค์กร	2.55	1.05	น้อย	1	5
10.	ท่านทุ่มเทให้กับการทำงาน ไม่เพียงเพื่อตัวท่านเองแต่ เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร	3.45	0.99	มาก	1	5
11.	การทำงานที่องค์กรนี้ มีส่วนสร้างแรงบันดาลใจให้ ท่านสร้างผลงานที่ดีออกมา	3.05	0.92	ปานกลาง	1	5
ความผูกพันโดยรวม		3.41	0.43			

ผลการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ไม่พบความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากและระดับปานกลาง สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดและอยู่ในระดับมาก คือข้อที่ 8. ท่านมักพูดถึงองค์กรแห่งนี้ให้บุคคลอื่นฟังเสมอว่าเป็นองค์กรที่น่าทำงานด้วย มีคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.18 รองลงมาคือ คำถามข้อที่ 1. ท่านรู้สึกภูมิใจที่เป็นบุคลากรขององค์กรแห่งนี้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 โดยข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดและอยู่ในระดับน้อย คือ ข้อที่ 9 ท่านยอมรับและยินดีปฏิบัติงานตามแนวนโยบายขององค์กร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.55

ตารางที่ 3 แสดงการจัดระดับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง (N=365)

ระดับความผูกพันต่อองค์กร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด (4.21–5.00)	14	3.8
ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก (3.41–4.20)	177	48.5
ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง (2.61–3.40)	167	45.8
ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อย (1.81–2.60)	6	1.6
ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อยที่สุด (1.00–1.80)	1	0.3
ค่าเฉลี่ยภาพรวม คือ 3.42, SD คือ 0.43, ค่ากลาง (Median) คือ 3.45, ค่าฐานนิยม (Mode) คือ 3.27, ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (Min) คือ 1.45, และค่าเฉลี่ยสูงสุด (Max) คือ 4.55		

โดยภาพรวมพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากร้อยละ 48.5 และรองลงมาร้อยละ 45.8 มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับกลุ่มที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.9 และกลุ่มผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ปรากฏร้อยละ 3.8

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

จากการใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความพึงพอใจในการทำงานจำนวน 23 ข้อ โดยแต่ละข้อแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด (5) พึงพอใจมาก (4) พึงพอใจปานกลาง (3) พึงพอใจน้อย (2) และพึงพอใจน้อยที่สุด (1) ด้านการแปลผลคะแนนจัดกลุ่มออกเป็น 5 ระดับ เช่น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51–5.00 คือผู้ที่มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูงมากที่สุด และ 1.00–1.50 คือผู้ที่มีความสุขใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลของข้อคำถามให้สอดคล้องกับการแบ่งความพึงพอใจในการทำงานออกเป็น 11 ด้าน โดยแต่ละด้านมาจากข้อคำถามทั้งหมด 2 ข้อ ส่วนข้อสุดท้าย คือข้อที่ 23. หรือด้านที่ 12 เป็นการสอบถามเพื่อประเมินภาพรวมของความพึงพอใจในการทำงาน และจากการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบผลดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจในการทำงาน คะแนนต่ำสุด และคะแนนสูงสุดของข้อคำถามความผูกพันต่อองค์กร (N=365)

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการทำงานในแต่ละด้าน	$\bar{x}$	SD	ระดับ	Min	Max
1. ด้านความสำเร็จของงาน (Achievement)	3.78	0.47	สูงมาก	2.00	5.00
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition)	3.63	0.44	สูงมาก	2.00	4.50
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself)	2.98	0.55	ปานกลาง	1.50	5.00
4. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility)	3.83	0.59	สูงมาก	2.00	5.00

ค่าเฉลี่ยความพอใจในการทำงานในแต่ละด้าน	$\bar{x}$	SD	ระดับ	Min	Max
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Possibility growth)	2.52	0.71	ปานกลาง	1.00	4.50
6. ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary)	2.98	0.85	ปานกลาง	1.00	5.00
7. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (Interpersonal relationship superiors)	3.23	0.52	ปานกลาง	1.50	4.50
8. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal relationship subordinate)	3.03	0.61	ปานกลาง	1.50	4.50
9. ด้านนโยบาย และการบริหาร (Company policy and administration)	2.53	0.59	ปานกลาง	1.00	4.00
10. ด้านสภาพการทำงาน (Working conditions)	3.45	0.59	ปานกลาง	1.50	4.50
11. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน (Job security)	2.92	0.644	ปานกลาง	1.00	4.50
12. ด้านความพอใจในการทำงานโดยรวม	3.50	0.88	ปานกลาง	1.00	5.00

จากตารางที่ 4 ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยแต่ละด้านให้อยู่ใน 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของแบบสอบถามความพอใจในการทำงานแต่ละด้าน โดยจะมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน สำหรับความพอใจในการทำงานด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 จัดอยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาคือด้านความสำเร็จของงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 จัดอยู่ในระดับสูงมากเช่นเดียวกัน โดยความพอใจในการทำงานในด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (2.52) และด้านนโยบายและการบริหาร (2.53) ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงการจัดระดับความพอใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง (N=365)

ระดับความพอใจในการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูงมากที่สุด (4.51–5.00)	–	–
ความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูงมาก (3.51–4.50)	43	11.8
ความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (2.51–3.50)	313	85.8
ความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (1.51–2.50)	9	2.5
ความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก (1.00–1.50)	–	–
ค่าเฉลี่ย คือ 3.20, SD คือ 0.29, ค่ากลาง (Median) คือ 3.21, ค่าฐานนิยม (Mode) คือ 3.33, ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (Min) คือ 2.25, และค่าเฉลี่ยสูงสุด (Max) คือ 4.04		

โดยภาพรวมพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เกือบทั้งหมดมีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 85.8 และมีเพียงร้อยละ 2.5 ที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยการเก็บข้อมูลครั้งนี้ไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูงมากที่สุด และต่ำมากที่สุด

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

1. การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ความสุขในการทำงาน

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในการศึกษาว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์รายคู่ด้วยสถิติ Chi-square test โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีจำนวน 322 คน ประกอบด้วยผู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง 313 คนและรวมถึงผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำจำนวน 9 คน รวมอยู่กับกลุ่มที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และกลุ่มที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูง มีจำนวน 43 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบผลดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กรกับความสุขในการทำงาน (N=365)

ปัจจัยที่ศึกษา	ความสุขในการทำงาน				X ²	p-value
	ระดับปานกลาง		ระดับสูง			
	(N=322)		(N=43)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ (N=364)					—	0.986
ชาย	202	88.2	27	11.8		
หญิง	119	88.1	16	11.9		
ช่วงอายุ (ปี)					0.741	0.690
23–31	123	89.1	15	10.9		
32–43	167	87.0	25	13.0		
44 ปีขึ้นไป	32	91.4	3	8.6		
ระดับการศึกษาสูงสุด (N=363)					1.247	0.264
ปริญญาตรี	234	87.3	34	12.7		
สูงกว่าปริญญาตรี	87	91.6	8	8.4		
สถานภาพสมรส					3.431	0.064

ปัจจัยที่ศึกษา	ความสนใจในการทำงาน				X ²	p-value
	ระดับ		ระดับสูง			
	ปานกลาง					
	(N=322)		(N=43)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
โสด	226	86.3	36	13.7		
แต่งงาน	96	93.2	7	6.8		
การมีบุตร					2.019	0.155
ไม่มีลูก	255	87.0	38	13.0		
มีลูก	67	93.1	5	6.9		
ความเพียงพอของรายได้					2.725	0.436
เพียงพอ และเหลือเก็บ	105	85.4	18	14.6		
เพียงพอ ไม่เหลือเก็บ	70	92.1	6	7.9		
ไม่เพียงพอ แต่ไม่มีหนี้สิน	41	85.4	7	14.6		
ไม่เพียงพอ และมีหนี้สิน	106	89.8	12	10.2		
ระดับความผูกพันต่อองค์กร					9.815	0.007**
ระดับน้อย (น้อยมากถึงน้อยที่สุด)	7	100	0	0.0		
ระดับปานกลาง	156	93.4	11	6.6		
ระดับมาก (มากถึงมากที่สุด)	159	83.2	32	16.8		

**P<0.01

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับความสนใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่ามีเพียงปัจจัยเดียวที่สัมพันธ์กับความสนใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือระดับความผูกพันต่อองค์กร (P=0.007) โดยไม่พบว่ามีผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับน้อยอยู่ในกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจในการทำงานสูงมาก ด้านปัจจัยส่วนบุคคลทั้งหมด ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส การมีบุตร และความเพียงพอของรายได้ ไม่พบนัยสำคัญที่สัมพันธ์กับความสนใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้

2. การวิเคราะห์ตัวแปรทำนายความสนใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยสถิติ Chi-square test พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีผลต่อความสนใจในการทำงาน ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ว่าปัจจัยดังกล่าวนี้สามารถทำนายความสนใจในการทำงานด้วยการวิเคราะห์ Binary Logistic Regression ด้วยวิธี Enter โดยให้กลุ่มที่มีความผูกพันต่อองค์กรที่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงน้อยที่สุดเป็นกลุ่มอ้างอิง

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความสนใจในการทำงานด้วยการวิเคราะห์ Binary Logistic Regression ด้วยวิธี Enter

ปัจจัยที่ศึกษา	B	S.E.(B)	P-value	Adjusted OR	95% CI	
					Lower	Upper
ความผูกพันต่อองค์กร						
(กลุ่มอ้างอิง คือผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด)						
ผูกพันต่อองค์กรระดับมากถึงมากที่สุด	1.093	0.367	0.003**	2.982	1.453	6.121
Constant	-2.696	0.312	<0.001**	0.067	–	–

**P<0.01

ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยด้วยสถิติ Logistic Regression ยังคงพบนัยสำคัญทางสถิติจากปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ($P=0.003$) ที่สามารถทำนายความสนใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างได้ พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากถึงมากที่สุดสามารถทำนายการมีความสนใจในการทำงานในระดับสูงมาก เมื่อเทียบกับพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด อาจกล่าวได้ว่าพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความผูกพันต่อองค์กรระดับมากถึงมากที่สุดจะมีความสนใจในการทำงานที่สูงไปด้วย ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดเกือบ 3 เท่า ($B=1.093$, $P=0.003$, $95\%CI = 1.453 - 6.121$)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรและคะแนนเฉลี่ยของความสนใจในการทำงานแต่ละด้านด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient

เนื่องจากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสนใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรและคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการทำงานแต่ละด้าน ด้วยสถิติ Pearson Correlation Coefficient โดยจัดกลุ่มการหาค่าสหสัมพันธ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) ค่าสหสัมพันธ์จากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 365 คน
- 2) ค่าสหสัมพันธ์จากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูง มีจำนวน 43 คน
- 3) ค่าสหสัมพันธ์จากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีจำนวน 322 คน

ตารางที่ 8 แสดงสหสัมพันธ์คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรและคะแนนเฉลี่ยของความสนใจในการทำงานแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($N=365$)

คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร	r	P-value
1. คะแนนเฉลี่ยด้านความสำเร็จของงาน	-0.002	0.971

คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร	r	P-value
2. คะแนนเฉลี่ยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	0.370	<0.001**
3. คะแนนเฉลี่ยด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.367	<0.001**
4. คะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ	-0.061	0.246
5. คะแนนเฉลี่ยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	-0.060	0.255
6. คะแนนเฉลี่ยด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	0.266	<0.001**
7. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.291	<0.001**
8. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.112	0.033*
9. คะแนนเฉลี่ยด้านนโยบายและการบริหาร	0.184	<0.001**
10. คะแนนเฉลี่ยด้านสภาพการทำงาน	0.170	0.001**
11. คะแนนเฉลี่ยด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน	0.081	0.122
12. คะแนนเฉลี่ยด้านความพอใจในการทำงานโดยรวม	0.348	<0.001**

**P<0.01, *P<0.05

ในภาพรวมของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรสัมพันธ์กับความพอใจในการทำงานด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($P<0.001$) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P<0.001$) ด้านการเงินและผลประโยชน์เกื้อกูล ($P<0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($P<0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($P=0.033$) ด้านนโยบายและการบริหาร ($P<0.001$) ด้านสภาพการทำงาน ($P=0.001$) และด้านความพอใจในการทำงานโดยรวม

ตารางที่ 9 แสดงสหสัมพันธ์คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรและคะแนนเฉลี่ยของความพอใจในการทำงานแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่มีความพอใจในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูง ($N=43$)

คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร	r	P-value
1. คะแนนเฉลี่ยด้านความสำเร็จของงาน	0.126	0.419
2. คะแนนเฉลี่ยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	0.251	0.105
3. คะแนนเฉลี่ยด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.443	0.003**
4. คะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ	-0.332	0.029*
5. คะแนนเฉลี่ยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	-0.143	0.359
6. คะแนนเฉลี่ยด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	0.153	0.327
7. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.214	0.168
8. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-0.028	0.861
9. คะแนนเฉลี่ยด้านนโยบายและการบริหาร	0.020	0.899
10. คะแนนเฉลี่ยด้านสภาพการทำงาน	0.178	0.253

คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร	r	P-value
11. คะแนนเฉลี่ยด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน	-0.043	0.786
12. คะแนนเฉลี่ยด้านความสุขในการทำงานโดยรวม	0.470	0.001**

**P<0.01, *P<0.05

สำหรับพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์สูง จำนวน 43 คนนั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรมีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสุขในการทำงานทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (P=0.003) ด้านความรับผิดชอบ (P=0.029) และด้านความสุขในการทำงานโดยรวม (P=0.001)

ตารางที่ 10 แสดงสหสัมพันธ์คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรและคะแนนเฉลี่ยของความสุขในการทำงาน แต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงต่ำ (N=322)

คะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร	r	P-value
1. คะแนนเฉลี่ยด้านความสำเร็จของงาน	-0.049	0.383
2. คะแนนเฉลี่ยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	0.381	<0.001**
3. คะแนนเฉลี่ยด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.332	<0.001**
4. คะแนนเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบ	-0.073	0.193
5. คะแนนเฉลี่ยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	-0.95	0.090
6. คะแนนเฉลี่ยด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล	0.227	<0.001**
7. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.253	<0.001**
8. คะแนนเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.071	0.201
9. คะแนนเฉลี่ยด้านนโยบายและการบริหาร	0.142	0.011*
10. คะแนนเฉลี่ยด้านสภาพการทำงาน	0.123	0.027*
11. คะแนนเฉลี่ยด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน	0.033	0.555
12. คะแนนเฉลี่ยด้านความสุขในการทำงานโดยรวม	0.296	<0.001**

**P<0.01, *P<0.05

สำหรับพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง จำนวน 322 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรมีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสุขในการทำงานทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (P<0.001) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (P<0.001) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (P<0.001) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (P<0.001) ด้านนโยบายและการบริหาร (P=0.011) ด้านสภาพการทำงาน (P=0.027) และด้านความสุขในการทำงานโดยรวม (P<0.001)

อภิปรายผล

พนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงต่ำ เมื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเทียบเคียงกับการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของนักรบ รัตวงศ์ และคณะ (2551) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ตำแหน่งหัวหน้างาน จำนวน 195 คน และตำแหน่งพนักงาน จำนวน 113 คน ในปัจจัยของความพึงพอใจ 14 ด้าน พบว่า พนักงานฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้นมีความพึงพอใจในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่พบว่าพนักงานมีความพึงพอใจในระดับมากได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านสถานะของอาชีพ ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านเงินเดือน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพในการทำงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในงาน และด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา พบว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก อินทะพงษ์ (2552) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจในการได้รับสวัสดิการของพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) แบบกรณีศึกษาจากกลุ่มพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ปฏิบัติงาน ณ อาคารสำนักงานใหญ่ ถนนวิภาวดีรังสิต สายทรัพยากรบุคคลและบริหารทั่วไปจำนวน 230 คน พบว่าความพึงพอใจในการได้รับสวัสดิการในภาพรวมและในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ความพึงพอใจในสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ด้านบัตรโดยสารพนักงาน ด้านเงินช่วยเหลือบุตร ด้านการกู้เงินเพื่อการสงเคราะห์และด้าน สันทนาการ

ในภาพรวมของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($P < 0.001$) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P < 0.001$) ด้านการเงินและผลประโยชน์เกื้อกูล ($P < 0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($P < 0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($P = 0.033$) ด้านนโยบายและการบริหาร ($P < 0.001$) ด้านสภาพการทำงาน ($P = 0.001$) และด้านความสุขในการทำงานโดยรวม

เมื่อเทียบกับพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด อาจกล่าวได้ว่าพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่มีความผูกพันต่อองค์กรระดับมากถึงมากที่สุดจะมีความสุขในการทำงานที่สูงไปด้วยอีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของนักรบ รัตวงศ์ และคณะ (นักรบ รัตวงศ์ และคณะ, 2551) ที่พบว่าความสำเร็จของงาน และสถานะของอาชีพเป็นปัจจัยที่ทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในระดับสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนพดล กรรณิกา (นพดล กรรณิกา, 2551) เรื่องการประเมินความสุขของคนทำงาน แบบกรณีศึกษาประชากรอายุ 18-60 ปีที่ทำงานในสถานประกอบการและองค์กรธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการศึกษาวิจัยของกฤษ ธีรารักษ์ (Kris Theerarak, 2011) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงาน กับความผูกพันกับองค์กรในพนักงานต้อนรับ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

แบบกรณีศึกษา พบว่าพนักงานต้อนรับมีความผูกพันเนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคม (Normative commitment) สูงที่สุดเมื่อเทียบกับความผูกพันกับองค์กรด้านจิตใจ (Affective Commitment) และความผูกพันด้านการคงอยู่หรือความผูกพันต่อเนื่อง (Continuance commitment) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าพนักงานต้อนรับมีความพึงพอใจในงาน และความผูกพันกับองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานสูงสุดสามอันดับ ได้แก่ รายได้ การถูกปฏิบัติอย่างเป็นกลาง และการได้เลื่อนตำแหน่ง

สรุป

พนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีความสุขในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และพบว่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กรมีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความพึงพอใจในการทำงานทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($P < 0.001$) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P < 0.001$) ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ($P < 0.001$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($P < 0.001$) ด้านนโยบายและการบริหาร ($P = 0.011$) ด้านสภาพการทำงาน ($P = 0.027$) และด้านความพึงพอใจในการทำงานโดยรวม ($P < 0.001$)

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลบริษัท. Available from: <https://www.bangkokair.com/about-bangkokairways>

ขวัญชนก อินทะพงษ์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างกำลังขวัญในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจในการได้รับสวัสดิการของพนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) : กรณีศึกษา สายทรัพยากรบุคคลและบริหารทั่วไป.

ชูศรี พิศลยบุตร และคณะ. (2546). ความสุขในการทำงานของบุคลากรศิริราช: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.

นักรบ รังวงศ์, และคณะ. (2551). ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้นบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน): มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

นพดล กรรณิกา. (2551) ประเมินความสุขของคนทำงาน: กรณีศึกษาประชาชนอายุ 18-60 ปีที่ทำงานในสถานประกอบการและองค์กรธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร[ออนไลน์].

มุกิตา คงกระพันธ์. (2554). การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสนับสนุนจากองค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

Bor R, Hubbard T. (2006) Aviation Mental Health: psychological implications for air transportation. England: Ashgate Publishing Limited; 353 p.

Kris Theerarak. (2011). The relationship between job satisfaction and organizational commitment : a case study of flight attendants in Thai Airways International. Bangkok: Mahidol University.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.25

การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร

Modern Tourism Management of Bangkok

ธัชชาพัฒน์ ยุktananda¹, ปัญจรีย์ จุลไกรอนิสอง², โสภางค์พักตร์ หรัยเจริญ^{3*}Taschapat Yuktananda¹, Panjaree Julkraianisong², Sopangpak Raicharoen^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. ดร.ธัชชาพัฒน์ ยุktananda

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

Dr. Taschapat Yuktananda

Faculty of Arts, Krik University,
Thailand.Email: taschp23@gmail.com

2. ปัญจรีย์ จุลไกรอนิสอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Panjaree Julkraianisong

Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand.Email: panjareeju23@gmail.com

Corresponding Author*

3. ดร.โสภางค์พักตร์ หรัยเจริญ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr. Sopangpak Raicharoen

Faculty of Education, Burapha
University, Thailand.Email: sopangpak23@gmail.com

คำสำคัญ:

การบริหารจัดการยุคใหม่; การท่องเที่ยวยุคใหม่;

กรุงเทพมหานคร

Keywords:

Modern Management; Tourism;
Bangkok

Article history:

Received: 10/07/2023

Revised: 25/07/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Yuktananda, T., Julkraianisong, P.,
Raicharoen, S. (2023). Modern Tourism
Management of Bangkok. Journal of
Dhamma for Life, 29(3), 53-65.

ABSTRACT

The purposes of this research are as follows: 1) to study about modern tourism management of Bangkok 2) to analyze context of the problem in modern tourism management of Bangkok 3) to study and find the method to manage modern tourism management of Bangkok. This research used a quantitative research design. The sample group used were 400 people in the Lat Phrao area of Bangkok using a questionnaire to collect data. Then the data was analyzed using ready-made programs for social science research.

The research found that

Conditions of problems in modern tourism management in Bangkok. The primary variables in all aspects were found to be at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.05 S.D. = 0.96), arranged in order from highest to lowest as follows. In terms of work methods, it is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.21 S.D. = 1.07). In terms of planning, it is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.17 S.D. = 1.01). In terms of operations, it is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.04 S.D. = 0.90). In terms of speed, it is at a level. Moderate ($\bar{x}$ = 2.98 S.D. = 0.93) and problem solving at the moderate level ($\bar{x}$ = 2.86 S.D. = 0.91), respectively.

Guidelines for managing tourism in the modern era of Bangkok, the dependent variables, overall in all aspects, were found to be at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.15 S.D. = 0.91), arranged in order from highest to lowest as follows. The needs aspect is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.26 S.D. = 0.96), the administration aspect is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.14 S.D. = 0.83), and the satisfaction aspect is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.06 S.D. = 0.94), respectively.

The importance value of the factors influencing modern tourism management of Bangkok from all aspects significantly are operation method aspect X_4 and problem-solving aspect X_5 . Both independent variables have coefficient of the predictor in raw score (b) equals 0.521 and 0.336 respectively.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นประชาชนในเขตลาดพร้าวกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัญหาการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=0.96) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านวิธีปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.21$ S.D.=1.07) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.17$ S.D.=1.01) ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=0.90) ด้านความรวดเร็ว อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.98$ S.D.=0.93) และด้านการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.86$ S.D.=0.91) ตามลำดับ

แนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.15$ S.D.=0.91) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.26$ S.D.=0.96) ด้านการบริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.14$ S.D.=0.83) และด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=0.94) ตามลำดับ

ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านวิธีปฏิบัติงาน X_4 ด้านการแก้ไขปัญหา X_5 ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.521 และ -0.336 ตามลำดับ

บทนำ

การท่องเที่ยววิถีใหม่หรือการท่องเที่ยวแบบ New Normal เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องปรับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโควิด 19 ด้วยการปรับวิถีการดำรงชีวิตใหม่ อาทิ การเว้นระยะห่างทางสังคม การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงผู้ประกอบการต้องปรับตัวเพื่อรองรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยววิถีใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวไทยในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนิยามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยววิถีใหม่ หรือที่เรียกว่าพฤติกรรมแบบ “BEST” ประกอบด้วย 1) B-Booking คือ การจองเพื่อใช้บริการล่วงหน้า

เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถจัดสรรบริการให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านสาธารณสุข ทั้งการจำกัดจำนวนคน และการรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล 2) E-Environment เป็นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) S-Safety เป็นการเน้นเรื่องความปลอดภัย โดย ททท. ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขจัดทำโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety & Health Administration: SHA) ซึ่งมีการมอบตราสัญลักษณ์ให้กับผู้ประกอบการที่ผ่านการรับรองตามมาตรฐาน SHA เพื่อเป็นการรับรองความปลอดภัยด้านสุขอนามัยแก่นักท่องเที่ยว และ 4) T-Technology เป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มคุณค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น การใช้แพลตฟอร์ม Smart Map เพื่อช่วยในเรื่องการเดินทางของนักท่องเที่ยวให้สะดวกสบายและปลอดภัย เป็นต้น (คณาธิป ไกยชน, 2565)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีการแข่งขันให้ทันสมัยมากขึ้นปัญหาการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคที่ต้องปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยเพื่อให้ทันยุคทันสมัยเพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจและพบสิ่งที่น่าตื่นตาตลอดจนสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครที่สำคัญให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้แม้กระทั่งในประเทศก็เช่นเดียวกัน สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนจะมีประสบการณ์ตรงตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตที่ต่างมีความแตกต่างกันมีวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างหลากหลายโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดการตัดสินใจและบทบาทหน้าที่ที่ดีสู่สังคมขนาดใหญ่ในระดับประเทศได้ (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม จึงเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคน มนุษย์จึงได้รับความสะดวกสบายจากวิทยาการทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2562)

ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้คนในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 จึงทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมถูกนำมาเป็นข้อกำหนดที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้คนในหลายประเภท (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565) สรุปประเด็นปัญหาของสังคมในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการในยุคใหม่ทุกองค์การต้องปรับเปลี่ยนและแข่งขันกันให้ทันสมัยยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นภาครัฐภาคเอกชนตลอดจนภาคประชาชน เป็นต้น การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่มีการแข่งขันต้องแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ให้บริหารทันกับยุคใหม่ไม่ว่าจะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมารองรับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวยุคใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวในยุคโควิด 19 ถึงแม้โควิด 19 จะซาลงแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าโรคนี้จะหายไป ดังนั้น การบริหารจัดการในยุคใหม่ต้องมีการ

ป้องกันไว้ตลอดเวลาหรือเตรียมความพร้อมไว้เสมอไม่ปล่อยผ่านเพราะถ้าโรคโควิด 19 กลับมาระบาดใหม่จะได้รับมือได้ทันทีนั่นเอง

ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นเครื่องยนต์หลักที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยในปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 3.0 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 17.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) โดยแบ่งเป็นรายได้ของการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมูลค่า 1.91 ล้านล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศ 1.08 ล้านล้านบาท นอกจากนี้บริการทางการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อาทิ ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่ง ยังช่วยให้เกิดการจ้างงานภายในประเทศอีกด้วย โดยในปี 2562 พบว่ามีแรงงานเกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว จำนวน 4.4 ล้านคน จากจำนวนแรงงานทั้งหมด 37.6 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.6 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการจ้างงานในสาขาต่าง ๆ ของภาคการท่องเที่ยว พบว่าสาขาการบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีสัดส่วนร้อยละ 52.3 ของสาขาการท่องเที่ยวทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก และสาขาการขนส่งผู้โดยสารทางรถยนต์ที่มีสัดส่วนเท่ากันที่ร้อยละ 12.96 ของสาขาการท่องเที่ยวทั้งหมดอย่างไรก็ดี ในช่วงต้นปี 2563 การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้ทั่วโลกมีการออกมาตรการจำกัดการเดินทาง โดยในส่วนของประเทศไทย ภาครัฐมีการประกาศล็อกดาวน์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ในช่วงไตรมาส 2 และ 3 ของปี 2563 ไม่นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนทำให้ไตรมาส 4 ปี 2563 ได้มีการอนุญาตให้นักท่องเที่ยวต่างชาติประเภท Special Tourist VISA (STV) เดินทางเข้าประเทศไทยได้ แต่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวไทยได้เพียง 10,822 คน ส่งผลให้ในปี 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย 6.7 ล้านคน ลดลงจากปี 2562 ถึงร้อยละ -83.2 ต่อปี และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียง 3.3 แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ -82.6 ต่อปี ซึ่งเป็นการหดตัวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ และจากที่เคยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติถึง 1.91 ล้านล้านบาทในปี 2562 ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เศรษฐกิจไทยในปี 2563 หดตัวลงถึงร้อยละ -6.2 ต่อปี ขณะที่ปี 2564 สถานการณ์การท่องเที่ยวของชาวต่างชาติยังคงได้รับผลกระทบรุนแรงต่อเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการกลายพันธุ์เป็นสายพันธุ์เดลต้าซึ่งมีความรุนแรงของโรคและสามารถแพร่กระจายได้เร็วขึ้น ทำให้รัฐบาลหลายประเทศยังคงมีการใช้นโยบายจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้นโยบายควบคุมโควิด-19 เป็นศูนย์ (Zero-Covid-19) ของประเทศจีนตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดจนถึงปัจจุบัน ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวไทยเพียง 4.3 แสนคน ลดลงจากปี 2563 ที่ร้อยละ -93.6 ต่อปี ขณะที่ข้อมูลจากข้อมูลของ World Tourism Organization a UN Specialized Agency (UNWTO) ระบุว่า การท่องเที่ยวทั่วโลกก็ยังคงหดตัวสูงที่ร้อยละ -71.0 ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ลดลงร้อยละ -55.15 ในปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลแต่ละประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้ผ่อนคลายมาตรการควบคุมโควิดลง ส่งผลให้การท่องเที่ยวมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น (กาญจนา จันทระจิต และคณะ, 2565)

ตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของโควิด 19 ภาคการท่องเที่ยวไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงมากและผันผวนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดและมาตรการของภาครัฐ โดยเฉพาะช่วงล็อกดาวน์ที่จำกัดการเดินทางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หลังจากสถานการณ์เริ่มบรรเทาลง ภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ และเริ่มเปิดประเทศในช่วงปลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ในครึ่งแรกของปี 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย กลับมาอยู่ที่ประมาณ 93 ล้านคน หรือ 40% ของช่วงก่อนโควิด 19 ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมาอยู่ที่ประมาณ 2 ล้านคน หรือราว 5% ของช่วงก่อนโควิด 19 แต่การฟื้นตัวนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความท้าทายใหม่เท่านั้น ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาสูงถึง 40 ล้านคนต่อปี จากหลากหลายสัญชาติ แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการใช้จ่ายแตกต่างกันออกไป อาทิ นักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มักเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่กับกลุ่มทัวร์ ชอบช้อปปิ้งและมียอดซื้อของฝากสูงกว่านักท่องเที่ยวชาติอื่น ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปต้องการมาพักตากอากาศ เพื่อหลีกเลี่ยงอากาศหนาว ชื่นชอบการเดินทางด้วยตัวเอง พักแรมอยู่ที่ใดที่หนึ่งเป็นระยะเวลานาน นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และท่องเที่ยวยามค่ำคืน เป็นต้น ภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 มูลค่าหลักของธุรกิจท่องเที่ยวไทยเปลี่ยนจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อทริปน้อยกว่า และยังมีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างชัดเจน โดยลูกค้าชาวไทยส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเข้าพักที่ค่อนข้างสั้นในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ท่องเที่ยวข้ามภูมิภาคหรือจังหวัดใกล้เคียง และมักเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือเดินทางเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพราะกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโควิด 19 ดังนั้น ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จึงถูกใช้ไปกับเฉพาะค่าที่พักและค่าอาหารในระยะสั้น ๆ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อทริปสูงกว่า เนื่องจากเดินทางมาไกลกว่า (ณัฐอร เบญจปฐมรงค์ และ ชุตিকা เกียรติเรืองไกร, 2565)

กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยนั้นมีประวัติและความเป็นมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางแห่งการปกครอง การขนส่ง เศรษฐกิจและอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้กรุงเทพเป็นเมืองที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของประเทศไทย นอกจากนี้ กรุงเทพยังเป็นอีกหนึ่งเมืองที่มีบทบาทสำคัญของโลกในเรื่องของการท่องเที่ยวที่เรียกได้ว่า เป็นสิ่งที่ทำให้กรุงเทพเติบโตอย่างต่อเนื่องและดังเป็นที่รู้จักในสายตาของชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก จากผลสำรวจของมาสเตอร์การ์ดที่จัดอันดับให้ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในโลกกว่า 22 ล้านคน ทำให้กรุงเทพได้กลายเป็นจุดหมายปลายทาง (Destinations) หลักสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากนี้กรุงเทพยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นแลนด์มาร์คที่โด่งดังไปทั่วโลกอยู่มากมาย ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Dayself, 2022)

สรุปผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานครวิเคราะห์และสังเคราะห์จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยคิดว่า ในปัจจุบันประสบปัญหาการท่องเที่ยวที่ซบเซาเนื่องจากเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด -19 ในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ประสบปัญหาเรื่องรายได้ที่ลดลงอย่างชัดเจนเพราะพฤติกรรมของประชาชนมีการเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ประชาชนอยู่แต่กับบ้าน จากปัญหาที่เกิดขึ้น การบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นที่

จะต้องบริหารจัดการท่องเที่ยวให้กลับมาคึกคักเหมือนเดิม ซึ่งจังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเป็นเมืองเศรษฐกิจ และในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากไหลเข้ามาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะนำไปแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อวิเคราะห์ค้นหาตัวแปรเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร จากนั้นนำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ทางสถิติไปสร้างแนวทางแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,494,932 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2560)

2. การสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม

2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด การวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์

3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า IOC เข้าใกล้ 1.00 ถ้าต่ำกว่า 0.6 ควรจะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Rovinelli & Hambleton, 1977)

4) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Try out) จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Cronbach's Alpha ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.898 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ มาทำการเปรียบเทียบสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของเบสท์ (John W. Best, 1997) เพื่อใช้ในการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประกอบการอภิปรายผล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น (Multiple Regression Stepwise Analysis) ประกอบการอภิปรายผล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่อายุตั้งแต่ 18-30 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาคืออายุ 31-50 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 อายุ 51-60 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ส่วนเป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ

สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และส่วนใหญ่มีอาชีพทั่วไป จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมามีอาชีพข้าราชการ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการบริหารจัดการท้องที่วัยยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

สภาพปัญหาการบริหารจัดการท้องที่วัยยุคใหม่ของ กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
ด้านการวางแผน	3.17	1.01	ปานกลาง
ด้านการดำเนินงาน	3.04	0.90	ปานกลาง
ด้านความรวดเร็ว	2.98	0.93	ปานกลาง
ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.21	1.07	ปานกลาง
ด้านการแก้ไขปัญหา	2.86	0.91	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.05	0.96	ปานกลาง

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการท้องที่วัยยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=0.96) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านวิธีปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.21$ S.D.=1.07) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.17$ S.D.=1.01) ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=0.90) ด้านความรวดเร็ว อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.98$ S.D.=0.93) และด้านการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.86$ S.D.=0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวทางในการบริหารจัดการท้องที่วัยยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

แนวทางในการบริหารจัดการท้องที่วัยยุคใหม่ของ กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
ด้านการบริหาร	3.14	0.83	ปานกลาง
ด้านความต้องการ	3.26	0.96	ปานกลาง
ด้านความพึงพอใจ	3.06	0.94	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.15	0.91	ปานกลาง

2. แนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.15$ S.D.=0.91) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.26$ S.D.=0.96) ด้านการบริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.14$ S.D.=0.83) และด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=0.94) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงลำดับตัวแปรพยากรณ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.792	0.050		15.555	0.000*	0.566	0.755
ด้านการวางแผน X_1	0.215	0.037	0.155	1.031	0.053	-0.070	0.875
ด้านการดำเนินงาน X_2	0.007	0.048	0.006	0.455	0.717	-0.067	0.048
ด้านความรวดเร็ว X_3	0.406	0.020	0.012	24.782	0.060	0.441	0.554
ด้านวิธีปฏิบัติงาน X_4	0.521	0.022	0.310	33.118	0.000*	0.365	0.828
ด้านการแก้ไขปัญหา X_5	-0.336	0.065	-0.126	-1.313	0.000*	-0.450	0.053

$$SE_{est} = \pm 0.03970$$

$$R = 0.955; R^2 = 0.889; Adj. R^2 = 0.979; F = 5991.190; p\text{-value} = 0.01$$

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. คำนวณน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านวิธีปฏิบัติงาน X_4 ด้านการแก้ไขปัญหา X_5 ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.521 และ -0.336 ตามลำดับ

ผู้วิจัยสรุปจากผลการวิจัยได้ดังนี้การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานครนั้นมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงหลายด้านในการบริหารจัดการ เนื่องด้วยคำว่ายุคใหม่นั้นมีความหมายและบริบทแตกต่างออกไปจากการบริหารในแบบปกติทั่วไป ซึ่งวิธีการบริหารแบบดั้งเดิมนั้นอาจจะไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรเพราะด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การท่องเที่ยววันนี้เป็นภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง หรือแม้แต่โรคภัยที่อุบัติใหม่อย่างกรณีการระบาดของโควิด 19 ที่ผ่านมาซึ่งในการบริหารจัดการยุคใหม่นั้น ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานครต้องมีความก้าวทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในโลกยุค

ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงรวมถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อเป็นการพัฒนาและฟื้นฟูไปในตัวเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาคหน้า

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ด้วยปัญหาด้านวิธีปฏิบัติงานการตรวจสอบวิเคราะห์พื้นที่ในการปฏิบัติงานเป็น ด้านการวางแผนจัดเตรียมอุปกรณ์ความพร้อมด้านการดำเนินงานทัศนคติของบุคลากรในการทำงาน ด้านความรวดเร็วในการลงจัดการพื้นที่ ด้านการแก้ไขปัญหาการสำรองอุปกรณ์ เป็นปัญหาที่พบเจอมากที่สุดส่งผลให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ยังเกิดข้อบกพร่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลินจง โพซารี (2562) ซึ่งได้ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าขุนลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม และจากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนที่ ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าขุนลำพัน สามอันดับแรก เมื่อเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งจากปัญหานักท่องเที่ยวบุกรุกป่า ปัญหาความแห้งแล้งของพื้นที่ รวมไปถึงปัญหาขาดการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2. การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบป่าขุนลำพัน ทั้งผู้นำชุมชนและประชาชน และ 3. ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารระหว่าง หน่วยงานภาครัฐกับผู้นำชุมชน ส่งผลทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของป่าและการจัดการป่าอย่างถูกต้องประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ดีพอ

2. จากการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ตัวแปรตาม ควรตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องในการปฏิบัติงานกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานเอาใจใส่แบ่งจัดสรรหน้าที่ให้กับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนและตรวจสอบวิเคราะห์พื้นที่ในการปฏิบัติงาน วางแผนกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดประสิทธิผล วิเคราะห์ปัจจัยในการบริหาร วางแผนกลยุทธ์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวพูดคุยถึงปัญหาและวางแผนของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเตรียมอุปกรณ์ความพร้อมให้พร้อมกับการทำงาน คอยเช็คประสิทธิภาพของอุปกรณ์ในการทำงาน มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบระเบียบได้ดำเนินงานตามแผนที่ได้วางเอาไว้ การแนะนำ การดูแลเอาใจใส่ การเตรียมความพร้อม ศักยภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินวัฒน์ แสงศิลา (2563) ซึ่งได้ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหาดสวนหิน บ้านดงคำโพธิ์ ตำบลปลาไหล อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร และจากการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหาดสวนหิน ทั้ง 14 ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภคโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการรวมกลุ่มของประชาชนด้านคมนาคมท่องเที่ยว ด้านเข้าถึงบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านบริบทพื้นที่ วิถีชีวิต ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ด้านความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการวางแผน ด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหาดสวนหินนั้น เป็นการบริหารจัดการโดยชุมชนในด้านต่าง ๆ ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ด้านงบประมาณ ด้านสาธารณูปโภค และด้านอบรมให้ความรู้

เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวหาดสวนหินสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

3. จากการศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านวิถีปฏิบัติงาน และด้านการแก้ไขปัญหา เนื่องด้วยการตรวจสอบคุณภาพความถูกต้อง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญ ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน คอยสอบถามปัญหาจากประชาชน ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานที่มีความถูกต้อง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมถึงความผิดพลาดหน้าที่ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยุต จิตธำรงสุนทร (2558) ซึ่งได้ศึกษา การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน และจากการศึกษาพบว่า 1) บริบทการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของพบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากมายแต่ขาด การพัฒนาวัฒนธรรมของชาวไทลื้อเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเชียงของที่โดดเด่น การท่องเที่ยวข้ามแดนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวก่อนเปิดใช้สะพานมิตรภาพแห่งที่ 4 เมื่อเปิดใช้สะพานแล้วนักท่องเที่ยวเดินทางข้ามด่านเชียงของแห่งใหม่สะดวกมากขึ้น และเกิดการการลงทุน และพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว เชิงวิถีชีวิตชนบทมาก ด้านการบริการการท่องเที่ยวของภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่เป็นที่ประทับใจ ยังขาดแหล่งให้ข้อมูลบริการด้านการท่องเที่ยว การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก 3) การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำเภอเชียงของ ปี พ.ศ.2558 - พ.ศ. 2561 เน้นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงในกรอบความร่วมมือภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 4) รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง (LINKED Tourism Model) เป็นรูปแบบที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม เชิญชวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นโดยเน้นความสำคัญไปที่การนำแนวคิดเทคโนโลยีใหม่ในการอำนวยความสะดวกมาเป็นจุดเสริมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวว่าประเทศไทยนั้นมีการพัฒนาตอบรับต่อโลกยุคใหม่ มีความรวดเร็วและมีมาตรฐานสากล

2) ควรมีการรณรงค์ให้กลุ่มประชาชนผู้อยู่ในกรุงเทพมหานคร รวมถึงภาคเอกชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและรับรู้ถึงการพัฒนานโยบายการบริหารจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครเพื่อร่วมกันระดมความคิดให้การบริหารจัดการสอดคล้องถึงสภาพปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีการร่วมมือกับสื่อสากลเพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว ค่านิยม และวัฒนธรรมรวมถึงจุดเด่นของจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อแสดงให้เห็นว่ากรุงเทพมหานครพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวและมีการรองรับที่ดีสอดคล้องต่อแนวคิดในยุคใหม่

2) ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์ติดตามผลลัพธ์ของการจัดการบริหารการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินและต่อยอดพัฒนาการจัดการจัดการด้วยแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ๆต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสภาพสังคมโลกในยุคใหม่ รวมถึงปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการจัดการบริหารการท่องเที่ยวยุคใหม่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่เจาะลึกถึงข้อมูลเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์เพื่อนำมาซึ่งปัจจัยที่จะเป็นแนวทางการบริหารจัดการต่อไปเพื่อตอบรับกับโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2) ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวยุคใหม่ของกรุงเทพมหานคร ควรจะเพิ่มเนื้อหาสาระเชิงปฏิบัติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวยุคใหม่ และผลลัพธ์หลังการนำแนวคิดการจัดการบริหารยุคใหม่ไปปรับใช้ให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และวิจัยหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- กาญจนา, พิมพ์พารณ, ธัญลักษณ์ และ ศุภชัย. (2565). การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวแล้วหรือยัง?. สืบค้น 10 มกราคม 2566, จาก www.fpojourn.com/thai-tourism-situation/.
- คณาธิป ไกยชน. (2565). นวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยววิถีใหม่. สืบค้น 13 กันยายน 2566, จาก <https://library.parliament.go.th/index.php/th/radioscript/rr2565-feb6>.
- ชยุต จิตดำรงสุนทร. (2558). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเชียงของในฐานะอำเภอชายแดน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณัฐอร เบญจปฐมรงค์ และ ชุตিকা เกียรติเรืองไกร. (2565). การเปลี่ยนแปลงภาคการท่องเที่ยวไทยกับก้าวต่อไปหลังเปิดประเทศ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650392TheKnowledge_Travel.aspx.
- ทินวัฒน์ แสงศิลา. (2563). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหาดสวนหิน บ้านดงคำโพธิ์ ตำบลปลาไหล อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร. วารสารปัญญาปณิธาน, 5(1), 189-202.
- ธัชฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 6 ฉบับพิเศษ.

- ธัชฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). กระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีของศาลเยาวชน และครอบครัวกลาง. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัชฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอน แบบออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ของเชื้อไวรัส COVID-19. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 10(3).
- ลินจง โพชาริ. (2562). ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อการจัดการท่องเที่ยวเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. งานวิจัย คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Best, John W. (1997). *Research in Education*. ed., Englewood Cliffs, New Jersey. Prentice Hall.
- Dayself. (2022). ทำความรู้จัก ‘กรุงเทพมหานคร’ เมืองแห่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของโลก. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก www.dayself.com/ทำความรู้จัก-กรุงเทพมหานคร/.
- Rovinelli & Hambleton. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.26

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร
มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในกรุงเทพมหานคร

**Good Governance Application Affecting Organizational
Commitment of Private University Personnel in Bangkok**

ธีรเดช สมองทวิพร^{1*}Teeradej Snongtaweepon^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. ดร.ธีรเดช สมองทวิพร

อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยออร์ท
กรุงเทพ

Dr. Teeradej Snongtaweepon

Lecturer, Faculty of Business
Administration, North Bangkok
University, Thailand.Email: parinyaek1@gmail.com

คำสำคัญ:

ธรรมาภิบาล; หลักนิติธรรม; หลักการมีส่วนร่วม;
ความผูกพันต่อองค์กร

Keywords:

Good Governance; Rule of Law
Virtue; Participation; Organizational
Commitment

Article history:

Received: 10/07/2023

Revised: 25/07/2023

Accepted: 05/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Snongtaweepon, T. (2023). Good
Governance Application Affecting
Organizational Commitment of Private
University Personnel in Bangkok. Journal
of Dhamma for Life, 29(3), 66-80.

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study good governance application of Thai private universities; 2) to study organizational commitment of Thai private university personnel; 3) to study a relationship between good governance and organizational commitment of Thai private university personnel; and 4) to analyze good governance principles that have an influence on organizational commitment of Thai private university personnel. The samples used in this study were 321 university personnel working in the selected private universities in Bangkok. The research questionnaire was used as a tool to collect data. Statistics used in this study consisted of percentage, mean, standard deviation, Pearson Correlation and Multiple Regression Analysis (MRA). The research results showed that good governance application, in total, was at high level ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.92). In particular, rule of law had the highest mean value ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.86), followed by participation ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 0.90), virtue ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.91), consensus orientation ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.93), transparency ($\bar{x} = 3.42$, S.D. = 0.92), accountability ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 0.95), decentralization ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.97) and economy ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 0.98). The organizational commitment of Thai private university personnel, in total, was at high level ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.91). In particular, confidence and acceptance of organizational goals had the highest mean value ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = 0.90), followed by willingness to work for the organization ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.91) and need for maintaining organizational membership ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 0.92). Good governance was positively related to organizational commitment of Thai private university personnel, and rule of law had the highest correlation with organizational commitment. Good governance had an influence on organizational commitment, and participation had the highest influence on organizational commitment of Thai private university personnel.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย 2) เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย 4) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหาร อาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย จำนวน 321 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.86) รองลงมาได้แก่หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.90) หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.91) หลักฉันทานุมัติร่วม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.93) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.92) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.95) หลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.97) และหลักความประหยัด ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.98) 2) ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายขององค์การ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.90) รองลงมา คือ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.91) และด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ 3) ธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .01 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงที่สุด ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมกับความผูกพันต่อองค์การ 4) การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .01 หลักการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลสูงสุดต่อความผูกพันต่อองค์การของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

บทนำ

หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดและแนวทางของการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม ความประหยัด คัมค่า ความถูกต้อง ความชอบธรรมโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การได้ ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2546) ดังนั้น สถาบันการศึกษาใน

ปัจจุบัน จึงควรใช้หลัก ธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการบริหารงานและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับสถาบัน เพื่อให้มีการใช้หลักนิติธรรมคือการออกระเบียบและข้อบังคับที่เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน และมีการบังคับใช้ระเบียบและข้อบังคับอย่างเสมอภาคและยุติธรรม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎกติกา และหลักเกณฑ์ในการบริหารงานที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่พนักงาน ชุมชน และสังคม อาชีวภูริชญ์) น้อมเนียนและคณะ, 2561)

ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและช่วยลดความขัดแย้งขององค์กร ชุมชนและประชาชนได้ ซึ่งอานันท์ ปันยารชุน (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและช่วยลดความขัดแย้งได้ ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางธรรมาธิปไตย เป็นการปกครองบ้านเมืองที่มีความเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ดีตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง สามารถปฏิบัติได้ มีความดีงาม มั่นคง มีความโปร่งใส มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ บุคคลในองค์กรมีส่วนร่วมออกความคิดเห็น ทุกขั้นตอนสามารถตรวจสอบและมีคำตอบ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ และมีการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัดและมีประสิทธิภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรจะช่วยเพิ่มความผูกพันต่อองค์การให้เกิดขึ้น เนื่องจากพนักงานจะมีความภาคภูมิใจว่าองค์การของตนยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกัน มีความโปร่งใสในการดำเนินการ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญขององค์การ

ความผูกพันต่อองค์การเป็นความรู้สึกเชิงบวกของพนักงานหรือบุคลากรที่อยากจะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ หรือเป็นสมาชิกขององค์การจึงได้ทุ่มเทเสียสละเวลาและกำลังความรู้ ความสามารถของตนเพื่อทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังนั้น องค์การที่เจริญก้าวหน้าในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีวิธีการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์การให้เกิดขึ้นกับพนักงาน ซึ่งความผูกพันต่อองค์การ ตามแนวคิดของ Channuwong (2008) และ Steer (1977) นั้น หมายถึงความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในการร่วมทำกิจกรรมขององค์การด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถวัดได้จาก (1) บุคลากรมีความเชื่อมั่นในค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ ยอมรับกฎกติกาและแนวทางที่องค์การวางไว้เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดีตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (2) บุคลากรมีความเต็มใจ เสียสละเวลา และทุ่มเทอย่างมากในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์การ มีความขยัน มุ่งมั่นทำงานด้วยความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้งานขององค์การประสบความสำเร็จ (3) บุคลากรมีความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์การ มีความสมัครใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานในองค์การแม้ว่าจะได้รับข้อเสนอที่ดีกว่าจากองค์การอื่น หรือแม้แต่วเวลาพบกับวิกฤติทางเศรษฐกิจ พนักงานก็ไม่คิดจะละทิ้งหรือลาออกจากองค์การเพื่อทำงานที่อื่น

ผู้วิจัยเห็นว่า หลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมุ่งฉันทามติ สามารถ

ก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร จะทำให้บุคลากรมีความรู้สึกเชิงบวกต่อองค์กร รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและเป็นสมาชิกขององค์กร ทุ่มเทและเสียสละทำงานให้กับองค์กร ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยมีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้งสี่ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในมหาวิทยาลัยอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัยเรื่องการประยุกต์ธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย
4. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย
2. หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ผู้บริหาร อาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย จำนวน 2,500 คน ผู้วิจัยใช้สุทธวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ในการคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน โดยได้แจกแบบสอบถามไปยังมหาวิทยาลัยเอกชน 10 แห่งในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1. ตัวอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อายุการทำงาน และ 2) หลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักฉันทานุมัติร่วม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายขององค์กร 2) ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร และ 3) ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และความผูกพันต่อองค์กรจากเอกสาร ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความทางวิชาการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อายุการทำงาน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลในองค์กร จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 10 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี 30Alpha Coefficient ของ Cronbach เมื่อได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ของแบบสอบถามแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้เพื่อดำเนินการทำการวิจัยต่อไป

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence Index) ในการสร้างประเด็นคำถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.92 หาค่าความเชื่อมั่น Reliability ของแบบสอบถามโดยทดลองใช้แบบสอบถามกับประชาชนที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้บริหารและบุคลากรในสถานที่ทำงานเพื่อเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดแก่บุคลากร และกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะมีการตอบแบบสอบถามให้ชัดเจนก่อน

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน ได้แบบสอบถามกลับมา 321 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.04

3. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Five Rating Likert Scale) มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences-SPSS) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามดังนี้ คือ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด เกณฑ์ในการแปลผลหรือความหมายของค่าเฉลี่ย นำนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย

3.41-4.20 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน โดยรายละเอียดมีดังนี้ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 72.0 และ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 28 สำหรับอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 ถึง 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมา มีอายุระหว่าง 46 ถึง 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.1 มีอายุระหว่าง 26 ถึง 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีอายุ 56 ปีขึ้นไป คิดเป็น 11.8 และ มีอายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.1 สำหรับสถานภาพการสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงนามีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 26.5 หย่าร้าง คิดเป็น ร้อยละ 3.4 และ แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ สำหรับระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.8 ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.0 และ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 17.8 สำหรับรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 15,000 ถึง 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.1 ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 25,001 ถึง 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.8 ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 55,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.2 ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 35,001 – 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.7 และ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 45,001 ถึง 55,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.2 สำหรับอายุการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุการทำงานระหว่าง 5 ถึง 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.3 ผู้ที่มีอายุการทำงานระหว่าง 16 ถึง 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.1 ผู้ที่มีอายุการทำงานระหว่าง 26 ถึง 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ ผู้ที่มีอายุการทำงานมากกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประยุกต์ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย
ตารางที่ 1 การประยุกต์ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยโดยภาพรวมและรายด้าน

หลักธรรมภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. หลักนิติธรรม	3.54	0.86	มาก	1
2. หลักคุณธรรม	3.48	0.91	มาก	3
3. หลักความโปร่งใส	3.42	0.92	มาก	5
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.51	0.90	มาก	2
5. หลักความรับผิดชอบ	3.41	0.95	มาก	6
6. หลักความประหยัด	3.39	0.98	ปานกลาง	8
7. หลักการกระจายอำนาจ	3.40	0.97	ปานกลาง	7
8. หลักฉันทานุมัติร่วม	3.43	0.93	มาก	4
โดยรวม	3.44	0.92	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.86) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.90) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.91) หลักฉันทานุมัติร่วม ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.93) หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.92) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.95) หลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.97) หลักความประหยัด ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.98) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ตารางที่ 2 ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยโดยภาพรวมและรายด้าน

ความผูกพันต่อองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายขององค์การ	3.56	0.90	มาก	1
2. ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ	3.48	0.91	มาก	2
3. ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ	3.39	0.92	ปานกลาง	3
โดยรวม	3.47	0.91	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายขององค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.90) รองลงมา คือ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.91) และด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์กรของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์กร

Variables	LAW	VIR	TRA	PAR	ACC	ECO	DE	CO	OC
LAW	1	.810**	.683**	.708**	.824**	.718**	.816**	.823**	.824**
VIR		1	.633**	.781**	.834**	.765**	.813**	.748**	.793**
TRA			1	.803**	.826**	.703**	.728**	.825**	.796**
PAR				1	.814**	.693**	.812**	.812**	.803**
ACC					1	.773**	.815**	.783**	.795**
ECO						1	.828	.815**	.782**
DE							1	.790**	.613**
CO								1	.713
OC									1

** p<.01

** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความมั่นใจที่ร้อยละ 99 หรือมี P-Value น้อยกว่า .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างหลักธรรมาภิบาลอันประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักธรรมาภิบาลอื่น ๆ มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในอยู่ระหว่าง .633 ถึง .834 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในที่มากที่สุดได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างหลักคุณธรรม (VIR) กับ หลักความรับผิดชอบ (ACC)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาล (GGO) กับความผูกพันต่อองค์กร (OC) ของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .615 ถึง .824 ซึ่งคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรม (LAW) กับความผูกพันต่อองค์กร (OC)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ตารางที่ 4 แสดงค่าน้ำหนักขององค์ประกอบธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน

ตัวแปร	ความผูกพันต่อองค์กร				p
	b	SE	β	T	
ค่าคงที่	.337	.098		3.478*	.001
หลักนิติธรรม (LAW)	.124	.061	.129	2.045*	.002
หลักคุณธรรม (VIR)	.205	.059	.228	1.155*	.000
หลักความโปร่งใส (TRA)	.149	.051	.165	2.948*	.003
หลักการมีส่วนร่วม (PAR)	.448	.048	.485	4.353*	.000
หลักความรับผิดชอบ (ACC)	.163	.056	.179	2.971*	.003
หลักความประหยัด (ECO)	.120	.041	.124	6.113*	.003
หลักการกระจายอำนาจ (DE)	.115	.089	.109	7.115*	.005
หลักฉันทานุมัติร่วม (CO)	.113	0.90	.105	7.118*	.006
		R ² = .781			F = 186.785*
		Adjust R ² = .777	SE = .394		
				P = .005	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นในรูปแบบการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter พบว่า ในภาพรวม ตัวแปรอิสระ คือหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 186.785$ และค่า $p = .005$ (โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 77.7 (Adjust $R^2 = 0.777$ (ที่เหลืออีกร้อยละ 22.3 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ หลักการมีส่วนร่วม ($Beta = .485$, $p < .01$) หลักคุณธรรม ($Beta = .228$, $p < .01$) หลักความรับผิดชอบ ($Beta = .179$, $p < .01$) หลักความโปร่งใส ($Beta = .165$, $p < .01$) หลักนิติธรรม ($Beta = .129$, $p < .01$) หลักความประหยัด ($Beta = .124$, $p < .01$) หลักการกระจายอำนาจ ($Beta = .109$, $p < .01$) และหลักฉันทานุมัติร่วม ($Beta = .105$, $p < .01$) ตามลำดับ

ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ความผูกพันต่อองค์การ = .337 (ค่าคงที่) + .448 (หลักการมีส่วนร่วม) + .205 (หลักคุณธรรม) + .163 (หลักความรับผิดชอบ) + .149 (หลักความโปร่งใส) + .124 (หลักนิติธรรม) + .120 (หลักความประหยัด) + .115 (หลักการกระจายอำนาจ) + .113 (หลักฉันทานุมัติร่วม)

ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การสามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ความผูกพันต่อองค์การ = .485 (หลักการมีส่วนร่วม) + .228 (หลักคุณธรรม) + .179 (หลักความรับผิดชอบ) + .165 (หลักความโปร่งใส) + .129 (หลักนิติธรรม) + .124 (หลักความประหยัด) + .109 (หลักการกระจายอำนาจ) + .105 (หลักฉันทานุมัติร่วม)

อภิปรายผล

การประยุกต์ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักฉันทานุมัติร่วม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลได้ว่า โดยภาพรวม มหาวิทยาลัยเอกชนไทยให้ความสำคัญเรื่องหลักธรรมาภิบาลพอสมควรโดยผู้บริหาร อาจารย์และพนักงานมีการประยุกต์ธรรมาภิบาลเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเพื่อให้การบริหารงานตั้งอยู่ในกฎกติกาที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สีนินาถ ฉลาดล้ำ (2560) และ ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551) ที่กล่าวไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักเกณฑ์การบริหารงานตามหลักธรรมาธิปไตย ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของกฎระเบียบที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับ มีการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความความโปร่งใสในการดำเนินการ มีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการบริหารงาน มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน และมีการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุรชัย ขวัญเมือง (2548) ที่กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของความถูกต้อง ชอบธรรม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร ความโปร่งใสในการดำเนินการ การออกกฎระเบียบที่เป็นธรรมและมีการบังคับใช้อย่างยุติธรรมและเสมอภาค และการปลูกจิตสำนึกและยึดมั่นในหลักคุณธรรมคือมีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิทยา บวรวัฒนา (2546) ที่กล่าวว่า การดำเนินการตามหลักนิติธรรมคือการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งประกอบด้วยความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายขององค์การ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ และความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกภาพขององค์การ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายขององค์การ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อองค์การ และด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ตามลำดับ ข้อค้นพบนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความจำเป็นอย่างมากต่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของมหาวิทยาลัยเอกชน เพราะความผูกพันต่อองค์การทำให้พนักงานรักองค์การ ห่วงเท เสียสละและทำงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของกัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล(2557) และ ประภาส ศิริภาพและคณะ (2564) ที่พบว่า บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์การย่อมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละอดทน ขยัน และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย และถือว่าเป้าหมายขององค์การเป็นส่วนหนึ่งของความความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของตน และสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Buchanan (1994) and Steer et al (1985) ที่ค้นพบว่า บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์การย่อมมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีความเต็มใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อองค์การ และปรารถนาที่จะทำให้องค์การตลอดไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Channuwong (2015) ที่กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นความรู้สึกเชิงบวกที่มีต่อเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และการปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ซึ่งความผูกพันต่อองค์การประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเต็มที่ และความจงรักภักดีต่อองค์การ

ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างหลักธรรมาภิบาลอันประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักฉันทานุมัติร่วม มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาล (GGO) กับความผูกพันต่อองค์การ (OC) ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .613 ถึง .824 ซึ่งคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรม (ACC) กับความผูกพันต่อองค์การ (OC) สามารถอธิบายได้ว่า หลักนิติธรรม คือ การออกกฎระเบียบ ข้อบังคับและการบังคับใช้อย่างยุติธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรัชย์ ขวัญเมือง (2548) ที่กล่าวว่า หลักนิติธรรม คือ การออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และ

กฎเกณฑ์ที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ อย่างยุติธรรม เสมอภาค เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ย่อมก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์การ

หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นในรูปแบบการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter พบว่า ในภาพรวม ตัวแปรอิสระ คือหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 77.7 ($\text{Adjust } R^2 = 0.776$ (ที่เหลืออีกร้อยละ 22.3 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ หลักการมีส่วนร่วม ($\text{Beta} = .485, p < .01$) หลักคุณธรรม ($\text{Beta} = .228, p < .01$) หลักความรับผิดชอบ ($\text{Beta} = .179, p < .01$) หลักความโปร่งใส ($\text{Beta} = .165, p < .01$) หลักนิติธรรม ($\text{Beta} = .129, p < .01$) หลักความประหยัด ($\text{Beta} = .124, p < .01$) หลักการกระจายอำนาจ ($\text{Beta} = .109, p < .01$) และหลักฉันทานุมัติร่วม ($\text{Beta} = .105, p < .01$) ตามลำดับ หลักการมีส่วนร่วม (Participation) มีความสำคัญมากต่อความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Steer et al. (1985) และ Channuwong (2018) ซึ่งพบว่า เมื่อพนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือตัดสินใจทำภารกิจสำคัญ พนักงานจะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าขององค์การมากขึ้น จะช่วยเพิ่มความผูกพันต่อองค์การ รวมทั้งมีความรู้สึกว่าการทำงานในองค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจอย่างยิ่ง นอกจากนี้ พนักงานจะรู้สึกว่า ผลประโยชน์เป็นผลประโยชน์ของตน และพร้อมที่จะทุ่มเทเสียสละเวลา กำลังกายและกำลังใจกระทำการทุกอย่างเพื่อความสำเร็จและความเจริญอย่างยั่งยืนขององค์การ และสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ถวิลวดี บุรีกุล (2546) บุซบง ชัยเจริญวัฒน์และบุญมี ลิ้ม (2554) (และ ศรีณย์ จันทร์ดี (2543) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ได้บังคับบัญชาร่วมทำการตัดสินใจจะช่วยเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การให้เกิดขึ้น จะช่วยปิดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา และทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าพวกตนมีความสำคัญและมีความหมายต่อการดำเนินการขององค์การ

นอกจากนี้ หลักคุณธรรมมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) และสุรัชย์ ขวัญเมือง (2548) ที่กล่าวไว้ว่า องค์การจะเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน หากผู้บริหารและบุคลากรใช้หลักคุณธรรมคือ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริตใจ มีเมตตา และดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม จะส่งผลให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์การ เพราะหลักคุณธรรมจะช่วยจัดระบบอุปถัมภ์ ซึ่งระบบอุปถัมภ์จะทำให้ได้คนที่มิได้คนที่มีสายเข้ามาทำงาน แต่จะไม่ได้คนที่มีความสมบัติตามที่องค์กรต้องการ ซึ่งคุณธรรมจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปลูกฝังให้อยู่ในจิตสำนึก โดยผู้บริหารจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของยินดี ศรีศักดิ์หิรัญ (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม” ซึ่งพบว่า ระบบคุณธรรมจะทำให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์การ องค์การมีความเจริญรุ่งเรืองและทำให้บุคลากรมีความรักและความสามัคคีกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยเอกชนไทยควรนำหลักธรรมาภิบาลคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความประหยัด หลักการกระจายอำนาจ และหลักฉันทานุมัติร่วม มาประยุกต์ใช้อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานและพัฒนามหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเอกชนไทยควรออกกฎระเบียบและข้อบังคับโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม คือ มีการออกกฎระเบียบที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรทุกฝ่าย และมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
3. มหาวิทยาลัยเอกชนไทยควรมีการพิจารณาเพิ่มผลประโยชน์และสวัสดิการ เงินเดือนและค่าตอบแทน ให้กับบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรอัตราจ้าง ซึ่งมีเงินเดือนและค่าตอบแทนต่ำกว่าเกณฑ์เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้เกิดขึ้นกับพนักงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยเอกชนไทยเช่น โครงสร้างองค์การและภาวะผู้นำในองค์การเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยให้ดีขึ้นโดยลำดับ
2. มหาวิทยาลัยเอกชนไทยควรเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การพนักงานให้มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการของพนักงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความผูกพันต่อองค์การของมหาวิทยาลัยเอกชน

บรรณานุกรม

- กัลยารัตน์ อีระชนชัยกุล. (2557). *ความผูกพันต่อองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2546). ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 2(3), 45-56.
- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2545). *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า :
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และ บุญมี ลี. 2554. *รายงานการวิจัยตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี Indicators of Good Governance*. สถาบันพระปกเกล้า นนทบุรี : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ประภาส ศิริภาพ สุขุมพงศ์ ชาญนวงศ์ เฉลียว วิฑูรปกรณ์ วีระ ลาตหนองขุน จูริภรณ์ เมฆินไกรลาศ (2664). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารการปกครอง*, 10(1), 197-220.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2546). *การบริหารเชิงบูรณาการ*. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- ศรัณย์ จันทร์ดี). 2543 .(หลักนิติธรรมและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยศึกษาจาก : .ทัศนคติของนายอำเภอทั่วประเทศ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร). 2549 .(การใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในสถานศึกษาเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สินีนารถ ฉลาดล้ำ. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอกชนไทย.
- สุรัชย์ ขวัญเมือง. (2548). *ธรรมาภิบาล.วารสารเศรษฐศาสตร์*, 33(2), 36-48.
- สุขุมพงษ์ ชาญนวงศ์. (2551). ความผูกพันต่อองค์กรของมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยรัฐบาลในเขตเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 14(2), 18-39.
- อาชวีภุริชัย น้อมเนียน สุขุมพงษ์ ชาญนวงศ์ และบุญวดี มนตรีกุล ณ อยุธยา. (2561). *ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพองค์การในประชาคมอาเซียน*. *วารสารการปกครอง*, 7(1), 67-86.
- อานันท์ ปันยารชุน. (11 กรกฎาคม 2542: 2). *มุมมองนายอานันท์*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Buchanan, B. (1994). Building organization commitment: The socialization of managers in work organization. *Administrative Science Quarterly*, 5(2), 352-358.
- Channuwong, S. (2018). The relationship between good governance principles and organizational justice: A case study of Bangkok Government Officials. *Asia Pacific Social Science Review*, 18(3), 43-56.
- Channuwong, S. (2015). Organizational commitment of university staff and lecturers: A case Study of Mahamakut Buddhist University. *Journal of Community Development Research*, 8(3), 34-46.
- Channuwong, S. (2008). Human resource management of the private and public universities in Bangkok metropolitan areas: A comparative study. *Journal of Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 14 (2), 176-191.
- Steer, R.M., Ingron, G.R., & Mowday, R.T. (1985). *Managing effective organization: An introduction*. Boston: Kent Publishing.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.27

ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อ
ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Satisfaction with the Quality of Life of the People Who Come in Contact
Muang District Office Surat Thani Province

จิราภรณ์ ชูชำนาญ¹, ณัฐวัฒน์ รักแดง², พระครูธีรธรรมานุยุต ธีระยุทธ เงินสยาม³, พระครูธรรมธร เดโช
จิตเตโช สำเร็จ^{4*}

Jiraphon Choochamnan¹, Natthawat Rakdang², Phrakhruterathannayut Thirayut
Ngoensayam³, Phrakhruthammathon Decho Thitetejo Samrej^{4*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. จิราภรณ์ ชูชำนาญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรี
ธรรมาสโกราช

Jiraphon Choochamnan

Mahamakut Buddhist University
Sri Thammasokkaraj Campus, Thailand.Email: jiraphon161138@gmail.com

2. ณัฐวัฒน์ รักแดง

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ช.ก่อสร้าง 1973

Natthawat Rakdang

Ch.kosang 1973 Part., Ltd.

E-mail: rakdaengnathwathn104@gmail.com

3. พระครูธีรธรรมานุยุต ธีระยุทธ เงินสยาม

โรงเรียนแสงธรรมพิทยาคม

Phrakhruterathannayut Thirayut

Ngoensayam

Saengtham Pittayakom

Phrapariyatham High School

E-mail: teerayut0629059296@gmail.com

Corresponding Author*

4. พระครูธรรมธร เดโช จิตเตโช (สำเร็จ)

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Phrakhruthammathon Decho Thitetejo
SamrejFaculty of Religions and Philosophy,
Mahamakut Buddhist University ThailandEmail: decho.sa@mbu.ac.th

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ; คุณภาพชีวิต

Keywords: Satisfaction; Quality of Life

ABSTRACT

This research was designed with two primary objectives: (1) to delve into the contentment levels regarding the quality of life experienced by individuals who engaged with the Muang District Office in Surat Thani Province, and (2) to comprehensively explore the satisfaction levels pertaining to the quality of life among individuals who made contact with the Muang District Office in Surat Thani Province. The research encompassed a targeted population, comprising individuals who interacted with the Muang District Office in Surat Thani Province during the months of February to March 2023. A meticulously selected sample size of 288 participants was determined through the application of a specific random sampling methodology. The principal instruments employed for data acquisition were structured questionnaires. The subsequent data analysis was performed utilizing statistical measures encompassing frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Summarizing the research findings, it is discerned that the general consensus of the participants, across all three evaluated dimensions, registered at a commendably high level, with an average value of $\bar{x} = 3.54$. Upon closer examination of each dimension, the following can be elucidated: the dimension of employment exhibited the highest mean score, $\bar{x} = 3.62$, followed closely by education with a mean value of $\bar{x} = 3.53$. In contrast, the dimension related to public health recorded the lowest mean score, $\bar{x} = 3.46$. Furthermore, an analysis of the suggestions put forth concerning satisfaction with the quality of life among individuals who sought assistance from the Muang District Office in Surat Thani Province was conducted. When arranged in descending order of frequency, the observations can be summarized as follows: the item that garnered the highest frequency, i.e., a non-specific recommendation, was cited by 272

Article history:

Received: 10/07/2023

Revised: 30/07/2023

Accepted: 15/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Choochamnan, C., Rakdang, N.,
 Ngoensayam, P. T., Samrej, P. D. T. (2023).
 Satisfaction with the Quality of Life of the
 People Who Come in Contact Muang
 District Office Surat Thani Province.
 Journal of Dhamma for Life, 29(3), 81-91.

respondents, representing a significant 94.44%. These individuals appeared to frequent educational institutions with heightened vigilance, likely influenced by the current abundance of news regarding educational institutions in the locality, perhaps as a precautionary measure to safeguard their children's well-being. It is also noteworthy that a portion of respondents, comprising 1 individual and representing 0.34%, expressed the desire for government agencies to extend assistance to underprivileged children, thus ensuring equitable access to education. Moreover, they advocated for community engagement to identify and cultivate careers that align with individual aspirations, recognizing the invaluable insights that local residents possess about community resources.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ (2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษวิจัย สรุปได้ดังนี้ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.54$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พิจารณาได้ ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีงานทำ $\bar{X} = 3.62$ รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษา $\bar{X} = 3.53$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสาธารณสุข $\bar{X} = 3.46$ ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้ ข้อที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ไม่มีข้อเสนอแนะ มีค่าความถี่ 272 คิดเป็นร้อยละ 94.44 ส่วนข้อที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด ได้แก่ อยากให้หน่วยงานรัฐเข้ามาดูแลสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดเนื่องจากมีข่าวสารเกี่ยวกับสถานศึกษามากในปัจจุบัน เพื่อได้หาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นแก่บุตรหลานในพื้นที่ อยากให้หน่วยงานรัฐมีการช่วยเหลือเด็กที่มีฐานะครอบครัวยากจนและไม่มีทุนในการศึกษาให้ได้มีการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และอยากให้มีการระดมความคิดเห็นจากชาวบ้านในการสร้างอาชีพว่าต้องการอะไร เพราะประชาชนเป็นกลุ่มคนที่รู้จักทรัพยากรชุมชนอย่างดีที่สุด มีค่าความถี่ 1 คิดเป็นร้อยละ 0.34 ตามลำดับ

บทนำ

ประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากร เป็นสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ไม่ปกติ ผู้คนไม่คุ้นเคย

ไม่ใช่มาตรฐาน ย่อมมีผลกระทบตามมาหลายด้านโดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพค้าขายทั่วไป ขยายหาบเร่ กลุ่มแรงงานรับจ้าง ซึ่งได้ผลกระทบอย่างมากที่ไม่สามารถออกมารับจ้างหรือทำการค้าขายได้เลย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นประชาชนที่มีรายได้ค่อนข้างน้อยอยู่แล้วจึงได้รับผลกระทบให้เกิดภาวะเครียดสะสมอาจส่งผลถึงการเจ็บป่วยหรือฆ่าตัวตายได้ และยังมีอาชีพพนักงานบริการที่ได้รับผลกระทบไม่แพ้กันถึงขั้นหยุดจ้างชั่วคราว ทั้งพนักงานโรงแรม พนักงานสายการบิน และพนักงานห้างสรรพสินค้า เป็นต้น นอกจากผลกระทบข้างต้นแล้วนั้นยังส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนจากเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนออนไลน์ด้วยข้อจำกัดด้านปัจจัยพื้นฐานที่นักเรียนนักศึกษาขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนจึงเกิดอุปสรรคต่อการศึกษาในยุคนิวนอร์มอลที่มีผ่านมา (จันทน์ เจริญศรี, 2564, <https://thailand-property-news.knightfrank.co.th>. 02/08/65)

ฉะนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีชีวิตที่มีความสุขเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรสำคัญของการพัฒนาประเทศ การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นหน้าที่สำคัญของภาครัฐด้วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถและมีศักยภาพที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นโดยการนำนโยบายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคม และการดำเนินนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การฝึกอบรมหรือฝึกทักษะด้านอาชีพ การส่งเสริมการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมที่สร้างรายได้ในครัวเรือนและชุมชนเกิดการสร้างงานสร้างรายได้ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนให้คงไว้ การดำรงตนบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งเหล่านี้จะสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้แก่ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามการพัฒนายังคงมีความแตกต่างกันในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งมีความแตกต่างกันของประชาชน เศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาและระดับความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนมีความแตกต่างกัน (พัชรพร ทองจันทนาม, 2563: 1)

อำเภอเป็นสัญลักษณ์ของสาธารณชนในระบบท้องถิ่นในระดับอำเภอและตำบล ซึ่งเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และยังเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการให้บริการและดูแลการบริหารระบบราชการในความรู้สึกรับรู้ของประชาชนจึงมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีที่มีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในฐานะที่อำเภอเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและการบริหารงานการให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานสำนักงานทะเบียนและบัตร งานปกครอง งานอำนวยความสะดวก งานความมั่นคง ซึ่งอำเภอเป็นหน่วยงานที่เป็นที่พึ่งพิงและเป็นความหวังในการช่วยเหลือของประชาชนในการแก้ปัญหาความเดือดร้อน การบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน และเมื่อประชาชนมีปัญหาหรือข้อขัดข้องใด ๆ สามารถที่จะให้คำชี้แจง แนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ที่ว่าการอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการระดับส่วนภูมิภาค ซึ่งมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง จึงจำเป็นต้องรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนและความต้องการของประชาชนในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน/ชุมชน และระดับพื้นที่ตลอดจนกระบวนการทำงานทั้งระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการที่ดีของประชาชนให้ได้มากที่สุด เพื่อให้

สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องศึกษาและมีการปรับปรุงระบบงานในทุก ๆ ด้าน เพื่อนำไปสู่การบริหารงานและการให้บริการที่ดีที่สุดในระดับของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และระดับภาพรวมของอำเภอในอนาคตด้วย ตามวิสัยทัศน์ของอำเภอ “อำเภอยุคใหม่ บริการรวดเร็ว ทันสมัย และประทับใจ” และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อการ ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลกระทรวง ทบวง กรม ในการเป็นแนวทางส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาการให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ (อิระวัชร จันทระเสริฐ, 2539) ที่มีความสอดคล้องกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่ต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อนำพาประเทศไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะยาวได้อย่างเป็นรูปธรรม (Nesdc, 2566)

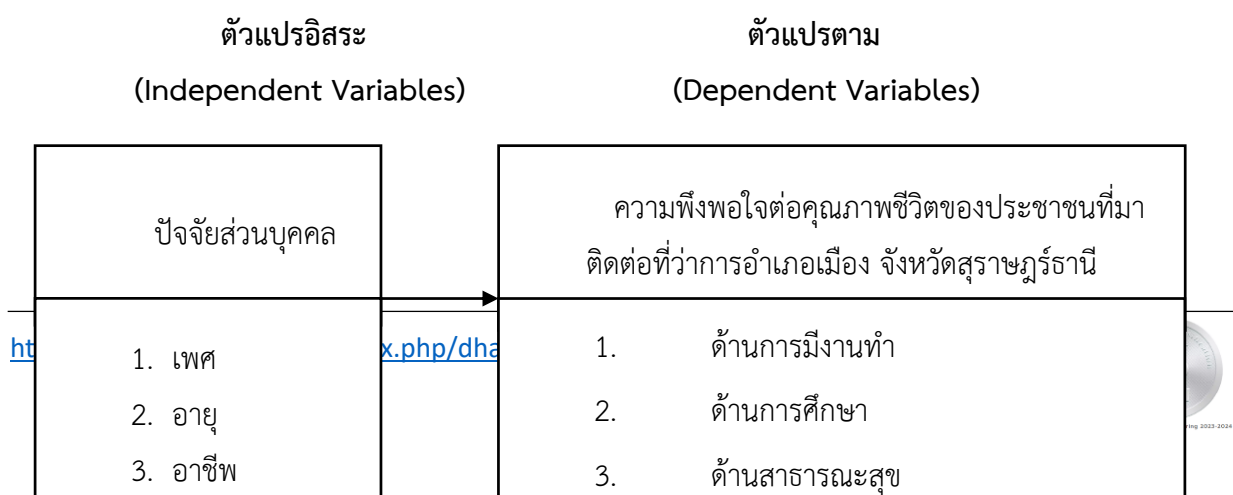
จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้จึงต้องการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ให้แก่คณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบคิดในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านการมีงานทำ (2) ด้านการศึกษา และ (3) ด้านสาธารณสุข มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสถิติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมกรอบแนวคิดวัตถุประสงค์การวิจัยและมีลักษณะที่เอื้อต่อความเข้าใจและทุกคนสามารถตอบคำถามได้ จากนั้นนำแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ไปยื่นต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแบบสอบถามให้มีความชัดเจนเหมาะสมทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยและสถิติ ผู้เชี่ยวชาญด้านสำนวนและภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลเชิงวิชาการ (ปลัดอำเภอ)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยออกแบบข้อคำถาม โดยมีจำนวน 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 15 ข้อคำถาม แบ่งค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งชุดเท่ากับ 0.85

3.2 หลังจากดำเนินการปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญครบทั้ง 3 ท่านแล้ว ผู้วิจัยก็นำแบบสอบถามที่ได้ ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหรือประชากรทั้งหมดในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นจำนวน

30 คน แล้วนำผลการตรวจแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547: 248) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.89

3.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากร คือ ประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสถิติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสถิติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสถิติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 คน

4.2 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจากประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากสถิติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2566 จำนวน 288 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ครบ จำนวน 288 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

4.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้ง 288 ชุด มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์มีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้าน ซึ่งแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ในบทนี้ที่จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน และแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของอันตรรกะขั้น

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้การแจกแจงความถี่ และโดยคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามเพศ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนมากที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 170 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 และเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 118 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0

1.2 จำแนกตามอายุ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนส่วนมากที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 31 - 40 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 106 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมา คือ อายุ 41 - 50 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 80 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมา คือ อายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 รองลงมา คือ อายุ 51 - 60 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 37 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และประชาชนที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดมีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2

1.3 จำแนกตามอาชีพ ผลจากการศึกษาวิจัย ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนทั้งสิ้น 84 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมา คือ ค้าขาย มีจำนวนทั้งสิ้น 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 รองลงมา คือ เกษตรกรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป มีจำนวนทั้งสิ้น 29 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 รองลงมา คือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนทั้งสิ้น 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และประชาชนที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดมีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ประชาชนมีระดับความคิดเห็นโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.54$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พิจารณาได้ ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีงานทำ $\bar{X} = 3.62$ รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษา $\bar{X} = 3.53$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสาธารณสุข $\bar{X} = 3.46$ ตามลำดับ

2.1 ด้านการมีงานทำ ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.62$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพิจารณาได้ ดังนี้ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1 มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ $\bar{X} = 3.81$ รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้สร้างรายได้อย่างคุ้มค่า $\bar{X} = 3.64$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 มีการให้ความรู้การส่งเสริมอาชีพอย่างมีแบบแผน $\bar{X} = 3.46$ ตามลำดับ

2.2 ด้านการศึกษา ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.53$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพิจารณาได้ ดังนี้ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2 มีการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน $\bar{X} = 3.61$ รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 สถานศึกษามีเครื่องมือที่ทันสมัย $\bar{X} = 3.59$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 4 ครูผู้สอนมีเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา $\bar{X} = 3.35$ ตามลำดับ

2.3 ด้านสาธารณสุข ผลจากการศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.46$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพิจารณาได้ ดังนี้ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4 มีบริการตรวจสุขภาพทั่วไปของประชาชน และข้อ 5 มีหน่วยการแพทย์ที่เพียงพอ $\bar{X} = 3.56$ รองลงมา ได้แก่ ข้อ 1 มีการส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นประจำ $\bar{X} = 3.42$ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 มีกิจกรรมการให้ความรู้ในการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย $\bar{X} = 3.36$ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก สามารถจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามเพศ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามสถิติจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

เพศชาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.63$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.45$

เพศหญิง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.61$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.47$

3.2 ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามอายุ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามสถิติจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

ต่ำกว่า 30 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.65$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.34$

อายุ 31-40 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.67$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.45$

อายุ 41-50 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.57$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.46$

อายุ 51-60 ปี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.64$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.57$

อายุ 60 ปีขึ้นไป ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.68$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.60$

3.3 ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พิจารณาเป็นรายด้านและจำแนกตามอาชีพ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามสถิติจากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

นักเรียน/นักศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.71$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.11$

เกษตรกร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.66$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.36$

ค้าขาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.68$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.49$

รับจ้างทั่วไป ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.75$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.50$

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา $\bar{X} = 3.56$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.41$

ประกอบธุรกิจส่วนตัว ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเสมอภาค $\bar{X} = 3.64$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลาและด้านความพร้อมในการให้บริการ $\bar{X} = 3.46$

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีผู้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

4.1 ผลจากการวิจัยซึ่งประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลจากการวิจัยซึ่งประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าความถี่จากมากไปหาน้อย พิจารณาได้ ดังนี้

ข้อที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ไม่มีข้อเสนอนะ มีค่าความถี่ 272 คิดเป็นร้อยละ 94.44 รองลงมา ได้แก่ อยากให้หน่วยงานรัฐรับฟังปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะด้าน มีค่าความถี่ 9 คิดเป็นร้อยละ 3.12 รองลงมา ได้แก่ อยากให้มีการตรวจสอบสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วถึง อาจเป็นการตรวจสอบสุขภาพทั่วไปประจำปี มีค่าความถี่ 4 คิดเป็นร้อยละ 1.38

ข้อที่มีค่าความถี่น้อยที่สุด ได้แก่ อยากให้หน่วยงานรัฐเข้ามาดูแลสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เนื่องจากมีข่าวสารเกี่ยวกับสถานศึกษามากในปัจจุบัน เพื่อได้หาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นแก่บุตรหลานในพื้นที่ อยากให้หน่วยงานรัฐมีการช่วยเหลือเด็กที่มีฐานะครอบครัวยากจนและไม่มีทุนในการศึกษาให้ได้มีการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และอยากให้มีการระดมความคิดเห็นจากชาวบ้านในการสร้างอาชีพว่าต้องการอะไร เพราะประชาชนเป็นกลุ่มคนที่รู้จักทรัพยากรชุมชนอย่างดีที่สุด มีค่าความถี่ 1 คิดเป็นร้อยละ 0.34 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาอภิปรายผลได้ว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีงานทำ ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทพร ทองจันทร์นาม (2564) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการขับเคลื่อนการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พิจารณาได้ ดังนี้

1. ด้านการมีงานทำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมเป็น เพราะว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ทั้งยังการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้สร้างรายได้ อย่างคุ้มค่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเจตน์ ดิษฐอดม (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลลัพธ์ของการใช้จ่ายภาครัฐที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับจังหวัดของประเทศไทย ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

2. ด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมเป็น เพราะว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ทั้งสถานศึกษามีเครื่องมือที่ทันสมัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญเกียรติ พงศ์กุลสร สารัช วิเศษหลง และโสภณ ชัยพัฒน์ (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

3. ด้านสาธารณสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมเป็น เพราะว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบริการตรวจสอบสุขภาพ ทั่วไปของประชาชน มีหน่วยการแพทย์ที่เพียงพอ และยังมีการส่งเสริมการออกกำลังกายเป็นประจำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวินัย อ่ำดวง (2553) ที่ได้ทำการวิจัย

เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้ผลการศึกษางานวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อประโยชน์ในการวัดความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังต่อไปนี้

1.1 ควรมีการสำรวจความคิดเห็นต่อคุณภาพของประชาชนในพื้นที่ทุกปี เพื่อประชาชนจะสามารถสะท้อนความต้องการแก่งานภาครัฐได้ และหน่วยงานในภาครัฐก็จะสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้อย่างตรงจุด

1.2 ควรมีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อนำทรัพยากรมาในชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า จะทำให้สามารถส่งเสริมทั้งอาชีพ การศึกษา สาธารณสุข อันเป็นคุณภาพชีวิตของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อประโยชน์ในการวัดความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีดังต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

2.2 ควรศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการมีงานทำ”

2.3 ควรศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการศึกษา”

2.4 ควรศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาติดต่อที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านสาธารณสุข”

เอกสารอ้างอิง

จรรยาเกียรติ พงศ์กุลสร สารัช วิเศษหลง และโสภา ชัยพัฒน์. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านภู หมู่ 5 ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี

- จันทน์ เจริญศรี. (2564). 7 New Normal ที่อาจได้เห็นในสังคมไทยในวันที่โควิด-19 หายไป. สืบค้นจาก <https://thailand-property-news.knightfrank.co.th>. สืบค้นเมื่อ 02/08/65
- เจตน์ ดิษฐอุตม. (2559). การใช้จ่ายภาครัฐกับคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1(1), 100-116.
- พัชรพร ทองจันทนาม, (2563) รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/download/2021/plan13.pdf> สืบค้นเมื่อ 11/08/65
- วินัย อ่ำดวง. (2553). คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อิระวัชร จันทระประเสริฐ. (2539). ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน : กรณีศึกษาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. ในเอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กองนิคม สร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.28

บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อ
การดำเนินชีวิตของคนไทย

Integrating the Value of Faith According to Theravada Buddhist
Philosophy Towards the Lives of Thai People

พระประสาน ขยาภิรโต อร่ามวานิชย์¹, พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.^{2*}

Phra Prasan Jayabhirato Aramvanich¹, Phrasutthisanmethi^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. พระประสาน ขยาภิรโต อร่ามวานิชย์
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Phra Prasan Jayabhirato Aramvanich
Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.

Email: Danghu@hotmail.com

Corresponding Author*

2. พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Asst.Prof.Dr. Phrasutthisanmethi
Graduate School, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.

E-mail : chaiyan.sub@mbu.ac.th

คำสำคัญ: บูรณาการ; คุณค่า; ศรัทธาตาม
แนวพุทธปรัชญาเถรวาท; การดำเนินชีวิต
ของคนไทย

Keywords: Integration; Value; Faith
According to Theravada Buddhist
Philosophy; The Lives of Thai People

Article history:

Received: 08/07/2023

Revised: 24/07/2023

Accepted: 15/09/2023

Available online: 25/09/2023

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were: 1) to study the living lives of Thai people 2) to study the value of faith according to Theravada Buddhist philosophy 3) to Integrating the value of faith according to Theravada Buddhist philosophy towards the lives of Thai people 4) to present the knowledge about Integrating the value of faith according to Theravada Buddhist philosophy towards the lives of Thai people. This research was a documented qualitative study by in-depth interviews which studies information from Tripitaka, commentaries, textbooks and related research documents. The results of study were shown as follows:

1. Lifestyle of Thai people. Thailand has developed according to the global trend with more progress. The people in society are more comfortable living. The lives of Thai people has 5 facets as : 1) Economic 2) Political and administrative 3) Religion and society 4) Art, culture and tradition, and 5) Music and dance. However, the impact of progress has caused problems to life such as poverty, problem of freedom and family problems etc.

2. The value of faith according to Theravada Buddhist philosophy. Faith according to Theravada Buddhist philosophy is based on 4 principles of faith: 1) Kamma-saddhā 2) Vipāka-saddhā 3) Kammassakatā-saddhā 4) Tathāgatabodhi-saddhā. The fact that people in society have faith, unshakable beliefs are the power that creates the value of faith, including 1) Security 2) Freedom and justice 3) Courage 4) Assistance 5) Harmony 6) Creativity 7) Peace

3. Integrating the values of faith according to Theravada Buddhist philosophy towards the lives of Thai people as follows: 1) The stability with the economy. 2) Freedom, justice and harmony with the politics and governance. 3) The social welfare and peace with the religion and society. 4) The courage with art and culture. 5) The creativity with music and

How to Cite:

Aramvanich, C., Phrasutthisanmethi. (2023). Integrating the Value of Faith According to Theravada Buddhist Philosophy Towards the Lives of Thai People. Journal of Dhamma for Life, 29(3), 92-108.

dance. The results of the integration showed that the value of faith could be applied to solve problems. The value of faith also results in the lives of people in Thai society that is harmonious, stable and makes Thai society peaceful without encroaching on each other.

4. The knowledge about integrating the value of faith according to Theravada Buddhist philosophy towards the lives of Thai people is the "VLHP Model".

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของคนไทย 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบเอกสารโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินชีวิตของคนไทย ประเทศไทยมีการพัฒนาไปตามลำดับกระแสโลก มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้คนในสังคมมีความสุขสบายในการใช้ชีวิตมากขึ้น วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยมี 5 ด้านคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านการเมืองการปกครอง 3) ด้านศาสนาและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และ 5) ด้านดนตรีนาฏศิลป์ การดำเนินชีวิตของคนไทยอยู่บนพื้นฐานคำสอนของพระพุทธศาสนาทำให้คนในสังคมไทยรักความสงบร่มเย็น ครอบครัวอบอุ่นมีความสุขอยู่กันอย่างพอเพียง

2. คุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นคือหลักศรัทธา 4 ได้แก่ 1) กัมมสัทธา 2) วิปากสัทธา 3) กัมมัสสกตาสัทธา 4) ตถาคตโพธิสัทธา การที่คนในสังคมมีศรัทธาความเชื่อที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหวนั้นเป็นพลังทำให้เกิดคุณค่าของศรัทธาขึ้นได้แก่ 1) ความมั่นคง 2) เสรีภาพ ความยุติธรรม 3) ความกล้าหาญ 4) การสงเคราะห์ 5) ความสามัคคี 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) ความสงบสุข

3. บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้บูรณาการ ดังนี้ 1) ความมั่นคงกับด้านเศรษฐกิจ 2) เสรีภาพความยุติธรรมและความสามัคคีกับด้านการเมืองการปกครอง 3) การสงเคราะห์และความสงบสุขกับด้านศาสนาและสังคม 4) ความกล้าหาญกับด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี 5) ความคิดสร้างสรรค์กับด้านดนตรีนาฏศิลป์ ผลจากการบูรณาการพบว่าคุณค่าของศรัทธาสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้และยังส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยนั้นมีความสามัคคีปรองดองกัน สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขสงบร่มเย็นมีสันติสุขไม่เบียดเบียนกัน

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย คือ "VLHP Model"

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในดินแดนประเทศไทยแห่งนี้มาหลายศตวรรษ ตั้งแต่คราวที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระโสณะเถระและพระอุตตระเถระ (พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, 2562: 183) เป็นสมณทูตมาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิในราวปี พ.ศ. 236 ทำให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานในดินแดนประเทศไทยนี้มาโดยตลอด ถึงแม้ว่าบางครั้งบางเวลาอาจเกิดความไม่สงบ มีศึกสงครามเกิดขึ้นก็ตาม แต่พระพุทธศาสนาก็ยังตั้งมั่นเจริญรุ่งเรืองในดินแดนแห่งนี้เรื่อยมา การที่พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานอย่างมั่นคงจนถึงปัจจุบันนี้นี้ได้นั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเป็นเพราะเกิดจากความศรัทธาของประชาชนที่ยึดถือและปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเกิดผลคือความสงบสุขร่มเย็น ถึงที่สุดแล้วสามารถดับทุกข์ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารอีกซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ศรัทธาเป็นธรรมชาติที่ปรากฏและเกิดขึ้นกับมนุษย์ในแทบจะทุกสังคมในโลก ถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ศรัทธาของแต่ละคน แต่ละสังคมก็มีความแตกต่างกัน ศรัทธาในสังคมหนึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็ได้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่ประกอบด้วยเหตุผลลงทนต่อการทำทนาย พิสูจน์ทดลองของผู้ปฏิบัติเสมอ (สรวิชัย วงษ์สอาด, 2561: 4) ความรู้ทั้งหมดที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้เป็นความรู้อันนำไปสู่การดับทุกข์ทั้งสิ้น (สุวรรณ สภาอานันท์, 2545: 19) ดังนั้นศรัทธาในพระพุทธศาสนานั้นจึงเป็นศรัทธาในพระปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเรียกว่า ศรัทธา 4 ได้แก่ กัมมศรัทธาคือเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม วิปากศรัทธาคือเชื่อเรื่องผลของกรรม กัมมัสสกตาศรัทธา คือเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของของตน และตถาคตโพธิศรัทธาคือเชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า การที่บุคคลมีศรัทธาตามหลักศรัทธา 4 อย่างมั่นคงไม่หวั่นไหวโลเล บุคคลนั้นย่อมเชื่อมั่นดำรงตนอยู่ในการทำความดี อยู่ในกรอบของศีลธรรมไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายผู้อื่น เมื่อบุคคลในสังคมคิดและเชื่ออย่างเดียวกัน มีการกระทำอย่างเดียวกันย่อมเป็นพลังทำให้เกิดความดีงามหรือคุณค่าหลายประการ เช่น ความสามัคคี ความกล้าหาญ การสงเคราะห์ช่วยเหลือ เป็นต้น ความดีงามหรือคุณค่าเหล่านี้จะช่วยจรรโลงให้บุคคลผู้มีศรัทธานั้นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีความภาคภูมิใจ รักและห่วงใยในพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของตน

วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทยส่วนใหญ่สัมพันธ์กันบนพื้นฐานคำสอนทางพระพุทธ ศาสนาคือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว (กรมการศาสนา, 2538: ขุ.ธ.25/24/33-34) คนไทยจึงดำรงตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมมีการให้ทาน รักษาศีล และการเจริญจิตภาวนามาโดยตลอด อิทธิพลคำสอนของพระพุทธ ศาสนาได้หลอมรวมกลมกลืนกับประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมจนกลายเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย การดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและกรอบจารีตประเพณีทำให้คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข สังคมไทยจึงเป็นสังคมแบบเครือญาติมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้น้อยให้ความเคารพผู้ใหญ่กว่าเป็นสังคมที่ครอบครัวอบอุ่นอยู่กันอย่างพอเพียง แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันนี้ที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีได้ถูกนำมาพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่คนในสังคมอย่างกว้างขวาง สังคมปัจจุบันกลายเป็นสังคมออนไลน์ เป็นสังคมทันสมัยไร้

พรมแดนความเจริญทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และดนตรีนาฏศิลป์ ความเจริญนี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในสังคมไทย ความไม่เตรียมพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับความเจริญสมัยใหม่ของคนในสังคมชนบท ทำให้คนในสังคมไทยต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ความเจริญทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจทำให้คนในสังคมไทยต้องแสวงหาความสุข ความสะดวกสบายมาตอบสนองตนเอง อะไรที่ทำให้ตนเองสุขสบายมีชีวิตที่ดีขึ้น ก็แสวงหาสิ่งนั้นโดยขาดการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองในการทำสิ่งนั้นๆ ยิ่งเมื่อตนเองประสบกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตก็จะหาที่พึ่งที่ทำให้ตนได้สมหวังพ้นจากความยากลำบากนั้นโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมจารีตประเพณี จนบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการขาดศีลธรรมคุณธรรมของเยาวชน ปัญหาค่านิยมในการนับถือศาสนา ปัญหาสิทธิเสรีภาพ และแม้กระทั่งปัญหาเรื่องศรัทธาความเชื่อซึ่งมักจะปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ ถึงศรัทธาความเชื่อที่ผู้คนหลงใหลกันไปเพื่อบนบานและขอสิ่งที่ตนปรารถนานั้นจากสิ่งลี้ลับ และเชื่อว่ามีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่สามารถดลบันดาลให้ตนสมประสงค์ได้ เช่น การไปบนบานอ้อนวอนกับพญานาคที่คำชะโนด การขอหวยกับนางไม้ นางตะเคียน การขอโชคขอลาภกับไอ้ไข่ การเข้าผีทรงเจ้า เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวนับวันจักทวีคูณขึ้นและส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยเป็นลำดับ การรับทราบข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนในสังคมไทยถูกชักจูงให้รับทราบข้อมูลข่าวสารได้ง่าย ขาดการพิจารณากลั่นกรองทำให้ศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนาถูกบิดเบือนและบางครั้งถูกสร้างขึ้นบนผลประโยชน์ที่แอบแฝง คนในสังคมขาดการใช้ปัญญาและวิจารณ์ญาณในการแยกแยะความถูกผิดหลงเชื่อในสิ่งที่นำเสนอไม่รู้ว่าสิ่งไหนเป็นแก่นแท้หลักคำสอนพระพุทธศาสนาหลงประพฤติดิปฏิบัติตาม จนบางครั้งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่คนในสังคมเอง ในทางตรงกันข้ามหากคนในสังคมไทยมีความรู้ ความเข้าใจในความดีงามหรือคุณค่าของศรัทธา มีวิจารณ์ญาณใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองประดับประดาประกอบศรัทธาความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาและนำคุณค่าของศรัทธามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตแล้ว จะสามารถเข้าใจและดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ตนเองก็จะสามารถอยู่ในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เช่น การนำคุณค่าด้านการสงเคราะห์ที่เกิดจากศรัทธามาบูรณาการร่วมกับการดำเนินชีวิตของคนไทยในด้านศาสนาและสังคมย่อมก่อให้เกิดการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน คนในสังคมมีจิตเมตตาพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน ความสมัคปรมาสนสามัคคีปรองดอง ความเป็นระเบียบ ความสงบสุขก็จะเกิดขึ้นในสังคม หากทุกๆ สังคมมีศรัทธาความเชื่อและพร้อมใจกันปฏิบัติในทิศทางเดียวกันแล้วย่อมก่อให้เกิดพลังที่มีความมั่นคงกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการที่จะขับเคลื่อนให้ประเทศชาติพัฒนาก้าวสู่ความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศและสังคมโลกอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขอย่างถาวร

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณค่าของศรัทธาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์วิมุตติมรรค และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษามายูบรูณาการให้คนในสังคมไทยรู้และเข้าใจเพื่อที่จะสามารถนำคุณค่าของศรัทธามาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมีความสุข เพื่อการบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิตที่ตั้งไว้ได้ตามปรารถนา ทั้งยังสามารถสร้าง

ความสามัคคี ความมั่นคงเป็นปึกแผ่นมีเสถียรภาพให้แก่สังคมและประเทศชาติด้วย อีกทั้งยังเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อพุทธศาสนิกชนและประเทศชาติด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของคนไทย
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย
4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกระบวนการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวិเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)
- 2) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรืออรรถกถา ตำราวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้
- 3) นำข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ และรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการศึกษาตีความ มีการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4) ขอคำแนะนำปรึกษาความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์
- 5) สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือวิจัยที่สร้างนั้นต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจำนวน 5 รูป/คน
- 6) นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบแล้วนำไปขอการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จาก คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แล้วจึงนำเครื่องมือวิจัยนั้นไปใช้ในการสัมภาษณ์ได้

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้เกี่ยวข้องที่เป็นนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์รวม 15 รูป/คน โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5 รูป/

คน คือ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร องค์กร และ กลุ่มที่ 3 ผู้ขึ้นำสังคม ในการ สัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อ ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวก โดยการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้ขอ อนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ที่ได้มาในเบื้องต้นเพื่อให้ได้ประเด็นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการ ดำเนินชีวิตของคนไทย จากการวิจัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตำรา และการ สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

การบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นเป็น การนำคุณค่าของศรัทธามาบูรณาการเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผลการวิจัย พบว่า

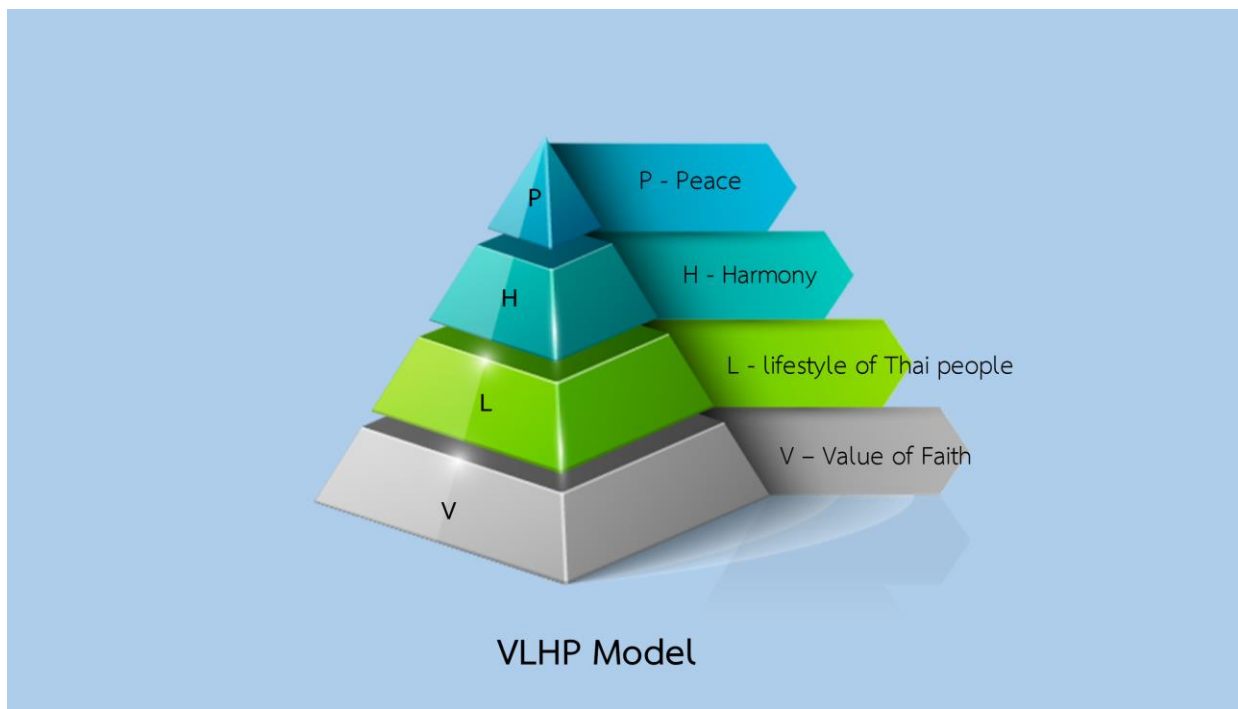
1. การดำเนินชีวิตของคนไทย ศึกษาถึงการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึง กรุงรัตนโกสินทร์พบว่าประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามวิวัฒนาการของกระแสโลก มีความ เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นทำให้คนในสังคมมีความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตมากขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาใน ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ พบปัญหาความยากจน ปัญหา บริโภคนิยม 2) ด้านการเมืองการปกครอง พบปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน 3) ด้านศาสนาและสังคม พบปัญหาการ แยกแยกในครอบครัว 4) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี พบปัญหาความเสื่อมและค่านิยมของศิลปวัฒนธรรม และ 5) ด้านดนตรีนาฏศิลป์ พบปัญหาขาดทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์และพัฒนางานดนตรีนาฏศิลป์ให้ร่วม สมัย

2. คุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีคุณค่าร่วมกับหลักศรัทธาตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาทซึ่งได้แก่หลักศรัทธา 4 ประกอบด้วย 1) กัมมสัทธา เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง 2) วิปากสัทธา เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล 3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของของตน 4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อ การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า การที่คนในสังคมมีศรัทธาความเชื่อที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหว ปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ของพระพุทธเจ้านั้นเป็นพลังที่เข้มแข็งทำให้เกิดคุณค่าของศรัทธาขึ้นได้แก่ 1) ความมั่นคง 2) เสรีภาพความ ยุติธรรม 3) ความกล้าหาญ 4) การสงเคราะห์ 5) ความสามัคคี 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) ความสงบสุข

3. บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้บูรณา การการดำเนินชีวิตของคนไทยเข้ากับคุณค่าของศรัทธา โดยบูรณาการดังนี้ 1) นำความมั่นคงมาบูรณาการกับ ด้านเศรษฐกิจ 2) นำเสรีภาพความยุติธรรมมาบูรณาการกับการเมืองการปกครอง 3) นำการสงเคราะห์มา

บูรณาการกับด้านศาสนาและสังคม 4) นำความกล้าหาญมาบูรณาการกับด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี 5) นำความคิดสร้างสรรค์มาบูรณาการกับด้านดนตรีนาฏศิลป์ ผลจากการบูรณาการพบว่าคุณค่าของศรัทธาที่นำมาบูรณาการในแต่ละด้านของการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้และยังส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยนั้นมีความสามัคคีปรองดองกัน คนในสังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขสงบร่มเย็นมีสันติสุขไม่เบียดเบียนกัน

4. องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย คือ “VLHP Model” มีรายละเอียดดังนี้ (แผนภาพที่ 1)

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่เรื่องบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย

V มาจาก Value of Faith เป็นคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทประกอบ ด้วย 1) ความมั่นคง 2) ความกล้าหาญ 3) เสรีภาพความยุติธรรม 4) การสงเคราะห์ 5) การคิดสร้างสรรค์ 6) ความสามัคคี และ 7) ความสงบสุข คุณค่านี้เกิดจากความเชื่อของบุคคลในหลักศรัทธา 4 คือ 1) กัมมสัทธา คือ เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง 2) วิปากสัทธา คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล 3) กัมมัสสกตาสัทธา คือ เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง 4) ตถาคตโพธิสัทธา คือ เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

L มาจาก lifestyle of Thai people เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ปัจจุบันโดยศึกษาในประเด็นหลัก 5 ประเด็นดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านการเมืองการปกครอง 3) ด้านศาสนาและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และ 5) ด้านดนตรีนาฏศิลป์

H มาจาก Harmony ความสามัคคี เป็นคุณค่าร่วมที่เกิดจากศรัทธา เมื่อนำคุณค่าด้านใดด้านหนึ่งของศรัทธาไปบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของคนไทยแล้ว จะเกิดความสามัคคีขึ้นตลอดกระบวนการ เพราะถ้าคนในสังคมไม่มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเชื่อความเห็นที่ต่างกันแล้วคุณค่าของศรัทธาอื่นๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย เช่น ความมั่นคง ความกล้าหาญ เสรีภาพความยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะอาศัยความพร้อมเพรียงร่วมแรงร่วมใจกันของศรัทธาจึงจะเกิดเป็นพลังขึ้นทำให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง กล้าหาญ พร้อมทั้งจะสามารถขับเคลื่อนให้การดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยเป็นไปตามเป้าหมายได้

P มาจาก Peace ความสงบสุข เป็นคุณค่าร่วมสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับการบูรณาการในทุกด้าน เป็นผลสำเร็จจากการบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยไปสู่เป้าหมายสุดท้ายคือความสงบสุขนั่นเอง ความสงบสุขมีนัย 2 อย่างคือ ความสงบสุขระดับทั่วไปที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา คือ ความสุขกายสุขใจอยู่ดีกินดี ครอบครัวยั่งยืนมีปัจจัย 4 บริโภคสมบูรณ์ครบถ้วนเป็นความสงบสุขขั้นพื้นฐาน ความสงบสุขอีกประเภทเป็นความสงบสุขที่อยู่เหนือความสงบสุขระดับพื้นฐานคือไม่ได้หวังเพียงสุขกายสุขใจสุขในปัจจัย 4 เท่านั้น ความสุขนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สันติสุข หรือ บรมสุข เป็นความสงบสุขที่หลุดพ้นจากวิภวสงสารไม่เวียนว่ายตายเกิดอีก หมดยุติอสังขารกิเลสทั้งปวงเป็นพระอรหันต์บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง เป็นความสุขที่ไม่มีสุขใดเปรียบจึงเป็นบรมสุขคือการดับขันธนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนานั่นเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย นั้น มีประเด็นข้อค้นพบที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผลเพื่อให้ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การดำเนินชีวิตของคนไทย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตของคนไทยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันคือกรุงรัตนโกสินทร์ โดยกล่าวถึงวิถีการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของคนในสังคมไทยตามยุคสมัยนั้นๆ ซึ่งจำแนกแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนาและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และด้านดนตรีนาฏศิลป์ ผลการวิจัยมีดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกิดความไม่มั่นคงของรายได้ของคนในสังคมไทย มีปัญหาความยากจน ปัญหาบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้การดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวไม่เป็นไปตามเป้าหมายการอยู่ดีกินดีมีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต สอดคล้องกับ จิตศรีนิยพร ปัญจวัฒน์คุณ ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธสุนทรียศาสตร์กล่าวว่าไว้ว่าการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุควัตถุนิยม บริโภคนิยม ยุคดิจิทัล และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาทำให้คุณภาพและการดำเนินชีวิตดีขึ้น การบริโภคที่ไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่แท้จริงของเทคโนโลยียอมให้โทษทำให้เกิดปัญหา 5 ด้าน คือ จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (จิตศรีนิยพร ปัญจวัฒน์คุณ, 2563)

ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า คนในสังคมไทยขาดเสรีภาพและความยุติธรรมทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงอำนาจการปกครองโดยฝ่ายทหาร การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชันโดยฝ่ายนักการเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันและปัญหาการขาดโอกาสทางการเมือง ทำให้การเมืองการปกครองของสังคมไทยขาดเสถียรภาพ ขาดความน่าเชื่อถือจากนานาอารยประเทศ คนในชาติขาดความสามัคคีกันเกิดความแตกแยก สอดคล้องกับ พระครูปฐมธรรมโศภิต ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่สามารถสร้างความสุข ความสงบสุข ให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่เนื่องจากขาดระบบธรรมาภิบาลที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องของนักการเมือง ขาดระบบธรรมาภิปไตยที่ยึดถือความเป็นธรรม ความถูกต้อง สิทธิเสรีภาพเป็นใหญ่ นักการเมืองยึดถือผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งก่อให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ความขัดแย้ง ความต้องการอำนาจและความเหลื่อมล้ำทางสังคม (พระครูปฐมธรรมโศภิต, 2559)

ด้านศาสนาและสังคม พบว่า คนในสังคมไทยขาดความเอื้ออารีช่วยเหลือสงเคราะห์กัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวของคนในสังคมไทยเปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกในครอบครัว เด็กเยาวชนขาดความอบอุ่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง คนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาในการนับถือศาสนา สอดคล้องกับ พระครูปลัดสุวัฒนเมธากุล (ชัยยันต์ สืบกระพันธุ์) ได้ศึกษาเรื่องบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนตัวไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลก ความเจริญด้านวัตถุมีอย่างต่อเนื่อง แต่ความเจริญทางด้านจิตใจกลับเสื่อมถอยลงซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเชิงจริยธรรมมากมายในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันในทุกกลุ่มอาชีพ (พระครูปลัดสุวัฒนเมธากุล, 2556)

ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี พบว่า คนในสังคมไทยขาดความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นชนชาติไทย ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมและค่านิยมของศิลปวัฒนธรรมประเพณีเป็นการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์นำไปสู่การล่มสลายของชาติ สอดคล้องกับ พรพรรณ สวัสดิสิงห์, หทัยรัตน์ ทับพร และ อัครวิทย์ เรืองรอง ได้ศึกษาเรื่องวิถีไทยเพื่อการพัฒนา : ภาพสะท้อนจากพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราช สุธาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันอยู่ในยุคของโลกไร้พรมแดน คนไทยจำนวนมากโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเริ่มรับวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาอย่างหลากหลายโดยไม่พิจารณาถึงความควรไม่ควรส่งผลต่อวิถีคุณค่านิยม ทศนคติและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ความอ่อนแอของสังคมตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมก่อให้เกิดปัญหาทางศีลธรรมและปัญหาทางสังคมมากขึ้น (พรพรรณ สวัสดิสิงห์, หทัยรัตน์ ทับพร และ อัครวิทย์ เรืองรอง, 2563)

ด้านดนตรีนาฏศิลป์ พบว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจในดนตรีนาฏศิลป์น้อยลง เนื่องจากดนตรีนาฏศิลป์ไม่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย คนในสังคมไทยขาดทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์และพัฒนา งานดนตรีนาฏศิลป์ให้ร่วมสมัยเพื่อให้สามารถพลวัตตามกระแสความเจริญทางเทคโนโลยีที่รู้มรเข้ามามีในสังคมไทยได้สอดคล้องกับ ศรัณยารัตน์ จตุรภูมิทรัพย์ และ บารมี อริยะเลิศเมตตา ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษา

วิเคราะห์ประชาคมอาเซียนและผลกระทบทางวัฒนธรรมได้กล่าวว่า วิถีชีวิต ประเพณี ดนตรีนาฏศิลป์ไทย ถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมตะวันตกเกิดผลกระทบในสังคมอย่างกว้างขวาง คนไทยควรใส่ใจและพึงระวังอนุรักษ์รักษาวิถีชีวิต ประเพณี ดนตรีนาฏศิลป์ไทยให้คงไว้และมีวิธีที่จะตั้งรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ การอนุรักษ์รักษาไม่ได้หมายถึงการรักษาทุกประการให้คงไว้ดังเดิม หากแต่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทสังคมโดยยังรักษาคุณค่าไว้ไม่ด้อยคุณค่าจึงจะเป็นการอนุรักษ์รักษาที่ถูกต้อง (สรณียรัตน์ จตุรภูมิทรัพย์ และ บารมี อริยะเลิศเมตตา, 2562)

คุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท นั้นมี 7 ประการได้แก่ ความมั่นคง เสรีภาพและความยุติธรรม ความกล้าหาญ การสงเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามัคคี และ ความสงบสุข จากผลการวิจัยในประเด็นคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า

ความมั่นคง เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นจากความเชื่ออย่างเดียวกันโดยเฉพาะเชื่อหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เชื่อในพระปัญญาของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้ ทรงรู้แจ้งเห็นธรรม หลักธรรมของพระพุทธองค์ที่เมื่อนำไปปฏิบัติสามารถทำให้สรรพสัตว์พันธุ์ทุก ๆ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขมีสันติได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการการระหว่างประเทศว่าด้วยการแทรกแซงและอธิปไตยของรัฐ ได้กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์ว่าเป็นความมั่นคงของประชาชน รวมถึงความปลอดภัยทางด้านกายภาพ ความอยู่ดีกินดีทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม การเคารพในเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์, 2562 : 2-3)

เสรีภาพและความยุติธรรม เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นจากความเชื่ออย่างมั่นคงในหลักศรัทธา 4 แล้วย่อมมีความเห็นที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ เชื่อในหลักกรรม เชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้ เชื่อว่าถ้าตนทำความดีด้วยใจจริงแล้วผลแห่งความดีนั้นย่อมตอบสนองในทางที่ดีแก่ตนเอง ดังนั้นบุคคลนั้นจึงสั่งวรระวังดำรงตนให้ตั้งอยู่ในหลักของศีลธรรม ไม่เบียดเบียนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอยู่เสมอว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาไม่มีอะไรติดตัวมาแต่บาปบุญที่ติดตัวมาหาความแน่นอนไม่ได้ ทุกอย่างล้วนเกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป มนุษย์ทุกคนมีสถานะที่เหมือนกันหมดทุกคนไม่มีอะไรพิเศษแตกต่างกันมีความเท่าเทียมเสมอภาคกันไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ มนุษย์ควรเคารพเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ควรตระหนักในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ว่าทุกคนมีสิทธิเท่ากันมีเสรีภาพในการกระทำต่างๆ ที่อยู่ในกรอบของศีลธรรมมีใจรักความยุติธรรมเสมอ

การสงเคราะห์ เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นนั้นบุคคลในสังคมต้องเป็นผู้มีสัมมาทิฐิคือคิดดีก่อน ศรัทธาเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นเมื่อมีสัมมาทิฐิแล้ว คือความเชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงสอนเรื่องศรัทธา 4 ที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายพึงรู้และทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้ง คือรู้และเชื่อว่าการมีอยู่จริง สัตว์โลกมีกรรมเป็นของของตน สัตว์โลกต้องได้รับผลของกรรมนั้น และเชื่อในพระปัญญาของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้จริยธรรมทั้งหลายทั้งปวงด้วยพระองค์เอง ศรัทธาความเชื่อที่มีปัญญากำกับนี้จะพิจารณาเห็นถึงความเป็นจริงของเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นมาล้วนมีกรรมเป็นของของตน ต้องมาใช้ชีวิตระคนด้วยความทุกข์ยาก มีทุกข์มีสุข ดีใจเสียใจ สมหวังผิดหวัง ชีวิตต้องมาเผชิญกับความทุกข์ยากลำบากกาย ลำบากใจอย่างนี้ช่างน่าสงสารเวทนา

นัก การทำความดีช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง เมื่อพิจารณาดังนี้แล้วจิตเกิดความเมตตาสงสารอยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายที่ประสบปัญหาต่างๆ ให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ทั้งนี้มีข้อความกล่าวไว้ใน อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ว่า “การให้ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก ความประพฤติดุชโยชนในโลกนี้ ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมนั้นๆ ตามสมควร ธรรมเหล่านั้นแลเป็นเครื่องสงเคราะห์โลกประดุจสลักเพลาคบคุมรถที่แล่นไปอยู่ไว้ได้” การสงเคราะห์เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการผูกใจคนเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกัน (กรมการศาสนา, 2538 อัง.จตุกก. 21/32/37)

ความกล้าหาญ เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีศรัทธา คือเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อในหลักธรรมคำสอนของพระองค์ว่าเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นพบแต่ความสุขความเจริญ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข หรือถึงที่สุดแล้วสามารถดับทุกข์สิ้นทุกข์ได้ เมื่อบุคคลศรัทธาเชื่ออย่างนี้แล้วย่อมเกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ไม่ทำความชั่ว ทำแต่ความดี และทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ความมั่นใจที่แน่วแน่นไม่โลเลดังกล่าวเป็นความกล้าหาญที่เด็ดเดี่ยวไม่ครั่นคร้ามหรือหวั่นไหวในการตัดสินใจที่จะกระทำความดีการกระทำการใดๆ ก็ตามจะกระทำโดยมีสติปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบคอบไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่นในสังคม

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นจากความเชื่อต่อหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างมั่นคงคือ เชื่อในหลักศรัทธา 4 ได้แก่ เชื่อเรื่องกรรม เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง เชื่อผลของกรรม และเชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ความเชื่อที่แน่วแน่นนี้ทำให้คนในสังคมพยายามประคับประคองตนเองให้ดำเนินชีวิตไปตามทำนองคลองธรรม รักษากาย วาจา ใจ ให้สุจริตประพฤติตนตามกรอบของศีลธรรม มั่นคงแน่วแน่นต่อการทำความดีโดยไม่หวั่นไหว ความเชื่ออย่างสูงสุดนี้ทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์เกิดจินตนาการต่อสิ่งที่ตนเองเชื่อ มีความปรารถนาอยากที่จะให้ผู้อื่นได้รับรู้เช่นเดียวกับที่ตนเองรับรู้ จึงถ่ายทอดความเชื่อผ่านการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ทั้งนี้ อนุชา โสภาคย์วิจิตร ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบโดยรูปแบบการฝึกสมาธิเชิงประยุกต์ ได้กล่าวไว้ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการฝึกสมาธิ จิตอยู่กับความสงบ ไม่ซัดส่าย ไม่หวั่นไหว ไม่ฟุ้งซ่าน เมื่อจิตบริสุทธิ์เป็นกุศลไม่เจือด้วยกิเลสต่างๆ คือ ราคะ โทสะ โมหะไม่เศร้าหมอง มีความตั้งมั่น จิตพร้อมที่จะใช้งานคือเกิดสมาธิ ภูมิจิตเกิดปัญญาเพื่อที่จะรู้เข้าใจความจริงของสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องแล้ว ความคิดสร้างสรรค์ก็จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานแห่งประโยชน์ตนเองและผู้อื่น (อนุชา โสภาคย์วิจิตร, 2560)

ความสามัคคี เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการเกิดคุณค่าของศรัทธาด้านอื่นๆ เพราะถ้าคนในสังคมไม่มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเชื่อความเห็นที่ต่างกันแล้วคุณค่าของศรัทธาอื่นๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย เช่น ความมั่นคง ความกล้าหาญ เสรีภาพความยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะอาศัยความร่วมมือเพรียงร่วมแรงร่วมใจกันของศรัทธาจึงจะเกิดเป็นพลังขึ้นทำให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง กล้าหาญ พร้อมทั้งจะสามารถขับเคลื่อนให้การดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยเป็นไปตามเป้าหมายได้คือการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ความสงบสุข เป็นคุณค่าของศรัทธาที่เกิดขึ้นท้ายสุดหลังจากเกิดคุณค่าอื่นๆ แล้ว กล่าวคือ เป็นผลสรุปของการเกิดคุณค่าของศรัทธาทุกด้านที่ทำให้การดำเนินชีวิตของคนไทยไปสู่เป้าหมายสุดท้ายคือความสงบสุขนั่นเอง ความสงบสุขมีนัย 2 อย่างคือ ความสงบสุขระดับทั่วไปที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา คือ ความสุขกายสุขใจอยู่ดีกินดีครอบรอบอบอุ่นมีปัจจัย 4 บริโภคสมบูรณ์ครบถ้วนเป็นความสงบสุขขั้นพื้นฐาน ความสงบสุขอีกประเภทเป็นความสงบสุขที่อยู่เหนือความสงบสุขระดับ พื้นฐานคือไม่ได้หวังเพียงสุขกายสุขใจสุขในปัจจัย 4 เท่านั้น ความสุขนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สันติสุข หรือ บรมสุข เป็นความสงบสุขที่หลุดพ้นจากวิภวสงสารไม่เวียนว่ายตายเกิดอีก หมดยุติอสังขารกิเลสทั้งปวงเป็นพระอรหันต์บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงเป็นความสุขที่ไม่มีสุขใดเปรียบจึงเป็นบรมสุขคือการดับขั้นอันนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา นั่นเอง ดังมีพุทธพจน์กล่าวถึงความสุขไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย สุข 2 อย่างนี้ 2 อย่างเป็นไฉน คือกายิกสุข 1 เจตสิกสุข 1 ดูกรภิกษุทั้งหลาย สุข 2 อย่างนี้แล ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาสุข 2 อย่างนี้ เจตสิกสุขเป็นเลิศ” (กรมการศาสนา, 2538: อง.เอก. 20/315/90)

บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธามาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยการบูรณาการมีดังนี้ การดำเนินชีวิตของคนไทยด้านเศรษฐกิจนั้นพบปัญหาความยากจน ปัญหาบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมายการอยู่ดีกินดีมีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธาคือความมั่นคงมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมได้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข สอดคล้องกับ สิริพร ครองชีพ ได้ศึกษาเรื่อง บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตในสถาน การณ์โควิด 19 ได้กล่าวว่า ระบบเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต หมายถึงความมั่นคงทางการเงิน ได้แก่สถานะทางเศรษฐกิจการเงิน รายได้ที่มั่นคงที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ การที่จะเกิดความมั่นคงทางการเงินได้ต้องมีสัมมา อาชีวะเป็นหลักสำคัญ การเว้นจากมิจฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ การคดโกง หลอกลวง การแสวงหาลาภโดยปราศจากความเพียร คือ สัมมาวายามะ (สิริพร ครองชีพ, 2565)

การดำเนินชีวิตของคนไทยด้านการเมืองการปกครองนั้นพบปัญหาคนในสังคมไทยขาดเสรีภาพและความยุติธรรมทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงอำนาจการปกครองโดยฝ่ายทหาร การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชันโดยฝ่ายนักการเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันและปัญหาการขาดโอกาสทางการเมือง ทำให้การเมืองการปกครองของสังคมไทยขาดเสถียรภาพ ขาดความน่าเชื่อถือจากนานาอารยประเทศ คนในชาติขาดความสามัคคีกันเกิดความแตกแยก ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธาคือเสรีภาพและความยุติธรรมมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมได้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข ทั้งนี้ พระอุดมธีรคุณ (สมคิด จินตามโย) ได้ศึกษา เรื่องบูรณาการการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธด้วยหลักสติในพุทธปรัชญาเถรวาท ได้กล่าวไว้ว่า ชาวพุทธที่ดีต้องเรียนรู้การดำเนินชีวิตโดยไม่ล่วงละเมิดกรรมกิเลสทั้งหลายพร้อมเข้าใจการใช้สติเพื่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างสงบสุขไม่เบียดเบียนกัน การดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธควรใช้หลักพุทธ

ธรรมในการดำเนินชีวิตร่วมด้วย เช่น ศรัทธา ฯลฯ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมประคับประคองให้เกิดความมั่นใจความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายด้วย (พระอุดมธีรคุณ, 2558)

การดำเนินชีวิตของคนไทยด้านศาสนาและสังคมพบว่าคนในสังคมไทยขาดความเอื้ออาทรช่วยเหลือสงเคราะห์กัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวของคนในสังคมไทยเปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกในครอบครัว เด็กเยาวชนขาดความอบอุ่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง คนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาในการนับถือศาสนา ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธาคือการสงเคราะห์มาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมได้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข สอดคล้องกับ สุมานพ ศิวารัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันในสังคมตามแนวพุทธศาสนาเถรวาท ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนานั้นเป็นการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ หลักคำสอนที่สำคัญคือ เรื่องทุกข์และการดับทุกข์ของชีวิตโดยอาศัยปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยไตร่ตรองพิจารณา การดำเนินชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องเผชิญกับนานาอุปสรรคทั้งทุกข์และสุข หลักการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นแนวทางที่ใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตเพื่อให้คนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันได้จนสามารถดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ (สุมานพ ศิวารัตน์, 2552)

การดำเนินชีวิตของคนไทยด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี พบว่าคนในสังคมไทยขาดความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นชนชาติไทย ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมและค่านิยมของศิลปวัฒนธรรมประเพณี ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธาคือความกล้าหาญมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมได้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข สอดคล้องกับ พรพรรณ สวัสดิสิงห์, หทัยรัตน์ ทับพร และ อศวิทย์ เรืองรอง ได้ศึกษาเรื่องวิถีไทยเพื่อการพัฒนา : ภาพสะท้อนจากพระราชินีในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยมีศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา จากความเชื่อและความเลื่อมใสศรัทธา หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวงจรชีวิตและวาระสำคัญต่างๆ ทั้งนี้ ศิลปขนบธรรมเนียมประเพณีมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ศิลปขนบธรรมเนียมประเพณีควรได้รับการสืบทอดและรักษาไว้เพราะศิลปขนบธรรมเนียมประเพณีสามารถทำให้คนในชาติเกิดความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน ยังผลให้ประชาชนของชาติอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อีกทั้งยังทำให้คนในชาติเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติที่มีมาแต่บรรพกาลทำให้ชาตินั้นคงสภาพและดำรงอยู่สืบไป การอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีนั้นต้องสามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้โดยต้องคงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประเพณีนั้นๆ ไว้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันจึงจะเป็นการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง (พรพรรณ สวัสดิสิงห์, หทัยรัตน์ ทับพร และ อศวิทย์ เรืองรอง, 2563)

การดำเนินชีวิตของคนไทยด้านดนตรีนาฏศิลป์ พบว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่ในสังคมไทยให้ความสนใจดนตรีนาฏศิลป์น้อยลง เนื่องจากดนตรีนาฏศิลป์ไม่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย คนในสังคมไทยขาดทัศนคติเชิง

สร้างสรรค์ในการอนุรักษ์และพัฒนางานดนตรีนาฏศิลป์ให้ร่วมสมัยเพื่อให้สามารถพลวัตตามกระแสความเจริญทางเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้นำคุณค่าของศรัทธาคือความคิดสร้างสรรค์มาบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมได้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข ทั้งนี้ ประวิทย์ ฤทธิบุญ ได้ศึกษาเรื่อง นาฏศิลป์ไทย : สื่อนทางวัฒนธรรมที่มากกว่าความบันเทิง ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงดนตรีนาฏศิลป์เป็นมายาคติที่ได้พัฒนาการมาจากศาสนาพราหมณ์โดยมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม นำเอานวนิยาย เทพนิยายที่มีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนามาสอดแทรกในรูปแบบการแสดง ซึ่งเป็นการนำเอาความเป็นจริงในสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏมาถ่ายทอดผ่านในรูปแบบของการแสดง การอนุรักษ์และพัฒนาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ดนตรีนาฏศิลป์ นั้นมีแนวคิดอนุรักษ์ไว้แต่มีได้อยู่ในกรอบเดิมแต่เป็นการทำให้ดีกว่าเดิม ดำรงอยู่อย่างเหมาะสมตามกาลสมัย ความเป็นอดีตและปัจจุบันสามารถนำมาประสานให้สืบเนื่องในความเป็นวัฒนธรรม ดนตรีนาฏศิลป์เดียวกันได้ การรักษาดนตรีนาฏศิลป์เดิมไว้ให้คงอยู่และสามารถนำมาพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อเป็นการเผยแพร่และแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมด้วย (ประวิทย์ ฤทธิบุญ, 2558)

สรุป

วิจัยเรื่องบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้น เป็นการศึกษาเพื่อนำคุณค่าที่เกิดจากศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยเพื่อทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นไปตามเป้าหมายชีวิตของตนที่วางไว้คือตนเองและครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข คือ สุขกาย สุขใจ สุขกายเป็นความสุขพื้นฐานที่ทุกคนปรารถนา คือปรารถนาความมั่นคงในตนเองและครอบครัวให้มีอาชีพรายได้เงินทองมั่นคง อยู่ดีกินดี ครอบครัวอบอุ่นมีปัจจัย 4 บริโภคสมบูรณ์ครบถ้วน สุขใจ คือความปลอดภัยจากทุกภัยใดๆ เป็นความสงบสุขใจที่อยู่เหนือความสงบสุขระดับพื้นฐานคือไม่ได้หวังเพียงสุขกายสุขใจสุขในปัจจัย 4 เท่านั้น ความสุขนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สันติสุข หรือ บรมสุข เป็นความสงบสุขที่หลุดพ้นจากวิภวสงสารไม่เวียนว่ายตายเกิดอีก หมดสิ้นอาสวกิเลสทั้งปวงเป็นพระอรหันต์บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง เป็นความสุขที่ไม่มีสุขใดเปรียบจึงเป็นบรมสุขคือการดับขันธนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

การที่จะดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายได้นั้นต้องเริ่มที่บุคคลนั้นต้องมีศรัทธาความเชื่อในหลักศรัทธา 4 อย่าง มั่นคงไม่หวั่นไหวแล้วใช้ปัญญาพิจารณาอย่างแยบคายในหลักศรัทธา 4 แล้วจะเห็นคุณค่าต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากศรัทธามี 7 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1. ความมั่นคง 2. ความกล้าหาญ 3. เสรีภาพความยุติธรรม 4. การสงเคราะห์ 5. การคิดสร้างสรรค์ 6. ความสามัคคี และ 7. ความสงบสุข คุณค่าทั้งหมดนี้สามารถนำไปประยุกต์หรือบูรณาการเข้ากับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสมลงตัวโดยคุณค่าของศรัทธาที่นำมาบูรณาการนั้นสามารถลดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของคนไทยได้ ทั้งยังสร้างความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นใน

สังคมไทยด้วยทำให้คนในสังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน เป็นสังคมที่รักสงบมีความสุขร่มเย็นไม่เบียดเบียนกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้น ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นบางประการที่น่าสนใจที่สามารถนำมาต่อยอดงานวิจัยนี้ได้ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ถึงแม้ว่าคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมก็ตาม แต่ที่น่าเป็นห่วงคือยังมีคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังเข้าใจเรื่องของศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนาคลาดเคลื่อนจากหลักคำสอนของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไปมาก อาจทำให้การนำคุณค่าของศรัทธาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอาจจะไม่เกิดผลเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องศรัทธาความเชื่ออย่างจริงจังอย่างแพร่หลาย ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการนำเสนอทั้งในรูปแบบที่เป็นเอกสารและรูปแบบออนไลน์มีทั้งวีดีโอและแบบ Live สดโดยเชิญนักวิชาการพระพุทธศาสนาหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น บ่อยขึ้น เป็นสาธารณะมากขึ้น ในขณะที่ทุกวัดก็ควรส่งเสริมด้วยเช่นกัน พระสงฆ์ควรนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องโดยเฉพาะเรื่องศรัทธาความเชื่อมาชี้แจงหรือเทศนาบอกกล่าวสาธุชนอยู่เนืองๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เรื่องศรัทธาความเชื่อเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา ฉะนั้นจึงต้องกระทำด้วยความรอบคอบไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพระศาสนา เมื่อสาธุชนมีความเข้าใจในศรัทธาที่แท้จริงตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นสัมมาทิฐิแล้ว ปัญญาย่อมเกิดขึ้นจะทำให้สาธุชนทั้งหลายสามารถพิจารณาแยกแยะศรัทธาความเชื่อได้อย่างมีเหตุผล สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามเป้าหมายที่วางไว้ไม่ว่าจะเป็นทางโลกหรือทางธรรมก็ตาม คนในสังคมประเทศชาติก็จะอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางวัตถุและจิตใจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

จากการวิจัยเรื่องบูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปทำการวิจัยต่อเพื่อที่จะได้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้จริงแล้วยังเป็นคุณประโยชน์ในด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาด้วย โดยประเด็นที่ควรนำไปศึกษาวิจัยต่อได้แก่

- 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักปรัชญาการเมืองการปกครองกับคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

- 2) บูรณาการคุณค่าของศรัทธาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อการพัฒนาบุคลากรต้นแบบขององค์กร
- 3) วิเคราะห์คุณค่าของศรัทธากับสันติภาพโลก กรณีศึกษา : สงครามรัสเซียกับยูเครน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2530). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่มที่ 20, 21, 25.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- จิตศรีณีย์พร ปัญจวัฒนคุณ. (2563). *การดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธสุนทรียศาสตร์.* ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประวิทย์ ฤทธิบุญ. (2558). *นาฏศิลป์ไทย : สื่อทางวัฒนธรรมที่มากกว่าความบันเทิง.* วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์, คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 2(1), 106-137.
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยงค์ จตตาลโย). (2562). *ประวัติและพัฒนการพระพุทธศาสนา.* นครปฐม : สาละพิมพ์การ.
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยงค์ สืบกระพันธุ์). (2556). *บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน.* ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูปฐมธรรมโสภิต (รณชัย สมิตโต). (2559). *ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา.* วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระอุดมธีรคุณ (สมคิด จินตามโย). (2558). *บูรณาการการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวพุทธด้วยหลักสติในพุทธปรัชญาเถรวาท.* ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พรพรรณ สวัสดิสิงห์, หทัยรัตน์ ทับพร และอศวิทย์ เรืองรอง. (2563). *วิถีไทยเพื่อการพัฒนา : ภาพสะท้อนจากพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.* วารสารเซนต์จอห์น. 23(32), 16-34.
- ศรัณยรัตน์ จตุรภูมิทรัพย์ และ บารมี อริยะเลิศเมตตา. (2562). *การศึกษาวิเคราะห์ประชาคมอาเซียนและผลกระทบทางวัฒนธรรม.* วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 9(1), 161-171.

- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. (2562). *โครงการการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการดำเนินโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรวิชัย วงษ์สอาด. (2561). *ศรัทธากับปัญญา*. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- สุวรรณา สถาอานันท์. (2545). *ศรัทธากับปัญญา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมานพ ศิวารัตน์. (2552). *การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันในสังคมตามแนวพุทธศาสนาเถรวาท*. ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สิริพร ครองชีพ. (2565). *บูรณาการหลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตในสถานการณ์โควิด 19*. ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อนุชา โสภาคย์วิจิตร. (2560). การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบโดยรูปแบบการฝึกสมาธิเชิงประยุกต์. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*. 37(1), 306-319.

Original Article

10.14456/jdl.2023.29

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี

Factors Affecting Human Potential Development
in Chonburi Provinceโสภางค์พัคตร์ หรรายเจริญ^{1*}Sopangpak Raicharoen ^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*

1. ดร.โสภางค์พัคตร์ หรรายเจริญ

มหาวิทยาลัยบูรพา

Sopangpak Raicharoen

Burapha University, Thailand

Email: sopangpak23@gmail.com

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผล; การพัฒนา;

ศักยภาพ; บุคคล; จังหวัดชลบุรี

Keywords: Factors Affecting;
Development; Potential; Human;
Chonburi Province

Article history:

Received: 29/06/2023

Revised: 24/07/2023

Accepted: 15/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Raicharoen S. (2023). Factors Affecting
Human Potential Development in
Chonburi Province. Journal of Dhamma
for Life, 29(3), 109-119.

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) To analyze the conditions, problems and obstacles related to factors affecting human potential development in Chonburi Province. 2) To study factors affecting human potential development in Chonburi Province and 3) To create guidelines for human potential development in Chonburi Province. It is quantitative research. The sample groups used in this research are people in Chonburi province Derived from calculations according to the Taro Yamane formula, numbering 400 people. The research instrument was a questionnaire created by studying documents. Theory and related research are tools for collecting data from samples. It covers the content and objectives of the study according to the concept of primary and dependent variables.

The research found that: Conditions of problems related to the development of personal potential in Chonburi Province. The primary variables, overall, in all aspects, were found to be at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Planning aspect Technology Management Performance Operational methods and participation, respectively.

Factors affecting the development of personal potential in Chonburi Province, the dependent variables, in all aspects, were found to be at a moderate level, arranged in order from highest to lowest as follows: Support side Demand side and satisfaction respectively.

Guidelines for developing human potential in Chonburi Province should include good management planning. Prepare resources Analyze useful factors Coordinate with relevant agencies Set clear goals Use resources efficiently and thoroughly Organize training for people in each area. Manage the allocation of duties to relevant agencies to take care of. Implementation of the plan Staff assistance support Help from officials or agencies Continue organizing training to provide knowledge convenience that will cause the development of individual potential.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ได้มาจากการคำนวณตามสูตรทาโร ยามาเน่ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรต้นโดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการ ด้านประสิทธิภาพ ด้านวิธีปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสนับสนุน ด้านความต้องการ และด้านความพึงพอใจ ตามลำดับ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรีควรมีการวางแผนการจัดการที่ดี จัดเตรียมทรัพยากร วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นประโยชน์ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าทั่วถึง จัดอบรมให้แก่ประชาชนในแต่ละพื้นที่ จัดการแบ่งหน้าที่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแล การปฏิบัติตามแผนงาน การสนับสนุนความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน ต่อการจัดอบรมให้ความรู้ การอำนวยความสะดวกสบาย ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคคล

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนจะมีประสบการณ์ตรงตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตที่ต่างมีความแตกต่างกันมีวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างหลากหลายโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดการตัดสินใจและบทบาทหน้าที่ที่ดีสู่สังคมขนาดใหญ่ในระดับประเทศได้ (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้คนในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 จึงทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมถูกนำมาเป็นข้อกำหนดที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้คนในหลายประเภท (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เปลี่ยนไปจากเดิมมากส่วนหนึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตคนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแม้แต่ความเจริญ ทำให้สังคมละเลยความสำคัญของการพัฒนาด้านจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของจริยธรรมเป็นผลจากการมีคุณธรรม ภายใต้กรอบการพัฒนาวิสัยทัศน์และความคิดว่าด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 3R ประกอบด้วย การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคิดคำนวณ (Arithmetic) และ 4C ประกอบด้วย Critical Thinking การคิดวิเคราะห์ Communication การสื่อสาร Collaboration การร่วมมือ และ Creativity ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารแบบใหม่รูปแบบการพัฒนาต้องเป็นกระบวนการการถ่ายทอดในลักษณะ Active Learning ให้แก่ “ทุนมนุษย์” ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรและเป็นแหล่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่สำคัญขององค์กร ซึ่งถ้ากล่าวถึงทุนมนุษย์ขององค์กรอาจมองได้ว่าหมายถึงคนที่มีทักษะสูงมีความคิดสร้างสรรค์มีแรงจูงใจมีความร่วมมือกันและเป็นบุคคลที่รอบรู้ ซึ่งเข้าใจถึงกลไกของสถานะแวดล้อมในการดำเนินงานขององค์กรและนำองค์กรไปสู่การแข่งขันได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การสร้างคุณค่าและการแข่งขันขององค์กรและเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว พวกเขาจะต้องเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีการแบ่งปันการบูรณาการ และการใช้ความรู้ทั้งในระดับของส่วนบุคคลและในกลุ่มผู้ร่วมงานเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรการสร้างนวัตกรรมใหม่ และกระบวนการในการดำเนินกิจการที่รวดเร็วและเชิงรุกโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสำเร็จขององค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้เป็นผู้ได้รับการพัฒนางานฝีมือทำ และปฏิบัติ ควรเป็นการปลูกฝังทางอ้อม มากกว่าการปลูกฝังโดยตรง สอนให้จริยธรรมสอดแทรกในทุกกระบวนการพัฒนา (บุษกร วัฒนบุตร, 2559)

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม จึงเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคน มนุษย์จึงได้รับความสะดวกสบายจากวิทยาการทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านั้น (ธรรมาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2562)

ปัญหาความขัดแย้งในสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การจัดการปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งนั้นสามารถใช้การเจรจาต่อรองระหว่างกันได้ ซึ่งในปัจจุบันศาลยุติธรรมได้สร้างทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาชนเป็นการเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น เพื่อนำมาซึ่งประสิทธิภาพความรวดเร็วและเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการยุติข้อพิพาทด้วยตนเอง (ธรรมาพัฒน์ ยุกตานนท์, บรรพต วิรุณราช และภัทรี ปริสสาด, 2560)

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้องค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร เพราะการที่องค์กรจะสามารถเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศได้นั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางความคิดเพื่อการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Development and Management) องค์กรจึงมักให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เพราะเชื่อว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นหัวใจสำคัญในการ

เปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่องค์การกำหนดมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (พิรวัศ พรธนะขาม, 2562)

การที่องค์การจะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านต่าง ๆ มาร่วมกันปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นสภาวะการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรเนื่องจากปัจจัยด้านบุคลากรหรืออัตรากำลังเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการชี้ขาดความสำเร็จในการทำงานทุกองค์กร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดพันธกิจไว้ว่า พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากรในองค์กรจึงเปรียบเสมือนการพัฒนาองค์ประกอบ หรือปัจจัยสำคัญให้ครบถ้วนสมบูรณ์กับองค์กร เพื่อก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญ และมีเป้าหมายในการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาภูมิปัญญาให้กับสังคม (จารุเนตร เกื้อภักดี, 2559)

จังหวัดชลบุรี หรือที่คนทั่วไปเรียกกันสั้น ๆ ว่า "เมืองชล" เป็นจังหวัดท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกที่มีชื่อเสียงมาช้านาน อีกทั้งมีชุมชนอยู่อาศัยย้อนไปได้ถึงยุคทวาราวดี กลายเป็นแหล่งสังฆมอารยธรรม และความเจริญรุ่งเรืองในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ชนบทธรรมนิยมประเพณี วิถีชีวิตชุมชนและอุตสาหกรรมระดับนานาชาติ การที่ชลบุรีตั้งอยู่ติดทะเล และมีชายฝั่งทอดยาวถึง 160 กิโลเมตร ส่งผลให้มีอากาศเย็นสบายตลอดปี ฤดูร้อนไม่ร้อนจัด ฤดูหนาวอากาศไม่ถึงกับแห้งแล้งมากนัก ความได้เปรียบทางทำเลที่ตั้ง ณ ชายฝั่งทะเลซึ่งมีคลื่นลมไม่แรงจัดตลอดปี ทำให้ชลบุรีกลายเป็นเมืองท่าสำคัญ ท่าเรือที่ตั้งอันเหมาะสมสำหรับการค้าขายทางทะเลนี้เอง ส่งผลให้ปัจจุบันชลบุรีได้รับการวางแผนให้เป็นเมืองหลักทางด้านอุตสาหกรรมและการค้าขายของภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี, 2566)

ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปพิจารณาจากความเป็นมาปัญหาผู้วิจัยเห็นความสำคัญ เนื่องจากที่ผ่านมาการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพอาจจะยังไม่เพียงพอและทันสมัยกับยุคปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถรู้ถึงประสิทธิภาพของบุคคลว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน ทรรศนภาพบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา เพราะการจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพในด้านต่าง ๆ มาร่วมกันปฏิบัติงาน ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วประเทศผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ในการทำการศึกษาวิจัยด้วยเหตุที่จังหวัดชลบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีประชากรมากมาย จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี

3. เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ค้นหาตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี จากนั้นนำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ทางสถิติไปสร้างแนวทางแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นแนวทาง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรจังหวัดชลบุรี จำนวน 1,594,758 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน, 2565) กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถามในครั้งนี้ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถาม จำนวน 400 คน (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2560)

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) กล่าวคือ คำถามในแต่ละข้อของเครื่องมือจะต้องวัดได้ตรงตามเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัดโดยการนำคำถามแต่ละข้อไปตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาว่าสอดคล้องตรงตามข้อมูล และตัวชี้วัดที่กำหนด หรือไม่ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ นำไปคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Concordance) การแปลผล ถ้าค่า IOC มีค่ามากกว่า 1.00 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหา

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ จำแนกตาม อายุ, เพศ, ระดับการศึกษา, อาชีพ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ค่าสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ค่าสถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 การพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ พหุคูณ (Multiple Correlation Coefficient)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง และรับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประกอบการอภิปรายผล

2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น (Multiple Regression Stepwise Analysis) ประกอบการอภิปรายผล

3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 15-30 ปี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือ อายุ 31-50 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 อายุ 51-60 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ส่วนเป็นเพศชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.75 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และส่วนใหญ่มีอาชีพทั่วไป จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมามีอาชีพเป็นราชการ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	3.11	0.88	ปานกลาง
ด้านการจัดการ	3.03	0.92	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วม	2.97	0.88	ปานกลาง
ด้านประสิทธิภาพ	3.02	0.94	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี	3.04	0.99	ปานกลาง
ด้านวิธีปฏิบัติงาน	2.99	0.96	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.03	0.93	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรต้น โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=0.93) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.11$ S.D.=0.88) ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=0.99) ด้านการจัดการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=0.92) ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.02$ S.D.=0.94) ด้านวิธีปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.99$ S.D.=0.96) และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.97$ S.D.=0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน

(n=400)

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความต้องการ	3.03	0.95	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุน	3.09	0.94	ปานกลาง
ด้านความพึงพอใจ	2.93	0.97	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.02	0.95	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.02$ S.D.=0.95) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้

ดังนี้ ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.09$ S.D.=0.94) ด้านความต้องการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=0.95) และด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.93$ S.D.=0.95) ตามลำดับ

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรีควรมีการวางแผนการจัดการที่ดี จัดเตรียมทรัพยากร วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นประโยชน์ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าทั่วถึง จัดอบรมให้แก่ประชาชนในแต่ละพื้นที่ จัดการแบ่งหน้าที่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลสิ่งต่าง ๆ รวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ มีส่วนร่วมในแผนการพัฒนา ศักยภาพของประชาชน ในการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผนงาน ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หาปัญหาและอุปสรรค คอยตรวจเช็คประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการใช้งาน คุณภาพ ความทันสมัย การดูแลการใช้งานและความสะอาด รวมถึงประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน ในการประสานงานกับประชาชน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน ที่มีคุณภาพและความกระตือรือร้นให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน จัดสรรใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชน อยู่ตลอดเวลา ประชาชนมีความต้องการในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน การแสดงความ คิดเห็น การรับความรู้ ในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การขอความช่วยเหลือ ที่เกิดความสม่ำเสมอ มีการ สนับสนุนความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานแก่ประชาชน ในการจัดหาเอกสารและสิ่งของที่จำเป็น ความสะดวกสบายแก่ประชาชน เพื่อที่จะเกิดความพึงพอใจแก่ประชาชน ในความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือ หน่วยงาน ต่อการจัดอบรมให้ความรู้ การอำนวยความสะดวกสบาย ที่จะทำให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพของบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี โดยรวมทุก ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องด้วยให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผน เทคโนโลยี การจัดการ ประสิทธิภาพ วิธี ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วม ตามลำดับ จัดเตรียมทรัพยากรใช้งานอย่างทั่วถึง คุยประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดอบรมให้แก่ประชาชนเพื่อการพัฒนา ศักยภาพ ให้มีส่วนร่วมในแผนการพัฒนา การนำเสนอ แนวทางการแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผนงานหาปัญหาและอุปสรรค การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานและประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก ดวนใหญ่ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศาลอาญา ยุคดิจิทัล ประจำปี 2562 พบว่า การดำเนินการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้วย 1) การฝึกอบรม มีการจัดอบรมให้บุคลากรทั้งการจัดภายในหน่วยงาน การส่ง บุคลากรเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานภายนอกกับสถาบันที่ได้มาตรฐาน รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรที่มี ความสามารถสอบชิงทุนสำนักงานศาลยุติธรรมไปอบรมที่ต่างประเทศในหลักสูตรระยะสั้น เป็นการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงาน 2) การศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและ สนับสนุนให้ขอรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานศาลยุติธรรมที่มีหน่วยในการดำเนินการเรื่องทุนเพื่อเป็นการพัฒนา ศักยภาพในองค์ความรู้ที่สูงขึ้นหรือเพิ่มมากขึ้น 3) การพัฒนา ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ

เช่น การไปศึกษาดูงานการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อทางเพจศาล ระบบทางเทคโนโลยีต่าง ๆ มีคือ ผ่านทางระบบ E –book E- learning Streaming VDO Conference รวมถึงการเป็นพี่เลี้ยง การเป็นวิทยากรภายในหน่วยงาน ล้วน เป็นการพัฒนาศักยภาพตนเองในยุคดิจิทัล เป็นต้น 4) เทคโนโลยี ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรและ เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในส่วนต่าง ๆ ด้วยระบบเทคโนโลยี เช่น การใช้งานระบบระบบยื่นและส่งคำ คู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e – filling) ระบบเชื่อมโยงข้อมูลหมายบังคับคดีกับกรมบังคับคดี ผ่าน Web Service ระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (Case Information Online Service :CIOS) ระบบสืบค้น ข้อมูลอัตราค่านำหมาย เครื่องรูดบัตรอิเล็กทรอนิกส์ EDC (Electronic Data capture) รวมถึงการนำ QR Code มาใช้ในการลดกระดาษของหน่วยงานและสร้างศักยภาพบุคลากรในองค์กร

2. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีเรื่องของการสนับสนุน ความต้องการ ความพึงพอใจ ตามลำดับ ความต้องการของประชาชนในการติดต่อประสานงาน แสดงความคิดเห็น ความช่วยเหลือ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน ที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพเพื่อที่จะเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ บุญทอง (2561) ซึ่งได้ศึกษา การพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร : กรณีศึกษา กองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พบว่า 1) ด้านความรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยการสนับสนุนให้บุคลากรศึกษาหาความรู้ทั้งจากภายในและนอกหน่วยงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา การจัดความรู้ให้เป็นระบบ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการจัดพี่เลี้ยงสอนงาน หรือการหมุนเวียนงานซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เชิงลึกในงานและมีความรู้รอบด้าน โดยเน้นที่การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริง ทำให้บุคลากรสามารถเรียนรู้งานใหม่ ๆ ที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน ได้ 2) ด้านทักษะ หน่วยงานควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะอย่างรอบด้านที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันและในอนาคต ผ่านการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในงานด้านนั้น ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามที่หน่วยงานต้องการ 3) ด้านทัศนคติ หน่วยงานควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหลากหลายด้าน เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ให้กับบุคลากร และผู้บริหารหรือหัวหน้างานควรสอบถามปัญหาอุปสรรค หรือความต้องการของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรได้รู้จักวิเคราะห์ตนเอง ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรทราบว่าตนเองมีจุดเด่นและจุดด้อยตรงไหน การรู้จักตนเองจะทำให้บุคลากรทราบว่าต้องทำอะไร ซึ่งเป็นการดึงศักยภาพของบุคลากรออกมาได้มากที่สุด 4) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล หน่วยงานควรมีนโยบายหรือแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้นำ โดยเลือกสรรและพิจารณาจากบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ จิตสำนึก และจะต้องเป็นผู้ที่สามารถยอมรับข้อบกพร่องของตัวเองได้ เพื่อเข้ารับการพัฒนาเป็นผู้นำของหน่วยงาน 5) ด้านแรงจูงใจ หน่วยงานควรมีการจูงใจบุคลากร โดยอาจจะเป็นการให้รางวัล คำชมเชย และการให้ความไว้วางใจเป็นหัวหน้างานที่เหมาะสมกับบุคลากร เพื่อเป็นการจูงใจให้บุคลากรมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรีควรมีระบบขั้นตอนที่ชัดเจนการวางแผน เป้าหมายปัจจัยต่าง ๆ ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เตรียมทรัพยากร การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง มีส่วนร่วมในการพูดคุย

การคิด การวางแผน ผนวกกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรวัศ พรหมขาม (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 1) มีการสนับสนุนการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญในสายงานตามตำแหน่งของแต่ละบุคคลเป็นประจำทุกปี รวมไปถึงจนถึงการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ 2) มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น เพิ่มการปรับเลื่อนขั้นเงินเดือน เพิ่มโบนัสประจำปี เพิ่มค่าตอบแทนค่าล่วงเวลา การให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเป็นที่ยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน 3) มีการปรับทัศนคติและอุดมการณ์ในการทำงาน เพื่อปรับทิศทางแนวความคิด คิดบวก คิดสร้างสรรค์ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองมองเห็นศักยภาพในการปฏิบัติงานและการเห็นคุณค่าของงานที่ทำอยู่ 4) มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ในสำนักงานเขตดินแดง เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานในองค์กร เพื่อให้รู้จักเพื่อนกลุ่มงานที่หลากหลาย เพื่อความง่ายต่อการติดต่อประสานงาน เป็นการส่งเสริมให้รู้จักการทำงานเป็นทีม ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับอาชีพ หรือการพัฒนาศักยภาพของตนเอง
- 2) การพัฒนา ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการจัดทำพัฒนาคุณภาพของบุคคลในแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูง
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ ให้แก่ประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่ม ทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อต่อยอดพัฒนาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) การศึกษาการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อต่าง ๆ เพื่อที่จะเจาะลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อรวมข้อมูลทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาศักยภาพให้มีคุณภาพต่อไป
- 2) ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลในจังหวัดชลบุรี ควรจะเพิ่มเนื้อหาสาระในเชิงปฏิบัติให้มากขึ้นในการลงพื้นที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- จารุเนตร เกื้อภักดี. (2559). แนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จังหวัดชลบุรี. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2566-2570. ออนไลน์. สืบค้นจาก <https://ww2.chonburi.go.th/ebook/detail/23/data.html>.
- ธนาภรณ์ บุญทอง. (2561). การพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร : กรณีศึกษา กองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, บรรพต วิรุณราช และภัทรี ฟรีสตัด. (2560). แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ ประนีประนอมในศาลยุติธรรมกรณีศึกษา: ศาลแรงงานภาค 2. วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ ปีที่ 12(2), 509-522.
- ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น. วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6 (ฉบับพิเศษ), 624-634.
- ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). กระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีของศาลเยาวชน และ ครอบครัวกลาง. ดุษฎีนิพนธ์. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ของเชื้อไวรัส COVID-19. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 10(3), 509-522.
- เนตรชนก ดวนใหญ่. (2562). การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศาลอาญา ยุคดิจิทัล ประจำปี 2562. การ ค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2559). การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21. วารสารธรรมทรรศน์ 6(2), 163-176.
- พีรวิศ พรหมขาม. (2562). การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ระบบสถิติทางการทะเบียน. (2565). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน. ออนไลน์. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.30

นวัตกรรมสังคมเพื่อการสนับสนุนเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

Social Innovation for Farmer Development of the Office of Farmers' Reconstruction and Development Fund

ภัสร์ชนกรชัย อยู่รอด^{1*}, ผศ.ดร.สุริยะใส กตะศิลาPhatchanokrat Yoorot¹, Suriyasai Katasila^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. ภัสร์ชนกรชัย อยู่รอด

นักศึกษาปริญญาเอก, หลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและ
การเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม,
มหาวิทยาลัยรังสิต

Phatchanokrat Yoorot

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: sopangpak23@gmail.com

Corresponding Author*

2. ผศ.ดร.สุริยะใส กตะศิลา

อาจารย์ที่ปรึกษา, อาจารย์ประจำ, วิทยาลัย
นวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต

Assist. Prof. Dr. Suriyasai Katasila

College of Social Innovation, Rangsit
University, Thailand.

Email: suriyasai.katasila@gmail.com

คำสำคัญ: กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร;
นวัตกรรมสังคม; การพัฒนาเกษตรกร

Keywords: Farmers' Reconstruction
and Development Fund; Social
Innovation; Farmers' Debt

Article history:

Received: 29/06/2023

Revised: 24/07/2023

Accepted: 15/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Yoorot, P., Katasila, S. (2023). Social
Innovation for Farmer Development of the
Office of Farmers' Reconstruction and
Development Fund. Journal of Dhamma
for Life, 29(3), 120-133.

ABSTRACT

This research aimed to: 1) investigate contexts, situations, elements, and factors related to farmer development conducted by the Office of Farmers' Reconstruction and Development Fund, explore social innovation for farmer support, and propose developmental approaches for public management to strengthen Thai farmers. Through qualitative methods, the research obtained data from document research. More data were obtained through in-depth interviews and group discussion with 81 key informants who were secretaries, deputy secretaries, regional directors, and officials from each provincial office, members of the fund, and academics. The results revealed that the fund was founded according to the Farmers Rehabilitation and Development Fund Act B.E. 2542 to the resolution of farmers' debts. The purpose of the fund was to buy farmers' debts or mortgaged assets from loaners and allow farmers to repay their debts without interest. The fund helped farmers not to lose their agricultural lands; moreover, they were given an opportunity to gather and participate in projects that supported their agricultural careers. Forms of social innovation found in this research included a gathering of agricultural organizations, career support, and offering help to marginal people to resolve social problems. The research also found problems and limitations including the complexity of the administrative structure and bureaucracy which resulted in difficulty in the management of personnel, resources, and budget; inconsistency in the administrative policy and objectives, favouritism among agricultural organizations, and agricultural organizations' inability to gather together. The research recommended the reform of the organizational structure by enhancing flexibility and good governance and strengthening agricultural groups to promote farmers' living quality.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพการณ์ องค์ประกอบ และปัจจัยในการพัฒนาเกษตรกรรมของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรรม 2) เพื่อศึกษานวัตกรรมสังคมเพื่อการสนับสนุนเกษตรกร และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ เลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้อำนวยการภาค เจ้าหน้าที่กองทุนสาขาจังหวัดและเกษตรกรสมาชิก รวมทั้งนักวิชาการ จำนวน 71 คน ผลการศึกษาพบว่า กองทุนฯ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูฯ คือ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยซื้อหนี้และหลักทรัพย์จำนองของเกษตรกรจากสถาบันการเงินต่างๆ มาเป็นของกองทุนฯ แล้วให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้กองทุนฯ โดยไม่มีดอกเบี้ย ทำให้เกษตรกรสมาชิกไม่สูญเสียที่ดินทำกินและได้รับการส่งเสริมอาชีพ และเกิดการรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผ่านกิจกรรมโครงการ นวัตกรรมสังคมที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยคือ การรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกร การจัดการฟื้นฟูอาชีพของกลุ่มตนเอง การช่วยเหลือคนขายขอบ และยังเป็นการช่วยเหลือปัญหาทางสังคม ปัญหาและอุปสรรคคือ โครงสร้างการบริหารงานของกองทุนฯ ทั้งบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีขั้นตอนยุ่งยากและเป็นราชการมากเกินไป อีกทั้งนโยบายและเจตนารมณ์ที่ไม่ชัดเจน การเล่นพรรคพวกขององค์กรเกษตรกร รวมทั้งการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกรยังไม่เป็นจริง ซึ่งควรเป็นการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรทั้งระบบโดยเน้นไปที่การบริหารงานบนฐานความยืดหยุ่น ความโปร่งใสมีธรรมาภิบาล และส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรที่ดีขึ้น

บทนำ

ปัจจุบันความสำคัญของภาคเกษตรไทยต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาลดลงเหลือเพียงร้อยละ 11 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ แต่ภาคเกษตรก็ยังคงมีความสำคัญกับสังคมไทยเนื่องจากเป็นภาคเศรษฐกิจที่รองรับกำลังแรงงานจำนวนมากคิดเป็นสัดส่วนที่สูงถึงประมาณร้อยละ 40 ของผู้มีงานทำทั้งหมดของประเทศ ดังนั้น รายได้ต่อหัวของภาคเกษตรจึงต่ำกว่ารายได้ต่อหัวนอกภาคเกษตร ยิ่งกว่านั้นรายได้จากการทำเกษตรมักมีความผันผวนเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม เช่น ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิต ความเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิต ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น จึงทำให้ประชากรในภาคเกษตรจำนวนมากยังคงยากจน มีหนี้สินจำนวนมาก ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงทั้งจากภาวะผลผลิตแปรปรวนและความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในแต่ละปี เกษตรกรบางกลุ่มอาจมีศักยภาพพอที่จะรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่เกษตรกรอีกจำนวนมากยังไม่มีความสามารถเพียงพอและยังต้องพึ่งพาและขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558) ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2562 พบว่าหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินมีร้อยละ 46.3 โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 167,913 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อใช้ในครัวเรือน (ร้อยละ 77) คือใช้ในการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 38.4 ซื้อ/เช่า

ซื้อบ้าน/หรือที่ดิน ร้อยละ 37.3 และหนี้เพื่อใช้ในการศึกษามีเพียงร้อยละ 1.3 เท่านั้น สำหรับหนี้เพื่อใช้ในการลงทุนและอื่นๆ (ร้อยละ 23) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่ใช้ทำการเกษตร ร้อยละ 14.3 รองลงมาใช้ทำธุรกิจ ร้อยละ 8.1 และหนี้อื่นๆ อีก ร้อยละ 0.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) หนี้สินของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ นี้ ถึงแม้จะเป็นปัญหาระดับครัวเรือน แต่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นเศรษฐกิจของประชาชน และความเป็นอยู่ของประชาชนที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไทยได้เช่นกัน กล่าวคือ หากครัวเรือนสะสมหนี้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่สูงแล้ว ความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยของครัวเรือนจะลดลง ส่งผลให้มาตรฐานการครองชีพต่ำลง เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ผลที่ตามมาคือ ความเครียด ปัญหาครอบครัว เกิดอาชญากรรมการฆ่าตัวตาย ฯลฯ ดังนั้นในระยะยาวหากยังไม่มีการพยายามลดภาระหนี้สินต่อครัวเรือนให้ลดลงนั้นประเทศไทยอาจประสบปัญหาขาดสภาพคล่องภายในประเทศ (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2563)

จากสภาพปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ดังกล่าว กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (กฟก.) จัดตั้งตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 เป็นองค์กรที่รับผิดชอบในการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและเป็นอิสระ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างข้าราชการในระดับกำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ นักวิชาการและเกษตรกรเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารการสนับสนุนจากกองทุน และเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่ขาดปัจจัยในการประกอบอาชีพรวมตัวกันเป็นองค์กรเกษตรกรเพื่อทำแผนและโครงการในการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนซึ่งจะมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อให้การฟื้นฟูและพัฒนาสภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของเกษตรกรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหวังของการจัดให้มีกองทุนจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรขึ้น (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2564) แต่จากผลการศึกษาของ ทศพล วิชัยดิษฐ (2561) พบว่า กองทุนฯ มีการระบบการดำเนินงานและวางแผนการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจนและงบประมาณก็ได้รับการจัดสรรที่ไม่เพียงพอต่อสมาชิก ทั้งในส่วนของกองทุนโครงการ เมื่อสมาชิกหรือกลุ่มเกษตรกรเสนอโครงการมาที่กองทุน ก็พบว่าขั้นตอนที่ซับซ้อน ยุ่งยากและล่าช้าและยากเกินกว่าที่เกษตรกรทั่วไปจะจัดทำเอกสารให้ครบถ้วนได้ รวมทั้ง การอนุมัติงบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภารกิจด้านฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่ดำเนินการฟื้นฟูอาชีพให้แก่เกษตรกรยังไม่ตรงกับความต้องการในการฟื้นฟูอาชีพที่แท้จริงของเกษตรกรจึงส่งผลให้การฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและแผนยุทธศาสตร์ของกองทุน (ทศพล วิชัยดิษฐ, 2561) จากปัญหาของการดำเนินงานของกองทุนฯ ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของสมาชิกเกษตรกรที่เสียประโยชน์ ที่ได้มีการเสนอโครงการ และต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู หรือเมื่อ เกษตรกรได้รับการอนุมัติการยกเลิกหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนจากคณะกรรมการกองทุน และเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรแล้วกลับพบความล่าช้าต่างๆ จากปัญหาระบบการดำเนินการที่ซับซ้อนของกองทุนฯ ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาพัฒนาการและอุดมการณ์ ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและแนวทางในการแก้ไขเป็นอย่างไร รวมทั้งรูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมและแนวทางที่ชัดเจน ในการพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร หรือ ขั้นตอนการ ชำระหนี้แทน แล้วต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูตามกฎหมาย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2558) โดยการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการศึกษา บริบทและสภาพการณ์ ปัญหาการฟื้นฟูเกษตรกร และการวิเคราะห์

องค์ประกอบและปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการพัฒนาและฟื้นฟูเกษตรกร รวมทั้งสาเหตุและปัจจัยใดที่ทำให้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูสมาชิกเกษตรกรควรเป็นอย่างไร ซึ่งการศึกษารูปแบบการส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูสมาชิกเกษตรกร ของกองทุนฯ นั้น จะสามารถนำมาเป็นต้นแบบ ในการบริหารจัดการ ที่เหมาะสม ลดขั้นตอนและอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร และพัฒนาอาชีพเกษตรกรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของเกษตรกรสมาชิก เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาการ เป็นหนี้และทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาตนเองได้ตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกองทุนฯ ต่อไป

คำถามการวิจัย

นวัตกรรมสังคมเพื่อการสนับสนุนเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทและสถานะการณ์ องค์ประกอบและปัจจัยในการพัฒนาเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 2) เพื่อศึกษานวัตกรรมสังคมเพื่อการสนับสนุนเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) รวมถึงการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัย เลือกเขตพื้นที่แบบเจาะจง ในครั้งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกพื้นที่ขอบเขตของการวิจัย (Purposive Sampling) ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนฯ จำแนกตามภูมิภาคทั้งหมด 5 ภาค แบ่งตามเขตการดำเนินงานของกองทุนฯ ได้แก่ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสาน โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมการสนทนาเพื่อให้ข้อมูลในการวิจัยดังนี้

- ภาคอีสานจำนวน 18 คน
- ภาคใต้จำนวน 14 คน
- ภาคกลาง จำนวน 21 คน
- ภาคเหนือตอนบน จำนวน 10 คน
- ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 8 คน

รวมเกษตรกรทั้งสิ้น จำนวน 71 คน

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย

1) ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการในทางวิชาการ เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาที่พึงประสงค์ อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

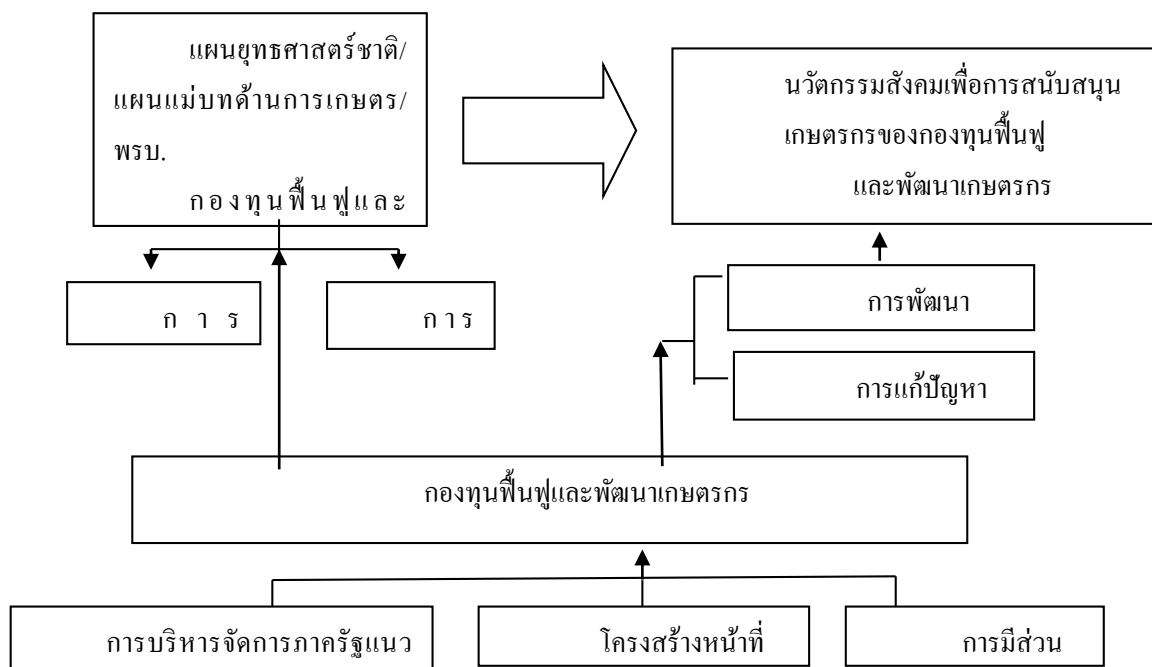
2) เครื่องมือในการวิจัย: แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีการออกแบบโครงสร้างคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติของความคิดและมิติของความกว้างในเรื่องที่ทำการวิจัย

ผลการศึกษา

บริบทและสภาวะการณ์การของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีและรับงบประมาณจากกระทรวงการคลัง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. กองทุนฟื้นฟูฯ พ.ศ. 2542 มีสถานะเป็นหน่วยงานอื่นของรัฐ และไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธียงบประมาณ ภารกิจหลักขององค์กรคือการชำระหนี้แทนเกษตรกรสมาชิก และการอนุมัติงบประมาณให้องค์กรสมาชิก เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร 3) พัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรม 4) พัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง และแก้ปัญหซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร กองทุนฯ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูฯ คือ กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกร โดยซื้อหนี้และหลักทรัพย์จำนองของเกษตรกรจากสถาบันการเงินต่างๆ มาเป็นของกองทุนฯ แล้วให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้กองทุนฯ โดยไม่มีดอกเบี้ย และการันตีว่าเกษตรกรจะไม่เสียหลักทรัพย์ (เกือบทั้งหมดคือที่ดิน) เหมือนอย่างที่เป็นหนี้สถาบันการเงิน ด้วยข้อดีสองอย่างนี้ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากหันมาใช้สิทธิ์กับกองทุนฯ กองทุนฯ จึงเป็นทางออกที่เกษตรกรหวังพึ่งพา

นโยบายและเจตนารมณ์ตามกฎหมายของกองทุนฯ นั้น ต้องการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรไม่ให้สูญเสียที่ดินบรรพบุรุษไปจากการเป็นหนี้ โดยหลังจากเกษตรกรเข้าสู่การปรับโครงสร้างหนี้ของเกษตรกรตามนโยบายรัฐบาล และการฟื้นฟูอาชีพ ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม เป็นหน้าที่หลัก โดยเริ่มจากการปรับความคิด ทศนคติ ไป

พร้อมกับการจัดทำแผนชีวิต ซึ่งกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการปรับโครงสร้างนี้จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร อาชีพ 9 อาชีพ ได้แก่ ทำนา ปลุกพืชไร่ ยาง ปาล์ม ไม้ยืนต้น ปศุสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และประมง ตามศูนย์เรียนรู้ชุมชน หรือศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนสถาบันการฝึกอบรมทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้การบริหารจัดการของกองทุนก็จะเป็นการบริหารแบบอิสระเพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือสมาชิกเกษตรกร โดยสรุปเป็นแผนภาพบริบท สภาพการณ์การฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ทั้งองค์ประกอบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการภาครัฐในการส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แนวทางการจัดการภาครัฐในการส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ผลการศึกษา พบว่า

1) กองทุนฯ นั้น มีนวัตกรรมการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะ เป็นการรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกรเพื่อการต่อรอง การจัดการฟื้นฟูอาชีพของกลุ่มเกษตรกร รวมไปถึงการช่วยเหลือคนชายขอบ และเป็นการช่วยเหลือสถาบันการเงินไปในตัวให้มีสภาพคล่องมากยิ่งขึ้นและอีกยังเป็นการช่วยเหลือปัญหาทางสังคมจากภาวะการเป็นหนี้และความเครียดจากการเป็นหนี้ของเกษตรกรและการรักษาที่ดินทำกินได้อีกด้วย

2) ที่ผ่านมการดำเนินงานของกองทุนฯ ยังเป็นแบบเชิงรับ กล่าวคือ การเข้าไปแก้หนี้ให้เกษตรกรให้มาเข้าสู่ระบบแล้วจากนั้นจึงทำการฟื้นฟู คือการวิ่งตามปัญหา ดังนั้น ควรจะมีการปรับโครงสร้างให้เป็นการทำงานเชิงรุกและการป้องกัน กล่าวคือ พิจารณาวจรของการเป็นหนี้ให้ชัดเจนแล้วนำมาแก้ปัญหา จะต้อง

แก้ปัญหาตั้งแต่ต้นน้ำ ร่วมมือกัน ทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งเกษตรกร และกองทุนฯ เข้าไปจัดการ เพื่อคัดกรองคนเข้าสู่กระบวนการในการขอสินเชื่อภาคการเกษตร และจะทำให้การใช้จ่ายงบประมาณตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้การันตีได้ว่าที่ดินของเกษตรกรไม่หลุดมือแน่นอน และการส่งต่อไปยังการฟื้นฟูอาชีพจะนำไปสู่การทำงานที่เป็นรูปธรรม

3) ถึงแม้จะมีการแก้ไข พรบ. ฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2562 แล้ว แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา ก็ยังไม่เพียงพอต่อการบรรเทาปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่ยังรอการแก้ไขอีกเป็นจำนวนมากอันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคเชิงโครงสร้างของกองทุนฯ ที่มีความซับซ้อน ดังนั้น ควรแก้ไข พรบ. ให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อันเนื่อง สภาพการณ์การฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของกองทุนฯ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ในขณะที่รัฐยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรและรัฐยังละเลยภารกิจฟื้นฟู การบริหารงานของกองทุนมีอาจจัดการได้ตามแผน โดยรูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร คือรูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกรแบบพลวัต หรือการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน หรือการปรับโครงสร้างคณะกรรมการและบุคคลากรให้เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร นอกจากนี้เพื่อให้ทันต่อการแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกร กองทุนฯ ควรพัฒนาเทคโนโลยี เช่น นำแอปพลิเคชัน มาใช้ในการลงทะเบียน หรือจัดการเอกสารต่างๆ ไปจนถึงการบริหารจัดการเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงานมากขึ้น

ดังนั้น กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีนวัตกรรมการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะ เป็นการรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกรเพื่อการต่อรอง การจัดการฟื้นฟูอาชีพของกลุ่มเกษตรกร รวมไปถึงการช่วยเหลือคนชายขอบ และเป็นการช่วยเหลือสถาบันการเงินไปในตัวให้มีสภาพคล่องมากยิ่งขึ้นและอีกยังเป็นการช่วยเหลือปัญหาทางสังคมจากภาวะการเป็นหนี้และความเครียดจากการเป็นหนี้ของเกษตรกรและการรักษาที่ดินทำกินได้อีกด้วย

อภิปรายผลการศึกษา

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูฯ คือ กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยซื้อหนี้และหลักทรัพย์จำนองของเกษตรกรจากสถาบันการเงินต่างๆ มาเป็นของกองทุนฯ แล้วให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้กองทุนฯ โดยไม่มีดอกเบี้ย และการันตีว่าเกษตรกรจะไม่เสียหลักทรัพย์ (เกือบทั้งหมดคือที่ดิน) เหมือนอย่างที่เป็นหนี้สถาบันการเงิน ด้วยข้อดีสองอย่างนี้ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากหันมาใช้สิทธิ์กับกองทุนฯ กองทุนฯ จึงเป็นทางออกที่เกษตรกรหวังพึ่งพา นโยบายและเจตนารมณ์ตามกฎหมายของกองทุนฯ นั้น ต้องการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรไม่ให้สูญเสียที่ดินบรรพบุรุษไปจากการเป็นหนี้ โดยหลังจากเกษตรกรเข้าสู่การปรับโครงสร้างหนี้ของเกษตรกรตามนโยบายรัฐบาล และการฟื้นฟูอาชีพ ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม เป็นหน้าที่หลัก โดยเริ่มจากการปรับความคิด ทศนคติ ไปพร้อมกับการจัดทำแผนชีวิต ซึ่งกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการปรับโครงสร้างหนี้จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพ 9 อาชีพ ได้แก่ ทำนา ปลูกพืชไร่ ยาง ปาล์ม ไม้ยืนต้น ปศุสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และประมง ซึ่งปรากฏในข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) อันเป็นข้อมูลพื้นฐานทางประชากรของประชากรไทย ตามศูนย์เรียนรู้ชุมชน หรือ

ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนสถาบันการฝึกอบรมทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้การบริหารจัดการของกองทุน ก็จะเป็นการบริหารแบบอิสระเพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือสมาชิกเกษตรกร

การเกิดขึ้นของกองทุนได้นั้นหัวใจหลักมาจากการเรียกร้องให้จัดตั้งกองทุนนั้นเป็นการตั้งเพื่อแก้ไข หนี้สินของชาวนาที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในภาคเกษตรแต่ต้องประสบกับภาวะขาดทุนไม่อาจจำหน่ายผลผลิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ บัวทุม (2556) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหนี้สินพอกพูนทบทวีเรื่อยมาบางคนต้องสูญเสียที่ดินทำกินรัฐเองก็เป็นผู้ กำหนดนโยบายมาตลอดและมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรหลายกรณีมีกองทุนหลายกองทุนแต่ไม่อาจนำ นโยบายเหล่านั้นมาแก้ไขปัญหาให้ชาวนาได้ เพราะไม่เข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงของชาวนา ดังนั้นชาวนา จำเป็นต้องเข้าไปเป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรด้วยตัวเอง จึงชี้ให้เห็นว่าปรัชญาของ กองทุนก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติตนเอง ทั้งนี้จะเห็น ว่าประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานมีดังนี้

- 1) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (2564) สร้างกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพของ เกษตรกรให้เกิดการสร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น
- 2) องค์กรเกษตรกร ได้มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผ่านกิจกรรมโครงการที่ ได้รับการอนุมัติจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 3) องค์กรเกษตรกร และสมาชิกเกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และได้รับการแก้ไขปัญหาของ เกษตรกร ระดับครัวเรือนและชุมชน ผ่านการจัดทำกิจกรรมโครงการร่วมกัน
- 4) องค์กรเกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ ซึ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตของ เกษตรกรและครอบครัวของเกษตรกรได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมโครงการที่ ดำเนินการ
- 5) องค์กรเกษตรกร และสมาชิกเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากภาคีความร่วมมือ หน่วยงานอื่น ของรัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยกระบวนการประสานงานและสนับสนุนช่วยเหลือของสำนักงานกองทุน ฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเพื่อผลักดันให้กิจกรรมโครงการที่ได้รับอนุมัติประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โครงการ ทั้งนี้ความเห็นกลุ่มเกษตรกรค่อนข้างเห็นความสำคัญของการดำเนินงานของกองทุนฯ ที่สามารถ บรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรสมาชิกได้ ด้วยการบรรเทาและการซื้อหนี้แทน และการเข้าสู่กระบวนการ ฟื้นฟูอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร คุณชัยมั่ง (2555) ซึ่งแสดงว่าการขับเคลื่อนภาคประชาชน สิ่ง สำคัญคือการไม่สูญเสียที่ดินและสามารถรักษาที่ดินที่มีคุณค่าทางใจจากบรรพบุรุษไว้ได้ และการดำเนินงานของ กองทุนฯ สามารถยกระดับชีวิตได้จริง เพราะการไม่เป็นหนี้สถาบันการเงิน จะถูกทวงถามพร้อมดอกเบี้ย แต่เมื่อ เป็นสมาชิกกองทุนได้รับการซื้อหนี้แทนแบบไม่มีดอกเบี้ย นอกจากจะไม่สูญเสียที่ดินแล้วยังได้รับความรู้ในการ ประกอบอาชีพด้วย จึงทำให้เกษตรกรลดความเครียดในชีวิตลง

โดยทั้งหมดของการดำเนินงานของกองทุน ฯ จะเห็นว่า ในด้านกองทุนฯ นั้นมีนวัตกรรมการบริหาร จัดการ ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกรเพื่อการต่อรอง การจัดการฟื้นฟูอาชีพของกลุ่มเกษตรกร รวม

ไปถึงการช่วยเหลือคนขายขอบและเป็นการช่วยเหลือสถาบันการเงินไปในตัวและยังเป็นการช่วยเหลือปัญหาทางสังคมได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โสภณ รัตนกร (2551) ในการจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชนโดยเป็นการตระหนักถึงความสำคัญของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการเชื่อมโยงวิถีเกษตรกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม (มิติสนองปัจจัยสี่ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ เศรษฐกิจพอเพียง) โดยมียุทธศาสตร์ คือ

1) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ จิตสำนึก และการเรียนรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่เน้นความมั่นคงทางอาหารของครอบครัวชุมชน และประเทศชาติ

2) การให้เกษตรกรเข้าถึงปัจจัยการผลิต

3) การลดความเสี่ยงของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4) พัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตร

โดยที่นโยบายและมาตรการลดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมทางสังคม การเพิ่มศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา และสร้างรายได้ โดยเฉพาะเรื่องการแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกร เพื่อให้ปัญหาหนี้สินเป็นประเด็นร่วมของทุกฝ่าย เกิดการจัดการหนี้สินแบบบูรณาการและครบวงจร และให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาจากชุมชนหรือองค์กรเกษตรกร โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1) ทำให้เกิดกระบวนการจัดการปัญหาหนี้สินร่วมกัน

2) ทำให้การจัดการหนี้สินเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตเกษตรกรทั้งระบบ

3) ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาการเงินของชุมชนได้

จากนโยบายดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

1) ให้ทุกกองทุนประมาณ 14 กองทุน (เช่น คชจ. กองทุนฟื้นฟูกองทุนสวนยาง ฯลฯ) มาร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจรร่วมกัน

2) เร่งรัดให้กำหนดมาตรการชะลอการฟ้อง จับกุม บังคับคดียัดทรัพย์ และเร่งดำเนินการให้มีผลในทางปฏิบัติภายใน 2 เดือน

ทั้งนี้ จะเห็นว่า นโยบายและแนวทางปฏิบัติได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการเชื่อมโยงวิถีเกษตรกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม (มิติสนองปัจจัยสี่ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ เศรษฐกิจพอเพียง) ด้วยการ 1) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ จิตสำนึก และการเรียนรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่เน้นความมั่นคงทางอาหารของครอบครัวชุมชน และประเทศชาติ 2) การให้เกษตรกรเข้าถึงปัจจัยการผลิต 3) การลดความเสี่ยงของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 4) พัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตร

ทั้งนี้ สาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์การดำเนินงานที่ผ่านมา ของกองทุนฯ ว่าประสบความสำเร็จในการช่วยเหลือเกษตรกรได้จริงหรือไม่ แล้วปัญหาและอุปสรรคคืออะไรทั้งนี้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูฯ คือ กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยซื้อหนี้และหลักทรัพย์จำนองของเกษตรกรจากสถาบันการเงินต่างๆ มาเป็น

ของกองทุนฯ แล้วให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้กองทุนฯ โดยไม่มีดอกเบี้ย (แต่เคยมีช่วงที่กำหนดอัตราดอกเบี้ย 0.5 - 1.50 เปอร์เซ็นต์ต่อปี) และการันตีว่าเกษตรกรจะไม่เสียหลักทรัพย์ (เกือบทั้งหมดคือที่ดิน) เหมือนอย่างที่เป็นหนี้สถาบันการเงิน ด้วยข้อดีสองอย่างนี้ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากหันมาใช้สิทธิ์กับกองทุนฯ กองทุนฯ เป็นทางออกที่เกษตรกรหวังพึ่งพา แต่สิ่งที่ยากคือ เกษตรกรที่เป็นหนี้ธนาคารของรัฐจะต้องรอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบอนุมัติก่อน รวมทั้งย้อนหลังไป 3 ปี (2563-2565) เมื่อกองทุนฯ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ทำให้กองทุนฯ เกิดปัญหามากมายตามมา ผลของความล่าช้าก็คือเกษตรกรยังคงต้องชำระหนี้ให้ธนาคารเจ้าหนี้เดิมในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าการชำระหนี้กองทุนฯ จนทำให้ชาวนาจาก 36 จังหวัดจึงมารวมตัวกันปักหลักชุมนุมที่หน้ากระทรวงการคลังบ่อยครั้ง จะเห็นว่าการดำเนินงานของกองทุนค่อนข้างมีปัญหาทั้งโครงสร้างการบริหารและประสิทธิภาพของงาน ในมุมมองจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนและได้รับการปรับโครงสร้างหนี้ มักจะบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า กองทุนฯ สามารถช่วยบรรเทาปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและเมื่อเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูก็สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้เพราะมีการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจคือ การรักษาที่ดินบรรพบุรุษที่มีคุณค่าทางใจไว้ได้ รวมไปถึงการรวมกลุ่มของเกษตรกร ในส่วนของสำนักงานกองทุนฯ ที่ประกอบไปด้วยระบบโครงสร้างการบริหารงานของกองทุนฯ ทั้งบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีขั้นตอนยุ่งยากสำหรับเกษตรกรธรรมดาที่จะสามารถทำเอกสารได้ รวมทั้งการแบ่งกลุ่มเล่นพรรคพวกของคนในองค์กรก็เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ กองทุนฯ ค่อนข้างมีปัญหาหนักในการดำเนินงานตลอดมาและมีปัญหาในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน จนบริษัท TRIS ที่ดำเนินการประเมินผลงานหน่วยงานรัฐ ประเมินให้กองทุนฯ ไม่ผ่าน และเป็นที่มาของปัญหาการไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐถึง 3 ปีที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร คือ

- 1) นโยบายและเจตนารมณ์ที่ไม่ชัดเจน
- 2) การเล่นพรรคพวกขององค์กรเกษตรกร
- 3) โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- 4) การรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกรไม่เป็นจริง

ส่วนด้านความเข้มแข็งของเกษตรกรผ่านการพัฒนาของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและเสนอแนวทางการจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรพบว่า ถึงแม้เจตนารมณ์และผลการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร แต่ยังเป็นการบริหารงานแบบรัฐราชการมากเกินไป ก็ยังมิได้เป็นไปตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่และหลักธรรมาภิบาล จนทำให้เกิดการติดขัดของงบประมาณที่ไม่ได้รับการจัดสรรจากรัฐถึง 3 ปี และยังไม่ผ่านการประเมินของ TRIS อีกด้วย ดังนั้น จึงนำไปสู่เหตุผลสำคัญที่กองทุนต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่นั้นคือ การปฏิรูปองค์กร หรือ การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยควรเป็นการปรับตัวให้เป็นองค์กรที่มีการบริหารงานบนพื้นฐานความยืดหยุ่นและลดขั้นตอนลงเพื่อให้เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงได้ง่าย การเน้นความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล และการเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ รูปแบบการส่งเสริมเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพการฟื้นฟูสมาชิกเกษตรกรของกองทุนฯ ควรจะเป็นการปฏิรูปองค์กรครั้งใหญ่ เริ่มจากการแก้กฎหมาย พรบ.กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2544 ให้มีแนวคิดในการดำเนินงานในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น การปฏิรูปควรประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้คือ

- 1) การปฏิรูประบบโครงสร้างและการสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่ง
- 2) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการให้คล่องตัว มีประสิทธิภาพและหลักเกณฑ์การอนุมัติโครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกร
- 3) การปฏิรูประบบงบประมาณ โดยยึดหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายตามกระทรวงการคลัง และให้รัดกุมในการอนุมัติ
- 4) ปฏิรูประบบการประเมินความเสี่ยงภายใน ที่มีผลต่อการประเมินองค์กร
- 5) ปฏิรูประบบการติดตามหนี้และการติดตามประเมินผล

ซึ่งการปฏิรูปดังกล่าวต้องอาศัยแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกรดังที่เคยทำมาตั้งแต่ก่อตั้งกองทุนฯ และกองทุนฯ ก็ต้องมีการปรับตัวนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกและเพิ่มสมรรถภาพในการดำเนินงาน แต่ต้องเพิ่มหลักธรรมาภิบาลเข้าไปให้สอดคล้องและให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคตด้วย

สรุป

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งมากว่า 20 ปี ผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน พบว่า ประสบปัญหามากมาย กล่าวคือ สำนักงานกองทุนฯ ที่ประกอบไปด้วยระบบโครงสร้างการบริหารงานของกองทุนฯ ทั้งบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่ค่อนข้างซับซ้อนและมีขั้นตอนยุ่งยากสำหรับเกษตรกรธรรมดาที่จะสามารถทำเอกสารได้ รวมทั้งการแบ่งกลุ่มเล่นพรรคพวกของคนในองค์กรก็เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ กองทุนฯ ค่อนข้างมีปัญหาหนักในการดำเนินงานตลอดมาและมีปัญหาในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน จนบริษัท TRIS ที่ดำเนินการประเมินผลงานหน่วยงานรัฐ ประเมินให้กองทุนฯ ไม่ผ่าน และเป็นที่มาของปัญหาการไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐถึง 3 ปีที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร คือ 1) นโยบายและเจตนารมณ์ที่ไม่ชัดเจน 2) การเล่นพรรคพวกขององค์กรเกษตรกร 3) โครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ 4) การรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกรไม่เป็นจริง 5) ระบบงบประมาณที่หละหลวม ดังนั้น การดำเนินงานที่ผ่านมาจึงยังไม่เพียงพอต่อการบรรเทาปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่ยังรอการแก้ไขอีกเป็นจำนวนมากอันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคเชิงโครงสร้างของกองทุนฯ ที่มีความซับซ้อน โดยทั้งหมดของการดำเนินงานของกองทุนฯ จะเห็นว่า ในด้านกองทุนฯ นั้น มีนวัตกรรมการบริหารจัดการ ไม่ว่า จะเป็นการรวมกลุ่มองค์กรเกษตรกรเพื่อการต่อรอง การจัดการฟื้นฟูอาชีพของกลุ่มเกษตรกร รวมไปถึงการช่วยเหลือคนชายขอบ และเป็นการช่วยเหลือสถาบันการเงินไปในตัวและยังเป็นการช่วยเหลือปัญหาทางสังคมได้อีกด้วย โดยเป็นการตระหนักถึงความสำคัญของระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและการเชื่อมโยงวิถีชีวิตกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ดังนั้น ควรแก้ไข พรบ. ให้มีความสอดคล้องกับ

การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อันเนื่อง สภากรรมการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรของกองทุนฯ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ในขณะที่รัฐยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรและรัฐยังละเลยภารกิจฟื้นฟู การบริหารงานของกองทุนมีอาจจัดการได้ตามแผน โดยรูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร คือรูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกรแบบพลวัต หรือการบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน หรือการปรับโครงสร้างคณะกรรมการ และบุคคลากรให้เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร นอกจากนี้เพื่อให้ทันต่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร กองทุนฯ ควรพัฒนาเทคโนโลยี เช่น นำแอปพลิเคชัน มาใช้ในการลงทะเบียน หรือจัดการเอกสารต่างๆ ไปจนถึงการบริหารจัดการเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) การดำเนินงานของกองทุนฯ ยังเป็นแบบเชิงรับ กล่าวคือ การเข้าไปแก้หนี้ให้เกษตรกรให้มาเข้าสู่ระบบแล้วจากนั้นจึงทำการฟื้นฟู คือการวิ่งตามปัญหา ดังนั้น ควรจะมีการปรับโครงสร้างให้เป็นการทำงานเชิงรุกและการป้องกัน กล่าวคือ พิจารณาวางจรของการเป็นหนี้ให้ชัดเจนแล้วจึงนำมาแก้ปัญหา

2) การแก้ไขปัญหาหนี้ให้เกษตรกร ควรกระทำตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยมีการร่วมมือกัน ทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งเกษตรกร และกองทุนฯ เข้าไปจัดการ เพื่อคัดกรองคนเข้าสู่กระบวนการในการขอสินเชื่อภาคการเกษตร ซึ่งจะทำให้การใช้จ่ายงบประมาณตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดหลักประกันได้ว่าที่ดินของเกษตรกรจะไม่มียวันหลุดมือ และการส่งต่อไปยังการฟื้นฟูอาชีพจะนำไปสู่การทำงานที่เป็นรูปธรรม

3) ควรมีการปฏิรูปองค์กรกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างแท้จริงและเป็นการทำงานในเชิงรุกและการป้องกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แม้เจตนารมณ์และผลการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร แต่ก็ยังมีได้เป็นไปตามหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่และหลักธรรมาภิบาล จนทำให้เกิดการติดขัดของงบประมาณที่ไม่ได้รับการจัดสรรจากรัฐถึง 3 ปี และยังไม่ผ่านการประเมินของ TRIS อีกด้วย ดังนั้น จึงนำไปสู่เหตุผลสำคัญที่กองทุนต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ นั่นคือ การปฏิรูปองค์กร และต้องอาศัยแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกรดังที่เคยทำมาตั้งแต่ก่อตั้งกองทุนฯ และกองทุนฯ ก็ต้องมีการปรับตัวนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกและเพิ่มสมรรถภาพในการดำเนินงาน แต่ต้องเพิ่มหลักธรรมาภิบาลเข้าไปให้สอดคล้องและให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคตด้วย

บรรณานุกรม

เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2547). *ประชากรกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory). กรุงเทพฯ, ภาพพิมพ์.
- จารุวรรณ บัวทุม. (2556). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์การศึกษานักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสาขาจังหวัดพิจิตร. (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- จินดารัตน์ ถวิลเต็มทรัพย์ และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2562). การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการประชาชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 9(1).
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2552). กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิไฮนริก เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). รายงานสถานการณ์หนี้สิน. สืบค้นจาก www.tdri.or.th.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2561). รายงานการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานผลสำรวจหนี้ครัวเรือนปี 2562. สืบค้นจาก www.nso.go.th.
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2563). การเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวนา. สืบค้นจาก www.ldi.or.th
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564. สืบค้นจาก www.frdfund.org.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). สังคมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาฯ.
- โสภณ รัตนการ. (2551). การจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิติบรรณการ.
- สุนทร คุณชัยมั่ง. (2555). โลกไซเบอร์กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ของไทย (พ.ศ.2549-2554). กรุงเทพฯ, จันเกษม.
- นพพร จันทรนาชู. (2544). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารศึกษาศาสตร์, 14(2).
- ทศพล วิชัยดิษฐ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารอินนิลทักษิณสาร, 14(1), 201-218.
- วัชรพล พุทธิรักษา. (2549). รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการณ์ครองอำนาจนำ. (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2524). อันโตนิโยกรัมชีกับทฤษฎีว่าด้วยการครองความเป็นใหญ่. ปรมาจารย์สาร, 5(1).
- พระมหาสุเทพ สุปัญโญ. (2560). แนวทางการจัดการปัญหาหนี้ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (Master's thesis). สืบค้นจาก โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS).
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ . (2558). การลงโทษโดยสังคม (Social Sanctions). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พฤทธิสาน ชุมพล. (2546). ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพล วงศ์ชัย. (2550). การเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มเครือข่ายสุราพื้นบ้าน : กรณีเครือข่ายสุราพื้นบ้านกิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอสอง จังหวัดแพร่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2563). การเมืองภาคประชาชน ขบวนการประชาสังคมในสังคมไทย และบทบาทต่อสังคมการเมืองไทย. สืบค้นจาก www.prachathai.com
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice* (R. Nice, Trans.). New York: Cambridge University Press.
- Cohen, Jean L. (1985). *Strategy or identity: New theoretical paradigms and contemporary Social Movements*. New York: Social Research.
- Foucault, M. (1975). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison. A Division of Random House*, New York: Cambridge University Press.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other*. New York: Pantheon Books.
- Frank Moulaert, Erik Swyngedouw, Flavia Martinelli, Sara Gonzalez (eds.) (2010). *Can Neighbourhoods Save the City? Community Development and Social Innovation*. New York : Routledge, Abingdon.
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Pantheon Books.
- Kenneth, A. (2006). *Contemporary Social and Sociological Theory Visualizing Theory, Defining the Possible and Impossible*. New York: Pantheon Books.
- Jürgen, Habermas. (1994). *Three normative models of democracy*. New Jersey: Blackwell Publishers.
- McCarthy, John D. and Mayer N., Zald. (2002). *The enduring vitality of the resource Movements: Handbooks of sociology and social research*. New York: Springer US.
- Melucci, A. (1985). *The symbolic challenge of contemporary movements*. New York: Springer USA.
- Mulgan G., Tucker S., Ali R., and Sanders, B. (2007). *Social Innovation: What Is It, Why It Matters, and How It can be Accelerated*. Retrieve from <http://www.youngfoundation.org/publications/reports/social-innovation-what-it-why-it-matters-how-it-can-be-accelerated-march-2007>.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.31

การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

The Strategic Planning and the Student Quality of Under the Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

จิตรลดา แจ็กเพือกหอม^{1*},Chitlada Chekphuakhom^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:
Corresponding Author*

1. จิตรลดา แจ็กเพือกหอม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Chitlada Chekphuakhom

Faculty of Education, Silpakorn University,
Thailand.Email: Eyeschitlada@gmail.com

คำสำคัญ: การวางแผนกลยุทธ์; คุณภาพ
ผู้เรียน; โรงเรียน

Keywords: Strategic Planning;
Student Quality; School

Article history:

Received: 18/07/2023

Revised: 23/07/2023

Accepted: 01/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Chekphuakhom, C. (2023). The Strategic Planning and the Student Quality of Under the Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. Journal of Dhamma for Life, 29(3), 134-144.

ABSTRACT

The research objectives were to determine 1) the strategic planning of school 2) the student quality of school 3) the relationship between the strategic planning and the student quality of school under the Bangkok metropolitan secondary educational service area office 1. The sample were 49 schools under the Bangkok metropolitan secondary educational service area office 1 involving a total of 98 respondents (two respondents per school). The research instrument consisted of a comprehensive questionnaire designed to explore aspects of both strategic planning and student quality. Methodologically, we applied a range of statistical tools, including frequency analysis, percentage calculations, determination of arithmetic means, assessment of standard deviations, and computation of Pearson's product moment correlation coefficient.

Our findings illuminated several key insights: 1) In terms of strategic planning, schools within Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office 1 displayed commendable performance across all dimensions. The arithmetic mean scores ranked these dimensions from highest to lowest as follows: sector analysis, direction formulation, and strategic formulation. 2) Similarly, the overall quality of students in these schools was notably high. Student outcomes, the development of basic skills and characteristics, integration of working skills and characteristics, and learning ability and characteristics all achieved commendable levels of excellence. These dimensions were ranked based on descending arithmetic mean scores. 3) A significant revelation emerged when we observed a robust, positive correlation between the strategic planning efforts and the quality of students in schools operating under Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office 1. This correlation was statistically significant at the 0.01 level.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน 2) คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 49 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 98 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์และคุณภาพผู้เรียน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การวางแผนกลยุทธ์ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน กำหนดทิศทางของหน่วยงาน และการกำหนดกลยุทธ์ 2) คุณภาพผู้เรียน ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน การบูรณาการทักษะในการทำงานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน และความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน 3) การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทนำ

การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นแผนที่ช่วยให้ผู้นำสามารถคิดและดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ด้วยวิธีการกำหนดทิศทางอย่างรู้เท่าทันล่วงหน้าเกี่ยวกับข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนเพื่อสร้างอนาคตโดยให้ความสำคัญกับวิธีการที่จะทำให้หลุดพ้นจากสภาพปัญหาเดิมๆ สร้างภาพอนาคตที่ดีกว่าที่เหมาะสมกว่า และที่เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในอนาคต (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ในด้านของคุณภาพผู้เรียน (Student Quality) เป็นผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ มีสมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะ การบริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จนั้นผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางและการวางแผนพัฒนาองค์กรเพราะกระบวนการวางแผนที่ดีจะมีรูปแบบกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารได้ดี (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2559)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานที่เป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แล้วได้สังเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียน ไว้ดังนี้ การวางแผนกลยุทธ์ในด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณและข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนแต่ละแห่งยังคงมีปัญหาอยู่มากโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กยังมีคุณภาพและมาตรฐานต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้และความเข้าใจในการกิจของตนเอง เพื่อขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐาน

มีการปฏิบัติโครงการ กิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับพื้นฐานและความพร้อมของผู้เรียน การไม่กำหนดทิศทางหรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่ชัดเจนทำให้บุคลากรในองค์กรมองไม่เห็นถึงเป้าหมายหรือวิธีการที่จะดำเนินการตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักของระบบการจัดการศึกษาของชาติแต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากระบบการ ในการบริหารจัดการต่างๆจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งปัญหาและจุดอ่อนที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ดังนี้ จุดอ่อนเรื่องความสามารถในการคิดของนักเรียนเนื่องจากผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเน้นให้นักเรียนท่องจำสูตร ไม่ได้ปลูกฝังให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาให้นักเรียนทำให้นักเรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้และการวางแผนการทำงานที่ดี อีกทั้งปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่ไม่ได้จัดการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบ เพราะครูผู้สอนต้องรับงานนอกเหนือจากงานสอนทำให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในงานสอนไม่เต็มเวลา และการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมีมากทำให้ใช้เวลาเรียนในการจัดกิจกรรม เวลาเรียนในรายวิชาปกติน้อยลงไปปัญหาเหล่านี้ทำให้คุณภาพผู้เรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องแก้ไขและพัฒนา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 เพื่อจะได้นำผลงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อทราบการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
- 2.2 เพื่อทราบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
- 2.3 เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยใช้ตารางประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ประชากรและกลุ่ม

ตัวอย่างแบ่งประเภทเป็น 4 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 แห่ง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ให้ข้อมูลได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency: f) และร้อยละ (Percentage: %) มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) แล้วนำค่าที่ได้ ไปเทียบกับเกณฑ์ของเบสต์ (Best, 1997) และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความ (opinionnaire) ของผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 โรง ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถาม (opinionnaire) กลับคืนมาจำนวน 49 โรง คิดเป็นร้อยละ 83.05 นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.88 เป็นเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 56.12 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.76 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.73 รองลงมา คือ มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.39 น้อยที่สุดมีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.12 คน ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาโท มากที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.96 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 น้อยที่สุด ระดับปริญญาเอก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.33 สำหรับตำแหน่งปัจจุบันพบว่าผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีจำนวนเท่ากัน กลุ่มละ 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และประสบการณ์ในการทำงาน มากที่สุด คือ 11-20 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.82 รองลงมา คือ 6-10 ปี

จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75 รองลงมา คือ 21-30 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.35 และน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.08

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (X_{tot})

ด้าน ที่	การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน (X_1)	4.19	0.68	มาก
2	การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน (X_2)	4.15	0.75	มาก
3	การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	4.14	0.78	มาก
โดยภาพรวม (X_{tot})		4.16	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.71) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.19$, S.D.= 0.68) ด้านการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน ($\bar{x} = 4.15$, S.D.= 0.75) และด้านการกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.14$, S.D.= 0.78) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (Y_{tot})

ด้าน ที่	คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู (Y_1)	4.31	0.61	มาก
2	ด้านการพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและลักษณะ ของผู้เรียน (Y_2)	4.14	0.66	มาก
3	ด้านความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและ ลักษณะ ของผู้เรียน (Y_3)	4.11	0.69	มาก
4	ด้านการบูรณาการทักษะในการทำงานตามวัยและ ลักษณะของผู้เรียน (Y_4)	4.12	0.65	มาก
รวม (Y_{tot})		4.17	0.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D.= 0.57) เมื่อแยกพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ผลลัพธ์ที่
เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู ($\bar{x} = 4.31$, S.D.= 0.61) การพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและลักษณะของ
ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.14$, S.D.= 0.66) การบูรณาการทักษะในการทำงานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.12$,
S.D.= 0.65) และความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.11$, S.D.= 0.69) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

คุณภาพผู้เรียน การวางแผนกลยุทธ์	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการ เรียนรู้ของครู (Y_1)	การพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและ ลักษณะของผู้เรียน (Y_2)	ความสามารถในการเรียนรู้ตามวัย และลักษณะของผู้เรียน (Y_3)	การบูรณาการทักษะในการทำงาน ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน (Y_4)	รวม Y_{tot}
การศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน (X_1)	.734**	.768**	.582**	.517**	742**
กำหนดทิศทางของหน่วยงาน (X_2)	.729**	.816**	.669**	.603**	.805**
การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	.704**	.800**	.682**	.601**	.797**
รวม X_{tot}	.754**	.831**	.676**	.601**	.818**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r_{xy} = 0.818^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ผู้บริหาร และครู ได้ทราบผลการวางแผนกลยุทธ์และคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้บริหาร และครู ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้บริหาร และครู ได้ข้อเสนอแนะการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง “การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน ด้านกำหนดทิศทางของหน่วยงาน และด้านการกำหนดกลยุทธ์

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน ด้านการบูรณาการทักษะในการทำงานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน และด้านความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน

3. การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเพื่อความชัดเจน ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พัชรพรพรรณ ขอบธรรม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์การ วัตถุประสงค์มุ่งนำเสนอการวางแผนกลยุทธ์เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์การเพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้และการแสดงหลักคิดอย่างเป็นระบบ ในการวางแผนในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่พึงปรารถนา ดังนั้นความสำเร็จของการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์นั้น พบว่า กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ 3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์การ 4) เลือกกลยุทธ์ขององค์การ และ 5) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนเชิงกระบวนการและการสร้างคุณค่า เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั่วทั้งองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับ พัชรพรพรรณ ร่วมรักษ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1) การวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ การออกแบบแผนปฏิบัติการ การสร้างนโยบาย การกำหนดพันธกิจ การกำหนด

เป้าประสงค์หลัก การกำหนดปรัชญาขององค์กร การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายใน การพัฒนาและวิเคราะห์กลยุทธ์ทางเลือก และการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการวางแผนที่ให้ความสำคัญกับการมองไปสู่นอนาคตร่วมกันทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นมีความสำคัญที่ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสุรพล พิมพ์สอน และคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก 11 กลยุทธ์รอง ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการปฏิบัติการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีและเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาระดับชาติและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3 กลยุทธ์มีความสอดคล้องเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับไพรินทร์ ขุนศรี (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับปริยัมโบโด และ ฮาซานะห์ (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวางแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของโรงเรียนและชุมชน การวางแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือในการสร้างคุณภาพของโรงเรียนและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน วิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลวิจัยพบว่า 1) มีการวางแผนกลยุทธ์โดยจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ในแต่ละปีการศึกษา จัดตั้งทีมพัฒนาโรงเรียน ดำเนินการวางแผนโรงเรียนตามขั้นตอน พัฒนาและปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) ใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเป็นระบบ วางแผน ออกแบบและรวบรวมเอกสารกำหนดนโยบาย สร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษา จัดสรรทรัพยากรบุคคล และพัฒนาวัฒนธรรมการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์แบบเกื้อกูลมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 3) การประเมินกลยุทธ์การบริหารของโรงเรียน สอดคล้องกับสุมนา อิกุลวงษ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแผนกลยุทธ์การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัย

พบว่า 1) แผนกลยุทธ์การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับนักเรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพกลยุทธ์ ที่ 2 ต่อยอดการเพิ่มพูนโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วม บริหารจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกลยุทธ์ที่ 5 เสริมพลัง การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีโครงการขับเคลื่อนกลยุทธ์ทั้งสิ้น 25 โครงการ ซึ่งกลยุทธ์ทั้งหมดมีความเหมาะสม สอดคล้อง เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

2) ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ พบว่า 1) การพัฒนาแผนกลยุทธ์มีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความ สำเร็จระดับมากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติ (action) รองลงมาคือ ด้านการวางแผน (planning) และด้านการสะท้อนผล (reflection) ตามลำดับ และด้านที่มีความสำเร็จระดับมาก ได้แก่ ด้านการสังเกตการณ์ (observation) 2) ผลผลิต ที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม และ3) ผลการประเมินความพึงพอใจของครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวางแผนกลยุทธ์ด้านการกำหนดกลยุทธ์ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตในอันดับสุดท้าย ดังนั้นจึงควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาวิธีการทำงานของบุคลากรที่สามารถบรรลุจุดหมายปลายทางอย่างมีทิศทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ตอบสนองวิธีการสู่จุดหมายปลายทางระดับนโยบายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีการกำหนดกลยุทธ์จากการนำข้อมูลและความรู้ต่างๆที่ได้รับจากขั้นตอนการกำหนดทิศทางของหน่วยงานและการศึกษาสถานภาพหน่วยงาน (SWOT Analysis) ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส(Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของหน่วยงานมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆเพื่อกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานให้ตอบสนองวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงานต่อไป

คุณภาพผู้เรียนด้านความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน มีค่ามัชฌิมเลขคณิตในอันดับสุดท้าย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมการแข่งขันทักษะของนักเรียนเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นในการคิดหรือการคิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดเชิงนวัตกรรม กระบวนการสืบเสาะหาความหมายหรือกระบวนการตัดสินใจ และกระบวนการคิดเชิงเหตุผลหรือการให้เหตุผลเชิงตรรกะและกระบวนการคิดเชิงระบบอย่างสม่ำเสมอ

การวางแผนกลยุทธ์กับคุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ควรส่งเสริมให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้ง 4 ด้านให้สูงขึ้นไปได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาทักษะพื้นฐานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน ความสามารถในการเรียนรู้ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน การบูรณาการทักษะในการทำงานตามวัยและลักษณะของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชราพรรณ ขอบธรรม. (2562). การวางแผนกลยุทธ์: เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์กร. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 1(2), 55-69.
- พัชรพร ร่วมรักษ์. (2559). การวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ไพรินทร์ ขุนศรี. (2559). แรงจูงใจของครูกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุนา อิกุลวงษ์. (2564). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนโรงเรียนฤทธยะวรรณลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. *วารสารสหศาสตร์ศรี ปทุม*, 7(1), 57-69.
- สุรพล พิมพ์สอน และคณะ. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 56-73.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2559). *คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- Best, John W. (1997). *Research in Education* (2nd ed). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Krejcie, Robert V., and Daryle W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal for Educational and Psychological Measurement*, (3), 607- 610.
- Priyambodo, P., and Enung H. (2021). Strategic Planning in Increasing Quality of Education. *Nidhomul Haq*, 6(1), 109-126.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.32

The Antecedents of Express Delivery Service Company Selection and Customer Satisfaction: Behavioral Intention from Bangkok, Thailand

Tippawan Lertatthakornkit¹, Kazi Ziaul Zafri², Pensri Bangbon^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Dr.Tippawan Lertatthakornkit

Lecturer, School of Management,
Metharath University, Thailand.Email: tippawan.l@mru.ac.th

2. Mr.Kazi Ziaul Zafri

Lecturer, School of Management,
Metharath University, Thailand.Email: kazi.zafri@mru.ac.th

Corresponding Author*

3. Dr.Pensri Bangbon

Lecturer, School of Management,
Metharath University, Thailand.Email: pensri.b@mru.ac.th

Keywords: Customer Satisfaction;
Behavioral Intention; Express
Delivery Service Company; Bangkok

Article history:

Received: 18/07/2023

Revised: 23/07/2023

Accepted: 01/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Lertatthakornkit, T., Zafri, K. Z., Bangbon, P. (2023). The Antecedents of Express Delivery Service Company Selection and Customer Satisfaction: Behavioral Intention from Bangkok, Thailand. Journal of Dhamma for Life, 29(3), 145-157.

ABSTRACT

In the fiercely competitive landscape of the e-commerce sector, behavioural intention and customer satisfaction play pivotal roles in the pursuit of gaining a competitive edge for express delivery companies. This research endeavour is designed to comprehensively investigate the antecedent factors that exert influence on customer behaviour and satisfaction when they are in the process of selecting express delivery service providers in the vibrant market of Bangkok, Thailand. To conduct this study, a robust sample size of 321 respondents has been meticulously selected, and Structural Equation Modeling (SEM) has been employed as the analytical technique of choice. Our research findings shed light on the following key insights: Personal Contact Quality, Payment Method, and Order Information Sharing emerge as significant determinants that significantly impact customer satisfaction within the context of express delivery services in Bangkok. On the contrary, factors such as Delivery Service, Marginal Delivery Cost, Short Delivery Time, and Order Condition have been identified as statistically insignificant in their influence on customer satisfaction. Moreover, our study uncovers a significant and positive relationship between customer satisfaction and the decision-making process in favour of selecting an express delivery service company. These insights have profound implications for express delivery service providers, offering valuable guidance in terms of customer attraction, retention, and the attainment of competitive advantages. Furthermore, our study extends its significance beyond the industry, as it provides actionable insights for government entities to formulate guidelines that serve the interests of both customers and express delivery companies.

Introduction

Express delivery stands as a pivotal component within the logistics service sector, serving as a vital link between the e-commerce industry and the contentment of its customers, offering both consistency and adaptability (Nurdani & Sandhyaduhita, 2016). In today's fiercely competitive business landscape, comprehending customers and ensuring their satisfaction with the services provided is of paramount importance. Flexibility and collaboration levels exhibited by express delivery service providers significantly impact customer preferences, among other crucial aspects (Chou et al., 2018).

Thailand has witnessed substantial growth in its e-commerce sector in recent years, mirroring trends in many other Asian nations. Globally, Thailand currently ranks 19th in the e-commerce market, with projected revenue reaching US\$20,900.0 million by 2023. Moreover, the Thai e-commerce market is anticipated to grow by 14.3% in 2023, contributing to the global growth rate of 17.0% (ecommerceDB). Presently, the top three e-commerce platforms in Thailand are Shopee, Lazada, and Kaidee (Erin, 2023), all of which operate with advanced logistics and delivery infrastructures. Kerry, Flash Express, Thailand Post, DHL, and Ninja Van constitute the five dominant express delivery service companies in Thailand, commanding a 69% share of the local express delivery market (Marketing Oops, 2023). The local express delivery market in Thailand was valued at 50 billion baht in 2021, comprising roughly half of the total logistics division (Leesa-nguansuk, 2022). Express delivery service companies play a pivotal role in the expansive customer base of e-commerce platforms, ultimately influencing their competitive advantage. Consequently, the selection of the most suitable express delivery service providers is crucial for e-commerce platforms to meet the expectations of their customers.

Quality significantly influences customer satisfaction, behavioral intentions, and organizational performance within the service sector (Lewis & Mitchell, 1990; Cronin et al., 2000). Achieving a balance between customer perception and expectation is essential to deliver quality services (Zeithaml et al., 1990). This challenge persists for express delivery service companies as they seek to understand their customers and their evolving needs. Therefore, it is imperative for these companies to identify the factors that influence service quality and, subsequently, enhance customer satisfaction. Greater customer satisfaction equates to a more substantial competitive advantage for these companies, which, in turn, affects e-commerce platforms and other stakeholders in the service industry when selecting the optimal express delivery service provider. In this context, it is important to note that the literature in this region primarily focuses on the perspective of shippers, with limited attention given to the behavioral intentions of customers and their satisfaction in the selection process (Banomyong & Supatn, 2011; Nuengphasuk & Samanchuen, 2019; Lafkihi et al., 2019). The growing number of e-commerce platforms and the fierce competition among express delivery service providers highlight the increasing importance of research into the factors influencing customer behavior when selecting an express delivery service provider.

This article aims to identify the antecedent factors that influence customer behavior and satisfaction when choosing express delivery service providers in Bangkok, Thailand. The findings of this research carry significant implications for express delivery service companies, allowing them to better understand customer needs and enhance their overall service offerings, ultimately elevating customer satisfaction levels and securing a competitive edge in the market.

Furthermore, these findings will aid the government in crafting appropriate support and guidance for the future development of the express delivery service sector.

Review of literature:

Express delivery services play a pivotal role in cultivating customer loyalty and retention within the e-commerce industry (Farooq et al., 2019). When businesses deliver services of high quality that meet or even surpass customer expectations, they have the potential to create positive customer experiences, thereby nurturing loyalty towards the business (Sitorus & Yustisia, 2018). Express delivery services, in particular, offer e-commerce platforms a strategic avenue to gain a competitive edge by drawing traffic to their platform. Customers generally place significant trust in express services (Ding et al., 2016) and tend to return for repeat business due to their satisfaction with each delivery. By integrating the most dependable express delivery service providers into their platform, e-commerce websites can secure a larger market share and leverage competitive advantages in their marketing endeavors. To achieve this competitive edge, it is imperative for express delivery service companies to thoroughly analyze the determinants of customer satisfaction that influence behavioral intentions in the selection of express delivery service providers.

Existing research has identified several factors that exert influence on customer satisfaction with express delivery service companies. Based on the most recent research conducted by Liu et al. (2019), four essential qualities—safety, speed, convenience, and amiability—have been identified as significant determinants with a substantial link to customer satisfaction in the context of delivery services within the Chinese e-business sector. Furthermore, from the perspective of e-retailers, it has been revealed that factors encompassing soft infrastructure (experience, knowledge, and technology) and hard infrastructure (warehouse and transportation capacity), along with flexibility, contribute to customer satisfaction when selecting delivery service providers for e-commerce firms (Yu et al., 2015). In the realm of the restaurant industry, Kencana (2020) highlights that considerations such as tariffs, punctuality, and pricing have an impact on customer satisfaction with express delivery service companies in Indonesia. While a review of prior studies underscores the multitude of elements influencing customer satisfaction in the context of selecting delivery service businesses, there remains a limited body of literature that explores this topic from the perspective of customers in this region. This presents an opportunity for our research to delve into this issue, offering insightful information to the field. Our study seeks to provide valuable insights into the factors that shape customers' decision-making processes when selecting a delivery service company, as well as their overall satisfaction with the service they receive. Moreover, due to variations in market characteristics, cultural norms, and behavioral intentions (Malhotra & McCort, 2001), it is inappropriate to blindly apply research findings from one country to another.

The primary objective of this study is to investigate the antecedent factors that influence customer satisfaction and behavioral intentions when selecting express delivery services. Specifically, we concentrate on the following factors: product safety, marginal delivery cost, short delivery time, personal contact quality, order condition, payment method, and order information sharing. Our research findings will yield several practical implications, particularly beneficial for express delivery companies and e-commerce platforms, particularly those in

Thailand. These implications aim to enhance customer satisfaction, retain existing customers, and attract new customers within the fiercely competitive market environment.

Hypothesis development

Delivery service

Delivery service is included when customers receive the precise goods they bought, with proper packaging and on time, which are the most fundamental services customers expect from express delivery services. Guo et al. (2012) and Kurniawan & Remiasa (2022) pointed out delivery services are critical to customer satisfaction, especially in the online shopping experience. Thus the following hypothesis is proposed:

H1: There is a positive relationship between delivery service and customer satisfaction.

Marginal delivery cost

Customer satisfaction levels are significantly impacted by the marginal delivery cost or low distribution fees particularly, in e-commerce platforms (Imran et al., 2019). If the delivery fees are prohibitively expensive, it can have a negative influence on consumer satisfaction and result in lower sales for the e-commerce platform. LEWIS (2006) highlighted that base delivery fee levels have a significant impact on improving customer satisfaction through customer retention and acquisition (Hansemark & Albinsson, 2004) in a more sensitive manner. As a result, it is hypothesized that:

H2: There is a positive relationship between marginal delivery cost and customer satisfaction.

Short delivery time

In online businesses, the short delivery time has a relatively high impact on consumer satisfaction levels (Imran et al., 2019). Customers are more satisfied with the service as well as more likely to use it again in the future when their deliveries arrive quickly. Customers may also be more likely to suggest the business to others if they receive their products in a short time. Therefore, it is hypothesized that:

H3: There is a positive relationship between short delivery time and customer satisfaction.

Personal contact quality

To assess the level of delivery service and to achieve customer satisfaction, communication between the consumer and the contact personnel is crucial (Zeithaml et al., 1988). In express delivery service, it is important to maintain a positive relationship with customers regarding service failure, compensation, return, or refund (Bitner, 1990). Personal contact quality is a key antecedent to customer satisfaction because it affects how frontline employees interact and how customers perceive delivery service companies (Uvet, 2020). Thus the following hypothesis is proposed:

H4: There is a positive relationship between personal contact quality and customer satisfaction.

Order condition

Order condition is defined as when customers receive products that are in good condition and satisfy their expectations. Customers may have an unsatisfactory experience and become dissatisfied if the product they receive is flawed, damaged, or not what was described. Tontini et al. (2017) and Uvet (2020) pointed out that when a product is delivered to a customer, product safety or order condition of the goods directly influences the customer's positive intention toward employing the service, whereas if the product is damaged, it can lead to dissatisfaction to the service providers. Express delivery service companies must consider this factor while choosing delivery services that are related to customer satisfaction (Liu et al., 2019). Thus the following hypothesis is proposed:

H5: There is a positive relationship between order condition and customer satisfaction.

Payment method

To ensure security traditional payment system is replaced by various electronic payment methods, including credit cards, Debit/ATM cards, mobile wallets or e-Wallet etc. (Mukherjee et al., 2017). Customers prefer having a selection of simple, safe, and convenient payment alternatives. The express delivery service provider's available payment options have a big impact on how satisfied customers are (Guo et al., 2012). Thus the following hypothesis is proposed:

H6: There is a positive relationship between payment method and customer satisfaction.

Order information sharing

The opportunity to share order information with customers influences how well express delivery services are evaluated by online buyers (Zhong et al., 2020). This antecedent is particularly effective when delivery service businesses share real time information about shipping, order status and operation. This implies that companies offering express delivery services can further improve customer satisfaction and experience by sharing order information with customers (Uvet, 2020). Therefore, it is hypothesized that:

H7: There is a positive relationship between order information sharing and customer satisfaction.

According to the study conducted by YU et al. (2015), it was determined that customer satisfaction plays a significant intermediary role when customers choose express delivery service providers. Customers are more inclined to continue with an express delivery provider for their order and delivery needs when they are satisfied with the service they receive from that business. Customers' decisions persist with one company or select a different one depending on how satisfied they are with the service they receive from express delivery businesses. Thus the following hypothesis is proposed:

H8: Customer satisfaction has a positive influence on product delivery service provider selection.

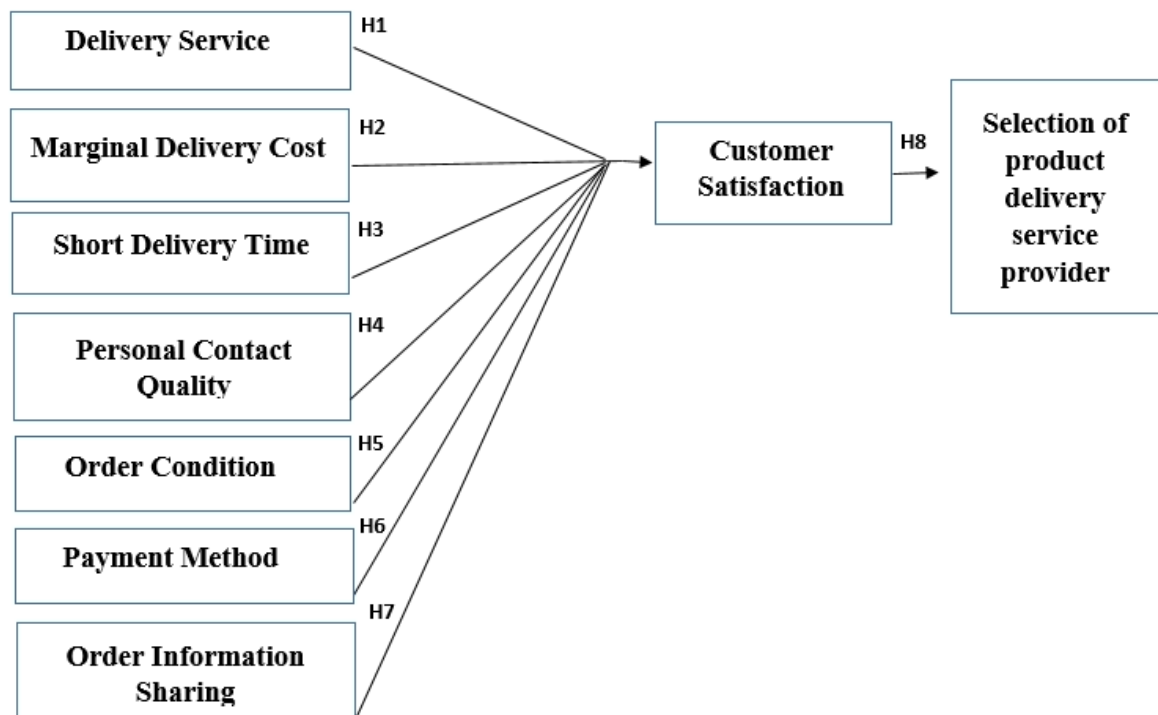

Figure 1: Proposed conceptual framework

Research Methodology

This study employs a quantitative approach with a primary data collection method centered on the use of a questionnaire. The target population for this research consists of Thai individuals who intend to select an express delivery service company for sending or receiving products. To ensure an adequate sample size, the study follows the guideline proposed by Hair et al. (1998), which recommends a minimum of 10 respondents per parameter in the input data matrix. Consequently, the minimum sample size is contingent on the complexity of the model under examination. In general, it is advised to have a minimum sample size of at least 200 responses. This guideline is particularly pertinent in the context of confirmatory factor analysis and path analysis as it guarantees a sample size sufficient to yield reliable and meaningful outcomes. Furthermore, Hair, Black, and Babin (2010) have asserted that a sample size ranging from 100 to 400 is considered adequate for testing all hypothesized relationships.

With this in mind, the sampling frame for this study was distributed to 400 potential respondents. The process of selecting respondents utilized purposive sampling, a method through which the researcher selects individuals based on their judgment of the sample's appropriateness in representing the target population (Cooper & Schindler, 2008). Essentially, the researcher handpicks participants based on their qualifications, characteristics, or other criteria, focusing on those deemed most relevant and valuable for the study. This approach empowers the researcher to identify individuals capable of providing significant insights and contributing meaningfully to the research objectives.

The study invited respondents to participate by providing access to an online questionnaire hosted on Google Docs. They were instructed to complete all the questions

presented in the survey. Following the exclusion of responses from non-target participants and incomplete submissions, a total of 321 questionnaires were deemed suitable for the study. The survey achieved an impressive response rate of 80.25%. The respondents consisted of Thai men and women aged 18 and above.

Research Instrument

The questionnaire items were formed based on previous research that was adapted from validated measures to fit the context of the present study. This study's questionnaire is divided into five sections. The measuring scale used to evaluate the responses is an interval scale. The scale has a scale of 1 to 5, and responders must indicate their level of agreement or disagreement with each item. The following is the scale's definition: 1 means "strongly disagree," 2 means "disagree," 3 means "neither agree nor disagree," 4 means "agree," and 5 means "strongly agree." It should be noted that the questionnaire contains no demographic information on the respondents.

The first part was designed with screening questions in order to find target respondents. The second part asked about the antecedents of customer satisfaction are Delivery Service was guided by Parasuraman et al. (2005), Marginal Delivery Cost and Payment Method were guided by Imran et al. (2019), Short Delivery Time and Order Condition were guided by Mentzer et al. (2001), Personal Contact Quality was guided by Bienstock et al. (2008), and Order Information Sharing was guided by Glenn and Savitskie (2007). The third part asked about customer satisfaction was based on the existing literature of Mentzer et al. (2001). The fourth part asked about the selection of express delivery service companies based on the existing literature of Konuk (2017). And the fifth part was personal data.

Research Findings and Discussions

The following features were described in the demographic profiles of 321 respondents: most of the respondents are female (70.1%), age 18-30 years (48.3%), enterprise employee (32.4%), and income is 10,000-30,000 Baht/month (43.6%). Flash Express (39.3%) is the most express delivery service company that respondents are willing to use.

Reliability Analysis and Confirmatory Factor Analysis

A Cronbach's Alpha score greater than 0.7 is generally deemed appropriate for measuring internal consistency, according to Hair et al. (2010). According to the conclusions of this study, all of the factors in question are consistent. Cronbach's Alpha values are as follows for each variable: Delivery service (Cronbach alpha = 0.85), Marginal delivery Cost (Cronbach alpha = 0.79), Short delivery time (Cronbach alpha = 0.80), Personal contact (Cronbach alpha = 0.84), Order condition (Cronbach alpha = 0.76), Payment method (Cronbach alpha = 0.74), Order information sharing Cronbach alpha = 0.85), Customer satisfaction Cronbach alpha = 0.79), and Selection of express delivery service company (Cronbach alpha = 0.72).

Employing confirmatory factor analysis (CFA) for model fitting can yield improved outcomes in path analysis. It employs two forms of goodness-of-fit measures: absolute and

incremental fit measures. The measurement model's absolute fit measures in this study indicate good fit, with the following results: CMIN/df = 2.37, $p < 0.001$, GFI = 0.87, and RMSEA = 0.07. These values are close to the recommended thresholds of CMIN/df < 3.0, GFI ≥ 0.9 , and RMSEA < 0.08 (Hair et al., 2010; Ullman, 2001).

In terms of incremental fit metrics, the baseline comparative fit indices NFI, RFI, IFI, TLI, and CFI all have values near to or exceeding 0.9, with values ranging from 0.83 to 0.91. These levels are consistent with the established guideline (Hair et al., 2010; Hu & Bentler, 1999). However, given the range of the computed baseline comparative fit indices, the possibility for further improvement in model fit (varying from 0.09 to 0.17) appears to be of little practical consequence. In other words, the incremental improvement in model fit that could be achieved appears to be rather tiny and may not have significant practical ramifications.

Hypotheses Testing

In this study, structural equation modeling (SEM) was used to investigate and clarify the relationships between the antecedents of express delivery service business selection and consumer satisfaction with the selection process. The researcher used SEM to examine and comprehend the underlying relationships among the variables, as well as to identify how the antecedents influence consumer satisfaction in the context of picking an express delivery service firm. The findings of this study are summarized in Table 1, which presents the results of hypothesis testing. The study results show that personal contact quality, payment method, and online information sharing have positive relationships with customer satisfaction. Contrary to predictions, the study's findings show that elements including delivery service, marginal delivery cost, quick arrival, and order condition don't have a meaningful impact on customer satisfaction. However, it was discovered that choosing an express delivery service provider is positively related to customer satisfaction. This implies that while elements such as cost, delivery time, and order condition may not directly affect customer satisfaction, total customer satisfaction plays a significant role in customers' decisions to select a specific express delivery service provider.

The square multiple correlations, commonly known as R-squared values, reveal how much of the variance is explained by the hypothesized model. According to the conclusions of this study, 28.7% of the variation in customer satisfaction remains unexplained. Alternatively, the seven variables' combined influence accounts for 71.3% of the variance in customer satisfaction. Similarly, in the case of express delivery service firm selection, 20.2% of the variation is unexplained, whereas the combined influence of the seven predictors and customer satisfaction accounts for 79.8% of the variation. These findings imply that while the hypothesized model explains a significant portion of the variance in both customer satisfaction and the selection of an express delivery service company, other factors or variables not considered in the model contribute to the unexplained variance.

Table 1. Structural Relationships between the antecedents of express delivery service company selection and customer satisfaction towards selection

Hypothesis No.	Structural Path	Standardized Regression Weight (β)	Critical Ratio (C.R.)	Results
H1	Delivery Service → Customer Satisfaction	0.11	1.91	Not Accepted
H2	Marginal Delivery Cost → Customer Satisfaction	0.08	0.91	Not Accepted
H3	Short Delivery Time → Customer Satisfaction	-0.02	-0.27	Not Accepted
H4	Personal Contact Quality → Customer Satisfaction	0.18*	2.23*	Accepted
H5	Order Condition → Customer Satisfaction	-0.00	-0.03	Not Accepted
H6	Payment Method → Customer Satisfaction	0.47***	3.87***	Accepted
H7	Order Information Sharing → Customer Satisfaction	0.21**	2.77**	Accepted
H8	Customer Satisfaction → Selection	0.80***	9.95***	Accepted

Remark: *** = $p < 0.001$, ** = $p < 0.01$, * = $p < 0.05$, Not Accepted = insignificant

This research indicates that customer satisfaction is primarily determined by the positive correlation between personal contact quality, payment method, and the sharing of order information. On top of that, according to the research's findings, a higher level of customer satisfaction is positively associated with the selection of an express delivery service provider.

Personal contact quality has a significant impact on customer satisfaction to selecting express delivery service companies (H4: $\beta = 0.18$, C.R. = 2.23). Effective communication plays a crucial role in informing customers about their shipping status, thereby instilling confidence in the selection of express delivery companies. The option of payment method (H6: $\beta = 0.47$, C.R. = 3.87) is another pivotal factor in determining customer satisfaction when selecting an express delivery service company. By offering a secure, reliable, and hassle-free payment experience, express delivery service companies can enhance customer satisfaction and foster loyalty. Lastly, order information sharing (H7: $\beta = 0.21$, C.R. = 2.77) has a substantial impact on customer satisfaction in selecting an express delivery service company. Express delivery service companies can exhibit their sincerity by providing real-time order information sharing with customers. In the specific context of Thailand, customer satisfaction (H8) exerts a positive influence on the decision to select an express delivery service company.

According to the findings of this research, it suggests that delivery service does not have a direct impact on customer satisfaction. The reason for this finding is that service quality and customer satisfaction are multidimensional constructs that involve certain uncertainty (Sureshchandar et al., 2002). The factors that influence customer satisfaction may vary depending on different contexts, cultures, and regions. Similarly, the marginal delivery cost does not exert a significant impact on customer satisfaction. This can be attributed to the fact that most customers prioritize the reputation and trust of the express delivery service company over marginal cost. When a company has an effective brand value and a strong reputation, customers tend to prioritize these factors over the marginal delivery costs (Diallo et al., 2020). Another component that can outperform marginal delivery cost is the convenience and flexibility of the delivery operations. Along with that, short delivery time is not positively associated with customer satisfaction. According to Świtłała et al. (2019), communication and trust play a pivotal role in determining customer satisfaction, where short delivery time does not necessarily have a mandatory impact. Additionally, another reason for this is that the fulfillment of orders is primarily dependent on e-commerce shops rather than express delivery companies. Lastly, order condition has an insignificant contribution to the selection of express delivery service companies. This is because, in most cases, the condition of the product upon delivery largely depends on the e-commerce websites or platforms (Rosillo-Díaz et al., 2019), while express delivery companies play a minor role in ensuring the order condition.

Conclusion and practical implications

This research concentrates on understanding the antecedent factors in the particular context of Thailand, which influence customer satisfaction and behavioral intention regarding selecting express delivery companies' services. Based on the findings from 321 respondents who expressed their intention to select the express delivery service company for sending or receiving the product, this research illustrates that personal contact quality, payment method, and order information sharing are all correlated positively and primary determinants to customer satisfaction. Surprisingly, there is no apparent association between delivery service, marginal delivery cost, short delivery time, and order condition with customer satisfaction which demonstrates the complexity and multifaceted nature of customer satisfaction. This research study emphasizes the specific setting of Thailand, comprehending that the factors affecting customer satisfaction in this particular settings may differ from those in other regions or countries (Mariani et al., 2019). Furthermore, the study reveals a higher level of customer satisfaction has a positive relationship with the selection of express delivery Service Company.

This study has several practical implications. Firstly, in order to optimize customer satisfaction, express delivery service companies should concentrate on consistent interaction and communication with their customers. Establishing a call center to get feedback about delivery service performance could benefit for these businesses. Secondly, express delivery firms might adopt personnel training programs to ensure sufficient information exchange with their customers. And finally, the government can develop a scheme for customers and express delivery service companies to apply for feasible and affordable payment methods.

Limitations and future research

Concerning this research's limitation, primarily, the sample used in the study may not precisely represent consumers from other regions in Southeast Asia, which could impact the generalizability of the outcomes. Additionally, the research concentrated exclusively on the perspective of consumers, suggesting scope for future studies to incorporate the standpoints of both customers and shippers. Lastly, there is potential for future research to delve into a global perspective in order to comprehend customer behavioral intentions when selecting express delivery companies.

Reference

- Banomyong, R., & Supatn, N. (2011). Selecting logistics providers in Thailand: A shippers' perspective. *European Journal of Marketing*, 45(3), 419–437.
<https://doi.org/10.1108/03090561111107258>
- Bienstock, C. C., Royne, M. B., Sherrell, D., & Stafford, T. F. (2008). An expanded model of logistics service quality: Incorporating logistics information technology. *International Journal of Production Economics*, 113(1), 205–222.
- Bitner, M. J. (1990). Evaluating service encounters: The effects of physical surroundings and employee responses. *Journal of Marketing*, 54(2), 69. <https://doi.org/10.2307/1251871>
- Chou, S., Chen, C.-W., & Kuo, Y.-T. (2018). Flexibility, collaboration and relationship quality in the logistics service industry. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 30(3), 555–570.
<https://doi.org/10.1108/apjml-08-2017-0170>
- Cooper, D. R., & Schindler, P. S. (2008). *Business Research Methods (10th ed.)*. Boston: Mcgraw.Hill International Edition.
- Cronin, J. J., Brady, M. K., & Hult, G. T. M. (2000). Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioral intentions in service environments. *Journal of Retailing*, 76(2), 193–218. [https://doi.org/10.1016/s0022-4359\(00\)00028-2](https://doi.org/10.1016/s0022-4359(00)00028-2)
- Diallo, M. F., Ben Dahmane Mouelhi, N., Gadekar, M., & Schill, M. (2020). CSR actions, Brand Value, and willingness to pay a premium price for luxury brands: Does long-term orientation matter? *Journal of Business Ethics*, 169(2), 241–260. <https://doi.org/10.1007/s10551-020-04486-5>
- Ding, J.-F., Shyu, W.-H., Yeh, C.-T., Ting, P.-H., Ting, C.-T., Lin, C.-P., Chou, C.-C., & Wu, S.-S. (2016). Assessing customer value for express service providers: An empirical study from shippers' perspective in Taiwan. *Journal of Air Transport Management*, 55, 203–212.
<https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2016.06.004>
- EcommerceDB. (n.d.). *ECommerce market in Thailand*. eCommerce Market Thailand - Data, Trends, Top Stores | ecommerceDB.com. Retrieved March 27, 2023, from <https://ecommercedb.com/markets/th/all>
- Erin, J. (2023, February 5). *Top 10 E-commerce and online shopping sites in Thailand 2023*. ECOCNN. Retrieved March 31, 2023, from <https://ecocnn.com/e-commerce-online-shopping-sites-thailand/>
- Farooq, Q., Fu, P., Hao, Y., Jonathan, T., & Zhang, Y. (2019). A review of Management and importance of E-commerce implementation in service delivery of Private Express Enterprises of China. *SAGE Open*, 9(1), 215824401882419. <https://doi.org/10.1177/2158244018824194>
- Glenn Richey Jr, R., & Savitskie, K. (2007). Internal and external logistics information technologies: the performance impact in an international setting. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 37(6), 454–468.

- Guo, X., Ling, K. C., & Liu, M. (2012). Evaluating factors influencing consumer satisfaction towards online shopping in China. *Asian Social Science*, 8(13).
<https://doi.org/10.5539/ass.v8n13p40>
- Hair, J., Tatham, R. L., Anderson, R. E., & Black, W. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.). New Jersey, Pearson Prentice Hall.
- Hair, J., Black, W., & Babin, B. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. New Jersey, Pearson Prentice Hall.
- Hansemark, O. C., & Albinsson, M. (2004). Customer satisfaction and retention: The experiences of individual employees. *Managing Service Quality: An International Journal*, 14(1), 40–57.
<https://doi.org/10.1108/09604520410513668>
- Hu, L.-t., & Bentler, P.M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55.
- Imran, M., Hamid, S. N., Binti Aziz, A., & Hameed, W.-U. (2019). The contributing factors towards e-logistic customer satisfaction: A mediating role of Information Technology. *Uncertain Supply Chain Management*, 63–72. <https://doi.org/10.5267/j.uscm.2018.5.002>
- Kencana, P. N. (2020). The effect of price and service quality on customer satisfaction of PT Huda Express Courier Services at McDonald's Bintaro Restaurant. *Jurnal Ad'ministrare*, 7(1), 29.
<https://doi.org/10.26858/ja.v7i1.13580>
- Konuk, F. A. (2017). Price fairness, satisfaction, and trust as antecedents of purchase intentions towards organic food. *Journal of Consumer Behaviour*, 17(2), 141–148.
- Kurniawan, I. C., & Remiasa, M. (2022). Analisa E-service quality TERHADAP repurchase intention melalui customer e-satisfaction Sebagai variabel intervening pada Pembelian online di zalora Indonesia. *Jurnal Manajemen Perhotelan*, 7(2), 75–83. <https://doi.org/10.9744/jmp.7.2.75-83>
- Lafkihi, M., Pan, S., & Ballot, E. (2019). Freight Transportation Service Procurement: A literature review and future research opportunities in Omnichannel e-commerce. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 125, 348–365.
<https://doi.org/10.1016/j.tre.2019.03.021>
- Leesa-nguansuk, S. (2022, March 19). *Aiming to be the best at Express Delivery*.
<https://www.bangkokpost.com>. Retrieved March 31, 2023, from
<https://www.bangkokpost.com/business/2281731/aiming-to-be-the-best-at-express-delivery>
- Lewis, B. R., & Mitchell, V. W. (1990). Defining and measuring the quality of Customer Service. *Marketing Intelligence & Planning*, 8(6), 11–17.
<https://doi.org/10.1108/eum0000000001086>
- LEWIS, M. (2006). The effect of shipping fees on customer acquisition, customer retention, and purchase quantities. *Journal of Retailing*, 82(1), 13–23.
<https://doi.org/10.1016/j.jretai.2005.11.005>
- Liu, S., Li, Y., Huang, J., & Zhao, X. (2019). Understanding the consumer satisfaction of the “last-mile” delivery of e-business services. *Computer and Computing Technologies in Agriculture 9*, 411–418. https://doi.org/10.1007/978-3-030-06179-1_41
- Malhotra, N. K., & McCort, J. D. (2001). A cross-cultural comparison of behavioral intention models - theoretical consideration and an empirical investigation. *International Marketing Review*, 18(3), 235–269. <https://doi.org/10.1108/02651330110396505>
- Mariani, M., Di Fatta, G., & Di Felice, M. (2019). Understanding customer satisfaction with services by leveraging Big Data: The role of services attributes and consumers' cultural background. *IEEE Access*, 7, 8195–8208. <https://doi.org/10.1109/access.2018.2887300>

- Marketing Oops! (2023, January 30). *สรุปภาพรวมการจัดส่งปี 2022*. Marketing Oops! Retrieved March 31, 2023, from <https://www.marketingoops.com/reports/industry-insight/delivery-overview-summary-2022/>
- Mentzer, J. T., Flint, D. J., & Hult, G. T. M. (2001). Logistics service quality as a segment-customized process. *Journal of Marketing*, 65(4), 82-104.
- Mukherjee, M., & Roy, S. (2017). E-commerce and online payment in the modern era. *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 7(5), 1-5. <https://doi.org/10.23956/ijarcsse/sv7i5/0250>
- Nuengphasuk, M., & Samanchuen, T. (2019). Selection of logistics service provider for e-commerce using AHP and Topsis: A case study of smes in Thailand. *2019 4th Technology Innovation Management and Engineering Science International Conference (TIMES-ICON)*. <https://doi.org/10.1109/times-icon47539.2019.9024406>
- Nurdani, Y., & Sandhyaduhita, P. I. (2016). Impact of express delivery service quality towards repurchase intention by B2C and c2c: A case of Indonesia. *2016 International Conference on Advanced Computer Science and Information Systems (ICACSIS)*. <https://doi.org/10.1109/icacsis.2016.7872779>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Malhotra, A. (2005). ES-QUAL a multiple-item scale for assessing electronic service quality. *Journal of service research*, 7(3), 213-233.
- Rosillo-Díaz, E., Blanco-Encomienda, F. J., & Crespo-Almendros, E. (2019). A cross-cultural analysis of perceived product quality, perceived risk and purchase intention in e-commerce platforms. *Journal of Enterprise Information Management*, 33(1), 139-160. <https://doi.org/10.1108/jeim-06-2019-0150>
- Sitorus, T., & Yustisia, M. (2018). The influence of service quality and customer trust toward customer loyalty: the role of customer satisfaction. *International Journal for Quality Research*, 12(3), 639.
- Sureshchandar, G. S., Rajendran, C., & Anantharaman, R. N. (2002). The relationship between service quality and customer satisfaction – a factor specific approach. *Journal of Services Marketing*, 16(4), 363-379. <https://doi.org/10.1108/08876040210433248>
- Światała, M., Cichosz, M., & Trzęsiok, J. (2019). How to achieve customer satisfaction? Perspective of logistics outsourcing performance. *LogForum*, 15(1), 39-51.
- Tontini, G., Söilen, K. S., & Zanchett, R. (2017). Nonlinear antecedents of customer satisfaction and loyalty in third-Party Logistics Services (3PL). *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 29(5), 1116-1135. <https://doi.org/10.1108/apjml-09-2016-0173>
- Ullman, M.T. (2001). The Declarative/Procedural Model of Lexicon and Grammar. *Journal of Psycholinguistic Research*, 30(1), 37-69.
- Uvet, H. (2020). Importance of logistics service quality in customer satisfaction: An empirical study. *Operations and Supply Chain Management: An International Journal*, 1-10. <https://doi.org/10.31387/oscm0400248>
- YU, J., Subramanian, N., Ning, K., & Edwards, D. (2015). Product Delivery Service Provider selection and customer satisfaction in the era of internet of things: A Chinese e-retailers' perspective. *International Journal of Production Economics*, 159, 104-116. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2014.09.031>
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1988). Communication and control processes in the delivery of service quality. *Journal of Marketing*, 52(2), 35. <https://doi.org/10.2307/1251263>
- Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Berry, L. L. (1990). *Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations*. Free.
- Zhong, Y., Lai, I. K., Guo, F., & Tang, H. (2020). Effects of partnership quality and information sharing on Express Delivery Service performance in the e-commerce industry. *Sustainability*, 12(20), 8293. <https://doi.org/10.3390/su12208293>

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.33

The Influence of Shanxi Merchant Culture on Brand Culture Management

Jiazi Tantai¹, Sarana Phtochanachan², Dheetawat Nukulij^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Jiazi Tantai

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: jiazitantai@163.com

2. Dr.Sarana Phtochanachan

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: sarana.p@mru.ac.th

Corresponding Author*

3. Dr.Dheetawat Nukulij

School of Management,
Metharath University, Thailand.

Email: dheetawat.n@mru.ac.th

Keywords: Brand Construction;
Brand-added Value; Shanxi Merchant
Culture; Regional Culture

Article history:

Received: 18/07/2023

Revised: 23/07/2023

Accepted: 01/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Tantai, J., Phtochanachan, S., Nukulij, D.
(2023). The Influence of Shanxi Merchant
Culture on Brand Culture Management.
Journal of Dhamma for Life, 29(3), 158-
171.

ABSTRACT

This research delves into the rich and enduring culture of Shanxi merchants, which flourished during the Ming and Qing dynasties. The remarkable success of Shanxi merchants can be attributed to their distinctive management ethos, characterized by principles of justice, honesty, and adaptability. The primary objective of this study is to unveil the profound interplay between Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management, with a specific focus on tea brands. It seeks to unearth the elements of Shanxi Merchant Culture that play a pivotal role in shaping the image of tea brands and scrutinize how the spiritual tenets inherent in Shanxi Merchant Culture exert influence on contemporary tea brand culture. To achieve these objectives, a mixed-methods approach is adopted, combining qualitative analysis through interviews and quantitative analysis using questionnaires. The research collects and meticulously analyses data, ultimately culminating in the development of a structural equation model. The study's participants predominantly encompass members of the Shanxi Tea Association, experts from the Shanxi Merchant Culture Research Institute, stakeholders from local tea cultivation and processing enterprises in Shanxi, academic professionals, and relevant industry experts.

The research findings, synthesized through rigorous data analysis, substantiate the positive impact of three core dimensions of Shanxi Merchant Culture – Economic Value, Spiritual Value, and Social Value – on the facets of Brand Culture Management. These dimensions exhibit the potential to exert a favourable influence on Brand Culture Management, mediated through the intermediary variables of Brand Communication and Brand Value. From a holistic perspective, this study underscores the transformative role of Shanxi Merchant Culture within the tea industry. It illuminates how this cultural legacy equips tea enterprises with strategic insights, foundational values, and multifaceted dimensions that enrich the landscape of Brand Culture Management. Consequently, this cultural influence not only imparts valuable perspectives but also offers a robust conceptual framework that propels the development of tea brands in a dynamic and competitive market.

Introduction

Shanxi Province is one of the important cradles of Chinese culture and commercial civilisation. The Shanxi Merchants in this research are primarily the merchants in Shanxi Province, with regional peculiarities generated in the Ming and Qing Dynasties. Many academics have focused on the fact that Shanxi merchants have been active in commerce for more than 500 years. In the history of international economics, other countries outside China also have a role. The commercial culture the Shanxi merchants have established is essential to their success (Zhao, 2020). Shanxi Merchant Culture not only contributed to their commercial success but also enriched and developed the business ideas of China.

Brand-added value is the subjective judgment of buyers' psychology. The brand-added value makes people's understanding of the brand rise to a new stage, which is the second brand change. The separation of product and brand has realized the transformation of brand quality. (Liu, 2020). The product symbol function of the brand enables the brand to be effectively distinguished and identified. The brand is loved not only for its functional value but also for its psychological and social value. The development of the brand is because the brand has value that can satisfy the rational and emotional needs of customers (Liang, 2020).

Brand communication refers to various direct or indirect ways for enterprises to inform consumers of brand information, persuade consumers to buy brands, and maintain brand memory. Brand communication is the use of advertising, public relations, news, product or service sales, and other marketing activities to improve the brand's awareness in the eyes of the target audience, effectively connect the brand with other places, experiences, feelings, and events, and establish the brand and brand image (Qiu, 2015).

Brand management refers to specially designated organizational brand management under a specific environment and conditions, which can fully mobilize the internal and external resources of the enterprise and manage the activities through the implementation of planning, organization, command, coordination and control. According to brand relationship, a brand is a relationship between products and consumers. Therefore, managers must formulate development plans in line with customers' likes and concerns, including branding design, brand promotion and branding extension strategies (Chen, Tang & Qi, 2019).

Research Objectives

1. To explore the deep correlation between the economic value of Shanxi Merchant Culture and the Brand Culture Management (Zhang & Li, 2014).
2. To explore the spiritual value of Shanxi Merchant Culture to form an important intangible asset for the Brand Culture Management in terms of concept, system, team, etc (Ji, 2017).
3. To explore the social value of Shanxi Merchant Culture to form a positive brand image and social public effect for Brand Culture Management. (Zhao, 2019).
4. To identify the communication elements of Shanxi Merchant Culture for the Brand Culture Management (Chang, 2021).
5. To identification the core brand value of Brand Culture Management as endowed by Shanxi Merchant Culture (Li, 2020).

Literature Reviews

The Shanxi merchants in this article mainly point out the Shanxi merchants in the 500 years of the Ming and Qing Dynasties, whose business covers the salt industry, exchange shops and other commercial fields, the exchange shops are the most well-known (Zhang & Liu, 2021). The feudalization of the profit of the merchants in the Ming and Qing Dynasties was mainly manifested in the donation of wages, purchase of land, usury capital, etc (Hu, 2018). The rise of Shanxi merchants, first, was the implementation of the Kai Zhong System (the government of the Ming Dynasty encouraged merchants to transport rice and grain to the frontier fortress and gave them the right to transport and sell) policy in the Ming Dynasty, which provided an opportunity for the development of Shanxi merchants (Wang, 2020).

1. Spiritual Values - Integrity, Innovation, Stability, Responsibility and Elegance. Lina Ji (2017) proposed that Shanxi Merchant Culture should face the Spiritual Value provided by the construction of Chinese enterprises at the value level, create a strong atmosphere of integrity culture at the value level, strengthen the advocacy of integrity ethics, and promote and encourage integrity models by learning from traditional integrity.

2. Economic Value - marketing financial distribution mechanism: Personal Shares. According to Zhen Jia (2019), as early as the middle of the Ming Dynasty, Shanxi merchants invented the "Personal Shares" System, which means that the central employees of the firm, from the chief shopkeeper (general manager) to the business backbone. It can be granted certain shares by the financial owner (investor) according to their tenure, ability and contribution, and become "personal shares" or "top business". At the end of the financial year, they will participate in profit dividends together with the capital stocks of the economic owner.

3. Social Value - Guild Hall. It is an excellent way to understand the Shanxi Merchant Culture, but it is also the home of individual Shanxi merchants. Shanxi Guild Halls all over China are the authentic witnesses of the business empire of Shanxi merchants, and these Guild Halls are the fundamental cornerstone of the business miracle achievements of Shanxi merchants. According to the article by Jie Chen and Wen Xu (2014), from 1656 to 1888, Shanxi merchants built more than 500 Shanxi Guild Halls across the country.

4. Brand Culture. Brand culture is a cultural symbol that is created jointly by business owners, media, and consumers and attached to tangible products. It exists widely and is disseminated repeatedly (Li, 2018). Therefore, brand culture is essentially an objective form of cultural capital. The production of faith, meaning, and value in the process of brand construction and communication is a type of symbol production, as is the communication and consumption of brand culture.

5. Brand Value. Brand value is the core of brand equity, the brand property is the summary of brand value in the sense of finance, and brand equity tends to reflect the value of brands in consumer recognition (Hu, Huang & Liu, 2022). Ling Wu (2014), in his article "The Two-Way Value Relationship of Brands", proposed that understanding brand value should not only be understood from a one-sided perspective of financial or customer value, but also should be combined with the spiritual value, economic value, and social value of brands.

6. Brand Culture Management. Philip Kotler is an expert in marketing. He noted early on that modern enterprises frequently use brand management as a strategic management method in the development process. He believes a brand is a symbol, name, or pattern of an organisation or a combination of these patterns (Zong & Xu, 2013). The brand theory deepens

the connotation of the brand from the perspective of core value and signifies that brand communication has entered the stage of deep communication with consumers (Wang, 2022).

Conceptual Framework

For this research, as an independent variable factor, Shanxi Merchant Culture will be analysed from three dimensions: Spiritual Value (SV), Economic Value (EV) and Social Value (SoV). The intermediary variable factors that play an essential role mainly focus on the Brand Communication (BC) and the Brand Value (BV). Therefore, the influence and research results of Brand Culture Management (BCM) as a dependent variable are finally obtained through the comprehensive analysis and summary of the two intermediary variables.

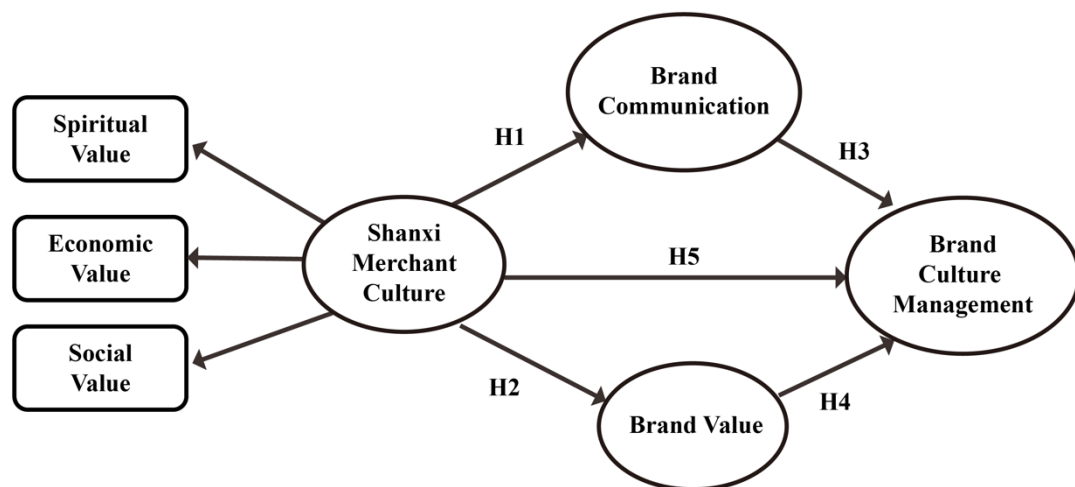

Figure 1 Conceptual Framework

Hypothesis of Research

H1: Shanxi Merchant Culture plays a positive role in Brand Communication.

H1a: Shanxi Merchants' Spiritual Value has positively influenced the Brand Communication.

H1b: Shanxi Merchants' Economic value has played a positive role in the Brand Communication.

H1c: Shanxi Merchants' Social Value has positively influenced the Brand Communication.

H2: Shanxi Merchant Culture positively impacts the Brand Value.

H2a: Shanxi Merchants' Spiritual Value positively impacts the Brand Value.

H2b: Shanxi Merchants' Economic Value positively impacts the Brand Value.

H2c: Shanxi Merchants' Social Value positively impacts the Brand Value.

H3: Brand Communication positively influence Brand Culture Management.

H4: Brand Value positively influence Brand Culture Management.

H5: The core value of Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management is value equivalence.

H6: Brand Communication plays a positive mediating role between Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management.

H7: Brand Value plays a positive mediating role between Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management.

Research Methodology

1. Qualitative Method - Interview.

According to the central idea of this research, the purpose is to take the tea enterprise brand as a communication element to run through the communication of Shanxi Merchant Culture, so that it can promote and stimulate the cultural communication. Combined with many references and guidance from government policy documents, the communication of Shanxi Merchant Culture focuses on channels and element refining, that is, the cultural attribute and element attribute mentioned above (Bai, 2018). Because the communication difficulties mentioned in the previous literature, combined with the actual communication situation, the specific communication elements are not yet clear, so this research will take the form of questionnaire analysis and interview analysis to deepen further and explore the elements of Shanxi Merchants' Cultural communication, and how to refine the connotation suitable for the current culture, respectively, on tea enterprises, consumer groups, communication channels, communication methods, the communication content and other aspects shall be comprehensively deepened (Wang, 2019).

2. Quantitative Method - Questionnaire.

2.1 Control principle of each variable

The structured questionnaire is adopted to extract the original data from the sample (Qiu, 2013). This research is based on the main characteristics of brand culture management of Chinese tea enterprises and mainly determines four variables that need to be tested in the conceptual framework, namely, Shanxi Merchant Culture (Spiritual Value, Economic Value, Social Value), Brand Communication, Brand Value and Brand Culture Management. The items for these four variables are set respectively according to the required measurement content. There are nine items in Shanxi Merchant Culture, three in each dimension. In addition, there are six items of Brand Communication, five items of Brand Value, and ten items of Brand Culture Management, totalling 30 items.

2.2 Questionnaire fraud prevention measures.

All items in this research were measured with the Likert five-level scale (1932). When designing the questionnaire, experts in this field and management representatives within the enterprise invite to evaluate the original questionnaire, delete and improve the content, grammar and semantics, item expression and other remaining questionnaire problems to clarify the research purpose. Through in-depth interviews, the author detailed and analysed the focus of the sample and found that Shanxi Merchants' Cultural dimension and tea brand cultural management can have a circular effect. Most of the samples are in their memory about the Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management. To make the answers of the sample as accurate and authentic as possible, when explaining the sample, people solemnly declare that the purpose of the research is for academic research rather than commercial purposes and promise that all personal information is confidential. Through the above methods, the sample can participate in filling in the questionnaire more confidently, and at the same time, the possibility of filling in the information improves.

Research Results

1. Factor Analysis of Shanxi Merchants' Culture Dimension

Shanxi Merchant Culture dimension consists of three variables, including three measurement items for Spiritual Value, Economic Value and Social Value. In this research, the principal component and the maximum variance method were applied to the component matrix of three variables with nine measurement items after the orthogonal rotation of factors through the axis.

Table 1 Factor Analysis Statistics of Formal Analysis of Shanxi Merchants' Culture

Variable	Measurement Items	Factor 1	Factor 2	Factor t 3
Spiritual Value	SV1	.914		
	SV2	.899		
	SV3	.895		
Economic Value	EV1		.883	
	EV2		.876	
	EV3		.875	
Social Value	SoV1			.866
	SoV2			.845
	SoV3			.834
Extraction Sums of Squared Loadings			81.431	
KMO			.802	
Bartlett's		Chi-Square = 2000.779, df = 36, Sig. = 0		

It can be seen from Table 1 that the KMO value is 0.802, the approximate Chi-square value of the Bartlett sphericity test is 2000.779, df is 36, and Sig. less than 0.001 is insignificant, which is very suitable for factor molecules. After the principal component method and variance maximization factor rotation, it can be seen from Table 7.1 that the lowest factor load is 0.834>0.5, and the cumulative interpretation variance of the Shanxi Merchant Culture dimension is more than half (81.431%). Data analysis proves that the three variables of Shanxi Merchant Culture dimension are suitable for factor analysis.

2. Factor analysis of Brand Communication

Table 2 Formal Factor Analysis of Brand Communication

Variable	Measurement Items	Cronbach's Alpha	CITC	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Component Matrix
Brand Communication	BC1	.910	.618	.912	.876
	BC2		.763	.892	.866
	BC3		.807	.886	.843
	BC4		.758	.893	.840
	BC5		.759	.893	.838
	BC6		.794	.887	.719
Extraction Sums of Squared Loadings				69.191%	
KMO				.917	
Bartlett's		Chi-Square = 1328.430, df = 15, Sig. = 0			

Similarly, from Table 2, it can be shown that the KMO value is 0.917, the Approximate Chi-square Value of the Bartlett spherical test is 1328.430, df is 15, Sig. less than 0.001 is insignificant, the lowest component matrix is 0.763, and the rest is more significant than 0.8, far higher than the standard of 0.5. The explanatory variable of the total variance was 69.191%, more than half. The data analysis proves that the Brand Communication variable is suitable for factor analysis.

3. Factor analysis of Brand Value.

Table 3 Formal Factor Analysis of Brand Value

Variable	Measurement Items	Cronbach's Alpha	CITC	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Component Matrix
Brand Value	BV1	.922	.776	.909	.893
	BV2		.827	.899	.866
	BV3		.800	.905	.875
	BV4		.778	.909	.859
	BV5		.817	.902	.857
Extraction Sums of Squared Loadings				76.444%	
KMO				.904	
Bartlett's			Chi-Square = 1276.588, df = 10, Sig. = 0		

Similarly, from Table 3, it can be shown that the KMO value is 0.904, the Chi-square Approximation of Bartlett's spherical test is 1276.588, and df is 10. It is insignificant when Sig. is less than 0.001. The Component Matrix of all items is more significant than 0.8, and 76.444% of total variance explanatory variables are far more than half. The data analysis proves that the Brand Value variable is suitable for factor analysis.

4. Formal factor analysis of Brand Culture Management.

Table 4 Formal Factor Analysis of Brand Culture Management

Variable	Measurement Items	Cronbach's Alpha	CITC	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Component Matrix
Brand Culture Management	BCM1	.949	.835	.941	.872
	BCM2		.822	.942	.862
	BCM3		.770	.944	.855
	BCM4		.778	.944	.844
	BCM5		.814	.942	.824
	BCM6		.744	.946	.816
	BCM7		.764	.945	.812
	BCM8		.802	.943	.805
	BCM9		.758	.945	.804
	BCM10		.758	.945	.793
Extraction Sums of Squared Loadings				68.742%	
KMO				.961	
Bartlett's			Chi-Square = 2821.271, df = 45, Sig. = 0		

Similarly, from Table 4, it can be shown that the KMO value is 0.961, the Approximate Chi-square Value of Bartlett's spherical test is 2821.271, df is 45, Sig. less than 0.001 is

insignificant, the lowest component matrix is 0.793, and the rest is more significant than 0.8, much higher than the standard of 0.5. The explanatory variable of the total variance was 68.742%, more than half. The data analysis proves that the Brand Culture Management variable is suitable for factor analysis.

5. Confirmatory Factor Analysis of Formal Research

This research used AMOS 24.0 software to test the structural validity of the research model through confirmatory factor analysis. It can be seen from Table 5 that all model-relevant indicators of confirmatory factor analysis meet the evaluation criteria.

Table 5 Model Fit Test Results

Reference Indicators	Evaluation Criteria	Statistical Value	Model Adaptation Judgment
χ^2/df	Between 1-3 is appropriate	1.759	Yes
AGFI	More than 0.8, the closer to 1, the higher the adaptation.	.868	Yes
GFI	More than 0.8, the closer to 1, the higher the adaptation	.890	Yes
TLI	More than 0.9, the closer to 1, the higher the adaptation	.959	Yes
NFI	More than 0.9, the closer to 1, the higher the adaptation	.919	Yes
CFI	More than 0.9, the closer to 1, the higher the adaptation	.963	Yes
RMSEA	More than 0.9, the closer to 1, the higher the adaptation	.046	Yes

Table 6 Analysis Results of Correlation and Differentiation Validity of Each Dimension

Dimension	1	2	3	4	5	6
Spiritual Value	.887					
Economic Value	.444	.858				
Social Value	.323	.402	.794			
Brand Value	.280	.293	.261	.840		
Brand Communication	.307	.308	.296	.507	.797	
Brand Culture Management	.431	.425	.388	.640	.648	.808

It can be seen from the analysis results in Table 6 that the standardized factor loads of the observed variables of Spiritual Value, Economic Value, Social Value, Brand Value, Brand Communication, Brand Culture Management and other dimensions are greater than 0.6. Moreover, Sig. is significant, C.R. is greater than 0.7, and AVE is more significant than 0.5, indicating the aggregation validity of Spiritual Value, Economic Value, Social Value, Brand Value, Brand Communication, Brand Culture Management, and other dimensions are suitable. Furthermore, the arithmetic square root of AVE of all dimensions is greater than the correlation

coefficient between this dimension and other dimensions, indicating that the discriminant validity of these dimensions is good. It shows that it has good discrimination validity. To sum up, Spiritual Value, Economic Value, Social Value, Brand Value, Brand Communication, Brand Culture Management and other dimensions and their internal items have good structural validity.

This research uses the maximum likelihood method to estimate the regression coefficients.

Table 7 Test of Path Coefficient and Hypothesis Results

	Path		Estimate	S.E.	C.R.	Sig.
BV	<---	SV	.162	.057	2.597	.009
BV	<---	EV	.166	.064	2.506	.012
BV	<---	SoV	.155	.062	2.421	.015
BC	<---	SV	.181	.045	2.876	.004
BC	<---	EV	.161	.049	2.431	.015
BC	<---	SoV	.184	.048	2.856	.004
BCM	<---	BV	.386	.042	8.307	***
BCM	<---	BC	.382	.060	7.494	***
BCM	<---	SV	.143	.039	3.043	.002
BCM	<---	EV	.108	.043	2.168	.030
BCM	<---	SoV	.100	.043	2.072	.038

Note: * * * means significant at 0.001 level.

From the test results of the fitting index in Table 7, the fitting index of the model meets the standard so that we can conduct a path analysis and hypothesis test among variables. According to the ideal hypothesis model of Shanxi Merchant Culture on Brand Culture Management in the Chapter 1 of this research, the author put forward relevant assumptions.

H1: Shanxi Merchant Culture plays a positive role in Brand Communication.

H1a: Shanxi Merchants' Spiritual Value has positively influenced the Brands Communication.

H1b: Shanxi Merchants' Economic value has played a positive role in the Brand Communication.

H1c: Shanxi Merchants' Social Value has positively influenced the Brand Communication.

H2: Shanxi Merchant Culture positively impacts the Brand Value.

H2a: Shanxi Merchants' Spiritual Value positively impacts the Brand Value.

H2b: Shanxi Merchants' Economic Value positively impacts the Brand Value.

H2c: Shanxi Merchants' Social Value positively impacts the Brand Value.

H3: Brand Communication positively influence Brand Culture Management.

H4: Brand Value positively influence Brand Culture Management.

H5: The core value of Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management is value equivalence.

Based on the data in the Table 7, it can be proven that H1, H1a, H1b, H1c, H2, H2a, H2b, H2c, H3, H4 and H5 are accepted.

6. Mediation test. The model fitting method used in this research is the maximum likelihood method, and through the deviation correction, nonparametric percentage Bootstrap, and the Bias corrected test method, 2000 times of repeated sampling are conducted under the 95% confidence interval. This research analyses the intermediary effect of the structural equation model, and the specific results are shown in Table 8.

Table 8 Mediation Effect Test Results

Path	Estimate	Lower	Upper	Sig.
SV-BV-BCM (Standardization)	.063	.009	.151	.019
EV- BV-BCM (Standardization)	.064	.004	.153	.040
SoV- BV-BCM (Standardization)	.060	.008	.133	.021
SV-BC-BCM (Standardization)	.069	.021	.152	.004
EV- BC-BCM (Standardization)	.062	.009	.140	.025
SoV - BC-BCM (Standardization)	.070	.015	.148	.009

It can be concluded from Table 8.

H6: Brand Communication plays a positive mediating role between Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management.

H7: Brand Value plays a positive mediating role between Shanxi Merchant Culture and Brand Culture Management.

From the data of Table 8, it can be concluded that H6 and H7 are accepted.

Conclusion

1. Defining and measuring the dimensions of Shanxi Merchant Culture.

The research on Shanxi Merchant Culture has spread to multiple disciplines, combining theoretical knowledge in the field of marketing to further explain the particularity of Shanxi Merchant Culture for the market (Dai, 2020). However, research in this field lacks a systematic exploration and analysis of theoretical systems, let alone a systematic exploration of the connotation and characteristics of Shanxi Merchant Culture (Cui, 2021). By applying the economic value, social value, spiritual value, and other aspects of Shanxi Merchant Culture to the management of tea brand culture, a comprehensive consideration dimension is formed to meet the requirements.

By studying existing literature from domestic and foreign scholars and combining it with the demands and suggestions of relevant tea brand enterprises (Hou & Hao, 2023), the initial questionnaire on the dimensions of Shanxi merchants' cultural composition was compiled, designed, and modified to improve. After completing small-scale pre-research and large-scale formal research on the questionnaire, statistical analysis software was used to test the questionnaire data, which showed that the reliability and validity of the scale used in this article met the research requirements and fully confirmed the rationality and reliability of the three dimensions of Shanxi Merchant Culture.

2. The key factors in the cultural management of tea brands under the Shanxi Merchant Culture.

This research found that Shanxi Merchant Culture itself has this special interactive force. The objects of Shanxi Merchant Culture connect enterprises with the cultural values of Shanxi

Merchant, constantly emerging into corporate culture through the carriers of Shanxi Merchant Culture and effectively continuing cultural inheritance through the value of Shanxi Merchant Culture. The interaction and integration between the cultural values of Shanxi merchants and the culture of tea brands is a pivotal factor in the management of tea brand culture, which allows for continuous interaction between traditional culture and the cultural heritage within the brand. The research on the management of tea brand culture under Shanxi Merchant Culture is based on the behavioural expression of cultural value communication. The formation of brand value communication elements is through the cultural integration of tea brands, cultural values, and their stakeholders.

According to the findings of this research, many challenges in the administration of tea brand culture are caused by the slow growth of Chinese cultural soft power. According to consumer culture theory, tea brand cultural goods are cultural carriers, and the interaction between brand value and brand communication with tea brand cultural goods would be further impacted by Shanxi Merchant Culture, changing customers' consumption conceptions. Shanxi merchants' cultural brand items have been bestowed with the cultural value connotation of Shanxi merchants from the day of their inception. This necessitates a thorough examination of the communication aspects and brand value of Shanxi Merchant Culture and tea brand culture. Based on the brand culture theory, this research explains the elements of brand culture management through the case studies of five tea brand enterprises in different regions and industries, makes a new explanation, and verifies their rationality and reliability through data validation.

3.The dimensions of Shanxi merchants' cultural composition directly and indirectly influence the management of tea brand culture.

The special position of Shanxi Merchant Culture in brand culture management is achieved through the direct influence path under the brand culture theory in cultural inheritance and the indirect influence path under brand value and brand dissemination. Empirical research has shown that the dimensions of Shanxi merchants' cultural composition have a significant positive impact on the management elements of tea brand culture. This research clarifies the formation mechanism of Brand Culture Management under Shanxi Merchant Culture, reflecting the significant position of Shanxi Merchant Culture in brand value and brand communication. The different dimensions of Shanxi Merchant Culture reflect different roles. Faced with the traditional cultural connotations of most tea brand culture management and the reflection on modern enterprise brand culture, it embodies the brand's value concept and modernity.

4.The mesmeric effect of Brand Communication and Brand Value. According to the changes in brand culture theory, the marketing model led by culture has become the main body and trend. Consumers are most able to perceive cultural traits. This research analyses the mesmeric effect between Brand Communication and Brand Value. This research found that the dimensions of Shanxi merchants' cultural composition have a direct positive impact on Brand Value, Brand Communication, and Brand Culture Management elements. That is, the dimensions of Shanxi merchants' cultural composition can also have an indirect positive impact through Brand Value, Brand Communication, and Brand Culture Management elements, which is an intermediary effect. This research looks at Brand Communication and Brand Value from a cultural perspective, emphasising that consumer experience is based on the tea brand's culture as the service stage and is reflected in the dimensions of Shanxi Merchant Culture in the tea brand's cultural goods as the carrier, focusing on the dissemination and promotion of enterprise

brand culture. Brand communication mainly provides spiritual, economic, and social value support for tea brand culture from the perspective of Shanxi Merchant Culture. It can not only achieve the economic development of tea brand enterprises, but also enhance their brand value and reputation.

Suggestions for Future Research.

This research established a theoretical model of the relationship between the dimensions of Shanxi merchants' cultural composition and the influence of tea brand culture and verified the path relationship between various variables and the fitting indicators of the model. During the research process, it was recognised that the following three aspects require further deepening of existing research.

1.The maturity and rationality of the theoretical model the author has constructed require continuous verification. In the future analysis and research work, the author should use a more open mind-set, continuously expand the sample size, and further test the model. This research focuses on case studies of tea brand enterprises recognised by the Ministry of Commerce. In the future, the problems existing in some enterprises can better explore the reasons for brand inheritance. The current research conclusions require more researchers with similar interests to use different methods in different contexts for verification, which is also a direction for further research in the future.

2.Increase in-depth and specific research on various related variables. A series of measurement scales were introduced during the research process, and the accurate and reasonable use of measurement scales is crucial. In future research, measurement items will be added based on theoretical connotations to increase the number of measurement items for comparative analysis. To further ensure the stability and consistency requirements in the study, it is necessary to conduct in-depth verification of the reliability and validity of the scale, including repeated measurements in other regions and industry data.

3.Theories have certain limitations in their application and are subject to changes in cultural values, the external environment, and social situational factors. This is also the reason why this research introduces the perspective of Shanxi Merchant Culture. With the emergence of Internet information exchange platforms, the continuous development of online communication methods, and the economic era, tea brand enterprises have transformed the supply channels for consumers to purchase tea brand products. There are also some external factors, such as values, reputation, and different cultural contexts, that need to be added, which is also the direction of future research. In future research, the author will attempt to add more research variables and measurement items to verify the universality and scalability of the theoretical model proposed in this research. Therefore, the shortcomings in this research will be continuously improved in subsequent research, and the theory will continue to develop and improve.

References

- Bai, Y. (2018). Modern Significance of Spreading Shanxi Merchants Culture in the New Period. *Journal of Huainan Vocational & Technical College*, (05),121-122.
- Chang, D. D. (2021). *Viewing the Brand Communication Strategy of Video Websites from The Appearance of "Houlang"*. *Media*, 13, 76-78.

- Chen, J. & Xu, W. (2014). Business Philosophy of Shanxi Merchants and Its Enlightenment on Modern Enterprise Management. *Lantai World*, 36, 29-30.
- Chen, X. A., Tang, D. J., & Qi, M. (2019). Brand Management Strategy of Ankang Selenium Rich Tea Based on Brand Integration Theory. *Journal of Jiangxi Agriculture*, 31(07), 138-143.
- Cui, Z. J. (2021). *The Innovative Spirit of Shanxi Merchants in the Ming and Qing Dynasties from the Perspective of Historical Materialism*. Taiyuan: Taiyuan University of Technology.
- Dai, M. X. (2020). Shanxi Merchants: Explore Its Historical Contribution by Business Activities and Experience of Business Group. *Marketing Circles*, 42, 193-194.
- Feng, H. Q., & Luo, L. W. (2018). Discussion on the current Situation and Countermeasures of Tea Brand Construction in Zhejiang Province. *Tea*, 44 (01), 21-24.
- Gao Y. L. (2022). The Spirit of Shanxi Merchants from the Perspective of Shanxi Merchants Guild Halls. *Yanhuang Geography*, (10), 73-76.
- Hou, D. R. & Hao, P. (2023). Research into Shanxi Merchants from the Perspective of the Other in Japanese Academia in the Past Century. *On Economic Problems*, (01), 122-129.
- Hu, S. J. (2018). *The Rise and Fall of Pawnbroking in Ming and Qing Dynasties*. Shenyang: Liaoning University.
- Hu, X. Y., Huang, S. R., & Liu X. Y. (2022). 2022 Chinese Tea Enterprise Product Brand Value Evaluation Report. *Chinese Tea*, (06), 20-36.
- Ji, L. N. (2017). *The Enlightenment of Shanxi Merchants' Integrity on China's Enterprise Integrity Construction*. Taiyuan: Shanxi Agricultural University.
- Jia Z. (2018). Overview. *Han Liqing*, editor-in-chief (eds.) Pingshan Yearbook. Times Publishing and Media Co., Ltd. Huangshan Publishing House, 114.
- Li B. (2021). *The marketing strategy of small pot tea brands in the new media environment*. Chongqing: Chongqing Normal University.
- Li, H. Y. (2020). The Shaping and Communication Strategy of Regional Brand Culture Connotation of Tea Industry. *China Management Informatization*, 23(05), 150-151.
- Li, S. Q. (2018). The Promotion of Chuancheng Laoshu White Tea Brand Culture. *Neijiang Science and Technology*, 39(12), 88-89+95.
- Liang, X. H. (2020). A Preliminary Study on the Path of Traditional Tea Enterprises to Transform Brand Marketing. *Fujian Tea*, 42(08), 67-68.
- Liu, T. (2020). Brand Experience Innovation Design under Experience Economy -- Taking Small Pots of Tea as an Example. *Design*, 33(21), 56-58.
- Qiu, H. Z. (2013). *Quantitative Research and Statistical Analysis: Analysis of SPSS (PASW) Data Analysis Examples*. Chongqing: Chongqing University Press.
- Qiu, X. Q. (2015). *Brand Culture Communication Under New Media Age*. International Conference on Education, Management and Computing Technology, 680-684.
- Wang, D. Y. (2022). *Brand Communication Strategy of Tea Industry in Yuqing County, Guizhou Province*. Guizhou: Guizhou University.
- Wang, F. (2020). *Zhangjiakou Economy, Trade and Commerce in the Qing Dynasty*. Taiyuan: Shanxi University.
- Wang, J. Y. (2019). *The Communication Dilemma and Breakthrough Strategy of the New Shanxi Business Culture*. Changsha: Hunan Normal University.
- Wang, Z. S., Zhao, H., Liu, X., Sun, Z., & Zhang, J. (2022). Brand Communication and Brand Image Differences in the Social Media Environment -- A Comparative Study Based on Huawei and Haier. *China Management Science*, 30(06), 178-187.

- Wei, C. H., Liu, Q., & Ou, Q. M. (2019). The Establishment of Huizhou Tea Culture Tourism Brand Under the Background of “National Brand Culture”. *Brand Research*, 10,70-71.
- Wu, L. (2014). *The Two-Way Value Relationship of Brands*. Guangzhou: South China University of Technology.
- Zhang, F. J., & Liao, Z. C. (2018). The Development Strategy of Yingde Black Tea Brand. *Guangdong Tea Industry*. 04, 16-19.
- Zhang, P. & Liu, J. (2021), *Five Hundred Years of Shanxi Merchants: Hedong Salt Road*. Taiyuan: Shanxi Education Press.
- Zhang, S. M., & Li, P. (2014). *Five Hundred Years of Shanxi Merchants: The Old Way of Grain and Oil*. Taiyuan: Shanxi Education Press.
- Zhao, C. Y. (2020). *The Enlightenment of The Business Culture of Shanxi Merchants to The Construction of Socialist Market Economy in China*. Shenyang: Shenyang University of Technology.
- Zhao, N. (2019). *Brand Communication of The Forbidden City in Beijing*. Harbin: Heilongjiang University.
- Zong, C. L., & Xu, Y. Y. (2013). The Current Situation and Countermeasures of Qimen Black Tea Brand Management. *Journal of Changjiang University: Self-Science Edition*, (12), 90-94.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.34

การศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนภาษาบาลี บาลีไวยากรณ์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กับ มุณน้อยอาศัยมูลใหญ่ของสมเด็จพระวันรัต (จิต)

A Comparative Study of Pali Grammar Books Pali Vaiyakorn by Prince Vajiranavarorasa and Moon Noi Asai Moon Yai by Somdet Phra Vanarat (DIT)

เพิ่มพูน หงษ์เหิร¹, สมพรนุช ตันศรีสุข²

Phermphoon Honghern¹, Sompornnuch Tansrisook^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. เพิ่มพูน หงษ์เหิร

สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนา
ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

Phermphoon Honghern

Program in Pali-Sanskrit and Buddhist
Studies, Faculty of Arts,
Chulalongkorn University, Thailand.

Email: phermphoon.honghern@gmail.com

Corresponding Author*

2. ผศ.ดร.สมพรนุช ตันศรีสุข

สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนา
ศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

Assist.Prof.Dr.Sompornnuch
Tansrisook

Program in Pali-Sanskrit and Buddhist
Studies, Faculty of Arts,
Chulalongkorn University, Thailand.

Email: sompornnuch.T@chula.ac.th

คำสำคัญ: ไวยากรณ์บาลี; กรมพระยาวชิร
ญาณวโรรส; สมเด็จพระวันรัต (จิต)

Keywords: Brand Construction;
Brand-added Value; Shanxi Merchant
Culture; Regional Culture

Article history:

Received: 10/09/2023

Revised: 23/09/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Honghern, P., Tansrisook, S. (2023). A
Comparative Study of Pali Grammar
Books Pali Vaiyakorn by Prince
Vajiranavarorasa and Moon Noi Asai
Moon Yai by Somdet Phra Vanarat (DIT).
Journal of Dhamma for Life, 29(3), 172-
183.

ABSTRACT

The research article aims to analyze the two Pali grammar books written in Thai, Balee Vaiyakorn by Prince Vajiranavarorasa and Moon Noi Asai Moon Yai by Somdet Phra Vanarat (Dit), in the aspect of consequence, contents, and explanation techniques, and to compare them comprehensively. It is found that the similarity of the books is the result of the authors following Mulakaccayana, the use of tables in noun declension and verb conjugation, and the examples of noun and verb. However, they are different in the main points, i.e., the sequence of the contents, the topic of sound system, and the reference of Mulakaccayana Sutra in declension, conjugation, and derivation. Balee Vaiyakorn follows Mulakaccayana sequence, beginning with sound system and pronunciation, which are not found in Mulakaccayana, and not referring to any Mulakaccayana Sutra. However, Moon Noi Asai Moon Yai follows Saddabindu, another Pali grammar book, for the benefit of fast translation after finishing noun and verb. Significant Mulakaccayana Sutras are referred below the tables. These differences lead to the conclusion that they are not the imitation to each other. In overview, Balee Vaiyakorn is more consistent than Moon Noi Asai Moon Yai in content, use of technical terms, Pali example, Thai translation, and explanation. This characterizes modern language textbooks.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การลำดับเนื้อหา เนื้อหา และเทคนิคการอธิบายในหนังสือแบบเรียนไวยากรณ์บาลี 2 เล่มซึ่งแต่งเป็นภาษาไทย ได้แก่ บาลีไวยากรณ์ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ของสมเด็จพระวันรัต (จิต) และเพื่อเปรียบเทียบหนังสือทั้งสองเล่มในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนทั้งสองเล่มมีความเหมือนกันเนื่องจากการยึดคัมภีร์มูลกัจจายน์ การใช้ตารางในการแสดงรูปสำเร็จของนามและกิริยา และตัวอย่างของศัพท์และบทที่แสดง แต่ความแตกต่างสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าไม่น่าจะเป็นการคัดลอกกัน ได้แก่ การลำดับเนื้อหา สมัญญาภิธาน และการอ้างอิงสูตรในมูลกัจจายน์ในการทำตัวรูป บาลีไวยากรณ์มีการลำดับเนื้อหาตามคัมภีร์มูลกัจจายน์ มีการเพิ่มหัวข้อสมัญญาภิธานซึ่งไม่ปรากฏในคัมภีร์มูลกัจจายน์ และไม่อ้างอิงสูตรในมูลกัจจายน์ ส่วนมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่มีการลำดับเนื้อหาตามคัมภีร์สัททพินทุ แยกหัวข้อกิริยาภิธานโดยลำดับหลังอาขยาต เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเรียนจบเรื่องนามและกิริยา สามารถฝึกแปลได้ทันที ไม่มีหัวข้อสมัญญาภิธาน และยังคงอ้างอิงสูตรในมูลกัจจายน์ที่สำคัญ ในภาพรวม บาลีไวยากรณ์มีความสม่ำเสมอของเนื้อหา ศัพท์ทางไวยากรณ์ ตัวอย่างภาษาบาลีและคำแปล คำอธิบาย ซึ่งมีความเป็นแบบเรียนสมัยใหม่มากกว่า

บทนำ

คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีที่เก่าแก่ คือ คัมภีร์กัจจายนะ หรือ กัจจายนสูตร ซึ่งมีพื้นฐานจากคัมภีร์ไวยากรณ์สันสกฤต “อักษราธยายี” ของปาณินิ เป็นแบบเรียนที่นิยมใช้ในศึกษากันในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทหลายพื้นที่ อันได้แก่ ศรีลังกา พม่า และไทย เป็นต้น คณะสงฆ์ไทยในอดีตนิยมใช้คัมภีร์ไวยากรณ์ชื่อว่า มูลกัจจายน์ ซึ่งมีความต่างจากกัจจายนสูตรตรงที่รวบรวมคัมภีร์ทางไวยากรณ์หลายประเภทได้แก่ คัมภีร์กัจจายนปาฐะ กัจจายนัญญฎฐกา และอื่นๆ ซึ่งเป็นคำอธิบายกัจจายนสูตร เข้ามาไว้ด้วยกัน มีการแสดงวิธีทำตัวรูปและตัวอย่าง โดยเขียนเป็นภาษาไทยเพื่อช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น ถึงกระนั้น การศึกษาภาษาบาลีด้วยสูตรมีความยากลำบาก เท่าที่มีหลักฐาน พระภิกษุสามเณรตั้งแต่ยุคล้านนาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น หากจะศึกษาบาลีก็ต้องเริ่มต้นท่องสูตรให้แม่นยำ หลังจากนั้นจึงจะต้องเรียนรู้วิธีการทำตัวรูปจากอาจารย์ผู้สอน ดังนั้นจึง ต้องใช้ระยะเวลาศึกษาค่อนข้างนาน ไม่ต่ำกว่า 2 ปี อีกทั้งสำนักเรียนบาลีก็มีไม่มากนัก จึงเป็นเหตุให้ผู้ทีประสบความสำเร็จในการเรียนมีจำนวนน้อย

ความยากลำบากในการเรียนภาษาบาลีในอดีตเป็นแรงผลักดันให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลีในรุ่นต่อมาสร้างตำราที่จะช่วยเหลือให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาบาลี เห็นได้จากคัมภีร์อธิบายสูตรสำหรับเป็นคู่มือซึ่งมีอยู่หลายคัมภีร์ที่ใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น คัมภีร์มุขมัตตทปิณี มุขมัตตสาร เป็นต้น (ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา, 2464: 54) นอกจากนั้น ยังมีความพยายามในการสร้างแบบเรียนฉบับย่อที่ทำให้การเรียนภาษาบาลีง่ายขึ้น เช่น “ปทมมลา” แบบเรียนภาษาบาลีพิมพ์ด้วยอักษรอริยกะ ตามคำบอกเล่าของพระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย) เชื่อว่าเป็นผลงานของวชิรญาณภิกขุ หรือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และอาจเป็น

ต้นแบบของแบบเรียนบาลีไวยากรณ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส" (สัมภาษณ์บุคคล , วัดบวรนิเวศวิหาร, 25 สิงหาคม 2563) ปทมามีเนื้อหาเกี่ยวกับการแจกวิภัตตินามศัพท์การันต์ต่าง ๆ จนกระทั่งจบกติยศัพท์โดยนำเสนอเป็นตารางแสดงรูปสำเร็จเอกวจนะและพหุวจนะในการกต่าง ๆ 8 การกรรวมถึงอาลปะนะ วิธีการดังกล่าวสะท้อนความพยายามในการปรับปรุงการสอนภาษาบาลีโดยทำให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำวิภัตตินามได้สะดวก สามารถแจกวิภัตตินามได้เร็วขึ้นกว่าเดิม

ความพยายามที่จะเรียบเรียงตำราแบบเรียนไวยากรณ์บาลียังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ (ประวัติหมามกุฏราชวิทยาลัย, 2521: 290-292) มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงของพระสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาธาตุวิทยาลัย สำหรับคณะสงฆ์มหานิกาย และหมามกุฏราชวิทยาลัยสำหรับพระสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ทั้งสองแห่งมีบทบาทในการสร้างนวัตกรรมการศึกษาพระพุทธศาสนา ในเรื่องการสอนภาษาบาลี ฝ่ายคณะสงฆ์มหานิกายได้ใช้หนังสือ *มูลน้อยอาคัยมูลใหญ่* ที่รจนาโดยสมเด็จพระวันรัต (จิต อุตฺตมมหาเถร) อธิบดีสงฆ์ องค์ที่ 13 แห่งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์และเป็นนายกมหาธาตุวิทยาลัยองค์แรก เป็นหนังสือที่คัดลอกเพื่อเล่าเรียนภายในมหาธาตุวิทยาลัย ซึ่งในที่สุดได้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี 2451 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2513: 12) ส่วนในฝ่ายธรรมยุติกนิกาย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงรจนาหนังสือ *บาลีไวยากรณ์* สำหรับใช้ในหมามกุฏราชวิทยาลัย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2513: 10) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2436

การปฏิรูปการศึกษาภาษาบาลียังรวมถึงการออกข้อสอบภาษาบาลีด้วยการเขียน โดยเป็นพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ ในการสร้างข้อสอบและวิธีตรวจข้อสอบขึ้นมาใหม่สำหรับหมามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้จัดสอบได้เป็นประจำทุกปีจากที่เคยจัดสอบ 2-3 ปี ครั้ง จึงทำให้ผู้เข้าสอบมีตัวเลือกอยู่สองทางคือสามารถสอบแบบเก่าคือการแปลปากเปล่าหน้าพระที่นั่งหรือเขียนตอบในข้อสอบ การสอบแบบใหม่เป็นที่นิยมมาก ถึงขนาดที่สมเด็จพระวันรัต (จิต) อธิบดีมหาธาตุวิทยาลัยในสมัยนั้นได้นำเอาไปใช้ในวัดมหาธาตุวิทยาลัยด้วย ซึ่งเท่ากับว่า วัดมหาธาตุมีทั้งการสอบแบบเก่าและแบบใหม่ (คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ 100 ปี หมามกุฏราชวิทยาลัย, 2536: 40-41) แต่วิธีการสอบแบบใหม่นั้นดำเนินไปได้เพียง 8 ปี เท่านั้นคือตั้งแต่ พ.ศ. 2436 ถึง พ.ศ. 2444 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตยกเลิกโดยให้เหตุผลว่า การสอบด้วยการเขียนยากกว่าการสอบแบบปากเปล่า ประกอบกับในช่วงนั้นมีการเปิดสอบสนามหลวงทุกปี นักเรียนไม่ต้องรอสอบนาน นอกจากนั้น มีบุคลากรไม่เพียงพอเพราะส่วนใหญ่ถูกเกณฑ์ให้ไปช่วยจัดการศึกษาในหัวเมือง จึงเป็นสาเหตุให้การเรียนการสอนบาลีที่หมามกุฏราชวิทยาลัยเป็นอันต้องยุติลง (เล่มเดียวกัน: 41-42)

การเปลี่ยนแปลงการสอบสนามหลวงในเวลาต่อมาทำให้การเรียนการสอนภาษาบาลีต้องยึดแบบเรียนบาลีไวยากรณ์เป็นมาตรฐานเหมือนกันทั่วประเทศ ใน พ.ศ. 2453 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศ เป็นกรมหลวงชินวราลงกรณ ทรงได้รับมหาสมณุตมาภิเชกทรงดำรงตำแหน่ง สกลมหาสังฆปริณายก ทรงมีพระอำนาจในการจัดการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร พระองค์ได้ทรงปฏิรูปการศึกษารั้งใหญ่จนเข้ารูปตามระบบ การศึกษาแผนปัจจุบัน และเจริญแพร่หลายไปทั่วพระราชอาณาจักรอย่างรวดเร็ว (นันทนา วัฒนสุข, 2516: 153) โดยนำเอาวิธีการที่เคยใช้ในหมามกุฏราชวิทยาลัยมา

ใช้ในระดับประเทศ ใน พ.ศ. 2455 ทรงจัดหลักสูตรนักรธรรมชั้นตรี โท เอก ควบคู่กับการสอบบาลีแบบเขียน สำหรับชั้นประโยคต้น โดยใช้คัมภีร์ธัมมปัทมสูตรกถา จัดสอบในสำนักเรียน 3 แห่งคือ วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตร ในขณะที่ระดับชั้นประโยคสูงอื่นก็ยังมีสอบแปลปากเปล่าอยู่เหมือนเดิม จนกระทั่ง พ.ศ. 2458 จึงทรงประกาศให้เลิกการแปลบาลีด้วยปากตามวิธีเดิมให้แปลด้วยวิธีเขียนทุกระดับชั้น เพราะทรงเห็นว่านักเรียนมีความรู้ดีและชำนาญในการเขียนมากขึ้นแล้ว (เล่มเดียวกัน: 189) การปรับเปลี่ยน การสอบสนามหลวงเป็นผลทำให้ต้องใช้แบบเรียนบาลีไวยากรณ์ของพระองค์ไปโดยปริยาย

มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่และบาลีไวยากรณ์มีเนื้อหาบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน เช่น แบบค่านามการันต์ต่าง ๆ สำหรับแจกวิภัตินาม ศัพท์ตัวอย่างในแต่ละการันต์ อพยยศัพท์ รูปวิเคราะห์ในนามกิตก์ สมาส ตัทธิธ มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่เป็นแบบเรียนที่รู้จักกันในมหาธาตุวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตีพิมพ์จำกัดเพียง 3 ครั้ง เนื้อหาที่คล้ายคลึงกันทำให้เกิดเสียงเล่าลือในฝ่ายพระสงฆ์มหานิกายว่าบาลีไวยากรณ์ เป็นงานที่คัดลอกจากหนังสือมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ ดังที่พระสุวิมลธรรมจารย์ (ผ่อง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ เล่าว่า สมเด็จพระวันรัตแตงมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่โดยเก็บความจากคัมภีร์กัจจายนะหรือมูลกัจจายน์ อธิบายด้วย ภาษาไทยสั้น ๆ นำศัพท์ที่แจกเป็นตัวอย่างจากคัมภีร์สัททพินทุ มีการลำดับหัวข้อที่เรียนจากกัจจายนะใหม่เพื่อ ทดลองดูว่าจะได้ผลหรือไม่ ถึงแม้หนังสือที่ท่านแตงนี้จะได้พิมพ์เป็นเล่ม แต่มีพระเถรสนใจมาคัดลอกไปดู แม้สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ก็เคยขอไปทอดพระเนตร ภายหลังสมเด็จพระวันรัตสั่ง ให้ทำลายหมด เพราะทราบว่ายุคเดียวกันนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรง รจนานหนังสือบาลีไวยากรณ์ขึ้นใช้ในมหามกุฏราชวิทยาลัยแล้ว ถ้าให้นำหนังสือมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ออกใช้ก็จะ เป็นการแข่งขันประชันกันขึ้น และจะเป็นการอวดดีถือดีกับท่านผู้มีอำนาจ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2513: 10)

จากการศึกษาปัญหาดังที่กล่าวความเหมือนกันของแบบแจกวิภัติ คำศัพท์ และคำอธิบายในเรื่องต่าง ๆ นั้นมาจากเนื้อหาในคัมภีร์มูลกัจจายน์และคัมภีร์อธิบายไวยากรณ์บาลีอื่น ๆ ซึ่งแบบเรียนภาษาบาลีทั้งสองเล่ม ยึดถือเป็นแม่บท อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างมีมากพอสมควร เช่น การอธิบายสมัญญาภิธานมีในบาลีไวยากรณ์ เท่านั้น ไม่ปรากฏในมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ บาลีไวยากรณ์อธิบายการทำตัวรูปโดยไม่อิงสูตรมูลกัจจายน์แต่ลำดับ การนำเสนอที่ยังคงยึดตามมูลกัจจายน์ ในขณะที่มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ยังคงกล่าวถึงสูตรมูลกัจจายน์และการ ประกอบรูปศัพท์อยู่ แต่ลำดับการนำเสนอไม่ยึดตามมูลกัจจายน์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบ แบบเรียนบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่เพื่อเข้าใจความจริงของเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การลำดับเนื้อหา เนื้อหา และเทคนิคการอธิบายไวยากรณ์บาลีในบาลีไวยากรณ์ และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบไวยากรณ์บาลีในบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ในภาพรวม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการลำดับเนื้อหา รายละเอียดของเนื้อหา และเทคนิคการอธิบายไวยากรณ์บาลีในบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่
2. ทำให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของแบบเรียนบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่
3. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแบบเรียนภาษาบาลีทั้งสองเล่มนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเอกสาร มุ่งศึกษาบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ ร่วมกับคัมภีร์มูลกัจจายน์ โดยใช้ฉบับพิมพ์ดังนี้

แบบเรียนบาลีไวยากรณ์ ซึ่งมีอยู่ 2 ภาค ได้แก่

ภาคที่ 1 อักษรวิธี ว่าด้วย สมัญญาภิธาน และ สนธิ ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 43 พ.ศ. 2560

ภาคที่ 2 วจิวิภาค ว่าด้วย นามและอักษยศัพท์ ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 55 พ.ศ. 2560

ภาคที่ 2 วจิวิภาค ว่าด้วยสมาสและตัทธิต ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 41 พ.ศ. 2554

ภาคที่ 2 วจิวิภาค ว่าด้วยอาขยาตและกิตก์ ใช้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 41 พ.ศ. 2558

มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่มีการตีพิมพ์ 3 ครั้ง คือ

การตีพิมพ์ครั้งที่ 1 เนื่องในงานทำบุญอายุ 55 พระครูสารการพิสุทธ (สุชาติ วิสุทธาจาโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ปีพ.ศ. 2532 เพื่อถวายแก่สถาบันบาลีพุทธโฆส วัดมหาสถิตินาคพุฒาราม ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีพระราชปริยัติโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ.๙) วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการ

การตีพิมพ์ครั้งที่ 2 เนื่องในงานทำบุญอายุ 57 พระครูสารการพิสุทธ (สุชาติ วิสุทธาจาโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ปีพ.ศ. 2534

การตีพิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับอนุสรณ์ พระราชทานเพลิงศพ พระครูปลัดสัมพิพัฒนธุดาจารย์ (แหวน วราสโย ป.ธ. 5) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ปีพ.ศ. 2552

ผู้วิจัยยึดฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เนื่องในงานทำบุญอายุ 57 พระครูสารการพิสุทธ (สุชาติ วิสุทธาจาโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ปีพ.ศ. 2534

คัมภีร์มูลกัจจายน์ ยึดฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2474 โดยมหาภูมิบาลวิทยาลัย

การศึกษานี้จะเน้นเฉพาะการอธิบายอักษรวิธีและวจิวิภาคซึ่งครอบคลุมเรื่องเสียงในภาษาบาลี วิภัตินาม วิภัติกิริยา นามศัพท์ประเภทต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนวากยสัมพันธ์และฉันทลักษณ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของไวยากรณ์บาลีไม่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษาวิจัยนี้

เมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาวิเคราะห์ การลำดับเนื้อหา รายละเอียดของเนื้อหา และเทคนิคการอธิบาย ไวยากรณ์บาลีในบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบโดยทำเป็นตารางเปรียบเทียบ จากนั้นจึงสรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลการวิจัยในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ การลำดับเนื้อหา และรายละเอียดของเนื้อหาซึ่งเปรียบเทียบส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน และเทคนิคการอธิบาย ดังนี้

1. การลำดับเนื้อหา

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบลำดับการนำเสนอเนื้อหา

มูลกัจจายน์		สนธิ	นาม	อภัยย ศัพท์	สมาส	ตัทธิต	อาชยาด	กิตก์	การก
บาลีไวยากรณ์	สมัญญา ภิกษาน	สนธิ	นาม	อภัยย ศัพท์	สมาส	ตัทธิต	อาชยาด	กิตก์	
มูลน้อยอาศัยมูล ใหญ่	-	นาม	อภัยย ศัพท์	อาชยาด วิธี	กิริยา กิตก์	สมาส วิธี	ตัทธิต	นาม กิตก์ สาธนะ 7	วากย สัมพันธ์

เมื่อใช้คัมภีร์มูลกัจจายน์ซึ่งเป็นไวยากรณ์ที่พระสงฆ์สยามทั่วไปใช้เรียนภาษาบาลีกันเป็นปกติเป็นหลัก ในการเปรียบเทียบโครงสร้างเนื้อหาของบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ จะเห็นได้ว่าบาลีไวยากรณ์ยึดโครงสร้างของเนื้อหาและการลำดับเนื้อหาตามคัมภีร์มูลกัจจายน์อย่างเคร่งครัด เพียงแต่เพิ่มหัวข้อเรื่องสมัญญาภิกษานเป็นหัวข้อแรกของแบบเรียน วากยสัมพันธ์ถูกตัดออกมาเป็นหนังสืออีกเรื่องหนึ่ง ส่วนมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ หัวข้อหลักเหมือนคัมภีร์มูลกัจจายน์ เว้นแต่กิตก์แยกหัวข้อกิริยากิตก์และนามกิตก์ออกจากกัน เรื่องกิริยากิตก์ลำดับต่อเนื่องจากอาชยาด ในขณะที่นามกิตก์ลำดับหลังจากสมาสและตัทธิต

2. รายละเอียดของเนื้อหา

ส่วนที่เหมือนกัน

แบบเรียนทั้งสองเล่มแสดงการกของวิภัตตินามด้วยปุณณสังขยาตามคัมภีร์มูลกัจจายน์ ได้แก่ ปฐมา วิภัตติ ทุตติยวิภัตติ ตติยวิภัตติ จตุตถวิภัตติ ปัญจมีวิภัตติ ฉกฺขวิภัตติ และสัดตมีวิภัตติ และใช้คำว่า อาลปนะ สำหรับคำร้องเรียก ใช้ตารางแสดงรูปสำเร็จของการแจกวิภัตตินามและวิภัตติกิริยาอาชยาด โดยแต่ละการันต์

แสดงศัพท์ที่นำมาใช้เป็นแบบและอุทาหรณ์สำหรับเรื่องนาม เช่น ปุริส กลญา กุล เป็นต้น (รวมไปถึงในรูปสำเร็จในสมาสและตัทธิต) ตัวอย่างกิริยาศัพท์ในเรื่องกิริยาอาชยาตและกิตก์ การแสดงศัพท์ที่เป็นอุปสัค นิบาต ปัจจัย ส่วนใหญ่เหมือนในคัมภีร์มูลกัจจายน์

ชื่อสมาสและตัทธิตเหมือนกันในการจำแนกประเภทหลัก สมาสจำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ กัมมธารยสมาส ทิคุสมาส ตูปปุริสสมาส ทวันทวสมาส อัปยียาวสมาส พหุพพิหิสมาส ตัทธิตจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สามัญญตัทธิต ภาวตัทธิต อัปยิตัทธิต ตามการจำแนกในคัมภีร์มูลกัจจายน์ การตั้งรูปวิเคราะห์นามกิตก์สมาส ตัทธิต มีวิธีการสร้างประโยคแบบเดียวกัน

ส่วนที่แตกต่าง

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างแบบเรียนทั้งสองเล่ม เป็นเรื่องการใช้ศัพท์ทางไวยากรณ์ หัวข้อเรื่องเสียงในภาษาบาลี และวิธีการแสดงรูปสำเร็จของศัพท์ ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน

ความต่าง	บาลีไวยากรณ์	มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่
ศัพท์ทางไวยากรณ์	สาธารณนาม, อสาธารณนามวิภัติ ปุงลึงค์ อิตถิลึงค์ นปุงสกลึงค์ ปฐุมปุริส หรือ ประถมบุรุษ มัชฌิมปุริสหรือ มัธยมบุรุษ อุตตมปุริสหรืออุตตมบุรุษ	สามัญญนาม, วิสามัญญนามวิภัติ ฐลึงค อิตถิลึงค นฐสกลึงค ปฐุมบุรุษ มัชฌิมบุรุษ อุตตมบุรุษ, อุตมบุรุษ
สามัญญฐาน	แสดงอักขระ 44 ตัวพร้อมด้วย คำอธิบายเรื่องการออกเสียงตามฐาน กรณ์	ไม่มีการแสดงไว้
สนธิ	อธิบายวิธีการต่อศัพท์โดยจัดเป็น หมวดหมู่ได้แก่ สระสนธิ พยัญชนะสนธิ และนิคคหิตสนธิ รวมถึงมีการอ้างแบบ สนธิตามวิธีสันสกฤต	ไม่มีการแสดงไว้
การจำแนกหัวข้อเรื่อง	จำแนกหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย เช่น หัวข้อนาม ประกอบด้วย นิยาม การ จำแนกลึงค์ วิธีการแจกนามแต่ละลึงค์ เป็นต้น	จำแนกหัวข้อตามลำดับเนื้อหา แต่ไม่ได้ จัดเป็นหมวดหมู่ไว้ มีลักษณะคล้ายกับ การบันทึกไปตามลำดับจนกระทั่งจบ เรื่องวากยสัมพันธ์

ความต่าง	บาลีไวยากรณ์	มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่
การทำตัวรูปนาม	มีการแจกนามโดยแสดงตัวรูปที่สำเร็จในตาราง ไม่อ้างอิงสูตรมูลกัจจายน์ บอกเพียงการแปลงวิภัติ เช่น แปลง สิ เป็น โอ เป็นต้น	มีการแจกนามโดยแสดงตัวรูปที่สำเร็จในตาราง และอ้างอิงสูตรมูลกัจจายน์ที่สำคัญ
การแสดงวากในอาขยัต	ให้ความหมายของวาก ว่าแต่ละวากนั้นทำหน้าที่อะไร พร้อมทั้งมีประโยคบาลีพร้อมทั้งคำแปล ซึ่งเป็นตัวอย่างของแต่ละวาก	แสดงวากในเรื่องวิธีการแจกวิภัติอาขยัต แต่ไม่ได้ให้ความหมาย
การแสดงผลมวตธาตุ	มีการแสดงผลมวตธาตุไว้พร้อมทั้งปัจจัยประจำมวตธาตุ และอุทาหรณ์รูปสำเร็จ	มีการแสดงชื่อมวตธาตุ แต่การแสดงรูปสำเร็จกิริยาอาขยัตและวิธีทำตัวรูปอยู่ในเรื่องวาก
นามกิตก์	ลำดับปัจจัยแห่งนามกิตก์ไม่ยึดตามลำดับสูตรในมูลกัจจายน์	ลำดับการอธิบายเรื่องปัจจัยแห่งนามกิตก์อิงไปตามลำดับสูตรมูลกัจจายน์ และมีการเพิ่ม อาวิ ปัจจัยเข้ามา
รูปวิเคราะห์นามกิตก์	เมื่อจะแสดงการลงปัจจัยนามกิตก์จะมีการตั้งบทวิเคราะห์เป็นบาลีพร้อมทั้งคำแปลที่ มีการอธิบายการทำตัวรูปสำเร็จไปที่ละขั้นตอน	เมื่อจะแสดงการลงปัจจัยนามกิตก์มีการตั้งบทวิเคราะห์เป็นบาลีเพียงอย่างเดียว การอธิบายอ้างอิงสูตรมูลกัจจายน์
สมาส	การตั้งบทวิเคราะห์สมาสบาลีมีคำแปลกำกับเสมอและบางชนิดแสดงตัวเลขลำดับกำกับ สมาสที่ชื่อว่า วิเสสโนปมบท ถูกตั้งชื่อขึ้นมาใหม่	การตั้งรูปวิเคราะห์บทสมาสเป็นภาษาบาลีเท่านั้น ไม่มีคำแปล ชื่อของแต่ละสมาสใช้บาลีเป็นหลัก สมาสบางชนิดมีชื่อเป็นบาลีผสมกับคำไทยบ้าง ได้แก่ สมภูวนบุพบท
ตัทธิต	ชนิดของตัทธิตคล้ายตามลำดับสูตรมูลกัจจายน์ รูปวิเคราะห์และรูปสำเร็จมีตัวบทบาลีและคำแปล	ชนิดของตัทธิตไม่คล้ายตามลำดับสูตรมูลกัจจายน์ รูปวิเคราะห์และรูปสำเร็จเป็นบาลีอย่างเดียว อ้างอิงสูตรมูลกัจจายน์

3. เทคนิคการอธิบายบาลีไวยากรณ์และมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่

บาลีไวยากรณ์อธิบายหัวข้อสำคัญของไวยากรณ์ไปตามลำดับเมื่อเริ่มหัวข้อ มีการนิยามความหมาย การเปรียบเทียบกับภาษาไทย การยกตัวอย่างคำหรือประโยคภาษาบาลี เทียบกับคำแปลภาษาไทย ในประโยค

ตัวอย่าง มีการใช้ตัวเลขกำกับตำแหน่งของบทแสดงความแตกต่างในการลำดับบท ทุกครั้งที่มีการตั้งรูปวิเคราะห์สมาสและตัทธิตมีคำแปลภาษาไทยกำกับ อีกทั้งยังใช้ตัวเลขมากำกับแต่ละบทไว้ ในตอนท้ายของแต่ละหัวข้อมีแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียน

มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่เน้นการแสดงศัพท์และรูปสำเร็จที่ได้จากการทำตัวรูป และอ้างอิงสูตรมูลกัจจายน์โดยใช้สำนวนแตกต่างกัน เช่น “วิธีทำตัวตามลัทธิเก่า” (น.8) “วิธีทำตัวตามลัทธิพระกัจจายน์” (น.11) “วิธีทำตัวเหมือนบุราณ” (น.12) “วิธีทำตัวตามมูลใหญ่” (น.15) “วิธีทำตัวตามแบบเก่า” (น.21) การแสดงตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ภาษาบาลี ไม่มีคำแปลภาษาไทยกำกับ

สรุป

การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาบาลีไวยากรณ์ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ วโรส กับมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ของสมเด็จพระวันรัต (จิต) ได้ข้อสรุปดังนี้

ส่วนที่เหมือนกัน ได้แก่ การแสดงการกด้วยปุณณสังขยา, การจัดรูปแบบวิธีแจกวิภัตตินามและวิธีแจกวิภัตติอาขยาตด้วยตาราง, อุทาหรณ์หรือศัพท์ตัวอย่าง, การเรียกชื่อสมาสและชื่อตัทธิต (แต่ในส่วนตัทธิต บางชนิดมีชื่อต่างกัน), การตั้งรูปวิเคราะห์ในนามกิตก์ สมาส ตัทธิต และการแสดงคำอุปสัค นิบาต ปัจจัย ความเหมือนเหล่านี้เป็นผลจากการยึดคัมภีร์กัจจายน์เป็นแม่บท

ส่วนที่ต่างกันชัดเจนมีหลายประเด็น ที่สำคัญมีสามประการ

ประการแรก ลำดับเนื้อหา แบบเรียนบาลีไวยากรณ์มีการจัดลำดับเนื้อหาตามมูลกัจจายน์ได้แก่ สนธิ นาม อพยยศัพท์ สมาส ตัทธิต อาขยาต กิตก์ ส่วนมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่จัดลำดับเนื้อหาตามคัมภีร์สหพินทุ ซึ่งนำเอาอาขยาตและกิริยาภิธาน มาไว้ลำดับหลังจากนามและอพยยศัพท์

ประการที่สอง สมัญญาภิธาน-สนธิ ซึ่งเป็นการแสดงตัวอักษรและอธิบายแหล่งกำเนิดเสียงของอักษร แต่ละตัวรวมไปถึงแสดงวิธีการทำสนธิมีปรากฏอยู่ในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์เท่านั้น

ประการที่สาม วิธีอธิบายการประกอบรูปศัพท์ทั้งที่เป็นนามและกิริยา ในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์แสดงรูปสำเร็จไม่มีการอ้างอิงสูตรในมูลกัจจายน์ มีคำแปลภาษาไทย และบางครั้งมีตัวเลขกำกับคำเพื่อเปรียบเทียบลำดับคำในประโยคภาษาบาลีและไทย ทั้งที่เป็นรูปวิเคราะห์และประโยคตัวอย่าง ส่วนในตำรามูลน้อยอาศัยมูลใหญ่แสดงรูปสำเร็จแต่มีการอ้างอิงสูตร ตัวอย่างแสดงตัวบทบาลีเท่านั้น

ในภาพรวมแบบเรียนบาลีไวยากรณ์มีความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์ทางไวยากรณ์ การจัดหัวข้ออธิบาย หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย เป็นระบบระเบียบมากกว่ามูลน้อยอาศัยมูลใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

ความเหมือนกันเป็นผลจากการที่แบบเรียนทั้งสองเล่มยึดแนวทางของคัมภีร์มูลกัจจายน์ ได้แก่ ศัพท์ทางไวยากรณ์ ศัพท์ตัวอย่างแต่ละการันต์ที่นำมาแจกตามรูปวิภัตตินาม เช่น ปุริส มุนิ เสฏฐี กิริยาตัวอย่างในวิภัตติ

อาชยาต รวมถึงศัพท์รูปสำเร็จในกิตก์ สมาส ตัทธิต เป็นต้น ในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์ทรงเลือกสูตรบางสูตรที่สำคัญนำมาแปล ประกอบคำอธิบายที่มาจากคัมภีร์มุขมัตตที่ป็นันว่าไม่พ้นจากกัจจายนสูตรทีเดียว

ความแตกต่างที่สำคัญคือเนื้อหาและวิธีการของหนังสือแบบเรียน การจัดลำดับเนื้อหาในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์มีความคล้ายกับคัมภีร์มูลกัจจายน์ ต่างเพียงเรื่องสมัญญาธิธานถูกแยกออกมาอธิบายเป็นหัวข้อแรก การจัดหมวดหมู่นามกิตก์และกริยากิตก์ไว้ด้วยกัน สะท้อนความประสงค์ของพระองค์ที่ทรงยึดลำดับการอธิบายแบบเดิมอยู่ เพราะตั้งแต่ นามจนถึงสมาส เป็นเรื่องของนามล้วน ควรจัดให้อยู่ด้วยกันจากนั้นจึงเป็นเรื่องกริยา ซึ่งประกอบด้วยอาชยาตและกิตก์ เมื่อเรียนครบถ้วนก็สามารถมองรูปประโยคบาลีได้ต่างจากมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ซึ่งยึดตามคัมภีร์สัททพินทุ มีลำดับที่แตกต่างในส่วนกิตก์ ท่านแยกกริยากิตก์ออกจากรวมนามกิตก์และลำดับกริยากิตก์ไว้หลังอาชยาตวิธี ส่วนนามกิตก์ลำดับไว้หลังสมาสและตัทธิต ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นการจัดลำดับเพื่อประโยชน์ในการฝึกแปลได้ทันทีที่เรียนเรื่องกริยากิตก์จบ โดยไม่ต้องรอเรียนเรื่องสมาส ตัทธิตให้จบเสียก่อน

สมัญญาธิธาน-สนธิ เป็นหัวข้อหนึ่งที่ปรากฏในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์เท่านั้น สะท้อนเห็นถึงการให้ความสำคัญในการออกเสียงอักขระตามฐานกรณ์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย รวมถึงมีการแสดงวิธีทำสนธิเพื่อให้เข้าใจกฎเกณฑ์วิธีการอ่านและการแยกศัพท์เพื่อใช้ในการแปลได้อย่างถูกต้อง การนำหัวข้อเรื่องเสียงในภาษาเป็นหัวข้อแรกของไวยากรณ์เป็นลักษณะของไวยากรณ์บาลีภาษาอังกฤษซึ่งในขณะนั้นมีเผยแพร่หลายเล่มแล้ว เป็นไปได้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ ทรงเห็นตำราแบบเรียนภาษาอังกฤษเป็นแบบ ซึ่งมีหลักฐานตามคำที่พระองค์เขียนไว้ในคำนำ อักษรวิธีภาคที่ 1 สมัญญาธิธานและสนธิ ในขณะที่หัวข้อนี้ไม่ปรากฏในมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ เป็นไปได้ว่า พระภิกษุสามเณรที่เรียนบาลีในสำนักมหาธาตุวิทยาลัยล้วนผ่านการเรียนตัวอักขระและฐานกรณ์รวมไปถึงการทำสนธิ ในคัมภีร์มูลกัจจายน์แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสดงอักขระในภาษาบาลีอีก

แม้ตารางเป็นวิธีการในการนำเสนอรูปสำเร็จที่ปรากฏในแบบเรียนทั้งสองเล่ม แต่วิธีการอธิบายของแบบเรียนยึดแนวทางแตกต่างกัน บาลีไวยากรณ์ใช้คำอธิบายจากกัจจายนสูตรและไวยากรณ์อื่นๆ มีประโยคบาลีตัวอย่างและคำแปลภาษาไทยซึ่งมีตัวเลขกำกับไม่มีการใช้สูตรในการทำตัวรูปยกเว้นสูตรซึ่งเป็นปัจจัยลงท้ายคำนามหรือกริยาอาชยาตมาแสดงในรูปของตารางแต่มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่น่าจะเป็นหนังสือสำหรับผู้ศึกษาคัมภีร์มูลกัจจายน์มาแล้วโดยแสดงรูปสำเร็จการทำตัวในแต่ละหัวข้อประกอบการอ้างอิงสูตร สำนวนการอ้างอิงสูตร “แบบเก่า” “ลัทธิเก่า” “บุราณ” สะท้อนความคิดว่า การใช้สูตรในการทำตัวรูปเป็นวิธีดั้งเดิมในการเรียน ในขณะที่การจดจำรูปสำเร็จของศัพท์ วิภัตตินาม หรืออาชยาตที่แสดงในตารางเป็นวิธีการเรียนแบบใหม่

ในบาลีไวยากรณ์ การจัดหัวข้อใหญ่-หัวข้อย่อยเป็นระบบ และการใช้ศัพท์ทางไวยากรณ์มีความสม่ำเสมอมากกว่าในมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ วิภัตตินามใช้ระบบสระการันต์เท่านั้น นอกนั้นจัดให้อยู่ในกิตติยศัพท์ทั้งหมด แต่มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร การเลือกใช้ศัพท์ทางไวยากรณ์ไม่สม่ำเสมอ ใช้รูปบาลีและไทยปะปนกัน การใช้สูตรมีถ้อยคำหลากหลาย ทั้งยังมีการใช้พยัญชนะแทนการันต์ซึ่งปรากฏในกัจจายนสูตร ได้แก่ ค เท่ากับ ส วิภัตติที่ใช้ในอาลปนะ ข เท่ากับ อา การันต์อิตถิลิงค์ ฉ เท่ากับ อี อี การันต์ในปุงลิงค์ ป เท่ากับ อี อี อุ อุ การันต์ในอิตถิลิงค์และ ล เท่ากับ อุ อุ การันต์ในปุงลิงค์ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างเล็กน้อย รุปวิภัตตินามในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์บางรูปไม่แสดงในมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ ชื่อประเภทของตัทธิต

ตรัตยาทิตฺตํ เสฏฺฐตฺตํ ตทสฺสตฺตํ ในแบบเรียนบาลีไวยากรณ์ใช้ชื่อ สัมมุตฺตํ วิเสสํ ตฺตํ
อตฺตํ ในมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ การแปลบางศัพท์ที่แตกต่างกันซึ่งแสดงความคิดที่แตกต่างกันในเรื่องนั้น
ไม่ใช้การเอาแบบอย่างจากที่ใดที่หนึ่งทีเดียว

ในภาพรวม บาลีไวยากรณ์เป็นหนังสือแบบเรียนที่มีข้อบกพร่องน้อยกว่ามีความสม่ำเสมอในการใช้
คำศัพท์ทางไวยากรณ์ ทั้งยังมีแบบฝึกหัดท้ายบทสำหรับการทบทวนหลังเรียนด้วย

ดังนั้น ตามความเห็นของผู้วิจัยบาลีไวยากรณ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
ไม่น่าจะเป็นการคัดลอกเนื้อหาจากมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ของสมเด็จพระวันรัต (ทิต) แม้จะมีหัวข้อไวยากรณ์ คำ
นิยาม การแสดงวิวัตินามศัพท์ตัวอย่าง ตรงกับมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่ก็จริง แต่ก็เป็นความเหมือนกันเพราะคัมภีร์
มูลกัจจายน์และคัมภีร์อธิบายซึ่งพระอาจารย์ผู้สอนนิยมใช้กันเป็นปกติ บาลีไวยากรณ์ดูจะคล้ายคลึงกับแบบเรียน
ไวยากรณ์บาลีของชาวตะวันตกที่มีเนื้อหาเริ่มต้นด้วยระบบเสียงสระและเสียงพยัญชนะ การอธิบายที่มีระบบ
แบบแผน มีตัวอย่าง คำแปล แบบฝึกหัด อย่างแบบเรียนภาษาต่างประเทศทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ประวัติการเรียนการสอนภาษาบาลีในคณะธรรมยุติกนิกายและมหานิกายยังไม่มีผู้ศึกษามากนัก
หลักฐานต่างๆยังคลุมเครือหลายอย่าง เช่น แบบเรียนไวยากรณ์ปัทมาลา ซึ่งยังไม่ชัดเจนว่าเป็นผลงานของใคร
บางท่านกล่าวว่าเป็นของพระอมราภิกขิต (เกิด อดโร) วัดบรมนิวาส หรือเป็นของพระวชิรญาณตามคำให้
สัมภาษณ์ของ พระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ ตำราหรือเอกสารที่ใช้ในการเรียนการสอนในระยะแรกของมหามกุฏ
ราชวิทยาลัยและมหาธาตุวิทยาลัย หรือรายชื่อพระภิกษุสามเณรที่จบการศึกษา การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้
จะทำให้เห็นวิวัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในช่วงรอยต่อระหว่างยุคเก่าและยุคใหม่ ตลอดจนคุณภาพ
ที่การศึกษาคณะสงฆ์มีต่อการศึกษาของคฤหัสถ์ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

- ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา (2464). บัญชีคัมภีร์บาลี แล สันสกฤต อันมีในหอสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร
, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.
- ทรัพย์ ประกอบสุข. (2520). กิริยาอาชยาตในบาลีไวยากรณ์มูลกัจจายน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะ
อักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองพูล บุนยมาลิก. (2522). สนธิและสมาสในคัมภีร์มูลกัจจายน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษร
ศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา วัฒนสุข. (2516). บทบาทของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับทำนุบำรุง
พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระธรรมธัชมนี (ประจวบ กนฺตจาโร) และคณะ. (2536). 100 ปี มหามกุฏราชวิทยาลัย 2436-2536. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2560). บาลีไวยากรณ์ อักษรวิธี ภาคที่ 1 สมัญญาภิธาน และสนธิ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2560). บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ 2 นาม และ อพยยศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2558). บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ 2 สมาส และตัทธิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2554). บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ 2 อาขยาต และ กิตก์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2552). อุกยพากยปริวัตน ภาค 1-2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2564). พระประวัติ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิรญาณวโรส. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- วชิรญาณวโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2546). ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย (2521). ประวัติ มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระวันรัต (จิต อุทโย). (2534). มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วาสนมหาเถระ). (2513). ฉลองอายุ 6 รอบ 2 มีนาคม 2513. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเชชม.

คำขอบคุณ

ขอกราบขอบพระเดชพระคุณพระธรรมคากยวงศ์วิสุทธิ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ที่ได้มอบหนังสือแบบเรียนบาลีไวยากรณ์ตัวอักษรอริยกะ อันเป็นเหตุทำให้เกิดประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับแบบเรียนบาลีไวยากรณ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรสพร้อมทั้งได้ให้คำปรึกษาข้อมูลที่น่าสนใจตามวาระ

ขอกราบขอบพระเดชพระคุณพระเทพวัชรอาจารย์ (เทียบ สิริญาโณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือมูลน้อยอาศัยมูลใหญ่

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรฝ่ายคฤหัสถ์ ได้แก่ คุณพิชัยภัทร ชุ่มเมืองเย็น ที่มอบไฟล์หนังสือเกี่ยวกับไวยากรณ์บาลีไว้สำหรับค้นคว้า คุณนริศ จรัสจรรยาวงศ์ ที่ได้ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศาสนาและการเมืองการปกครอง

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.35

ปรัชญาประเพณีมาฆปุรามีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน
ในจังหวัดปราจีนบุรี

The Influences of Maghapurami Sri Prachin Philosophy Towards
People In Prachinburi Province

อนุชิต กิ่งนรา¹, กฤตสุชิน พลเสน^{2*}

Anuchit Kingnara¹, Kitsuchin Ponsen^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อนุชิต กิ่งนรา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Anuchit Kingnara

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: anuchit.kin@mbu.ac.th

Corresponding Author*

2. ดร.กฤตสุชิน พลเสน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Dr.Kitsuchin Ponsen

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: kitsuchin.pon@mbu.ac.th

คำสำคัญ: ปรัชญา; ประเพณีมาฆปุรามีศรีปราจีน;
อิทธิพลต่อวิถีชีวิต

Keywords: Philosophy; Maghapurami
Sri Prachin Tradition; Towards People

Article history:

Received: 15/08/2023

Revised: 03/09/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Kingnara, A., Ponsen, K. (2023). The
Influences of Maghapurami Sri Prachin
Philosophy Towards People
In Prachinburi Province.. Journal of
Dhamma for Life, 29(3), 184-193.

ABSTRACT

The research article aims; 1. To study the Makhapurami Sri Prachin Traditional philosophy. 2. To study the Makhapurami Sri Prachin traditional philosophy that influences the way of life of the people in Prachinburi Province. 3. To analyse the Makhapurami Sri Prachin traditional philosophy. 4. To present the Maghapurami Sriprachin philosophy that influences the way of life of the people in Prachinburi. This research employs a multifaceted approach, combining the study of pertinent Tripitaka texts, relevant documents, and in-depth interviews. These interviews encompass three distinct groups: the first group consists of local residents (5 individuals), the second group comprises experts in Buddhism and philosophy (5 individuals), and the third group involves tourists (5 individuals), totalling 15 participants. The research employs content analysis to present a descriptive account of the gathered information.

The research findings underscore the collaborative nature of organizing the festival, involving various sectors in Prachinburi Province, including the provincial administration, the Sangha, and local government entities. Furthermore, the research identifies that Makhapurami Sriprachin Traditional Philosophy profoundly influences the people of Prachinburi Province in three key dimensions: Spiritual Aspect: The philosophy instils Buddhist principles, promoting inner peace and tranquillity of the mind. Social Aspect: It impacts the overall societal fabric, fostering unity and cohesion in the community. Economic Aspect: The philosophy contributes to a harmonious and robust local economy.

In conclusion, this research presents the essence of Makhapurami Sri Prachin Philosophy in the following manner: M = Mind: Reflecting the cultivation of a beautiful and peaceful state of mind. S = Society: Signifying the creation of a harmonious and united society. E = Economy: Indicating the development of a strong and prosperous local economy.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน 2. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี 3. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี 4. เพื่อนำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นหลักและการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา 5 รูป/คน กลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยว 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1. ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน สืบเนื่องจาก งานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีน การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง 2. ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี มีอิทธิพลใน 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ทำให้จิตใจสงบร่มเย็น ด้านสังคม เกี่ยวเนื่องกับศาสนาจะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันก็จะเป็นเรื่องราวของบุคคล ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 3. วิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี หลังจากวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า ประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน ทำให้เกิด สภาวะจิตใจดีงาม สังคมสามัคคีสงบสุข เศรษฐกิจเข้มแข็ง อันเนื่องมาจากหลักธรรม 3 ประการ คือ ทาน ศีล ภาวนา 4. นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ได้ดังนี้ M=Mind Beautiful หมายถึง จิตใจดีงาม S= Society Harmonious หมายถึง สังคมสามัคคี E= Economy Strong หมายถึง เศรษฐกิจเข้มแข็ง

บทนำ

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น พิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์อย่างแยกแยะไม่ได้ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือเมื่อมีการจัดพิธีดังกล่าวขึ้น คนในชุมชนที่มาร่วมพิธีจะเกิดความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนอย่างดียิ่ง ปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีแบบโบราณกำลังเลือนหายไป ซึ่งคนสมัยใหม่มักจะละเลย แม้จะมีการนำมาปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้มีการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย หากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบไม่เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดังามมีความ

เสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้

พิธีกรรม คือ การกระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอนมีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด ๆ ก็ตามต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตน ตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนาจึงก่อให้เกิดเป็น“พิธีกรรม” ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธา

พิธีกรรมและประเพณีในสังคมนั้น ๆ ฝ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคม รับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัดวาอารามต่าง ๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยและชี้ให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรมทั้งงดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล ได้แก่

1. จารีตประเพณี หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมใดสังคมหนึ่งยึดถือและปฏิบัติสืบกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว จะต้องถูกตำหนิหรือได้รับการลงโทษจากคนในสังคมนั้น เช่น ลูกหลานต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อท่านแก่เฒ่า ถ้าใครไม่เลี้ยงดูถือว่าเป็นคนเนรคุณหรือลูกอกตัญญู

2. ขนบประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้แล้วปฏิบัติต่อกันมาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร ทางอ้อม ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่ว ๆ ไปโดยไม่ได้วางระเบียบไว้อย่างแน่นอน แต่ปฏิบัติไปตามคำบอกเล่า เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตายการแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ตรุษ สารท การขึ้นบ้านใหม่

3. ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ทุกคนควรทำไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณีหรือความผิดถูกเหมือนจารีตประเพณีเป็นแนวทางที่ทุกคนปฏิบัติกันทั่วไปจนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกเป็นภาระหน้าที่ เพราะเป็นสิ่งที่มีความคุ้นเคยและใช้กันอย่างแพร่หลาย ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องที่ทุกคนควรทำ ผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่อาจถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, พิธีกรรมและประเพณี, http://www.nabon.go.th/news/doc_download)

วิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีมีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น งานประเพณีเทศกาลมาฆปุรณมีศรีปราจีนมีขึ้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักเห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจ ที่จังหวัดปราจีนบุรีเป็นเขตเมืองทวารวดี ได้ค้นพบปูชนียวัตถุที่สำคัญ ที่

เก่าแก่ที่สุดและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือรอยพระพุทธรูปบาทคู อันแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ และได้ประดิษฐาน ณ ดินแดนแห่งนี้และรูปต้นศรีมหาโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นต้นไม้ประจำจังหวัด ปราจีนบุรีในอดีตจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมและประเพณีจัดเป็นจารีตประเพณีคือแนวทางปฏิบัติสืบทอดกันมา นับว่าเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติให้รู้ถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีอย่างชัดเจน โดยเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชนและองค์กรภาครัฐทุกส่วนให้สามารถนำไปปฏิบัติเองได้

ผู้วิจัยเห็นว่าหากจะบูรณาการปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนเสริมอัตลักษณ์ของชาวปราจีนบุรีโดยความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐและเอกชน นักวิชาการด้านศาสนาช่วยกันทุกส่วนเพื่อสืบทอดประเพณีให้ยั่งยืน ตลอดจนนานเท่านาน ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัย เรื่อง ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน
2. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

- การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ (Qualitative Research Interview) ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้
- ขั้นตอนที่ 1 ค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - ขั้นตอนที่ 3 ค้นคว้าความหมายและความสำคัญปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาข้อปฏิบัติ ข้อปรัชญาที่ปรากฏใน ประเพณีมาฆปุรณิการาตรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเพณีมาฆปุรณิการาตร

ปราจีนบุรี หรือเมืองปราจีนบุรี ในสมัยก่อนอยุธยา เริ่มตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย แล้วพัฒนามาเป็นกลุ่มบ้านเมืองในสมัยประวัติศาสตร์ จนเข้าสู่สมัยสุโขทัย ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานทางเอกสาร แต่ได้พบเครื่องถ้วยจีนที่มีอายุตรงกับสมัยราชวงศ์ซ่ง จึงเชื่อว่าในสมัยสุโขทัย บริเวณพื้นที่ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ยังคงมีผู้คนบางส่วนอาศัยอยู่สืบเนื่องกันมาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เริ่มแรกในเขตจังหวัดปราจีนบุรี เป็นสังคมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ที่มีเทคโนโลยีค่อนข้างสูงในการดำรงชีวิต คือการรู้จักใช้เครื่องมือเหล็กและการรู้จักใช้วิธีกักเก็บน้ำ ต่อมาสภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจนเข้าสู่พุทธศตวรรษที่ 6-10 ได้รับวัฒนธรรมภายนอกและเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ พัฒนาเป็นชุมชนหรือเมืองที่รู้จักกันในชื่อว่า กลุ่มวัฒนธรรมทวารวดี มีอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-19

แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีมาฆปุรณิการาตร จังหวัดปราจีนบุรีได้เริ่มจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตรเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2530 ในช่วงนั้น นายจำเนียร ชวนะพงศ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรีและมีนายประมวล รุจนเสรี เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้เห็นความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ จึงได้ดำริให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตรขึ้น เพื่อเป็นพุทธบูชา ซึ่งทางจังหวัดปราจีนบุรีและประชาชนจังหวัดปราจีนบุรี เห็นพ้องต้องกันว่าจะส่งเสริมดำเนินการประเพณีวัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตร ตรงกับวันมาฆบูชาของทุกปี ณ สถานที่แห่งนี้เป็นประจำทุก ๆ ปี โดยใช้ชื่อว่า “งานเทศกาลมาฆปุรณิการาตร” การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง ตลอดจนพี่น้องประชาชน

กิจกรรม พิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา การประดิษฐ์ดอกบัวพุทธบูชาและเป็นสัญลักษณ์ของงาน การปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาสมาธิปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา 1,250 คน เท่ากับจำนวนพระอรหันต์สาวก 1,150 รูป ที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล การเข้าค่ายพุทธศาสน์และวัฒนธรรมของเยาวชนนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1,150 คน การเวียนเทียนและนมัสการรอบรอยพระพุทธบาทคูใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ปฏิบัติธรรม นุ่งขาว ห่มขาว รักษาศีล ร่วมกับพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศ ในคำคืนของวันมาฆบูชา ในงานมาฆปุรณิการาตร งานบุญประจำจังหวัด สร้างบุญกุศล เทียวชมเมืองโบราณศรีมโหสถ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวเนื่องกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจากวันวานสู่ปัจจุบัน

2. ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต

ด้านจิตใจ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาทางพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ว่ามนุษย์เราเกิดมาในภพภูมิที่ดีบ้างไม่ดีบ้าง เป็นไปตามกฎแห่งกรรมที่ทำไว้จิตที่ได้รับการอบรมแล้วถ้าหากหมดสิ้นกิเลสก็ย่อมนำไปเกิดในภพภูมิที่ประณีต มีความสุขความเจริญ ประเสริฐและสูงขึ้น แต่ถ้าหากจิตไม่ได้รับการอบรม ปลอยทิ้งไว้ตามสภาพเดิมที่เป็นปล่อยให้สกปรกเศร้าหมองเพราะตกเป็นทาสของกิเลส ด้านสังคม ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อ ถ้าหากเกี่ยวเนื่องกับศาสนาก็จะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันก็จะเป็นเรื่องราวของบุคคล โดยจะเริ่มตั้งแต่การเกิด การเข้าสู่วัยรุ่น การเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ การเข้าสู่วัยครองเรือนและสุดท้ายก็คือ การเข้าสู่บั้นปลายแห่งชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัด

3. วิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วิจัยเรื่องนี้จะกล่าวถึง ประเด็นต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ดังนี้ ความหมายและความสำคัญปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านจิตใจ ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านด้านสังคม ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ทาน) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การรักษา กาย วาจา ให้สงบ (ศีล) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การทำจิตให้เป็นสมาธิ (ภาวนา) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน จังหวัดปราจีนบุรีได้เริ่มจัดงานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีนเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2530 ในช่วงนั้น นายจำเนียร ชวนะพงศ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรีและมีนายประมวล รุจนเสรี เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้เห็นความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ จึงได้ดำริให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีนขึ้น เพื่อเป็นพุทธบูชา ซึ่งทางจังหวัดปราจีนบุรีและประชาชนจังหวัดปราจีนบุรี เห็นพ้องต้องกันว่าจะส่งเสริมดำเนินการประเพณีวัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีน ตรงกับวันมาฆบูชาของทุกปี ณ สถานที่แห่งนี้เป็นประจำทุก ๆ ปี โดยใช้ชื่อว่า “งานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีน” การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง ตลอดจนพี่น้องประชาชน มีกิจกรรม พิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา การประดิษฐ์ดอกบัวพุทธบูชาและเป็นสัญลักษณ์ของงาน การปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาสมาธิปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและ

อุบาสก อุบาสิกา การเข้าค่ายพุทธศาสน์และวัฒนธรรมของเยาวชนนักเรียนนักศึกษา การเวียนเทียนและนมัสการรอบรอยพระพุทธรูปสำคัญที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ปฏิบัติธรรม นุ่งขาว ห่มขาว รักษาศีลร่วมกับพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศ ในคำคืนของวันมาฆบูชา ในงานมาฆปุรณิมีศรีปราจีน งานบุญประจำจังหวัดสร้างบุญกุศล เทียวชมเมืองโบราณศรีมโหสถ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวเนื่องกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจากวันวานสู่ปัจจุบัน สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า พิธีกรรมในพระพุทธศาสนาในหนังสือพิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญว่า ในพระพุทธศาสนานี้สิ่งที่เหนือกว่าพิธีกรรมยังมีอีกหลายอย่าง แต่เดี๋ยวนี้เรามองเห็นกันว่าชาวพุทธใส่ใจในเรื่องที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นน้อยไปหน่อยแล้วก็มีแนวโน้มในด้านพิธีกรรมกันมากไป อย่างไรก็ตามจะต้องเข้าใจว่าเรื่องพิธีกรรมนั้นไม่ใช่ไม่สำคัญในบางโอกาสเราอาจจะพูดกันถึงเรื่องพิธีกรรมให้ชัดเจนไปว่าเราควรจะปฏิบัติต่อมันอย่างไร อย่างน้อยก็จะได้เอาสิ่งที่เป็นอยู่ปรากฏอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไป ถ้าไปมองว่าย่ำมาวุ่นวายในเรื่องพิธีกรรมนี้เลยไม่มีประโยชน์ไม่ใช่ตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนาแล้วละเลยไม่เอาใจใส่ก็อาจจะทำให้พลาด ในเมื่อมันเป็นของมีอยู่ปรากฏอยู่ก็ต้องทำให้ถูกต้องถ้าเราเข้าใจความหมายถูกและปฏิบัติให้ถูก ทำด้วยความรู้ความเข้าใจมันก็จะกลายเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่ถูกต้องดียิ่งขึ้นจนถึงสิ่งที่เป็นหลักการของพระพุทธศาสนาเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นพิธีกรรมนี้ถ้าเข้าใจถูกต้องและปฏิบัติถูกต้องก็จะกลายนำเข้าสู่พระพุทธศาสนาได้ดี(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ, 2554: 43) สอดคล้องกับ พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์) กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีแนวความเชื่อโน้มเอียงไปในทางหลักการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วยังไม่เข้าใจผลกรรมหรือหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาว่าการให้ทาน การรักษาศีลและการเจริญภาวนานั้น เรียกว่าเป็นบุญกิริยาวัตถุซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาประเพณีบุญเดือนสิบของพุทธศาสนิกชน ตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายปี ตามความเชื่อของการทำบุญอุทิศให้กับเปรตญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งการทำในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบุพการี ความเมตตา กรุณาความเคารพที่ตนมีต่อท่านผู้จากไป แต่อีกส่วนหนึ่งยังมีความเชื่อว่าเป็นการทำตามประเพณีที่ทาตามสืบ ๆ กันมา ยังเข้าใจว่าทำไปเพื่ออุทิศให้เปรต ทำไปเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปเท่านั้นคุณค่าของหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญเดือนสิบได้ส่งผลต่อสังคมหลายด้าน คือ ด้านจิตใจ ในด้านของจิตใจนั้นเมื่อชาวบ้านทำบุญแล้วย่อมมีความสุขใจเกิดขึ้นเพราะการทำบุญนั้นจะต้องถึงพร้อม 3 ขณะ คือ ตั้งแต่คิด ขณะทำ และหลังจากทำ ซึ่งใจต้องผ่องใส อิ่มอกอิ่มใจ สดชื่นและรักษาความแนบแน่นของชาวอีสานเอาไว้ทำให้ประชาชนมีความร่วมมือและสร้างความสามัคคีทั้งในชุมชนและหมู่บ้านมีการรวมญาติมิตร เพื่อนพ้องทุกคนที่เกี่ยวข้องทุกคน ร่วมมือร่วมใจกันจนทำให้งานทุกอย่างที่ทำให้ประสบความสำเร็จและนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสร้างความรู้สึกลึกถึงความเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกับชาวบ้านร่วมชุมชน ส่งผลให้วิถีปฏิบัติต่อกันมีลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลและแบ่งปันซึ่งกันละกันก็เท่ากับว่าได้สร้างเสถียรภาพให้กับสังคมส่วนรวม ส่วนหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญเดือนสิบทำหน้าที่เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมโดยการยกเรื่องอบายภูมิมานำเสนอให้คนในสังคมได้รับรู้ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสถาบันครอบครัวและสังคมให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ช่วยแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในสังคมได้(พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์),

2560: บทคัดย่อ) สอดคล้องกับ ชันเตียน นามเกตุ กล่าวว่า ประเพณีบุญเดือนเก้าเป็นหนึ่งในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ซึ่งเป็นประเพณี ที่สำคัญของชาวอีสานที่มีประวัติความเป็นมาจากการตั้งสมัยพุทธกาลที่เล่าสืบต่อกันในนิทานธรรมบทโดยปรารภถึงญาติของพระเจ้าพิมพิสารที่ตายไปเกิดเป็นเปรตในนรกตลอดพุทธันตร จึงได้ทำบุญอุทิศให้ไปซึ่งเป็นการทำบุญให้แก่ญาติที่ตายไปทำให้ทุกข์ทรมานเบาบางไป ที่แฝงไว้ซึ่งความกตัญญูทเวทิจนเกิดเป็นประเพณีที่ยอมรับและปฏิบัติร่วมกันในชุมชน ทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมีความเป็นเอกลักษณ์สืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อในการทำบุญเดือนเก้าสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุญ - บาป การเวียนว่ายตายเกิดที่มาจากนิทานธรรมบทที่ชาวอีสานยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนเป็นแนวจารีตประเพณีที่มีความเชื่อว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากผลแห่งกรรม ที่พบเห็นการยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในภาคอีสานสาเหตุสำคัญที่เรียกบุญเดือนเก้านี้ เพราะกำหนดขึ้นในเดือนเก้าและเมื่อเดือนเก้าต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปเพื่อที่ญาติจะได้รับส่วนบุญเพื่อมีความสุขบรรเทาความทุกข์ที่ได้รับเป็นการทำบุญด้วยการให้ทานข้าวปลาอาหาร เมื่อได้ทำแล้วก่อให้เกิดความสุขด้านจิตใจที่ญาติพี่น้องได้รับบุญกุศลและเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ความเชื่อนี้ส่งผลต่อประเพณีบุญเดือนเก้าและพิธีกรรมสืบต่อมาในภาคอีสานซึ่งความเชื่อที่ปรากฏในบุญเดือนเก้า(ชันเตียน นามเกตุ, 2556)

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ด้านจิตใจ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากประเพณีทางพระพุทธศาสนา ด้านสังคม ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อ ถ้าหากเกี่ยวข้องกับศาสนาก็จะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัด สอดคล้องกับ พระปริชา คุดตจิตโต และสุวิน ทองปั้น กล่าวว่า ความเชื่อประเพณีบุญข้าวสาก เป็นประเพณีที่ชาวอีสานได้ทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวอีสานทำบุญไปหาผู้ตายหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพราะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะมีความสุข กำลังรอส่วนบุญจากงานนี้ เมื่อถึงงานบุญจึงพากันทำอย่างศรัทธา นำไปถวายพระสงฆ์ สามเณรและอุทิศส่วนบุญกุศลแก่ผู้ตายและเปรต กระทำด้วยศรัทธาบุญกุศลก็จะหนุนให้มีความสุขจนสู่พระนิพพาน ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีบุญข้าวสากับวิถีชีวิตของชาวจังหวัดขอนแก่นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีและวิถีชีวิตส่วนบุคคล อันได้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมครอบครัว เครือญาติ หมู่บ้านและความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีพิธีกรรมกับวิถีชีวิตส่วนรวม ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม คติความเชื่อและพิธีกรรม บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมมีความเชื่อว่าการได้ร่วมพิธีกรรมเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและผีตาแสด ทำให้มีจิตใจเบิกบานได้กุศล(พระปริชา คุดตจิตโต และสุวิน ทองปั้น, 2560: 94)

ผลการวิจัยพบว่า วิเคราะห์ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี และนำมาวิเคราะห์ดังนี้ ความหมายและความสำคัญประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านจิตใจ ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านด้านสังคม ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ การแบ่งปัน

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่(ทาน) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การรักษากาย วาจา ให้สงบ(ศีล) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การทำจิตให้เป็นสมาธิ (ภาวนา) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี สอดคล้องกับ พระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรังค์) 1.การทานขันข้าวและประเภทของการทานขันข้าว หมายถึง การเตรียมสำหรับอาหารอันมีอาหาร ผลไม้ น้ำดื่ม ดอกไม้ รูปเทียน สวดดอกไม้ น้ำสำหรับกรวด จัดเตรียมในภาคให้ดูสวยงามแล้วนำไปถวายพระสงฆ์เพื่ออุทิศทาน ประเภทของการทานขันข้าว มีการทานอุทิศไปหาผู้ล่วงลับมี บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตา ยาย พ่อแม่และญาติพี่น้อง ทานครบรอบวันเกิด เพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิต ทานให้กับเทวดา ที่รักษากันเมือง วัดวาอาราม รักษาเขตบ้านแดนเมือง ทานให้กับตนเอง เป็นการสั่งสมบุญบารมีให้กับตนเอง 2. ความเชื่อเกี่ยวกับทานขันข้าว ประเพณีทานข้าวใหม่เดือนยี่เป็ง หลังจากสิ้นฤดูทำนาเก็บเกี่ยวข้าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำไปบริโภค มีความเชื่อว่าจะต้องไปทานให้กับพระสงฆ์ก่อนเพื่ออุทิศไปหาบรรพบุรุษ รวมถึง เทวดา แม่พระธรณี พระภูมิเจ้าที่ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ สอดคล้องกับ พระพิศาลศึกษากร สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 1 กล่าวว่า ประชาชน ชำราชกร พ่อค้าประชาชน มีความตื่นตัวในพระพุทธศาสนา ได้รำลึกถึงวันสำคัญ(พระสมพงษ์ อธิจิตโต, 2563: บทคัดย่อ) และยังสอดคล้องกับ ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง พิธีกรรมแซนโฎนตาที่บ้านบัวถนด่าบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านคติความเชื่อชาวไทยเขมรที่บ้านบัวถนมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษว่ามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเขมรมากไม่ว่าจะเป็นการจัดงานต่าง ๆ หรือมีการเดินทางไกลมักจะมีการบอกกล่าวต่อผีบรรพบุรุษให้คุ้มครองเดินทางด้วยความปลอดภัยนอกจากนี้ยังใช้คติความเชื่อเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาและการขัดเกลาทางสังคม ให้ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงามด้วยค่านิยมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กตัญญูรู้คุณ เผื่อแผ่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของญาติพี่น้อง ทั้งที่เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตและโดยการแต่งงานส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของสังคมทำให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษว่าเป็นพิธีกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อจุดหมายที่สนองความต้องการความจำเป็นเบื้องต้นของคนในสังคม(ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ, 2547)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ยังมีลักษณะบางประการที่น่าสนใจในการทำวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเพื่อทำการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ทางภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เทศกาลประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป
- 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านพระพุทธศาสนา ให้มากขึ้นทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีนี้ หากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในครั้งต่อไปมีประเด็นที่น่าจะศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีบุญบั้งไฟ ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ที่เชื่อมโยงกับพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าแก่ในแต่ละอำเภอ ของจังหวัดปราจีนบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีน
2. ทำให้ทราบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
4. ทำให้ได้นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). พิธีกรรมและประเพณี, แหล่งที่มา http://www.nabon.go.th/news/doc_download สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.
- ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ. (2547). พิธีกรรมแซนโฎนตา บ้านบัวถน ตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์). (2560). วิเคราะห์คุณค่าของหลักพุทธธรรมในประเพณีบุญเดือนสิบของพุทธศาสนิกชน ตำบลไพทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2560.
- พระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรังค์). (2563). ศึกษาเชิงวิเคราะห์ประเพณีการทอนขันข้าวของประชาชนล้านนาไทย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, บทความย่อ.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.36

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครปฐม เขต 2

The Strategic Management of Administrators and Student-centered Learning of Schools under Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2

เทิดศักดิ์ ทองย้อย¹, ประเสริฐ อินทร์รักษ์^{2*}Therdsak Thongyoi¹, Prasert Intarak^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. เทิดศักดิ์ ทองย้อย

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Therdsak Thongyoi

Program of Educational

Administration Graduate School,

Silpakorn University, Thailand.

Email: Therdsak_55@hotmail.com

Corresponding Author*

2. รศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assoc.Prof.Dr.Prasert Intarak

Program of Educational

Administration Graduate School,

Silpakorn University, Thailand.

Email: Intarak.prasert@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์; กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Keywords: Strategic Management; Student-Centered Learning

Article history:

Received: 02/07/2023

Revised: 27/07/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Therdsak, T., & Intarak, P. (2023). The Strategic Management of Administrators and Student-centered Learning of Schools under Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2. Journal of Dhamma for Life, 29(3), 194-207.

ABSTRACT

The purposes of this research article were to determine 1) the strategic management of administrators under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2) student-centered learning of schools under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2 and 3) the relationship between strategic management and student-centered learning of schools under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 92 schools under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2. The respondents in each school were an administrator/ a person an acting school administrator and a person academic administration/ a person responsible for the quality assurance of educational institutions, totally 184 persons. The instrument was a questionnaire about the strategic management based on the concept of Wheelan and others and student-centered learning based on the concept of the Ministerial Regulation on Educational Quality Assurance B.E. 2561. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product correlation coefficient.

The findings of this research were as follow: 1. The strategic management of administrators under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, were at a high level. When considering each aspect, it was found that 1 aspect was at the highest level, were as follows; Strategy Implementation. and at the high level in 3 aspects. 2. Student-centered learning of schools under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, were at a high level. When considering each aspect, it was found that 1 aspect was at the highest level, were as follows; Positive classroom management. and at the high level in 4 aspects. 3. The relationship between strategic management and student-centered learning of schools under the Nakornpathom Primary Educational Service Area Office 2, was found positively correlated as a whole, with statistical significance at the .01 level.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 92 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตามแนวคิดของวิลเลียมและคณะ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน
2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน
3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทนำ

ในสภาวะการณ์ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งมีการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญ และเร่งการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ประเทศไทยโดยรัฐบาลได้กำหนดให้การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากลการศึกษาถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพ มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีสมรรถนะให้พร้อมรับมือต่อแรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้น จะเป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้ง

ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563: 1) ผู้บริหารระดับสูงในฐานะผู้นำ (Leader) และผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) ในอนาคตขององค์การที่เผชิญกับความท้าทายของสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จะสามารถนำพาหน่วยงานของเขาให้ผ่านกระแสพลวัตของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หลากหลายและอาจจะแตกต่างกันมาก ซึ่งบางครั้งส่งผลทำให้เกิดปัญหาในลักษณะที่กำกวม มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ มีความไม่แน่นอน มีโครงสร้างไม่ชัดเจน ตลอดจนตอบสนองต่อโอกาส หรือปัญหาขององค์การภายใต้ข้อจำกัด และแรงกดดันของสถานการณ์และระยะเวลา โดยที่การตัดสินใจที่เกิดขึ้นของแต่ละปัญหาก็จะต้องอาศัย วิจารณ์ฐานในการประมวล การพิจารณา การวิเคราะห์ และการคาดคะเนที่เฝ้ารอบคอบ โดยการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูงจะมีผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์การ การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่ผู้บริหารต้องสนับสนุนและปฏิบัติ เพื่อให้ธุรกิจของตนอยู่รอดและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต (ภัชลดา สุวรรณนวล, 2559: 1)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับใด
3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

การวางแผนและจัดเตรียมโครงการ โดยการศึกษาลักษณะการบริหารเชิงกลยุทธ์ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสถิติ สภาพปัญหา วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงร่างการวิจัย ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำเสนอโครงร่างการวิจัยต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือตามขอบเขตของการวิจัย โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วจึงนำไปทดสอบใช้ (Try out) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของ

เครื่องมือแล้วนำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

เป็นขั้นตอนการนำเสนอรายงานผลการวิจัย โดยการนำร่างผลการวิจัยซึ่งได้มาจากผลการวิเคราะห์ แปลผล และอภิปรายผล มาจัดทำรายงานการวิจัยเพื่อนำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่ออนุมัติจบการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 120 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้มาจากประชากรที่เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, no.3 (November 1970, 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 โรงเรียน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกโรงเรียนตามอำเภอที่อยู่ และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) ในการเลือกโรงเรียน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ และด้านการประเมินผลและการควบคุมตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการกำหนดจุดแข็ง และจุดอ่อนจากการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ผู้บริหารมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในประกอบไปด้วย โครงสร้าง วัฒนธรรม ทรัพยากร และสมรรถนะขององค์กร ผู้บริหารมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก มาวางแผนกำหนดทางเลือกเพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ ตามลำดับ

1.2 การกำหนดกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาบรรลุผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารมีการกำหนดกลยุทธ์หรือปรับกลยุทธ์ให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตามลำดับ

1.3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด ผู้บริหารมีการนำกลยุทธ์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกัน ผู้บริหารมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติแต่ละฝ่ายหรือแต่ละคนที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามแผน และผู้บริหารมีการกำหนดขั้นตอน และการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ตามลำดับ

1.4 การประเมินผลและการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ผู้บริหารมีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการติดตามตรวจสอบโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข หาทางแก้ไขปัญหา และผู้บริหารมีการเริ่มต้นกระบวนการใหม่อีกครั้งเพื่อพัฒนาในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ ตามลำดับ

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกและอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ด้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด และปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

2.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาองค์ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนสร้างผลงาน/ชิ้นงาน จากกิจกรรมการเรียนรู้ และได้นำเสนอผลงานของตนเอง และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ ตามลำดับ

2.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้อคำถามอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ นำเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อการเรียนรู้มาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการและใช้งานเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานและอันดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน ให้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการบริหารจัดการชั้นเรียน เน้นการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก

จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีความสุขในการเรียน ตามลำดับ

2.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานและอันดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีคู่มือหรือแนวทางการวัดและประเมินผลตามระเบียบการวัดและประเมินผล และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้อคำถามอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานและอันดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีการให้คำปรึกษา คำแนะนำชี้แนะ การช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ มีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปในลักษณะคล้ายคลึงกัน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร พบว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์สูงไปหาลดได้ดังนี้

ด้านตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ด้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการของผู้บริหารที่มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานระยะสั้นระยะยาว การบริหารเชิงกลยุทธ์ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จ เนื่องจากสถานศึกษาต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ทำให้ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการที่ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบกับหน่วยงานต้นสังกัดได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะ 5 ปี และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ทำให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการวิเคราะห์

สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และนโยบาย อีกทั้งจะช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามแผนงานและโครงการ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ช่วยให้ผู้บริหารมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ และคณะที่ได้กล่าวถึงการบริหารเชิงกลยุทธ์ไว้ว่า องค์กรที่มีการบริหารเชิงกลยุทธ์มักจะมีประสิทธิภาพดีกว่าองค์กรที่ไม่ได้ทำ ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการดำเนินงานขององค์กรที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร กลยุทธ์ โครงสร้าง และกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์จึงมีความสำคัญมากขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสถียรภาพ พบว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารเชิงกลยุทธ์มีอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ทำให้มีความเข้าใจวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน 2) ทำให้รู้ว่าจะมุ่งเน้นในเรื่องใดบ้างที่มีความสำคัญต่อกลยุทธ์ 3) ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ร่มโพธิ์ศรี ได้ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ สุภาพร ภิรมย์เมือง ได้ศึกษาการบริหารกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ สุปรียา ชินพะวอ ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ระดับความเหมาะสมองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย พบว่า การปฏิบัติตามกลยุทธ์มีค่ามัธยเลขคณิตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การกำหนดกลยุทธ์ และการประเมินผลและการควบคุม ดังนี้

1.1 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด กำหนดขั้นตอน และการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการนำกลยุทธ์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกัน จัดสรรงบประมาณตามแผนงานและโครงการที่กำหนด ผู้บริหารมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติแต่ละฝ่าย หรือแต่ละคนที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามแผน

มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับกลยุทธ์และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับวิลเลน และคณะ (Wheelen, al et, 2018) ที่ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตาม

กลยุทธ์ว่าเป็นกระบวนการที่นำกลยุทธ์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านการพัฒนาแผนงาน (Programs) งบประมาณ (Budgets) และวิธีปฏิบัติ (Procedures) และขั้นตอนการปฏิบัติงาน กระบวนการนี้อาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โครงสร้างภายในองค์กร หรือระบบการจัดการโดยรวมของทั้งองค์กรเมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงทั้งองค์การอย่างรุนแรง การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการของ Federal Student Aid (FSA) กระทรวงศึกษาธิการที่มีการบริหารงานที่มีความยืดหยุ่น และมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานไปสู่การบริหารจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในการบริหารงาน รวมทั้งงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ พันธุ์โพคา (2558) ได้ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย โครงสร้าง วัฒนธรรม ทรัพยากร และสมรรถนะขององค์กร มีการพิจารณาและกำหนดจุดแข็งจุดอ่อนจากการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และยังประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน รวมทั้งผลการดำเนินงาน ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมาวางแผนกำหนดทางเลือกเพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ สอดคล้องกับ ธนาชัย สุขวนิช และพรชัย อรัญยานนท์ ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมว่าเป็นกระบวนการขั้นแรกของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่สำคัญในการศึกษาการจัดการโดยพิจารณาองค์การในระบบเปิด คือ การให้ความสนใจในสภาพแวดล้อม ความสำคัญในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จะทำให้องค์การได้รับผลสำเร็จ ในการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม คือ การศึกษาองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร ผู้บริหารวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่จะเป็นไปได้อย่างเหมาะสมที่สุดกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล รวมทั้งวิลเลน และคณะ (Wheelen, et al, 2018) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมว่าเป็นการตรวจสอบ การประเมิน และส่งข้อมูลที่ได้จากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในไปยังบุคคลากรภายในองค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อระบุปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ทั้งปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ปัจจัยดังกล่าวจะช่วยในการวิเคราะห์การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กร วิธีที่ง่ายที่สุดในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์สวอท (SWOT Analysis) SWOT คือ จุดแข็ง (S: Strengths) จุดอ่อน (W: Weaknesses) โอกาส (O: Opportunities) และอุปสรรค (T: Threats) และงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ พันธุ์โพคา ได้ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากก็สอดคล้องเช่นเดียวกัน

1.3 การกำหนดกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาบรรลุผลลัพธ์ที่คาดหวัง กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา กำหนดนโยบายเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกลยุทธ์หรือทางเลือกที่วางแผนไว้ กำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีการกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการปรับกลยุทธ์ให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับ ฐานนา ฉินไพศาล ที่ได้กล่าวถึงการกำหนดกลยุทธ์ว่าเป็นกระบวนการในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และการตัดสินใจที่จะทำให้ได้รับความได้เปรียบในการแข่งขันรวมถึงการกำหนดพันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objectives) เป้าหมาย (Goal) และนโยบาย (Policies) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

1.4 การประเมินผลและการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการประเมินผลและการควบคุม ผู้บริหารมีการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีการติดตามตรวจสอบโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข หาทางแก้ไขปัญหา เปรียบเทียบผลปฏิบัติงานจริงกับผลปฏิบัติงานที่คาดหวัง รวมทั้งมีการประเมินกลยุทธ์ภายในสถานศึกษา ระบุจุดแข็ง จุดอ่อนในแผนกลยุทธ์ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และผู้บริหารสามารถเริ่มต้นกระบวนการใหม่อีกครั้งเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นกระบวนการที่ครูใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันที่วงการศึกษากำลังให้ความสนใจและยอมรับว่าสามารถที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เน้นพัฒนาทักษะทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้

ได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง และสำนักงานทดสอบทางการศึกษา ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการบริหารจัดการเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1 การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เด็กรักครู ครูรักเด็ก และเด็กรักเด็ก เด็กรักที่จะเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศทางบวกที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข บรรยากาศห้องเรียนเชิงบวกช่วยให้เด็กเกิดความสุข สนใจ มีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สันติ บุญภิรมย์ ได้กล่าวถึงบรรยากาศในห้องเรียนว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน และหมายความว่านักเรียนมีความสุข รู้สึกอบอุ่นในขณะที่อยู่ในห้องเรียน ความสุขของนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูปรารถนาและผู้รับผิดชอบทางการศึกษาต้องพยายามจัดให้มีขึ้นโดยทั่วกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นองค์รวมของการบูรณาการความรู้ความสามารถของครู พร้อมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มาโรงเรียนทุกวันอย่างมีความสุข ดังนั้นบรรยากาศในห้องเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสุขใฝ่รู้ในบทเรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

2.2 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประเมินผู้เรียนจากสภาพจริง มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด นำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในตัวชี้วัดของมาตรฐานสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ เลือกใช้เทคนิคการประเมินที่สอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพให้ผลของการประเมินการเรียนรู้ที่ชัดเจน เกิดการยอมรับนำไปพัฒนาต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียนนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชารวมทั้งการพัฒนาและต่อยอด สอดคล้องกับ อุไร ชีรัมย์ และคณะ ได้เสนอเทคนิคการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าการประเมินการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน เพื่อให้เข้าใจว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไรและเรียนรู้ได้อย่างไร ผู้สอนจำเป็นต้องมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ข้อตกลงระหว่างผู้สอนและ

ผู้เรียน การตั้งคำถาม การสังเกต การบันทึกการเรียนรู้การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน การให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะเข้าใจถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างยั่งยืน

2.3 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้โดยการพูดคุย การสื่อสารจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับครู ครูกับนักเรียน เกิดการแบ่งปันเป็นวัฒนธรรมร่วมในสถานศึกษา

2.4 ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย ถือได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคปัจจุบันมีความสำคัญ และเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นต้น

2.5 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็น และต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะแสดงออก แสดงความคิดเห็น สรุปองค์ความรู้ นำเสนอผลงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาผนวกรวมกับองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นด้วยขั้นตอนที่เป็นระบบ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลอมรวมความรู้เดิม และประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสถานศึกษา ในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน มีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในสถานศึกษารวมทั้งโลกในยุคปัจจุบันและในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลง ที่เติบโต และเคลื่อนไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และส่งผลกระทบต่อการศึกษาและการเรียนรู้หลายด้าน

ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน การปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ การดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด มีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในส่วนของมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและบรรลุเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การบริหารเชิงกลยุทธ์ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จ เนื่องจากองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร ส่งผลให้ผู้บริหารมีวิธีบริหารที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ และด้านการประเมินผล และการควบคุม ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์มีค่ามัธยฐานเลขคณิตมากที่สุด แสดงว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด กำหนดขั้นตอน และการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการนำกลยุทธ์และนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกัน จัดสรรงบประมาณตามแผนงานและโครงการที่กำหนด ผู้บริหารมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติแต่ละฝ่ายหรือแต่ละคนที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามแผน ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับกลยุทธ์และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนด้านการประเมินผลและการควบคุม มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุด

2. จากผลการศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ด้านตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ด้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ด้านการบริหาร

จัดการชั้นเรียนเชิงบวกมีค่ามัชฌิมเลขคณิตมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารและครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยสร้างบรรยากาศทางบวกที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข บรรยากาศห้องเรียนเชิงบวกช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ส่วนด้านจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง

3. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษามีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ พร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มินิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2
3. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ พันธุ์โพคา. (2558). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ฐาปนา ฉินไพศาล. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์. นนทบุรี: ธนัชการพิมพ์.
- ทิตินา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาชัย สุขวณิช และพรชัย อรรถนันทน์. (2557). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ภัชลดา สุวรรณวล. (2559). การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2562 (IMD 2019). นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.

- สุปรียา ชินพะวอ. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภาพร ภิรมย์เมือง. (2556). การบริหารกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุไร ชีรัมย์ และคณะ. (2563). เทคนิคการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ 20(1), 93.
- Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan. (1972) Determining Sample Size for Research Activities. Journal for Education and Psychological Measurement, 3, 608.
- Wheelen, Thomas L., David J. Hunger, Alan N. Hoffman, and Charles E. Bamford (2018). Strategic Management and Business Policy Globalization, Innovation and Sustainability, 15th ed. Harlow: Pearson Education Limited.

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.37

การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

Health Care in Traditional Thai Medicine Based on Theravada Buddhist Philosophy

พระครูจารุสารธรรม จารุธมโม สมคุณ¹, กฤตสุชิน พลเสน^{2*}Phrakhrucharusaratham Charuthummo Somkhun¹, Kitsuchin Ponsen^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. พระครูจารุสารธรรม จารุธมโม สมคุณ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Phrakhrucharusaratham
Charuthummo Somkhun

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: charuthummo.som@mbu.ac.th

Corresponding Author*

2. ดร.กฤตสุชิน พลเสน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Dr.Kitsuchin Ponsen

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: kitsuchin.pon@mbu.ac.th

คำสำคัญ: การดูแลสุขภาพ; การแพทย์แผนไทย;
พุทธปรัชญาเถรวาท

Keywords: Health Care; Thai
Traditional Medicine; Theravada
Buddhist Philosophy

Article history:

Received: 02/07/2023

Revised: 27/07/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

ABSTRACT

The research article has a purpose 1. To study health care with Thai traditional medicine. 2. To study health care according to Theravada Buddhist philosophy. 3. To analyze health care with Thai traditional medicine according to Theravada Buddhist philosophy. 4. To integrate health care with traditional Thai medicine according to Theravada Buddhist philosophy. By studying and analyzing information from the Tripitaka Mainly related textbooks and documents and in-depth interviews were divided into 2 groups to cover the content. They were divided as follows: Group 1, Thai traditional medicine experts, 6 people Group 2, experts in Theravada Buddhism, 6 persons, including 12 experts giving interview information. presenting descriptive information. The results of the research revealed that: 1. Health care with Thai traditional medicine. is important Thai traditional medicine is a way of taking care of the health of Thai people in line with the good culture of Thailand. Herbs are used Thai hot compress and massage unique in Thai style have knowledge that is summarized in theory; have teaching and learning and the widespread transfer of knowledge is Thai wisdom, Thailand. 2. Health care with traditional Thai medicine according to Theravada Buddhist philosophy. The treatment of disease in medical life focuses on treating the symptoms that appear physically. or according to the hypothesis of the disease but healing the Buddha's disease his Highness recommends treating physical ailments along with mental healing. Because His Highness sees that the body and mind are closely related, so treatment must be done in parallel. 3. An analysis of health care with Thai traditional medicine according to Theravada Buddhist philosophy. Body nice by considering according to the Dharma principle, which is the three characteristics of a strong mind consider according to the 4 Brahma Viharn principles as the principles of the mind so that one can lead a noble and pure life. 4. Integrate health care with Thai traditional medicine according to Theravada Buddhist philosophy. It is a body of knowledge that has been called "HBM MODEL". Model H = Healthy means good health both physically and mentally. B = Body nice means healthy body. The consideration according to the Dharma principle is the three characteristics of anitya, dukkham, anatta, and anatta. M = Mind Strong means the mind is strong. Body and mind coexist Based on the 4 Brahma Vihara principles, they are the principles of the mind to lead one's life noble and pure, namely Metta, Karuna, Mudita, Upekkha. Integrating health care with traditional Thai medicine according to

How to Cite:

Somkhun, P. C., & Ponsen, K. (2023).
Health Care in Traditional Thai Medicine
Based on Theravada Buddhist Philosophy.
Journal of Dhamma for Life, 29(3), 208-
220.

Theravada Buddhist philosophy It is a body of knowledge that has been called "HBM MODEL". Model H = Healthy means good health both physically and mentally. B = Body nice means healthy body. The consideration according to the Dharma principle is the three characteristics of anitya, dukkham, anatta, and anatta. M = Mind Strong means the mind is strong. body and mind coexist Based on the 4 Brahma Vihara principles, they are the principles of the mind to lead one's life nobly and purely, namely Metta, Karuna, Mudita, Upekkha. Integrating health care with traditional Thai medicine according to Theravada Buddhist philosophy It is a body of knowledge that has been called "HBM MODEL".

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย 2. เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 3. เพื่อวิเคราะห์การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท และ 4. เพื่อบูรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นหลักและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทยจำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธปรัชญาเถรวาท จำนวน 6 รูป/คน รวมผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 12 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ผลจากการวิจัยพบว่า 1. การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย มีความสำคัญคือ การแพทย์แผนไทยเป็นวิถีชีวิตการดูแลสุขภาพของคนไทยอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมอันดีของไทย มีการใช้สมุนไพร การอบประคบและนวดไทย มีเอกลักษณ์เป็นแบบไทย มีความรู้ที่สืบทอดเป็นทฤษฎี มีการเรียนการสอน และการถ่ายทอดความรู้อย่างกว้างขวางเป็นภูมิปัญญาไทยประเทศไทย 2. การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท การรักษาโรคในวิถีชีวิตทางการแพทย์จะมุ่งรักษาไปตามอาการที่ปรากฏทางกาย หรือตามสมมุติฐานของโรคเป็นหลัก แต่การรักษาโรคของพระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้รักษาโรคทางกายไปพร้อมกับการรักษาทางใจ เพราะทรงมองเห็นว่ากายกับใจนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นการรักษาโรคจึงต้องทำควบคู่กันไป 3. วิเคราะห์การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ร่างกายแข็งแรง ด้วยการพิจารณาตามหลักธรรม คือ หลักไตรลักษณ์ 3 จิตใจเข้มแข็ง พิจารณาตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ 4. บูรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ได้เป็นองค์ความรู้ที่ได้เรียกว่า "HBM MODEL" โมเดล H = Healthy หมายถึง สุขภาพที่ดี ทั้งกายและใจ B = Body nice หมายถึง ร่างกายแข็งแรง การพิจารณาตามหลักธรรม คือ หลักไตรลักษณ์ 3 อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อนัตตา M = Mind Strong หมายถึง จิตใจเข้มแข็ง ร่างกายและจิตใจอาศัยกัน พิจารณาตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

บทนำ

จากแนวคิดสุขภาพ สุขภาพ คือ ความสมดุลทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างแบ่งแยกไม่ได้ การขาดความสมดุลในองค์ประกอบในองค์ประกอบหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ เสมอ สุขภาพเป็นสุขภาวะทางร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ ไม่เพียงแต่ปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น สุขภาพมีความเป็นพลวัตจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแต่ละบุคคลตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง สุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นเป้าหมายอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญสูงสุดสำหรับทุกประเทศในโลก ซึ่งเชื่อว่าคนเราทุกคนควรมีสิทธิที่จะมีสุขภาพหรือทำเพื่อสุขภาพของตน องค์การอนามัยโลกประกาศว่า ความพึงพอใจกับมาตรฐานทางสุขภาพที่ได้รับสูงที่สุดนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยปราศจากการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การเมือง เจเนอรัลหรือ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ชีวิตมีความเจ็บป่วยและความตายเป็นของคู่กันเมื่อมีชีวิตเกิด ก็มีความเจ็บป่วย ความทุกข์และความตายอยู่ข้างหน้าเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์และสรรพสัตว์ ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายหมดด้วยความทุกข์ ต้องพลัดพรากจากหมู่ญาติและต้องละทิ้งชีวิตในโลกนี้แน่นอน

สิ่งมีชีวิตทุกชนิดรวมทั้งมนุษย์ เรียนรู้ที่จะดำรงเผ่าพันธุ์ของตัวเองให้มีชีวิตอยู่รอดในโลกตลอดมา ตั้งแต่ที่ชีวิตเหล่านั้นเริ่มถือกำเนิดขึ้น โดยมนุษย์เรียนรู้การดำรงชีวิตด้วยการสังเกตจากธรรมชาติและสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ลองผิดลองถูก โดยเฉพาะเมื่อเผชิญหน้ากับภาวะความเจ็บไข้ได้ป่วยและภาวะวิกฤตอื่น ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สภาวะการเจ็บไข้ได้ป่วยนับเป็นสภาวะปกติที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศวิทยาของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่ต้องต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในธรรมชาติและ ความขัดแย้งระหว่างสิ่งมีชีวิตด้วยกันเอง ที่มีทั้งพึ่งพาอาศัยและต่อสู้กันเพื่อความอยู่รอด อันเป็นสัจธรรมพื้นฐานของชีวิต มนุษย์เรียนรู้ที่จะมีชีวิตรอดจากสภาวะการเจ็บไข้ได้ป่วยจากประสบการณ์ของตนเอง โดยการลองผิดลองถูกอยู่ตลอดเวลา ทั้งในส่วนของปัจเจกบุคคลและในส่วนของกลุ่มสังคมที่แวดล้อมตนเองอยู่ในอดีตที่ผ่านมา มนุษย์ได้พยายามหารูปแบบ และวิธีการในการเอาชนะความเจ็บป่วย ดังกล่าว โดยแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ตามปัจจัยแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ความพยายามในการเอาชนะความเจ็บป่วยนี้ได้ค่อย ๆ พัฒนาผสมผสานและสั่งสมกันมาจนกลายเป็นแนวคิดทฤษฎี เป็นแบบแผนของการดูแลสุขภาพ ของคนในสังคม ในเวลาต่อมาการสั่งสมประสบการณ์ได้กลายเป็นมรดกทางปัญญาร่วมกันของสังคมโดยการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษประสบการณ์ที่สำคัญเหล่านี้ได้พัฒนาจนกลายเป็นพื้นฐานของระบบการรักษาพยาบาล ที่เรียกว่า “การแพทย์แบบประสบการณ์” ซึ่งถือเป็นระบบการแพทย์ย่อยที่มีความสำคัญมากที่สุดในระบบแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยเป็นวิถีชีวิตการดูแลสุขภาพของคนไทยอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม อันติของไทย มีการใช้สมุนไพร การอบประคบและนวดไทย มีเอกลักษณ์เป็นแบบไทย มีความรู้ที่สรุปเป็นทฤษฎี มีการเรียนการสอน และการถ่ายทอดความรู้อย่างกว้างขวาง เป็นภูมิปัญญาไทยประเทศไทยได้รับความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยมากับพระพุทธศาสนา ประเทศอินเดียในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระธรรมทูตมาเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศไทยในยุคทวารวดี ซึ่งเป็นยุคที่

การแพทย์อายุเวทของอินเดียได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา มีการพัฒนาจนรุ่งเรือง ในยุคเดียวกันนี้คนไทยหรือชุมชนชาวสยามบนแหลมทองส่วนใหญ่ยังมีการนับถือผีและเจ้า แต่ส่วนหนึ่งก็รับเอาศาสนาพุทธมาเป็นแนวปฏิบัติ ดังนั้น จึงเชื่อว่าแนวคิดแบบพุทธในเรื่อง ชันธ 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รวมทั้งความรู้เรื่องธาตุ 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรูปในขันธ 5 ได้ถูกประยุกต์ในการแพทย์พื้นบ้านและสะสมประสบการณ์อันยาวนานในการใช้สมุนไพร และการใช้อาหารปรับสมดุลของธาตุทั้ง 4 ดังจะเห็นได้ในตำราโบราณที่เขียนไว้เสมอถึงข้อห้ามและข้อแสดงเมื่อกกล่าวถึงธาตุต่าง ๆ พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโรค 2 ประการ คือโรคทางกาย (กายิโก โรค) และโรคทางใจ (เจตสิกโรค) ดังพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย โรค 2 อย่างนี้ 2 อย่างเป็นไฉน คือ โรคทางกาย 1 โรคทางใจ 1 ภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายผู้ปฏิญาณความไม่มีโรคด้วยโรคทางกาย ตลอดปีหนึ่ง มีปรากฏ ผู้ปฏิญาณความไม่มีโรคตลอด 2 ปีบ้าง 3 ปีบ้าง 4 ปีบ้าง 5 ปีบ้าง 10 ปีบ้าง 20 ปีบ้าง 30 ปีบ้าง 40 ปีบ้าง 50 ปีบ้าง ผู้ปฏิญาณ ความไม่มีโรคแม้ยิ่งกว่า 100 ปีบ้าง มีปรากฏ ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดปฏิญาณความไม่มีโรคทางใจแม้ครู่หนึ่ง สัตว์เหล่านั้นหาได้ยากในโลก เว้นแต่พระชินาสพเท่านั้น”

นอกจากนั้นสาเหตุของโรคยังเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับจิตใจ คราวใดที่กายเจ็บป่วย คราวนั้นก็ทำให้จิตใจไม่สบายไปด้วย บางครั้งร่างกายแข็งแรงอยู่ เมื่อมีเรื่องมากระทบจิตใจเกิดความเครียดความกดดัน หากสะสมไว้นาน อาจทำให้เกิดความแปรปรวนกับระบบสรีรวิทยาในร่างกายจนเกิดเป็นโรคบางอย่างได้ เช่น ผื่นคัน ลมพิษ ปวดศีรษะ ปวดหลัง หอบหืด หายใจเร็วกว่าปกติ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ภาวะแพ้อาหารอักเสบเรื้อรัง ท้องผูก การถ่ายปัสสาวะแปรปรวนโรคเบาหวาน ดังนั้นทั้งกายและใจจึงสัมพันธ์กัน ในการบำบัดโรคทางแพทย์แผนไทยนั้น สืบเนื่องมาจากการยอมรับเอาคติและคำสอนทางพระพุทธศาสนามารวมทั้งศาสนาพราหมณ์ด้วย โดยสังเกตได้จากคำบูชาพระรัตนตรัยและคำบูชาเทพเจ้าทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยรวมถึงพระบรมครูชีวกโกมารภัจจ์ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังมีปรากฏอยู่ในต้นบทของแต่ละคัมภีร์ทางการแพทย์แผนไทย

จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้กล่าวไว้แล้วจึงเป็นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งวงการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบันและผู้ที่มีสนใจในการแสวงหาทางเลือกในการดูแลสุขภาพให้มีสุขภาวะที่ดี ทั้งที่อยู่ในภาวะปกติมีการดูแลสุขภาพโดยการนำความรู้ไปใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคและผู้ที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย สามารถนำวิธีการบำบัดรักษาโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย
2. เพื่อศึกษาการดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
4. เพื่อบูรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย
2. ทำให้ทราบการดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
3. ทำให้ได้วิเคราะห์การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
4. ได้บูรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยกับพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์งานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทย จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธปรัชญาเถรวาท จำนวน 6 รูป/คน

รวมผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ทั้งสิ้น จำนวน 12 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งมีดังนี้ คือ

- องค์ความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย
- แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย
- ความหมายการแพทย์แผนไทย
- ความสำคัญของการแพทย์แผนไทย
- แรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- การดูแลสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนไทย
- การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติตามหลักธรรมานามัย

- การบำบัดรักษาโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพเชิงบูรณาการในภาวะเจ็บป่วยตามแนวทางการแพทย์แผนไทย
- การดูแลสุขภาพในพระพุทธศาสนาในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติ
- การสร้างเสริมและการป้องกันโรคตามหลักแห่งไตรสิกขา

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า

1. การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย

องค์ความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทยวิวัฒนาการของการแพทย์แผนไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลต่อเนื่องจนถึงสมัยยุคก่อนสุโขทัย การแพทย์ของไทยนอกจากมีตำราที่มีมาแต่เดิม ประกอบด้วยความเชื่อของชนท้องถิ่น สมุนไพรและไสยศาสตร์แล้ว ยังได้ความรู้ผสมผสานจากแพทย์อายุรเวทของอินเดียและอิทธิพลทางการแพทย์จากจีน นอกจากนี้ ยังมีการใช้แร่ธาตุในการรักษาโรคด้วยจนกระทั่งใน สมัยสุโขทัยที่มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคอย่างแพร่หลาย รวมถึงการนวดอีกด้วย ต่อมาในสมัยอยุธยา การแพทย์แผนไทยก็ยังคงมีแนวทางที่เป็นลักษณะผสมผสาน ปรับประยุกต์ตามแบบแผนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสมัยสุโขทัย นอกจากนี้ ในแต่ละสมัยของพระมหากษัตริย์ก็มีตำรายาต่าง ๆ กันและมีจุดเด่นที่วิธีบริหารร่างกายแบบถาศีดัตน ส่วนการแพทย์แผนไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ยังคงมีแบบแผนที่ส่วนหนึ่งได้รับการสืบทอดมาจากแพทย์รุ่นก่อน ๆ โดยผ่านทางพระคัมภีร์และตำรายาต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งได้มีการรวบรวมเรียบเรียงและคัดลอกขึ้นใหม่ เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 ซึ่งมีการปรับปรุงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) มีการจารึกวิทยาการด้านการแพทย์แผนไทยต่าง ๆ จวบจนสมัยรัชกาลที่ 4 ที่การแพทย์ตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ มีการรักษาโดยการผ่าตัดและการใช้วัคซีนต่าง ๆ สมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งจัดการเรียนการสอนทั้งแพทย์แผนไทยและแผนปัจจุบัน ต่อมาได้ยกเลิกแพทย์แผนไทย เหลือแต่การสอนหลักสูตรแพทย์ตะวันตกเท่านั้น จากนั้นเป็นต้นมาการแพทย์แผนไทยลดความสำคัญลงจนแทบจะเลือนหายไปจากสังคมไทยจนถึงการแพทย์แผนไทยในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2535 ได้มีการดำเนินนโยบายฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยในด้านต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาสังคมและสาธารณสุข ฉบับที่ 8 นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ก็ยังได้กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวกับการพัฒนาการแพทย์แผนไทย

1.1 การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย

ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยในมนุษย์ การแพทย์แผนไทยแต่ดั้งเดิมคล้ายคลึงกับการแพทย์พื้นเมืองอื่น ๆ คือมีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยในมนุษย์ แบ่งได้ 4 กลุ่มใหญ่

ๆ ดังนี้ เชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากธรรมชาติ เชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากพลังจักรวาล เชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากอิทธิพลนอกเหนือจากความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ การวินิจฉัยโรคด้วยแพทย์แผนไทย วิธีตรวจและการวินิจฉัยโรคตามแนวทางทฤษฎีการแพทย์แผนไทย พอสรุปได้ดังนี้ การซักประวัติบุคคล ประวัติของโรค การตรวจร่างกาย การตรวจอาการ การวิเคราะห์โรค การรักษาตามแนวทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยเป็นการแพทย์แบบองค์รวม จึงต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ร่วมไปกับการรักษา ดังนี้ ปัจจัยที่ธรรมชาติกำหนด การปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นมูลเหตุเกิดโรค การรักษาด้วยการใช้อาหารหรือยาสมุนไพร เพื่อปรับให้ธาตุสมดุล การรักษาด้วยการนวด อบสมุนไพร ประคบสมุนไพร

1.2 การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติตามหลักธรรมานามัย

การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติตามหลักธรรมานามัย ธรรมานามัยทางเลือกใหม่ของการดูแลสุขภาพเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมทั้งกาย จิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ธรรมานามัยประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ กายานามัย จิตตานามัยและชีวิตานามัยการบำบัดรักษาโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพเชิงบูรณาการในภาวะเจ็บป่วยตามแนวทางการแพทย์แผนไทย หลากหลายวิธี ได้แก่ การรักษาโรคโดยการใช้อาหารสมุนไพรในกลุ่มอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น การนวดไทย การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การแพทย์พื้นบ้านและสปาไทย ไทยสปปายะ ซึ่งสามารถเลือกวิธีการรักษาได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าต่อการลงทุน คือ สะดวกประหยัดและปลอดภัย

2. การดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย การดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย ครอบคลุมการดูแลสุขภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติ ด้านการบำบัดรักษาโรคและการฟื้นฟูสมรรถภาพในภาวะเจ็บป่วย การใช้แนวปฏิบัติในการดูแลสุขภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท การใช้ธรรมบำบัดพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า การเจ็บป่วยเป็นธรรมดา ทั้งทางกายและใจ และทรงแสดงการรักษาโรคทางใจหลายประการ หลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ใช้รักษาโรคทางใจ การใช้หลักธรรมของพระพุทธเจ้าในการรักษาโรคทางใจซึ่งเน้นวิธีการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ได้แก่ การใช้สมาธิบำบัด การเดินจงกรม การรักษาด้วยการฟังและพิจารณาธรรม การปฏิบัติตามหลักธรรมต่างๆ และการรักษาด้วยการทำความดี การรักษาโรคทางใจโดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นยารักษาโรคและการใช้แนวปฏิบัติตามหลักธรรมในการรักษาโรคทางใจ โรคทางใจในสมัยพุทธกาลเปรียบเทียบกับโรคทางใจ ในการแพทย์แผนปัจจุบันมีความเหมือนกันตามสาเหตุและอาการของโรคและมีความต่างกันในการเรียกชื่อโรคในปัจจุบันเรียกว่า โรคจิต หรือโรคประสาท ซึ่งมีวิธีการรักษาที่อาจมีการใช้ยาและวิธีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยร่วมด้วย

2.1 หลักไตรลักษณ์ 3

ไตรลักษณ์ สภาพที่เป็นปกติวิสัยหรือเป็นไปตามธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นทฤษฎีแห่งความเหมาะสม เหมือน เพราะทุกสิ่งบนโลกจะอยู่ในกฎหรือภาวะเช่นนี้เหมือนกันทั้งหมด ไตรลักษณ์จึงเป็นหลักสัจธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งสอนให้เข้าใจชีวิตที่เป็นไปตามธรรมดาตามความเป็นจริง ทำให้ตระหนักรู้ และเกิดความเข้าใจว่าชีวิตเป็นอย่างไร เกิดความรู้เท่าทัน และรับรู้ต่อทุกอาการของการปฏิบัติตน ไตรลักษณ์ทั้ง 3 ประการ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เป็นสิ่งชาวพุทธพึงระลึกได้ หากเกิดทุกข์ คือ ความทุกข์ที่เกิดเข้าไปเข้ามาแล้ว ให้พึงใช้ปัญญา มองให้เห็นซึ่งความไม่เที่ยงของสรรพสิ่งบนโลก คือ อนิจจัง ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นแจ้งในอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนที่ไม่มีสิ่งใดคงอยู่ได้โดยไม่มีวันเสื่อมสลาย

2.2 หลักพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เอกเช่นพรหม พรหมวิหาร 4 คือหลักธรรมประจำใจ เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ความรักใคร่ ปราศณาตืออยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า เรียกว่า เมตตา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ เรียกว่า กรุณา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป เรียกว่า มุทิตา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรักรับผิดชอบของตน เรียกว่า อุเบกขา

3. บุรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท คนเราควรรักษาร่างกายและจิตใจให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีอุปสรรคเมื่อเจ็บป่วยขึ้นมาแล้วชีวิตย่อมมีความสุข แม้จะมีเงินทองมากมายก็ไม่อาจมีความสุขได้ ดังนั้นจึงต้องรู้จักป้องกันมิให้โรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคที่สมบูรณ์จะเห็นได้ว่า ทุกท่านจะมีความเห็นที่สอดคล้องกันไปไปในทางเดียวกันว่า ควรอบรมจิตใจให้มีพลัง ด้านกาย มีกิจพึงปฏิบัติ ยืน เดิน นั่ง นอน อยู่ตลอด ดูแลควบคู่กันไปทั้งกายและจิต พุทธะคือความรู้ในรูป-นาม ดังนั้นการดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ จึงทำให้เกิดภาวะที่เกื้อกูลกัน ตามหลักปฏิบัติที่เหมาะสม

3.1 บุรณาการการดูแลสุขภาพกาย ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

สิ่งมีชีวิตที่เกิดมาล้วนประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 อัน ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่เรียกว่า สมุฏฐานธาตุ ซึ่งอยู่ในภาวะสมดุลเกี่ยวข้องกันและกัน ธาตุทั้ง 4 ต้องอยู่ในภาวะสมดุล ร่างกายจึงจะเป็นปกติไม่เจ็บป่วย โดยธาตุดิน

อาศัยน้ำให้ชุ่มและเต่งตึงพอเหมาะ อาศัยลมพยุให้คงรูปและเคลื่อนไหว อาศัยไฟให้พลังงานอุ่นไว้ไม่เนาเปื่อย น้ำต้องอาศัยดินเป็นที่เกาะกุมซับไว้มิให้ไหลเหือดแห้งไปจากที่ที่ควรอยู่ อาศัยลม ทำให้น้ำไหลซึมซับทั่วร่างกาย ลมต้องอาศัยน้ำและดินเป็นที่อาศัยและนำพาพลังไปในที่ต่าง ๆ ดินปะทะลมให้เกิดการเคลื่อนที่แต่พอเหมาะ ไฟอุ่นดินและอาศัยดินเพื่อการเผาผลาญให้เกิดพลัง ไฟต้องอาศัยน้ำเพื่อการเผาผลาญที่พอเหมาะ ไฟทำให้ลมเคลื่อนที่ไปได้ ในขณะที่ลมสามารถทำให้ไฟลุกโชนเผาผลาญมากขึ้นได้ จะเห็นได้ว่าธาตุทั้ง 4 ต่างอาศัยซึ่งกัน และกัน จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ หากมีความแปรปรวนเสียสมดุลขึ้น ได้แก่ หย่อนกำเริบหรือพิการจะทำให้ร่างกายไม่สบาย เกิดเป็นโรคขึ้นได้ การบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับการดูแลสุขภาพทางกายนั้น ได้มีหลักธรรม คือ หลักไตรลักษณ์ 3 อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อนัตตา เป็นสิ่งชาวพุทธพึงระลึกได้ หากเกิดทุกขัง คือ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นไปเข้ามาแล้ว ให้พึงใช้ปัญญา มองให้เห็นซึ่งความไม่เที่ยงของสรรพสิ่งบนโลก คือ อนิจจัง ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นแจ้งในอนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนที่ไม่มีสิ่งใดคงอยู่ได้โดยไม่มีวันเสื่อมสลาย

3.2 บูรณาการการดูแลสุขภาพทางใจ ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ร่างกายและจิตใจอาศัยกัน และมีอิทธิพลต่อกัน ผู้มีจิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ เมื่อเจ็บป่วยร่างกายก็ส่งอิทธิพลบรรเทาหรือผ่อนเบาโรคทางกายได้อีกด้วยอาจทำให้โรคลดลงหรือหายในคนดีที่มีจิตใจผ่องใสเบิกบานย่อมช่วยให้กายมีผิวพรรณผ่องใส มีสุขภาพดีเป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว โรคหายหลายอย่างเป็นเรื่องของกายจิตสัมพันธ์กัน เกิดความแปรปรวนทางจิตใจ เช่น ความโกรธ ความอ้วน ทำให้เกิดโรคปวดศีรษะบางอย่างหรือโรคแผลในกระเพาะอาหาร เป็นต้น ประโยชน์ข้อนี้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อมีปัญหาที่รู้เท่าทันสภาวะธรรมประกอบด้วย ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม มีหลักการสำคัญคือ มีการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางจิตใจ การบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับการดูแลสุขภาพทางใจนั้น ได้มีหลักธรรม คือ พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหม เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนี้ มีข้อค้นพบที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผล เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ปัจจุบัน โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2535 ได้มีการดำเนินนโยบายฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยในด้านต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาสังคมและสาธารณสุข ฉบับที่ 8 นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ก็ยังได้กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการแพทย์แผนไทย(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9) การเสริมสร้างสุขภาพและการป้องกันโรคในภาวะปกติตามหลักธรรมานามัย ธรรมานามัยทางเลือกใหม่ของการดูแลสุขภาพเป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมทั้งกาย จิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ธรรมานามัย ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ กายานามัย จิตตานามัยและชีวิตานามัย

สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า “ชีวิตที่สร้างสรรค์สดใสและสุขสันต์” ว่าศักยภาพของมนุษย์คือ จุดเริ่มของพระพุทธศาสนา ความจริงแห่งธรรมชาติของมนุษย์ในข้อที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้นี้ พระพุทธศาสนาถือเป็นหลักสำคัญ ซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นพระศาสดาและทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้าการฝึกศึกษาพัฒนาคน จึงทำให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์ที่ประเสริฐเลิศสูงสุด จึงเป็นความเลิศประเสริฐที่สัตว์ทั้งหลายอื่นไม่มีหลักความจริงนี้สอนว่า มนุษย์มิใช่จะประเสริฐขึ้นมาเองลอย ๆ แต่ประเสริฐได้ด้วยการฝึก ถ้าไม่ฝึกแล้วจะด้อยกว่าสัตว์เดรัจฉาน จะต่ำทรามยิ่งกว่า หรือไม่ก็ทำอะไรไม่เป็นเลย โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาพ แม้จะอยู่รอดก็ไม่ได้(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550) สอดคล้องกับ กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต กล่าวในหนังสือ “สุขภาพนักสร้างบารมี” ว่าการที่พวกเราได้เกิดมาเป็นมนุษย์มีร่างกาย จิตใจ สติปัญญาที่สมบูรณ์เหมาะสมควรต่อการสร้างคุณงามความดีอีกทั้งได้พบพระพุทธศาสนาแล้วได้ใช้ร่างกายมนุษย์นี้สร้างความดีและสะสมบารมีตามคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นความโชคดีอย่างสุดประมาณการที่บุคคลใดจะสามารถใช้และรักษาความโชคดีนี้ไว้ให้ถึงที่สุดได้นั้น ต้องตระหนักถึงการป้องกันบำรุงรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้แข็งแรง อยู่เสมอปราศจากโรคภัยไข้เจ็บตราบกระทั้งวันหมดอายุขัย (กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต, 2551) สอดคล้องกับ พินิต ชินสร้อย กล่าวไว้ในการสัมภาษณ์ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีมากมาย เมื่อนำมาประยุกต์ใช้รักษา ดูแลสุขภาพ จะทำให้ผู้ป่วยสุขภาพทางใจดีขึ้น (ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 12 สัมภาษณ์ วันที่ 21 เมษายน 2566) และยังสอดคล้องกับ ศศิธร เขมาภิรัตน์ กล่าวว่า พระพุทธศาสนาแบ่งโรคเป็น 2 ประเภท คือ โรคทางกายและโรคทางใจ การแก้ปัญหาสุขภาพและความเจ็บป่วยมี 2 แนวทางคือ การป้องกันและการรักษา ซึ่งพระพุทธศาสนาเน้นการป้องกันมากกว่าการรักษาและการใช้ธรรมโอสธ หรือใช้หลักธรรมในการพิจารณาและปฏิบัติเพื่อผลทางจิตใจ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพอีกทอดหนึ่ง ทั้งกำลังใจในการต่อสู้โรคและการตายไปอย่างมีสติสัมปชัญญะ การแพทย์แผนไทยยึดหลักเช่นเดียวกับทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง สาเหตุของโรคต่าง ๆ ว่าความสมดุลของธาตุ 4 ทำให้เกิดโรค จึงควรใช้การปรับแต่งธาตุทั้ง 4 ในร่างกายให้สมดุลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมและใช้ยาสมุนไพรในการบำบัดรักษา ทั้งยังกล่าวถึงจริยธรรมทางการแพทย์อีกด้วยอย่างไรก็ดี พระพุทธศาสนากล่าวครอบคลุมถึงสาเหตุของโรคทางใจด้วยว่ามีสาเหตุมาจากกิเลสที่อยู่ในใจ โรคจากกรรมในอดีตและแนวทางการรักษาด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอน (ศศิธร เขมาภิรัตน์, 2549)

ผลการวิจัยพบว่า บุรณการการดูแลสุขภาพกาย ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งสามารถนำหลักไตรลักษณ์ สภาพที่เป็นปกติวิสัยหรือเป็นไปตามธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นทฤษฎีแห่งความเหมาะสมเหมือนเพราะทุกสิ่งบนโลกจะอยู่ในกฎหรือภาวะเช่นนี้เหมือนกันทั้งหมด 3 ประการ ได้แก่ อนิจจตา ความเป็นของไม่เที่ยง ทุกขตา ความเป็นทุกข์หรือความเป็นของคงทนอยู่ไม่ได้ อนัตตตา ความเป็นของมิใช่ตัวตน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ทวี วรคุณ กล่าวใน “หมอชีวโกมารภักจ” ว่าผู้ที่มิวิชาชีพเป็นหมอหรือแพทย์นั้น นอกจากจะมีความเก่งกาจเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาโรคเพื่อให้ผู้ป่วยได้ทุเลาบรรเทาหรือหายจากอาการที่เขาทุกข์ทรมานแล้วยังต้องมีจิตใจที่เมตตาเป็นอย่างยิ่ง เพราะวิชาการแพทย์เป็นวิชาที่เรียนมาเพื่อช่วยเหลือคนอื่นอย่างแท้จริง มิได้มุ่งคำนึงถึงทรัพย์สินเงินทองหรือลาภยศสรรเสริญใด ๆ เป็นตั้ง (ทวี วรคุณ, 2551) สอดคล้องกับ พินิจ ลาภธนานนท์ กล่าวถึงในภาพรวมแล้วปัญหาสุขภาพทางกายเป็นปัญหาหลักที่พระสงฆ์ส่วนมากประสบอยู่ในขณะนี้

ส่วนแนวทางแก้ไขนั้นประการสำคัญคงต้องมีการถวายเป็นบุญเรื่องโภชนาหารและปัญหาสุขอนามัยแก่พระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาด้วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอาหารที่ญาติฝ่ายโยมนำมาทำบุญใส่บาตรหรือถวายที่วัด ควรจะต้องเสริมความรู้พอสมควรถึงการเลือกถวายอาหารที่เป็นประโยชน์ไม่เป็นโทษต่อสุขภาพอนามัยของพระสงฆ์ เช่น ไม่ถวายอาหารที่มีไขมันสูง หวาน หรือรสจัด ไม่ถวายเครื่องดื่มที่มีโทษต่อร่างกาย ไม่ถวายบุหรี่ยาสูบหรือเครื่องดื่มชูกำลังทั้งหลาย เป็นต้น รวมทั้งญาติโยมควรช่วยเหลือพระสงฆ์ในการดูแลสุขภาพอนามัยภายในวัด เพื่อไม่ให้เป็นที่แห่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรคทั้งหลายและช่วยสนับสนุนพระสงฆ์ในเรื่องการดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปี และหมั่นพาไปพบแพทย์สม่ำเสมอ เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีสุขภาพกายดี ปราศจากโรคภัย จะได้สามารถปฏิบัติธรรม เผยแผ่ธรรม และเป็นที่พึ่งทางใจ ทางสังคมและทางปัญญาให้แก่ญาติโยมและคนในชุมชนสืบไป (พินิจ ลาภธนานนท์, 2556) สอดคล้องกับ พรรณี ภิญญรัตน์และคณะ กล่าวไว้ว่า วิธีการบำบัดด้วยการแพทย์ทางเลือกต่าง ๆ ในโลกและการแพทย์แผนไทยโดยในส่วนของแพทย์แผนไทยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาในยุคนศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธและการรับเอาความรู้ในเรื่องชั้น 5 และธาตุ 4 การใช้สมุนไพรและการใช้อาหารปรับสมดุลของธาตุ 4 โดยกล่าวถึงการแพทย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรม การดำรงชีวิตโดยการเจ็บป่วยมีสาเหตุจากสมุฏฐาน 4 ประการ คือ ธาตุสมุฏฐาน อุตุสมุฏฐาน กาลสมุฏฐานและอายุสมุฏฐานโดยวิธีบริโภคอาหารและสมุนไพรเพื่อปรับสมดุลของธาตุ 4 และอาหารควรกิน อาหารตามธาตุและละเว้นอาหารที่ไม่สอดคล้องกับธาตุ (พรรณี ภิญญรัตน์ และคณะ, 2538)

ผลการวิจัยพบว่า บุรณการการดูแลสุขภาพใจ ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษารักรวมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีภรณ์ที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาดูแลที่มิให้เสียธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) และคณะ กล่าวว่า ระดับของความสุหนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ความสุขในระดับบุคคล คือ การมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญาและสังคม 2) ความสุขในระดับสังคม คือ การพัฒนาสังคมแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามิติสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะความสุขทางด้านจิตใจ (Mental Health) ความสุขในระดับบุคคลนั้นตัวแปรที่สำคัญต่อการมีสุขภาพทางกายที่ดี หรือการมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์เป็นผลสืบเนื่องจากภาวะทางจิตใจและอารมณ์ที่ดี กล่าวคือ การไม่มีความรู้สึกเครียด วิตกกังวล โกรธแค้น หวาดกลัว เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอันจะก่อให้เกิดโรคร้ายทางกายตามมา (พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) และคณะ, 2556) สอดคล้องกับ อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธวิธีบรรเทาทุกข์ยามเจ็บป่วยตามวิธีของพระพุทธเจ้า โดยการศึกษาแบ่งเป็น 2 ตอน คือ การศึกษาในคัมภีร์พระไตรปิฎกเถรวาทและการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมกรณีการศึกษาจากพระเถรวาทไทย โดยหลักพุทธธรรมที่เนื่องด้วยความเจ็บป่วยเน้นศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถใช้แก้ปัญหาด้านสุขภาพชีวิตและการรักษาโรคต่าง ๆ ได้

เช่น พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการดูแลสุขภาพอนามัย ได้แก่ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การบริหารจัดการ การอยู่กับธรรมชาติและการมีอายุยืนและการศึกษาวิธีที่ทรงใช้ในการรักษาโรคมี 2 วิธี คือ 1) รักษาแบบทั่วไป ได้แก่ การใช้เภสัชสมุนไพร การใช้อาหาร การใช้ความร้อน การพักผ่อน การผ่าตัด 2) รักษาโดยธรรมโอสถจากการศึกษาว่าพระพุทธเจ้าทรงมีแนวทางในการแก้ปัญหาสุขภาพและความเจ็บป่วย 2 แนวทาง คือ การป้องกันและการรักษาโรค (อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข, 2546)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ทางภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายเรื่องการแพทย์แผนไทยให้เป็นที่แพร่หลาย
- 2) ส่งเสริมค่านิยมการรักษาด้านการแพทย์แผนไทย โดยมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมประกอบการรักษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยนี้ บูรณาการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทหากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในครั้งต่อไปมีประเด็นที่น่าจะศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) แนวทางการสร้างความเข้าใจในการแพทย์แผนไทย ประยุกต์การรักษาโดยมีหลักพุทธปรัชญาเถรวาทกำกับ
- 2) การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อดูแลคุณภาพชีวิตในการป้องกันโรคทางกาย และโรคทางใจ
- 3) บูรณาการองค์ความรู้เรื่องการแพทย์แผนไทย กับหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการรักษาโรค

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต. (2551). สุขภาพนักสร้างบารมี, พิมพ์ครั้งที่ 2, ปทุมธานี: มูลนิธิพัฒนาการศึกษาเพื่อศีลธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). ชีวิตที่สร้างสรรค์สดใสและสุขสันต์, พิมพ์ครั้งที่ 3, เชียงใหม่: โครงการหนังสือธรรมะธรรมทาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9.
- ศศิธร เขมาภรณ์. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบพุทธวิธีในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมกับการแพทย์แผนไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทวี วรคุณ. (2551). หมอชีวกโกมารภัจจ์, กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์,

- พินิจ ลาภอนานนท์. (2556). สุขภาวะของพระสงฆ์ ปี 2555, กรุงเทพมหานคร: บริษัทจรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- พรรณี ภิญญรัตน์และคณะ (บรรณาธิการ). (2538). คู่มือการอบรมการแพทย์แผนไทย, กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) และคณะ. (2556). สุขที่ได้ธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดีไซน์ ดีไลท์จำกัด.
- อุทัยวรรณ เลาประเสริฐสุข. (2546). การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธวิธีบรรเทาทุกข์ยามเจ็บป่วย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.38

Piano Learning Anxiety Among Preschool from Vocational Colleges in Yunnan Province, China

Zichun Wei¹, Supavadee Potiwetchakul², Xiulei Ren^{3*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Zichun Wei,
Faculty of Fine and Applied
Arts, Suan Sunandha Rajabhat
University, Thailand.

Email: zichun.wei@gmail.com

**2. Assoc.Prof.Dr.Supavadee
Potiwetchakul**,

Faculty of Fine and Applied
Arts, Suan Sunandha Rajabhat
University, Thailand.

Email: supavadee.pot@srp.ac.th

Corresponding Author*

3. Prof.Xiulei Ren
Faculty of Music, Yunnan Arts
University, China.

Email: xiulei.ren@gmail.com

Keywords: Piano Learning; Anxiety;
Preschool Education

Article history:

Received: 26/08/2023

Revised: 01/09/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Wei, Z., Potiwetchakul, S., & Ren, X.
(2023). Piano Learning Anxiety Among
Preschool from Vocational Colleges in
Yunnan Province, China, 29(3), 221-233.

ABSTRACT

This study delves into the realm of piano learning anxiety among students specializing in preschool education at vocational colleges in Yunnan Province, China. Its primary objectives are to scrutinize the prevalence of anxiety, explore its implications for piano learning, and elucidate the factors that contribute to varying anxiety levels. Employing a mixed-methods approach encompassing literature review and questionnaire survey, data were collected from a cohort of 168 participants.

The findings reveal a substantial portion of students grappling with anxiety during their piano learning journey, with over one-fifth of them reporting heightened anxiety levels. This study discerns two pivotal factors intricately linked with anxiety: students' learning disposition and the adaptability of teaching methods. It elucidates that students harboring positive learning attitudes and displaying a higher aptitude for accommodating teaching strategies exhibit reduced anxiety levels. In light of these outcomes, this study proffers actionable recommendations to mitigate piano learning anxiety. Firstly, the cultivation of a constructive and supportive learning milieu, one that nurtures students' enthusiasm and fosters their active engagement, emerges as a promising avenue for alleviating anxiety. Secondly, educators are encouraged to tailor their teaching methodologies to cater to the diverse requirements of vocational school students, offering individualized instruction and personalized guidance. Lastly, the implementation of targeted strategies to directly address anxiety, such as furnishing feedback, fostering encouragement, and imparting coping mechanisms, holds the potential to significantly reduce anxiety levels.

This study underscores the pivotal role played by students' attitudes and adaptability in the realm of piano learning, underscoring the imperative nature of tackling anxiety within the pedagogical context. Furthermore, it signals a call for future research to delve deeper into the development of precise interventions and methodologies aimed at mitigating piano learning anxiety in the realm of preschool education. By adhering to these recommendations, educators and policymakers stand poised to elevate teaching practices and foster a conducive learning atmosphere for piano enthusiasts enrolled in vocational colleges.

Introduction

As the field of early childhood education in China undergoes rapid development, there is a corresponding surge in the demand for proficient preschool education professionals within society. The year 2017 witnessed the issuance of pivotal policies by the Central Committee of the Communist Party of China and the State Council, aimed at expediting the advancement of preschool education. (The Central Committee of the Communist Party of China and the State Council, 2017.43-74). Additionally, since 2021, a series of directives have been released to comprehensively stimulate stable population growth and reproduction, heralding the advent of a new wave of births in the Chinese population. This demographic shift is anticipated to further escalate the societal need for preschool education. (The Central Committee of the Communist Party of China and the State Council, 2021.4-8).

In this context, vocational schools play a pivotal role in the training of preschool education professionals, envisioning the cultivation of adept and morally sound individuals capable of delivering quality care and education within kindergartens and early childhood education institutions across urban and rural landscapes. Presently, institutions such as secondary vocational schools, higher vocational schools, higher vocational colleges, and universities shoulder the responsibility of nurturing future kindergarten educators. Notably, in third and fourth-tier cities, a significant proportion of kindergarten teachers and caregivers are products of secondary vocational schools.

However, the pedagogical landscape presents distinct challenges, particularly in the domain of music education, for students majoring in preschool education within vocational schools. The training objectives in music education are multifaceted. They encompass the cultivation of artistic appreciation and musical aesthetics, mastery of fundamental concepts like music theory, sight-singing, and music appreciation, acquisition of essential skills for teaching young children to sing and perform, orchestration of choirs, and proficiency in playing and singing children's songs. Moreover, students are expected to grasp the fundamentals of keyboard instrument performance, enabling them to competently interpret diverse compositions and styles while adeptly arranging accompaniments for children's songs. The intent behind these rigorous training objectives is to supply society with preschool teachers possessing both specialized competencies and a high standard of musical acumen (Ministry of Education of China, 2017.1-37).

Notably, a considerable challenge arises from the disparities in admission assessment standards between vocational schools and conventional high schools. This dichotomy has far-reaching implications as vocational school students often fail to establish effective learning habits during their nine-year compulsory education in primary and middle schools. Consequently, many struggle to derive a sense of accomplishment from their studies, leading to diminished enthusiasm for learning. Additionally, a noteworthy divergence is observed in the musical preparation of students entering vocational schools. Most students arrive with minimal exposure to musical instrument instruction, resulting in a fragile foundation in music theory and performance skills. Remarkably, there exists no prerequisite for students to demonstrate musical proficiency during the enrollment assessment for vocational preschool education majors, and admission procedures do not encompass evaluations of musical aptitude or theoretical knowledge. This incongruity between the students' prior musical exposure and the lofty music training objectives within the vocational preschool education curriculum engenders

a profound disparity, thus underscoring the unique challenges of music education within this specific educational context.

In this context, it becomes evident that a substantial research gap exists concerning the experience of piano learning anxiety among students majoring in preschool education at vocational colleges. This gap is characterized by the dearth of studies focusing on this specific demographic and their distinct challenges related to piano education. The importance of addressing this gap lies in the need to provide tailored interventions and pedagogical strategies to mitigate piano learning anxiety in this context, thus facilitating a more effective and nurturing learning environment for these students. This study seeks to bridge this research gap by examining piano learning anxiety among this particular group of students and shedding light on the factors that influence their anxiety levels.

Objective

In order to analyze the current situation of piano learning anxiety among students majoring in preschool education at local vocational schools in Yunnan, China.

Scope

Content scope, in response to the anxiety issues among students majoring in preschool education at vocational schools in Yunnan Province, during their piano learning period.

Population scope, there are 168 students and graduates from multiple vocational colleges in Yunnan Province, aged between 15 and 19.

Regional scope, concentrated within Yunnan Province, China, including Qujing Technician College, Jiangnan Vocational School, Kunming University, Qujing Agricultural Technology School, Qujing Qilin Vocational and Technical College, Preschool Teachers College, Yunnan Business Vocational College, and Yunnan New Southwest Technical School.

Time boundary, 2022.5—2023.3

Methodology

1. Literature research

The researcher conducted a comprehensive literature search using resources such as CNKI (<https://www.cnki.net>) and Matte Creative (<https://www.metstr.com/>). Chinese and foreign language literature, including academic journals, dissertations, books, and other relevant materials were reviewed. The focus was on gathering information related to music education, psychology, and education methods to expand the knowledge framework.

2. Questionnaire survey

A questionnaire survey was conducted among preschool teachers and students in vocational schools in Yunnan Province. The survey was distributed using online methods such as WeChat, email, and QQ. The respondents were requested to share the survey with their colleagues or classmates. The author received the survey results promptly through the use of survey software. A total of 170 questionnaires were received, out of which 168 were complete and valid.

Expected Benefits

Based on the survey results, the study aims to analyze the impact of anxiety on the learning process among students majoring in preschool education at vocational schools in Yunnan Province, China.

Research results

The questionnaire consists of 21 questions, which are categorized as follows:

- a. Basic information of students (questions 1, 2, 3, and 5)
- b. Attitude towards piano learning (questions 4, 5, and 6)
- c. Fitness for teaching (questions 7, 8, 9, 13, 16, and 21)
- d. Performance of students' anxiety (questions 11, 17, and 19)
- e. Impact of anxiety on piano learning (questions 10, 12, 14, 18, 20, and 21)

At the end of the survey, a total of 170 questionnaires were received, of which 168 were valid, with a response rate of 98.8%. In order to test whether the scale is suitable for this study, the author conducted a reliability analysis of the questionnaire survey. Using SPSS 25.0 software for reliability analysis, the 9 items in the questionnaire that can be converted into data were tested. The overall Cronbach Alpha coefficient was 0.773, indicating good reliability and belonging to the reliable measurement table (reliability test can measure the reliability of the questionnaire data. If the reliability is high, it indicates that the internal structure of the scale is relatively complete, the questionnaire's question setting is reasonable, and the accuracy of the data results is higher, and vice versa).

1. Analysis of students' basic situation

Out of the 168 participants in the survey, 153 were female and 15 were male, accounting for 91.1% of the total sample. This distribution is consistent with the current trend of predominantly female students majoring in preschool education in China. The age range of the survey participants was between 14 and 25 years old, with an average age of 17.74 (Figure 1). The questionnaire was administered to both current and graduating students. Based on the data, the majority of students pursuing preschool education in vocational schools fall within the age group of 16 to 19, which constitutes 87.2% of the total population. According to Alikoning's theory of child development stages, this age group corresponds to the later stage of school age (14 to 18 years old) and is characterized by engagement in vocational learning activities. During this stage, students can develop cognitive and professional interests, acquire research skills, cultivate moral ideals, and demonstrate a high level of self-awareness (Feng Zhongliang, 2021:95).

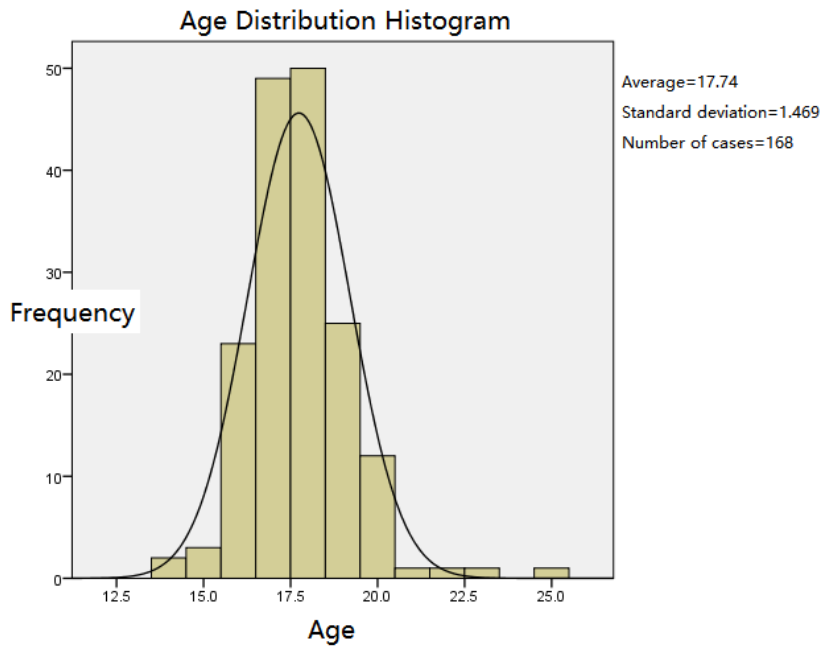

Figure 1: Histogram of Student Age Distribution

Source:Wei Zichun 2023.3.22

When asked about the "piano learning time before entering school" in the questionnaire survey, 155 respondents, accounting for 92.3% of the total, indicated that they had not studied piano prior to entering school. Among the remaining 13 individuals, 8 had studied piano for less than 1 year before entering school, accounting for 4.8%, while 5 had studied piano for 1-3 years before entering school, accounting for 2.9%. None of the respondents had studied piano for more than 3 years before entering school (Figure 2). These findings validate the literature's indication of the weak piano foundation among preschool education majors in secondary vocational schools. Considering the students' foundation and age-related characteristics in piano learning, teachers need to develop teaching methods that are distinct from those used for children and music majors. The "Optimization of Teaching Process" theory advocated by Babansky can be employed to formulate a teaching implementation plan suitable for vocational college students in teaching practice activities, taking into account the teaching objects, objectives, and conditions.

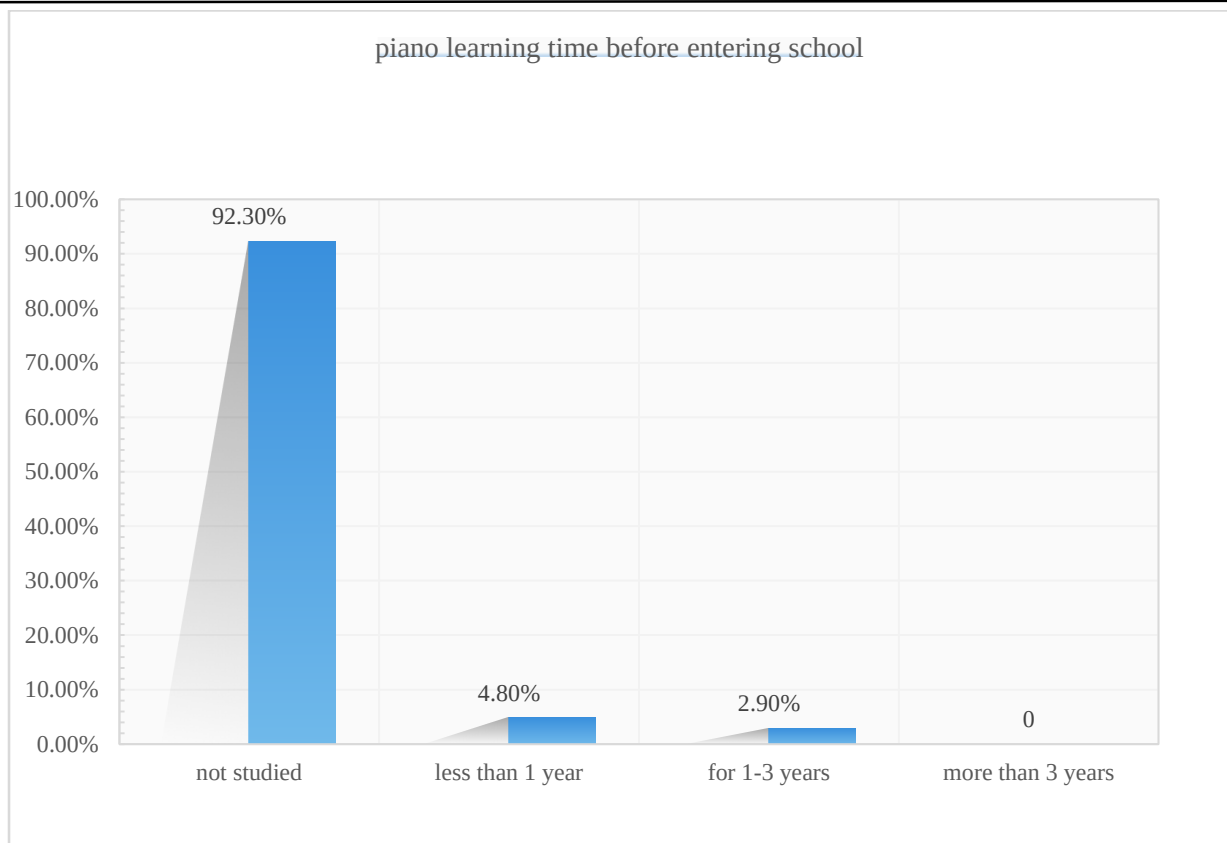

Figure 2: Statistical chart of students' piano learning time before enrolment

Source: Wei Zichun 2023.3.22

2. Analysis of Attitudes towards Piano Learning

When asked in the questionnaire about their liking for the piano, 65 respondents (38.7%) expressed a strong fondness for it, 66 respondents (39.2%) had an average liking, 6 respondents (3.5%) disliked it, and 2 respondents (1.1%) strongly disliked it. Shakespeare once said: "No profit grows where is no pleasure ta'en." (Shakespeare, W, 1623, p.125). In daily learning, interest serves as the best teacher, and liking acts as an internal driving force for learning. Therefore, when students have an interest in a subject, it can motivate them to work hard and achieve better grades. Based on the survey results, it can be seen that the majority of students have a liking for the piano, and teachers can leverage this interest to guide students towards active learning.

In the questionnaire survey, when asked about the importance of piano learning in their future work, 91 respondents (54.1%) considered it to be very important, 95 respondents (56.5%) did not consider it important, 6 respondents (3.5%) considered it not important, and 5 respondents (2.9%) considered it not useful. Based on the survey results, it can be inferred that a significant number of students recognize the importance and significance of piano learning. Generally, students should have a positive attitude towards piano learning when they have an interest in it and recognize its practical value.

When asked in the questionnaire about their satisfaction with their current piano performance level, 23 respondents (13.6%) were very satisfied, 95 respondents (56.5%) were average, 43 respondents (25.5%) were dissatisfied, and 7 respondents (4.1%) were very

dissatisfied. The level of satisfaction with piano performance reflects students' confidence and goal-setting. Students who have set reasonable and confident goals are more likely to be satisfied with their performance level. When there is a balance between confidence and goal setting, students are more likely to be satisfied with their current performance level and maintain long-term motivation in their learning.

3. Analysis of teaching piano

When asked about piano teaching methods in the questionnaire survey, 106 participants (63.1%) preferred whole-class teaching, 30 participants (17.8%) preferred group teaching, and 32 participants (19.1%) preferred one-on-one teaching. The choice of teaching methods in piano teaching does not necessarily indicate the superiority or inferiority of the methods. However, it is important to consider the characteristics of the teaching objects and the content being taught when selecting appropriate teaching methods, as different methods can have varying teaching effects.

When asked in the questionnaire about whether they are adapted to the piano teaching of school teachers, 76 respondents (45.2%) reported being very adapted, 83 respondents (49.4%) reported not being very adapted, 4 respondents (2.3%) reported not being adapted, and 5 respondents (2.9%) reported being very not adapted. The results indicate that less than half of the students feel well-adapted to the teaching methods used by their piano teachers and are able to keep up with the pace of teaching. This suggests that there is a need to optimize the teaching process in order to better meet the needs and learning styles of the students.

In the questionnaire survey, when asked about "What aspect do you think you need to improve in?", the question was a multiple-choice question. Among the survey respondents, 121 people (71.9%) selected music theory knowledge, 117 people (69.6%) selected basic exercises, 65 people (38.7%) selected music performance, and 52 people (31%) selected work backgrounds. Based on the students' weak foundation and low learning efficiency, it is evident that they require more focus on basic content and increased practice time during the teaching process.

When asked in the questionnaire survey, "Can you easily complete the homework assigned by the teacher?", the responses were as follows: 21 people (12.5%) reported being very relaxed, 69 people (41%) reported being relatively easy, 69 people (41%) reported it to be slightly difficult, and 9 people (5.3%) reported being completely unable to complete the assigned homework. The results indicate that students have varying perceptions of the difficulty level of homework. Appropriate homework difficulty can effectively assess students' learning progress and motivate students of different levels to actively engage in their learning.

In the questionnaire survey, there was an open-ended question asking "What suggestions do students have for piano teaching?" Out of the survey respondents, 28 students provided their own suggestions. After organizing and analyzing the responses, the main suggestions were as follows:

- a. Increase piano practice time: Students expressed the need for more dedicated practice time to improve their piano skills and proficiency.
- b. One-on-one targeted coaching: Students suggested personalized and individualized coaching to address their specific needs and challenges in piano learning.
- c. Creating a relaxed and enjoyable teaching environment: Students emphasized the importance of a positive and supportive learning atmosphere that promotes relaxation, enjoyment, and creativity during piano lessons.

d. Pay attention to students who are slow learners: Students recommended that teachers provide extra support and attention to students who may require additional time and assistance to grasp piano concepts.

e. Mutual learning among classmates: Students highlighted the benefits of collaborative learning and suggested opportunities for peer interaction and sharing of knowledge and skills among classmates.

f. Improve hardware conditions: Students expressed the need for better infrastructure and resources, such as well-maintained pianos and practice rooms, to facilitate effective learning experiences.

g. Teach more playing skills: Students desired a focus on practical playing techniques to enhance their performance abilities and repertoire.

h. Teach some music that students like: Students suggested incorporating music pieces and genres that resonate with their personal interests and preferences to keep them engaged and motivated in their piano learning journey.

These suggestions reflect the students' perspectives and aspirations for piano teaching, emphasizing the importance of tailored instruction, a supportive learning environment, and a comprehensive approach to skill development.⁴ Analysis of the Influence of Anxiety on Piano Learning

According to the questionnaire survey, the anxiety levels of the respondents were measured on a scale ranging from low to high, with the lowest anxiety level assigned 1 point and the highest anxiety level assigned 23 points. Among the 168 survey subjects, the anxiety scores ranged from 8 to 23 points.

Based on the division of the total scores into high and low groups, 62 individuals were classified as having low anxiety, accounting for 36.9% of the respondents. There were 65 individuals classified as having moderate anxiety, accounting for 38.7%, and 41 individuals classified as having high anxiety, accounting for 24.4%.

To examine the significance of the differences between the high and low anxiety groups, independent sample t-tests were conducted. The results indicated that there was a highly significant difference in anxiety levels between the two groups ($p < 0.01$). This finding has significant research implications, suggesting that many students majoring in preschool education in vocational colleges experience anxiety during their piano learning process. Additionally, over one-fifth of the students reported high levels of anxiety.

Understanding the prevalence and impact of piano learning anxiety among preschool education students is important for developing appropriate strategies and support systems to address and alleviate their anxiety, thereby promoting a positive learning environment and enhancing their overall learning outcomes.

Table 1: Independent sample t-test for anxiety level

		Levin's variance equivalence test		Mean equivalence t-test						
		F	Significance	t	freedom	Significance (Double tailed)	Mean difference	Stand ard error difference	95% confidence interval for difference	
									lower limit	upper limit
Anxious degree	Assuming equal variance	.027	.871	21.506	117	.000	6.096	.283	5.535	6.658
	Not assuming equal variance			21.466	115.107	.000	6.096	.284	5.534	6.659

The analysis of anxiety levels across different academic years reveals a clear trend of increasing anxiety as student progress through their four years of learning. The average anxiety level, measured on a scale of 1 to 23, increases significantly from 13.0 in the first academic year to 17.6 in the fourth year (Table 2).

This trend suggests that it is crucial to intervene and address students' piano learning anxiety early on, particularly in the first academic year. Establishing a positive learning attitude and equipping students with strategies to alleviate anxiety during their initial exposure to piano learning can have a profound impact on their subsequent studies. By addressing anxiety at an early stage, students can improve their efficiency and achieve better learning outcomes throughout their educational journey.

Implementing supportive measures and providing resources to help students cope with anxiety during their first year can contribute to the development of resilient and confident learners. It is important for educators and institutions to recognize the potential challenges faced by students in the early stages of piano learning and provide appropriate guidance and support to mitigate anxiety and promote a positive learning experience.

Table 2: Anxiety level of each grade

	Number of people	Average level of anxiety
First academic year	78	13.0
Second academic year	47	14.8
Third academic year	22	15.1
Fourth academic year	24	17.6

By using the same method of assigning values to learning attitude and teaching fitness, a correlation analysis was conducted between students' anxiety and learning attitude (Table 3).

The Pearson correlation coefficient between the two variables is calculated to be -0.424. This negative correlation suggests that there is a moderate inverse relationship between students' piano learning attitude and their anxiety levels.

The negative correlation indicates that students who exhibit a positive and favorable learning attitude tend to have lower levels of anxiety when it comes to piano learning. Conversely, students who have a more negative or unfavorable learning attitude may experience higher levels of anxiety. This finding highlights the importance of cultivating a positive learning environment and fostering a supportive attitude towards piano learning. Encouraging students to approach their piano studies with enthusiasm, curiosity, and a growth mindset can contribute to reducing anxiety levels and promoting a more productive and enjoyable learning experience.

Educators and instructors should strive to create an atmosphere that nurtures students' motivation, self-confidence, and belief in their own abilities. By addressing and improving students' learning attitudes, it is possible to positively impact their anxiety levels and enhance their overall learning outcomes.

Table 3: Correlation between learning attitude and anxiety level

		Anxiety level	Learning attitude
Anxiety level	Pearson correlation	1	-.424**
	Significance (Double tailed)		.000
	Number of cases	168	168
Learning attitude	Pearson correlation	-.424**	1
	Significance (Double tailed)	.000	
	Number of cases	168	168

** . At the 0.01 level (double tailed), the correlation is significant.

According to the correlation analysis between students' anxiety level and teaching fitness, the Pearson correlation coefficient is calculated to be -0.576 (Table 4). This negative correlation indicates that there is a moderate inverse relationship between students' fitness to teaching and their anxiety levels.

The results suggest that students who feel more adapted and suited to the teaching methods employed in their piano lessons tend to have lower levels of anxiety. On the other hand, students who struggle to adapt to the teaching methods may experience higher levels of anxiety. This finding emphasizes the significance of implementing teaching methods that are well-suited to the needs and characteristics of students. By tailoring the teaching approach to the individual learning styles and preferences of students, educators can create a more supportive and conducive learning environment. This, in turn, can contribute to reducing students' anxiety levels and promoting their overall well-being and engagement in piano learning.

Additionally, it is crucial for teachers to be attentive to students who may be facing challenges in adapting to the teaching methods. Providing additional support, guidance, and individualized attention can help these students overcome their anxieties and enhance their learning experiences.

Table 4: Correlation between fitness of teaching and anxiety

		Anxiety level	Learning attitude
Anxiety level	Pearson correlation	1	-.576**
	Significance (Double tailed)		.000
	Number of cases	168	168
Learning attitude	Pearson correlation	-.576**	1
	Significance (Double tailed)	.000	
	Number of cases	168	168

** . At the 0.01 level (double tailed), the correlation is significant.

Yes, based on the Pearson correlation data, both learning attitude and teaching fitness are moderately negatively correlated with piano learning anxiety. The correlation coefficient between teaching fitness and anxiety (-0.576) is higher compared to the correlation coefficient between learning attitude and anxiety (-0.424).

These findings indicate that both learning attitude and teaching fitness play important roles in influencing students' learning anxiety. Students who have a positive learning attitude and feel adapted to the teaching methods employed in their piano lessons tend to experience lower levels of anxiety. Having a positive learning attitude can contribute to students' motivation, engagement, and perseverance in their piano learning journey. When students have a genuine interest in piano and believe in their own abilities to learn and improve, they are more likely to approach learning tasks with confidence and enthusiasm, which can help reduce anxiety. Similarly, when students feel that the teaching methods used by their instructors are well-suited to their needs and learning styles, they are more likely to feel comfortable, supported, and engaged in the learning process. This sense of adaptability and satisfaction with teaching methods can contribute to lower levels of anxiety.

These findings highlight the importance of fostering positive learning attitudes and creating a supportive and inclusive teaching environment. By addressing students' learning attitudes and adapting teaching methods to meet their individual needs, educators can help alleviate learning anxiety and enhance students' overall learning experiences.

Conclusion

In conclusion, this study focused on investigating piano learning anxiety among students majoring in preschool education in vocational schools in Yunnan Province, China. Through a literature review and a questionnaire survey, the author analyzed the anxiety levels of the students, the factors influencing their anxiety, and the impact of anxiety on piano learning.

The findings of the study revealed that a considerable number of students experience anxiety during piano learning. The analysis showed that both learning attitude and teaching fitness significantly influence students' anxiety levels. Students with a positive learning attitude and a sense of adaptability to teaching methods tend to have lower levels of anxiety.

The study emphasizes the importance of addressing piano learning anxiety and suggests that further exploration is needed to find effective strategies for alleviating anxiety in piano learning. Creating a positive learning environment, promoting a supportive teaching approach,

and enhancing students' learning attitudes are recommended as potential avenues for mitigating anxiety and improving piano learning outcomes.

Overall, this study contributes to the understanding of piano learning anxiety among preschool education students and highlights the significance of addressing this issue in future research and educational practice.

Discussion

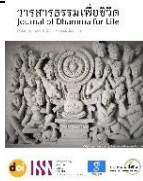
Looking back at this study, we conducted a survey on piano learning anxiety among students majoring in preschool education at vocational colleges in Yunnan Province, China. The analysis of the data revealed that these students exhibited anxiety symptoms that align with the specific manifestations of learning anxiety, such as avoidance and withdrawal in class, easy distractibility, and fear of facing the teacher (Wang Aiping, Che Hongsheng, 2005). In the process of analyzing the anxiety levels across different grade levels, we found that anxiety increased progressively with higher grades, which is consistent with the notion proposed by Pekrun, Goetz, Frenzel, Barchfeld, and Perry (2011) that different emotions, including anxiety and frustration, tend to increase as the learning difficulty escalates. Learning is a complex and long-term process, especially in piano learning, where individuals are confronted with numerous challenges and obstacles. As they experience failures, the level of anxiety naturally intensifies, and they become fearful of facing the next challenge.

Upon reviewing the relevant academic literature, it is evident that there is a dearth of research on anxiety in piano learning. Thus, this study contributes to filling this gap by focusing specifically on anxiety in piano learning and conducting a comparative study among students majoring in preschool education. Moreover, through extensive data analysis, we discovered a negative correlation between students' learning attitudes, teaching adaptability, and piano learning anxiety, which constitutes a novel finding in this paper. However, it is important to acknowledge the limitations of this study. The sample size was restricted to preschool education majors in vocational colleges in Yunnan Province, China. Given the presence of regional and cultural differences, future research should aim to expand the sample size and include students from different regions and cultural backgrounds. Furthermore, this study primarily focused on school-related factors, and future research should consider students' individual characteristics and family backgrounds more comprehensively. Future studies can delve deeper into the relationship between piano learning and anxiety and provide more comprehensive teaching interventions to contribute to the field of piano education.

References

- Feng, Z. (2010). *Educational psychology*. Beijing, China: People's Education Press.
- Ji, J., Sun, L., & Pu, F. (2023). Practice and Exploration of Large Class Discussion Teaching. *Education and Teaching Forum*, 10, 5-9. doi: CNKI: SUN: JYJU.0.2023-10-002
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2017). *Professional Teaching Standards of Secondary Vocational Schools*. Beijing, China: Higher Education Press.
- Pekrun, R., Goetz, T., Frenzel, A. C., Barchfeld, P., & Perry, R. P. (2011). Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). *Contemporary Educational Psychology*, 36(1), 36-48.

-
- The Central Committee of the Communist Party of China and the State Council. (2017). *Notice of the Central Committee of the Communist Party of China and the State Council*. Issuing the 13th Five Year Plan for the Development of National Education [2017] No. 4.
- The Central Committee of the Communist Party of China and the State Council. (2021). *Decision of the Central Committee of the Communist Party of China and the State Council on Optimizing Fertility Policies to Promote Long-Term Balanced Population Development*.
- Shakespeare, W. (1623). *The Taming of the Shrew (First Folio)*. Act II, Scene v, line 215.
- Wang, A., & Che, H. (2005). Research on the Relationship between Learning Anxiety, Learning Attitude, and Engaged Motivation and Academic Performance: A Survey of Learning Experience in Psychological Statistics. *Psychological Development and Education*, 01, 55.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.40

กระบวนการพัฒนาขั้นตติธรรมทางศาสนาตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่

The Process of Developing Religious Tolerance to Modern Science Approach

อรวรรณ พงจุลศักดิ์¹, พระปราโมทย์ วาทโกวิโท^{2*}Orawan Ponjulsakdi¹, Phra Pramote Vādakovidho Pantapat^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อรวรรณ พงจุลศักดิ์¹,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

Orawan Ponjulsakdi¹
Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand.
Email: orawan.ponjulsakdi@gmail.com

Corresponding Author*

2. พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.^{2*}
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

Phra Pramote Vādakovidho
Pantapat, Dr.
Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand
Email: boss04506@hotmail.com

คำสำคัญ: การพัฒนา; ขั้นตติธรรม; ศาสนา

Keywords: Developing; Tolerance;
Religious

Article history:

Received: 01/07/2023

Revised: 16/09/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Ponjulsakdi, O., & Pantapat, P. P. V.
(2023). The Process of Developing
Religious Tolerance to Modern
Science Approach. Journal of
Dhamma for Life, 29(3), 234-249.

ABSTRACT

This article aims to study the process of developing religious tolerance according to modern science. Buddhism emphasizes universal principles that all religions around the world can use to inspire and foster love, build harmonious relationships, and build trust and affection within communities. Emphasis on teachings such as love and kindness, non-violence of the rights of others, and mutual assistance. Islam emphasizes the concept of patience as a fundamental virtue. It encourages seeking help from Allah, maintaining true honesty and adherence to the teachings of the Qur'an and its principles of practice. The five principles of Islamic practice are pledge, paying zakat, prayer, fasting or ordination, and penance. Christianity has emphasized principles such as love, forgiveness, and compassion. Encouragement to follow the teachings of Christ and to live harmoniously in the Christian community. The tenets of Christianity focus on devotion to charity, prayer, fasting, and pilgrimage. In summary, all three religions emphasize the development of religious tolerance by recognizing the importance of being good and having the moral qualities of each religion. Promoting coexistence in a multicultural society that is benevolent, helpful, and does not violate the rights of others. Building unity, tolerance, and adherence to religious doctrines, these principles contribute to the peaceful coexistence of one's culture. And understanding the context within the Scriptures is essential for understanding the correct principles.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสันติธรรมทางศาสนาตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งศาสนาพุทธเน้นหลักธรรมสากลที่ทุกศาสนาทั่วโลกสามารถใช้เป็นแรงบันดาลใจและ ส่งเสริมความรัก สร้างความสัมพันธ์ที่ปรองดอง และสร้างความไว้วางใจและความรักใคร่กันภายในชุมชน เน้นคำสอนเช่นความรัก และความเมตตาการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ศาสนาอิสลามเน้นแนวคิดเรื่องความอดทนเป็นคุณธรรมพื้นฐาน มันส่งเสริมการขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ รักษาความซื่อสัตย์ที่แท้จริงและยึดมั่นในคำสอนของอัลกุรอานและหลักการของการปฏิบัติ หลักการปฏิบัติอิสลาม 5 ประการ ได้แก่ การปฏิญาณตน การจ่ายซะกาต การละหมาด การถือศีลอดหรือการถือบวช และการบำเพ็ญอัญญ์ ศาสนาคริสต์ได้นับหลักธรรมเช่น ความรัก การให้อภัย และความเห็นอกเห็นใจ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตามคำสอนของพระคริสต์และดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืนในชุมชนคริสเตียน หลักการของศาสนาคริสต์มุ่งเน้นไปที่การอุทิศตนเพื่อการกุศล การอธิษฐานการรอดอาหาร และการจาริกแสวงบุญ โดยสรุปศาสนาทั้งสามเน้นการพัฒนาสันติธรรมทางศาสนาโดยเห็นความสำคัญของการเป็นคนดีและมีคุณสมบัติตามหลักศีลธรรมของแต่ละศาสนา ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มีเมตตาธรรม ช่วยเหลือและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น สร้างความสามัคคี มีความอดทน และยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา หลักการเหล่านี้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในวัฒนธรรมของตน และการเข้าใจความหมายเชิงบริบทภายในพระคัมภีร์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเข้าใจหลักการที่ถูกต้อง

บทนำ

แนวคิดการร่วมลงนามปฏิญญาสันติธรรมทางศาสนา ของ UNESCO จากการประชุมระดับอาเซียนสมาชิกมีความเห็นพ้องกันว่าความสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ได้ ต้องนำสันติธรรมมาเป็นหลักในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ดังมีสาระในการประชุมครั้งนี้ การประชุมผู้นำศาสนาอาเซียนเพื่อสันติภาพในประชาคมอาเซียน เป็นการประชุมครั้งแรก ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาคมอาเซียน โดยความร่วมมือของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับโครงการหลักสูตรปริญญาโท สาขาสันติศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) สำหรับการประชุมครั้งนี้มีผู้นำ 5 ศาสนาจาก 10 ประเทศประชาคมอาเซียนประมาณ 80 คน เข้าร่วมการประชุมเพื่อสันติภาพในประชาคมอาเซียนครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24-29 กันยายน ปี พ.ศ. 2557 ที่โรงแรมคลาสสิคคามิโอ จ.พระนครศรีอยุธยา การประชุมประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีประชาชนนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน และหลากหลาย แม้ทุกศาสนาจะมีหลักการที่มุ่งสอนให้คนทำความดีแต่ก็ยังคงปรากฏปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างทางความคิดและความเชื่อระหว่างศาสนา

การหยิบยกหลักการว่าด้วยสันติธรรมทางศาสนา มานำเสนอในครั้งนี้ นับว่าสอดคล้องกับการนำพาสังคมอาเซียน ซึ่งเป็นเสาหลักหนึ่งของประชาคมอาเซียนไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ย่อมเป็นการสะท้อนถึงความปรารถนาที่จะให้สังคมทั้งในแต่ละประเทศและในระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ได้ยึดหลักสันติธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันและการพัฒนาทางสังคมอย่างมีความสุข"

ในช่วงท้ายของการประชุม ผู้นำทั้ง 5 ศาสนา ได้เห็นชอบในปฏิญญาที่ตกลงร่วมกันตามที่พระมหาพรหมชาธัมมาโส ผู้ช่วย อธิการบดี หัวหน้าหลักสูตรสันติศึกษา ในฐานะเลขานุการกรรมการ จัดงาน กล่าวต่อที่ประชุม ความว่า ปฏิญญาที่เป็นข้อตกลงร่วมกันครั้งนี้คือ ส่งเสริมสันติทางศาสนาตามประกาศของยูเนสโก ปี ค.ศ. 1995 จะดำเนินการเสวนาต่อไปและเสริมสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนา ส่งเสริมกันและกัน เพื่อให้ประชาคมอาเซียนมีความรู้ในศาสนาของตนเองและศาสนาอื่นๆ เพื่อดำเนินแบบต่อเนื่องไม่เหินห่างเพื่อสันติภาพ เข้าใจถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 5 จะกระทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างกันเพื่อความเป็นเอกภาพของผู้นำศาสนา และ 6) เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ไม่ให้ศาสนาตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง และสื่อมวลชน

นายอาศิส พิทักษ์คุมพล จุฬาราชมนตรี (2557) ได้ระบุถึงขันติธรรมทางศาสนาใน ลักษณะเดียวกันความว่า อิสลามเป็นหนึ่งศาสนาสาภลที่มีศาสน์เพื่อมวลมนุษยชาติ ส่งเสริมให้เกิด สันติภาพที่มั่นคงคงบนพื้นพิภพ เรียกร้องให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันด้วยความสันติ ขันติธรรม และ ฉันทมิตร มิให้นำความแตกต่างทางเชื้อชาติ สีผิวภาษาและลัทธิทางความเชื่อชอบบุคคลมาเป็น กำแพงกั้นในการอยู่ร่วมกัน จึงไม่เป็นการอันควรที่จะให้ความแตกต่างดังกล่าวเป็นบ่อเกิดหรือเหตุ แห่งความขัดแย้งและความแตกแยกให้หมู่มนุษย์ชน อย่างไรก็ตามในช่วงของการเสวนาผู้นำทั้ง 5 ศาสนามีความเห็นตรงกันว่า ไม่ควรนำ ศาสนามาเป็นเครื่องมือสร้างความขัดแย้ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ศึกษาศาสนาตนเอง แต่ต้อง เคารพยอมรับเข้าใจศาสนาอื่นๆ ไม่ใช่ความรุนแรงทุกประการในทุกกรณี และไม่ให้การเมืองนำใช้ ศาสนาไปใช้ในการแสวงหาอำนาจหรือผลประโยชน์ ถึงอาเซียนจะแตกต่างกันในเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี แต่เราคือมนุษย์ร่วมโลกกัน อยู่ร่วมกันในความแตกต่าง หรือเรียกว่า เอกภาพในความแตกต่าง การศึกษาประเด็นทางศาสนาที่มีจุดยืนร่วมกันในการสร้างสันติภาพในโลกให้เกิดขึ้นจึงเป็นแนวทางในการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับ ขันติธรรม ยังไม่มีการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาขันติธรรม ด้วยวิธีการ อุดมการณ์ หลักการในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับแนวทางสมัยใหม่ สำหรับ ศาสนา จึงมีแรงบันดาลใจที่จะทำหัวข้อนี้เพื่อศึกษาและให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจ การเคารพ การยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุศาสนาหรือชาติพันธุ์ เพื่อเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้กับชุมชน หรือสถานที่อื่นได้ต่อไป

แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงสันติภาพ

1. ความหมายและความสำคัญของการสื่อสาร (Communication)

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 55) ให้ความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาศัยกระบวนการของการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยอาศัยเครื่องมือวิธีใดวิธีหนึ่งให้ไปถึงเป้าหมายเพื่อให้มีความเข้าใจร่วมกันการแสดงออกเพื่อการติดต่อสื่อสารนั้นมนุษย์จำเป็นต้องใช้ภาษาในด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เสรี วงศ์มณฑา (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า การสื่อสารคือกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความ เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อผู้รับสารได้เข้าใจ เนื้อหาสาระที่ผู้ส่งสารต้องการ ในสภาพสังคมที่ต้องเกี่ยวข้องกันมากขึ้น การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น หากคนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร ไม่

สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิด หรือทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้ ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ปัญหา ที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคมทุกวันนี้ มีอยู่ไม่น้อยที่เป็นสาเหตุมาจากความล้มเหลวของการสื่อสารที่ดี ดังนั้นการสื่อสารจึงมีความสำคัญสำหรับบุคคลและสังคมหลายด้านคือ ด้านชีวิตประจำวันที่แต่ละคนจะต้องสื่อสารกับตัวเองสื่อสารกับผู้อื่นที่อยู่ใกล้ตัว ตลอดเวลา การฟังวิทยุ อ่านหนังสือ การออกจากบ้านไปปฏิบัติภาระประจำวัน ก็ต้องพบปะบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ต้องทำการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ไม่ในฐานะผู้ส่งสารก็ในฐานะผู้รับสาร หากคนเราขาดความรู้หรือทักษะการสื่อสาร ก็อาจทำให้การปฏิบัติภารกิจอาจบกพร่องได้

2. ความจำเป็นของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ไม่มีใครที่ดำรงชีวิตได้ โดยปราศจากการสื่อสาร โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา ดังนั้นพัฒนาการทางสังคมจึงดำเนินไปพร้อมๆ กับพัฒนาการทางการสื่อสาร การสื่อสารก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลและสังคม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม วิถีชีวิตของผู้คน ช่วยธำรงสังคมให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในมิติของ ด้านสังคม ด้านธุรกิจ การโฆษณาสินค้า ด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารที่ดีสามารถลดปัญหาความขัดแย้ง ทั้งจากภายในและภายนอกได้ ซึ่งการสื่อสารสามารถเชื่อมโยงกับระดับความอดทน อดกลั้น ถ้าได้เรียนรู้วิธีการคิดที่ดี 10 ประการก่อนพูดของ Nancy Kline หรือวิธีการสื่อสารที่ดีในทฤษฎีของศาสตร์สมัยใหม่ ของดอกเตอร์เดวิด โรเซนเบิร์ก (Dr.David Rosenberg) (1997) หรือ เป็นต้น

วิธีการสื่อสารตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้สอนเรื่องการสื่อสาร ในหลักสัมมาวาจาหรือเจระจาชอบในหลักเบญจศีลข้อที่ 4 ว่าเป็นการสื่อสารหรือถ่ายทอด ความจริง ความรู้ ความดี และความงาม รูปแบบและกระบวนการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง ลดความขัดแย้ง พัฒนาสันติธรรม พบว่ามี 3 ประเด็น คือ (1) องค์ประกอบการสื่อสารเชิงพุทธ ได้แก่ การสื่อสารของพระพุทธเจ้า ตามระดับสติปัญญาของบุคคล การสื่อสารด้วยหลัก กัลยาณมิตตธรรม สื่อสารความจริงและ เว้นลักษณะมุสาวาท ผู้สื่อสารและผู้รับสารมีความเป็นบัณฑิต มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม ยึดหลักโยนิโสมนสิการ และปรโตโฆสะจากความสำคัญของการสื่อสารสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นพฤติกรรมของคนทุกคน และมีความเกี่ยวข้องไปถึงบุคคลอื่น ตลอดจนถึงสังคมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องอยู่ ไม่ว่าจะทำอะไร ล้วนต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น โดยสภาพสังคมในปัจจุบัน การสื่อสารก็ยังคงมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น หากคนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เพราะการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องเป็นต้นเหตุหนึ่งของการขาดความอดทน อดกลั้น ดังนั้นการสื่อสารจึงมีความสำคัญสำหรับบุคคลและสังคมหลายด้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และเสริมสร้างความสงบสุขให้กับทุกองค์กร

3. สิ่งประกอบในการสื่อสาร

การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) ผู้ส่งสาร(sender) หมายถึงวิทยากรหรือผู้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลต้องเข้าใจเนื้อหาชัดเจน คือเริ่มต้นสร้างสารและส่งสารไปยังผู้อื่น ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับ มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ เพียงพอและสามารถปรับข้อมูลที่จะสื่อสารให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ข้อมูลข่าวสาร (message) หมายถึงข้อมูลที่จะส่งให้ผู้เข้ารับการอบรม ควรปรับประยุกต์ให้เข้าใจง่ายเหมาะกับสถานภาพและประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร
- 3) ช่องทางในการส่ง (channel) หมายถึง การที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับได้รับข่าวสาร ข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น
- 4) ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการ “การถอดรหัส” (decode) สาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม เช่นเดียวหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งจึงจะทำให้การสื่อสารความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

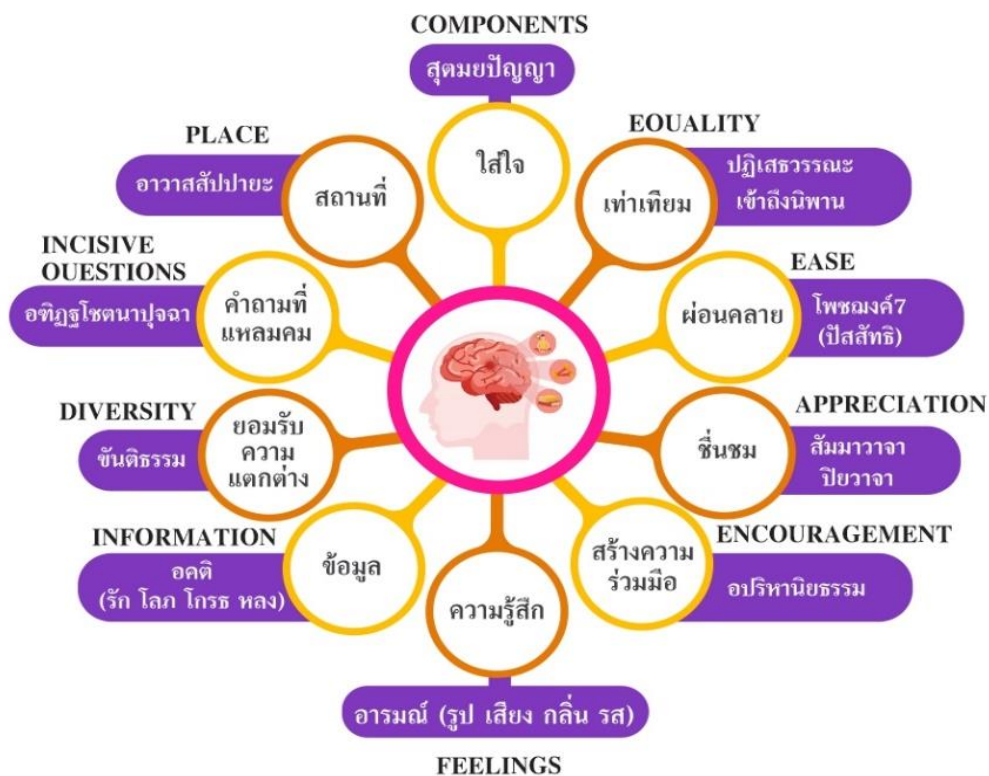

ภาพที่ 1 แบบจำลองการสื่อสาร ตามแนวคิดของ Berlo แสดงการสื่อสาร แบบ S-M-C-R

ที่มา: จำลองภาพโดยผู้วิจัย

แนวคิดการไม่ใช้ความรุนแรง (Non Violence Communication) โดย Marshall B. Rosenberg, PhD.

NVC ก่อตั้งขึ้นจากทักษะด้านภาษาและการสื่อสารที่เสริมสร้างความสามารถของเราในการคงความเป็นมนุษย์ ทั้งหมดที่ได้รับการรวมเข้ากับ NVC เป็นที่รู้จักกันมานานหลายศตวรรษ เจตนาคือเตือนเราเกี่ยวกับสิ่งที่เรารู้อยู่แล้ว—เกี่ยวกับวิธีที่มนุษย์เราตั้งใจจะเกี่ยวข้องกัน—และเพื่อช่วยเราในการ ดำเนิน ชีวิตในลักษณะที่แสดงความรู้นี้ อย่างเป็นรูปธรรม NVC แนะนำเราในการปรับรูปแบบวิธีที่เราแสดงออกและรับฟังผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น โดยมีหลักการ 4 ข้อซึ่งเชื่อมโยงกับอารมณ์ของการพัฒนาขั้นดิธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนี้ การอนุญาต การอยู่ร่วมกัน การเคารพกัน การยอมรับกัน ในความแตกต่าง เป็นการการเรียนรู้ให้เกิดสันติสุข ซึ่งมี 4 ขั้นตอนในการทำ Nonviolent Communication (NVC) เพื่อการสื่อสารที่ราบรื่น เป็นวิธีที่จะทำให้เราสามารถรับมือกับสิ่งต่างๆ ได้ โดยที่ไม่ต้องใช้วาจาเป็นอาวุธ หนังสือ Nonviolent Communication: A Language of Life ซึ่งเขียนโดยดร. Marshall B. Rosenberg ผู้เป็นทั้งนักจิตวิทยา นักสันติวิธี นักเขียน อาจารย์ และ ผู้อำนวยการศูนย์การสื่อสารเพื่อสันติ (Center for Nonviolent Communication) ได้แชร์เคล็ดลับการสื่อสารอย่างสันติ ไม่ทำร้ายจิตใจกันและกัน สรุป 4 ขั้นตอนการสื่อสารแบบ NVC ได้แก่ 1) การสังเกต (Observation)

ภาพที่ 2 แบบจำลองตามแนวคิดของ Nancy Kline

ที่มา: จำลองภาพโดยผู้เขียน

สังเกตว่าอะไรเกิดขึ้น ดูสถานการณ์รอบด้านอย่าเพิ่งตัดสินว่าถูกหรือผิด 2) ความรู้สึก (Feelings) บอกมาว่าสิ่งที่สังเกตนั้น รู้สึกอย่างไร เสียใจ ไม่ชอบ หงุดหงิด ตีใจ กลัว 3) ความต้องการ (Needs) บอกความต้องการให้ตรงกับความรู้สึกนั้น 4) คำขอ (Requests) สุดท้ายแล้วบอกให้อีกฝ่ายทราบ ว่าเราต้องการอะไร โดยใช้คำพูดแบบสันติวิธีสื่อสารด้วยหลักการของ Marshall Rosenberg เป็นหลักการที่นิยมใช้กันทุกองค์กร เป็นหลักการที่นำมาใช้เป็นแนวทางสมัยใหม่ในการบูรณาการกับพุทธวิธีเพื่อการอบรมพัฒนาขั้นศีลธรรมทางศาสนาได้อย่างลงตัว ในประเด็น ก่อนพูดทำให้อีกฝ่ายรู้สึกถูกทำร้ายหรือ ไม่พอใจ หมดความอดทนอดกลั้น ให้คำนึงถึง 4 ขั้นตอน การสื่อสารแบบสันติ ดังกล่าว จะลดปัญหาความขัดแย้งได้อย่างลงตัว

แนวคิดองค์ประกอบ 10 ประการสู่การคิดที่ดี โดย: Nancy Kline

การใคร่ครวญการคิด: พลังของการคิดที่ดี ซึ่งมีองค์ประกอบ 10 ประการ สู่การเชื่อมโยงกับขั้นศีลธรรม สำหรับการอยู่ร่วมกันในความแตกต่าง และการยอมรับในความแตกต่างบุคคลควรจะต้องมี ดังนี้

องค์ประกอบ 10 ประการสู่การคิดที่ดี ซึ่ง ประกอบด้วย การใส่ใจต่อผู้พูด ความเท่าเทียม ความผ่อนคลาย การชื่นชม ความร่วมมือ ข้อมูล ความรู้สึก ความหลากหลาย คำถามที่แหลมคม และ สถานที่ ทั้ง 10 องค์ประกอบนี้มี ความสำคัญและจำเป็นในการนำไปสู่การคิดที่ยอดเยี่ยมในทางบวก แต่อาจไม่จำเป็นต้องใช้พร้อมกันทั้งหมดในทุกครั้ง อาจมีบางองค์ประกอบที่ใช้มากเป็นพิเศษ แต่องค์ประกอบที่จำเป็นต้องใช้จำเป็นต้องมี คือ การใส่ใจต่อผู้พูด และการตั้งคำถามที่แหลมคม การประยุกต์ใช้องค์ประกอบ 10 ประการสู่การคิดที่ดีประยุกต์ใช้ได้กับทุกอาชีพ ทุกสังคมเพื่อสังคมที่น่าอยู่ ไม่ใช่เพียงแนวคิด แต่เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ หากปฏิบัติตามองค์ประกอบ 10 ประการนี้ ในชีวิตประจำวันและในการทำงาน สังคมกลางเมือง ความรุนแรงทุกระดับจะลดลง ความไม่เป็นธรรม ความ เกลียดชัง ความเหลื่อมล้ำจะห่างไกลจากสังคมประการสู่การคิดที่ดีประยุกต์ใช้ได้กับทุกอาชีพ ทุกสังคมเพื่อสังคมที่น่าอยู่ ไม่ใช่เพียงแนวคิด แต่เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ หากปฏิบัติตามองค์ประกอบ 10 ประการนี้ ในชีวิตประจำวันและในการทำงาน สังคมกลางเมือง ความรุนแรงทุกระดับจะลดลง ความไม่เป็นธรรม ความ เกลียดชัง ความเหลื่อมล้ำจะห่างไกลจากสังคม

แนวคิดจากผู้นำศาสนา

1) พระพุทธศาสนา โดย พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน (ประยูร สุทธิปัญญา) เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้ทฤษฎี การใช้สังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นสากลธรรมที่ทุกศาสนาในโลกสามารถใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นหลักการครองใจคน วิธีทำให้คนรัก เป็นการนำทางสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนให้เป็นที่ไว้วางใจและรักใคร่กัน เช่นการร่วมกิจกรรมกันสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระยะยาว โดย มีปรากฏอยู่ในคำสอนของ พระพุทธเจ้าหลายหมวด เช่น วิธีการเสริมสร้างความรัก ความเมตตาต่อกัน ซึ่งอยู่ในพรหมวิหาร 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา. (ไทย) 11/308/280) การไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในสามัคคีธรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา. (ไทย)

10/305/302.) การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อยู่ในสังคหวัตถุ 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา. (ไทย) 12/313/193) หลักแห่งความสามัคคี ปรากฏอยู่ในอปปริหานิยธรรม 7 (Religionfacts, 2021) และความอดทนอดกลั้น ที่ปรากฏอยู่ในธรรมที่เป็นเหตุให้คนงาม 2 อย่าง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา. (ไทย) 12/313/275) เป็นต้น กล่าวโดยสรุป พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญความเป็นมนุษย์ที่ดี ควรมีคุณสมบัติตามหลักธรรมดังกล่าวข้างต้น การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามวิธีการของพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการมีความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน การเกื้อกูลกัน การไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน การมีความสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ และการมีความอดทนอด กลั้นต่อกัน ในสังคมที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน

2) ศาสนาอิสลาม โดย อาจารย์ประดิษฐ์ รัตนโกมล (Religionfacts, 2021) ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอิหม่ามฮารี มหาเรื่อนลาภ ให้แนวคิด ชันติธรรมตามหลักศาสนาอิสลามคือ ซอบร์ (การอดทน) ดังองค์การของพระผู้เป็นเจ้า จงขอความช่วยเหลือจากพระองค์ จงอดทนต่อสิ่งที่มาประสบ จงรักษาการละหมาดแท้จริง พระองค์จะอยู่กับผู้อดทนทั้งหลาย การสร้างศรัทธาในองค์พระผู้เป็นเจ้าในการทำ ความดีตามคำสั่งสอนของคัมภีร์และหลักการปฏิบัติ ปลูกฝังความอดทนให้เป็นธรรมชาติตั้งแต่วัยเยาว์ในจิต สามารถอยู่กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสันติสุข แนวคิดการอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลามจะยึด หลักศรัทธา 6 ประการ (อรัการนูลี มาน) ความศรัทธาอย่างมั่นคงของศาสนิกชนในศาสนาอิสลามของศาสนิกทั่วโลก ได้แก่

- 1) ศาสนิกต้องมีความศรัทธาในองค์ศาสดาอัลลอฮ์ เพียงองค์เดียว
- 2) ศาสนิกต้องมีความศรัทธาในเทพบิรวาร หรือมลาอิกะฮ์
- 3) ศาสนิกต้องศรัทธาในบรรดารอซูลหรือศาสนทูต
- 4) ศาสนิกต้อง ศรัทธาในคัมภีร์คำสอนของพระองค์
- 5) ศาสนิกต้องศรัทธาในวันโลกหน้าว่ามีจริง
- 6) ศาสนิกต้องศรัทธาในการลิขิตชะตาชีวิตของอัลลอฮ์

“หลักปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ” การปฏิบัติตามหลักของอิสลาม (อรัการนูลีอิสลาม) 5 ประการ ที่มุสลิมทุกคนต้องยึดปฏิบัติ ได้แก่ การปฏิญาณตน หรืออีกนัยหนึ่งคือการปฏิบัติตามคัมภีร์อัลกุรอาน การจ่ายซะกาด คือการฝึกให้มีความเสียสละ จาคะ เอื้อเฟื้อ แก่คนที่ด้อยโอกาสกว่า การละหมาด วันละ ๕ ครั้ง เปรียบเสมือนกับการทำสมาธิเพื่อจิตใจจะอยู่ในสมาธิแน่วแน่ โดยมีแท่งอัลเลาะห์เป็นศูนย์กลางในการตั้งจิต การถือศีลอดหรือการถือบวช หมายถึงการละเว้นจากบริโภคอาหาร น้ำ และละกิเลสต่าง ๆ ทำให้สงบ เป็น การฝึกความอดทน อดกลั้น ให้ชนะกิเลสด้านบริโภค และการบำเพ็ญอัญญ์ ถ้าสามารถไปได้ นอกจากเป็นการ แสดงความเคารพศรัทธายังสถานที่รวมใจของชาวมุสลิมแล้ว ยังมีนัยยะให้เป็นการพบปะศาสนิกมุสลิมทั่วโลก แสดงตัวตนทุกคนสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน หลักศรัทธา 5 อย่าง และหลักปฏิบัติตามศรัทธา 6 ประการของศาสนาอิสลามเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจกับบริบทของความหมาย ในพระคัมภีร์อัลกุรอานด้วย จึงจะสามารถเข้าใจ

หลักการอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลามอย่างถูกต้อง ซึ่งจะเห็นว่า กฎระเบียบของศาสนาอิสลามมีความเคร่งครัดที่เป็นการฝึกความอดทนอดกลั้นไปโดยปริยาย

3) ศาสนาคริสต์ โดย อนุศาสนาจารย์ ประพนธ์ ว่องวัฒนพรณ ประธานสหกิจคริสเตียน ตำบลบ้านป้อม หมู่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้แนวคิดของศาสนาคริสต์ทุกนิกายจะเน้นด้าน หลักแห่งความรัก ซึ่งเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับเรื่องราวความรักในศาสนาคริสต์ หมายถึงต้องการปรารภนาเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข ให้มีความเมตตากรุณาต่อกัน มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน มีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่า มีทั้งความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าและมนุษย์กับมนุษย์ หลักคำสอนเรื่องความรัก ของศาสนาคริสต์เป็นหลักแห่งการรักที่สอนให้รักในพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง พระเยซูคริสต์ทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง ให้รักแม้กระทั่งศัตรู ความรักเป็นสิ่งที่มีความยิ่งกว่าเงินทองและทรัพย์สินสมบัติใดๆ ในโลก “จงรักพระเจ้า รักครอบครัว รักเพื่อนบ้าน และรักเพื่อนมนุษย์แล้วจะได้รับความรักจากโลกนี้ เป็นสิ่งตอบแทน” คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่า “ความรักสามารถทำให้อดทนได้ทุกอย่าง ทั้งทางกายและทางใจ และการให้อภัยก็จะตามมา นอกจากนี้ยังมี อนุศาสนาจารย์ท่านอื่นที่ให้ ทฤษฎีการกระบวนการพัฒนามนุษย์เพื่อสร้างวิทยากรชั้นดีธรรม ด้วยการทดสอบความเข้าใจข้อธรรมและแนวทางการปฏิบัติของทั้งสามศาสนา

สำหรับการศึกษาจากข้อมูลของผู้นำทั้งสามศาสนาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า หลักการอยู่ร่วมกันของทั้งสามศาสนามีความแตกต่างกันกล่าวคือ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อหลักแห่งความเมตตา กรุณา ความรัก การช่วยเหลือเกื้อกูล บุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ความไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน ความสามัคคี และความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ในขณะที่หลักการของศาสนาอิสลามจะเน้น ความศรัทธา ความจงรักภักดีในพระเจ้าและศาสนทูตคือพระนบีมุฮัมมัดเป็นอย่างยิ่ง ส่วนศาสนาคริสต์ให้ยึดหลักความรักเป็นการทบทวนทุกชีวิตร่วมกับผู้อื่นและเพื่อผู้อื่น เพื่อเห็นแก่ความจริงและความยุติธรรม การทบทวนทุกชีวิตด้วยความรัก และเพื่อที่จะกลายเป็นบุคคลผู้รักอย่างแท้จริง ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ ความเชื่อของคริสตชนแสดงให้เห็นว่า ความจริง ความยุติธรรมและความรักคือ ความเป็นจริง พระเจ้าผู้ทรงเป็นองค์แห่งความจริงและองค์แห่งความรักทรงปรารภนาที่จะทบทวนทุกชีวิตเพื่อเราและทบทวนทุกชีวิตร่วมกับเราด้วย... การปลอบใจ (Consolatio) มีอยู่ในความทุกข์ทรมาน เป็นการปลอบใจที่มาจากความรักเมตตาของพระเจ้า ("รอดพ้นด้วยความหวัง" – สมเด็จพระสันตะปาปาปิอุสที่ 16)

แนวคิด ข้อดี และข้อจำกัดของสังคมพหุวัฒนธรรม

จากการสังเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม ขาดิพันธ์ สะท้อนให้ผู้วิจัยได้แนวคิดตามหัวข้อดังกล่าวที่เชื่อมโยงกับความอดทน อดกลั้น เข้าใจ ยอมรับ เรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น เป็นช่วยการตอบโจทย์วัตถุประสงค์ข้อ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาบริบท ความจำเป็นและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการพัฒนาชั้นดีธรรมทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมตามศาสตร์สมัยใหม่ ได้แก่

ข้อดีของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม

1. นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ผู้อพยพจากประเทศต่างๆ จะนำแหล่งความรู้ ประสบการณ์ที่หลากหลายเข้ามาเผยแพร่ นำความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมมาสู่ประเทศ
2. การเติบโตทางเศรษฐกิจ การทำธุรกิจกับผู้คนต่างวัฒนธรรม เช่น ผู้อพยพ อาจเป็นสิ่งที่นำทักษะใหม่ มาใช้ในธุรกิจ สิ่งนี้จะช่วยให้ธุรกิจเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ
3. เข้าใจผู้คนมากขึ้น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ช่วยให้ต้องปรับตัวกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
4. การซึมซับวัฒนธรรม เราจะได้เห็นประเพณีใหม่ๆ ที่มีความงดงาม มีความหมายต่อผู้คน เป็นโอกาสที่จะเฝ้าดูเพื่อนำมาปรับใช้ร่วมกับวัฒนธรรมของประเทศ
5. เรียนรู้ภาษาที่แตกต่าง สามารถเป็นเพื่อนกับผู้คนจากประเทศต่างๆ เมื่อได้สนทนากับพวกเขา คุณจะ มีโอกาสที่จะเรียนรู้ภาษาของพวกเขาด้วย
6. แรงงานข้ามชาติที่มีทักษะ ประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เป็นเพื่อนบ้านที่ส่วนใหญ่เป็น แรงงานที่มีทักษะสูง พวกเขาเหล่านี้มีความสามารถที่จะมาเป็นแรงงานที่ดีให้แก่ประเทศ หรือเป็นผู้สอนบุคลากร ที่ดี
7. การเข้าใจยอมรับในการอยู่ร่วมกัน ถือเป็นเรื่องที่ดีเมื่อเด็กๆ จะได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของผู้คน ช่วยให้เห็นมุมมองที่ต่างกันไป มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น ลดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ
8. ได้รู้จักประเพณีใหม่ๆ สังคมพหุวัฒนธรรมช่วยให้เราได้มีส่วนร่วมับประเพณีใหม่ วัฒนธรรมใหม่ ได้ เข้าถึงวิถีชีวิตของคนต่างถิ่น สามารถนำมาประยุกต์กับของไทย

ข้อจำกัดของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม

1. ความขัดแย้งทางศาสนา ด้วยความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งความขัดแย้งมากมายภายใน ชุมชน จากตัวอย่างที่เห็นมากมายในประวัติศาสตร์ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก
2. อุปสรรคทางภาษา ผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ย่อมมีภาษาท้องถิ่นเป็นของตัวเอง บางครั้งก็เป็น อุปสรรคสำคัญในการสื่อสารให้เข้าใจ ทำให้เกิดการผิดพลาดในการทำงานได้
3. วัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นเรื่องยากที่คนท้องถิ่นจะรับมือกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้อย่าง สะดวกใจ อาจจะใช้เวลาสร้างความคุ้นเคย
4. ความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางสังคม อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากหลักความเชื่อที่ต่างกัน วิถีชีวิต บางอย่างอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่ม หรือประเด็นชาตินิยม
5. การจัดการแรงงานที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องยาก มันเป็นเรื่องที่ท้าทายที่จะ ควบคุมแรงงานจากต่างถิ่น โดยเฉพาะผู้ที่มีความเชื่อแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้แรงงานทำงาน ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสันติสุข

หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาสันติธรรมทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมด้วยพุทธสันติวิธี

แนวความคิดร่วมลงนามปฏิญญาสันติธรรมทางศาสนาของ UNESCO ที่ 10 ประเทศ 5 ศาสนา เข้าร่วมลงนามเห็นพ้องกันเพื่อสันติภาพ โดยชูประเด็นสันติธรรม เป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งมีหลักการสอดคล้องกับ ข้อธรรมในพระพุทธศาสนา ในประเด็น การอยู่ร่วมกัน การยอมรับกัน การเคารพซึ่งกันและกัน ในสังคมพหุวัฒนธรรมรวมทั้งศึกษาความรู้ในทุกศาสนาด้วยด้านความหมายและข้อสรุปของสันติธรรมที่อยู่ในหลักพระพุทธศาสนาจาก พระศรีธรรมภาณี (วัลลพ โกวิไล) ความอดทนเป็นยอดดีของคุณธรรม เป็นทุนชั้นต่ำ ทำให้เป็นเศรษฐกิจ เป็นปุ๋ยอินทรีย์ของชีวิต ขันติเป็นเครื่องประดับของคนสู่ความยาก ได้แนวความคิดควบคุมและรู้จักใจตนเองจะอยู่ได้อย่างสันติสุข จาก ศานติเหาะ อาจารย์สอนพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในประเด็นเอาชนะศัตรูภายในของเราเอง ทุกสิ่งที่เราทำอาจผิดพลาดได้ เพื่อนอาจกลายเป็นศัตรูได้ ได้เห็นความสำคัญของสันติธรรมกับมนุษยชาติ จากการประชุมผู้นำ 5 ศาสนา ชูสันติธรรม เพื่อสร้างสันติภาพ จากการลงนามปฏิญญาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2557.

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนำมาบูรณาการประกอบในการพัฒนากระบวนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรมในครั้งนี้คือ สันติธรรม เป็นคุณลักษณะหนึ่งในสี่ของฆราวาสธรรม 4 ประการ พระพุทธเจ้าไม่ได้จะทรงสอนทาง ปฏิบัติบรรลุมรรคอย่างเดียว พระพุทธเจ้าก็ยังทรงอนุเคราะห์ในการตรัสสอนให้มนุษย์ดำรงชีวิต ให้มีความสุขแบบศฤงคารที่ยังมีกิเลสอยู่ หลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติก็คือ ฆราวาสธรรม ธรรมสำหรับศฤงคาร ธรรมสำหรับชาวบ้าน ที่มีใช้นักบวช ชาวบ้านที่มีศีลมีธรรมก็สามารถพบกับความสุขได้ตามแบบ ของฆราวาส หรือผู้ปกครองเรือน รวมทั้งการใช้ชีวิตร่วมกับสังคมพหุวัฒนธรรมด้วย

ฆราวาสธรรม 4 มี มีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

- 1) สัจจะ คือ ความจริง, ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง
- 2) ทมะ คือ การฝึกฝน, การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว, รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา
- 3) ขันติ คือ ความอดทน, ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย
- 4) จาคะ คือ ความเสียสละ, สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

สันติธรรมในพระไตรปิฎก

อขันติสูตรที่ 1 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 14/3/467) ดูกรภิกษุทั้งหลาย โทษของความไม่อดทน 5 ประการนี้ 5 ประการเป็นไฉน คือ ผู้ไม่อดทนย่อมไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของคน เป็นอันมาก ย่อม

เป็นผู้มากด้วยเวร ย่อมเป็นผู้มากด้วยโทษ ย่อมเป็นผู้ หลงกระทำกาละ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ตูรกิริย ทั้งหลาย โทษของความไม่อดทน 5 ประการนี้แล ฯ ตูรกิริยทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทน 5 ประการนี้ 5 ประการเป็น ไฉน คือ ผู้อดทนย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนเป็นอันมาก ย่อมเป็นผู้ไม่มาก ด้วยเวร ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ ย่อมเป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ตูรกิริย ทั้งหลายอานิสงส์ของความอดทน 5 ประการนี้แล ฯ

ขันติธรรมในโอวาทปาติโมกข์

ความอดทนอดกลั้น ขันติธรรม ปรากฏในหลักธรรม โอวาทปาติโมกข์คือ ด้วยวิธีการ 6 เป็นวิธีการ เผยแพร่พระพุทธศาสนา คือ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

“ต้องมีความอดทนอดกลั้น เป็นการบำเพ็ญตบะอย่างยิ่ง.

“ห้ามใช้ความรุนแรง และไม่บีบบังคับให้นับถือศาสนา”

“ไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายใคร” ดังภาษาบาลี “อนุปวาโท อนุปฆาโต”

ควรนำมาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย เช่นเรื่อง “ขันติธรรม” การไม่ว่าร้ายใคร (อนุปวาโท) วาจา (2) อุดมการณ์ 4 คือ “พระนิพพาน” ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของชาวพุทธ ต้องมีลักษณะดังนี้

1. “ขันติ” ความอดทนอดกลั้น เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่พอใจทุกสภาวะ ไม่ทำบาปทั้งกาย วาจา และใจ
2. “ความเพียร” เป็นตบะอย่างยิ่ง คือ มุ่งให้ถึงพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวช
3. “ไม่ทำให้ผู้อื่นเกิดความทุกข์” ทางกายหรือทางใจไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น

(3) วิธีการ 6 เป็นกลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเป็น แนวทางเดียวกันของพระธรรมทูต ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. การไม่กล่าวร้ายความศรัทธาของชุมชนใด
2. การไม่ใช้กำลังการทำร้ายต้องมีขันติธรรม

วิธีที่ได้ทั่วไปโดยเฉพาะสังคมพหุวัฒนธรรม คือการให้ความเมตตา แสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ การ แบ่งปัน คือการให้ทานในสิ่งที่เหมาะสมและบุคคลที่สมควร นั่นเอง

ผู้นำ 5 ศาสนา ขุนขันติธรรม สร้างสันติภาพ

ปณิญาอุยยา 2014 ยูเนสโกได้นำเสนอปณิญาว่าด้วย “ขันติธรรม” ระหว่างผู้แทนของมนุษยชาติใน คราว ประชุม ปี 2536 และเนื้อหาสำคัญตอนหนึ่ง คือ “ไม่มีขันติ ย่อมไม่มีสันติ ไม่มีสันติ ย่อมไม่มีการ พัฒนา และประชาธิปไตยที่ยั่งยืน” ในขณะที่พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็น “ศาสนาแห่งขันติธรรม จากอุดมการณ์ของ พระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสในวันโอวาทปาติโมกข์ว่า “ความอดทนคือ ความอดกลั้นเป็นธรรมเครื่อง เผากิเลสอย่างยิ่ง” เชื่อแน่วิถียุทธยาจะเป็นโมเดลของการอยู่ร่วม กันอย่างสันติสุขบนสภาพที่แตกต่างกันที่มี

“ขันติธรรมทางศาสนา” เป็นฐานรองรับ การประชุมครั้งนี้ ผู้นำทั้ง 5 ศาสนาเห็นชอบในปฏิญญาที่ตกลงร่วมกัน ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมขันติทางศาสนาตามประกาศของยูเนสโก ปี 1995
2. จะดำเนินการเสวนาต่อไปและเสริมสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนา ส่งเสริมกันและกัน
3. เพื่อให้ประชาคมอาเซียนมีความรู้ในศาสนาของตนเองและศาสนา อื่นๆ
4. เพื่อดำเนินแบบต่อเนื่องไม่เหน็ดเหนื่อยเพื่อสันติภาพ เข้าใจถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
5. จะกระทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างกันเพื่อความเป็นเอกภาพของผู้นำศาสนา
6. เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ไม่ให้ศาสนาตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองและสื่อมวลชน

มณฑิลาจารย์มณฑิลาจารย์ ธีรธรรมาภรณ์ ผู้แทนศาสนาคริสต์ (สัมภาษณ์ มณฑิลาจารย์มณฑิลาจารย์ ธีรธรรมาภรณ์, 25 กันยายน 2556) กล่าวว่าความจริงแล้วคน อยู่อยู่ร่วมกันบนสภาพที่หลากหลายทางความเชื่อมานานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและมีความ เป็นสากลหรืออินเตอร์มานานแล้ว นำที่พื้นที่ต่างๆ ควรจะเป็นเอาเป็นแบบอย่างขยายพื้นที่ไปให้ มาก ทั้งนี้คงเป็นเพราะวิสัยทัศน์ของผู้นำขณะนั้นคือกษัตริย์สมัยนั้นมีความใจกว้างให้อิสระทาง ความคิดแล้วคนระดับล่างปฏิบัติตาม ด้านนายถนอม บัญย (สัมภาษณ์ นายถนอม บัญย, 25 กันยายน 2556) กรรมการอิสลามมัสยิดตะเกียโยคินราชมุสลิมจินดาสยาม กล่าวว่า ความเป็นอยู่อยู่คือความเป็นพี่น้องกันเกิดในประเทศเดียวกัน สามัคคีกัน ไปมาหาสู่กัน เมื่อมีงาน บุญต่างๆ ก็ไปร่วมงานอย่างเช่นงานแต่งงานและจะไม่มีการบังคับให้มีการนับถือ เช่นเดียวกันนายบุญเลิศ ตานีเทพ กรรมการอิสลามมัสยิดตะเกียโยคินราชมุสลิมจินดา

สยาม กล่าวว่า คนย่นนี้ต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาไปมาหาสู่กันตลอด โดยไม่ได้คำนึงว่าจะ นับถือศาสนาอะไร ทุกคนที่มาที่มัสยิดแห่งนี้พร้อมให้การต้อนรับ ที่ไม่แม้แต่จะขอบคุณหรือชื่นชมเราด้วย ความอดทนประเภทที่สอง คือ การยอมรับและทนทานต่อความทุกข์ของเราเอง ถ้าเรามีปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องโกรธ อารมณ์เสีย หรือกังวล ก็แค่ทำในสิ่งที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขนั้นเสีย ถ้าหนว ทำไม่ต้องบ่นและโกรธว่ามันหนว ในเมื่อเราก็กะเสื่อผ้าเพิ่มพิเศษหลายชั้นได้ ความอดทนประเภทที่สามคือ การอดทนต่อความยากลำบากในการศึกษาและปฏิบัติธรรม จะต้องใช้ความพยายามอย่างมหาศาลในการบรรลุการตรัสรู้ และเราจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความจริงในเรื่องนี้เพื่อไม่ให้ท้อแท้เราจำเป็นต้องอดทนกับตัวเราเอง บางครั้งการปฏิบัติของเราเป็นไปด้วยดีและบางครั้งก็ไม่ได้ ดังนั้น เราจะต้องอดทนและไม่ยอมแพ้ เราจะไม่จำกัดความโกรธออกไปได้ทั้งหมดจนกว่าเราจะได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระเป็นอรหันต์เสียก่อน ดังนั้น ความอดทนจึงเป็นกุญแจสำคัญ

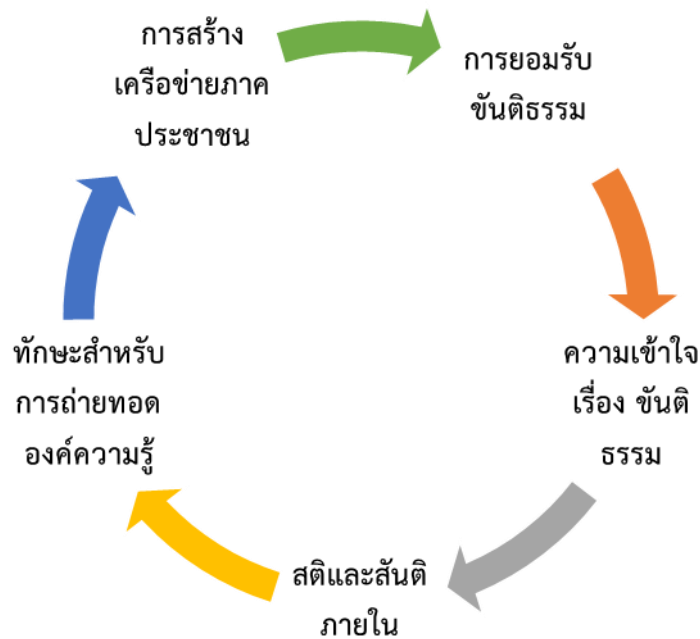

ภาพที่ 2 การประชุม ๕ ศาสนา เรื่อง ขันติธรรมทางศาสนา

ที่มา: MGR Online <https://www.google.com/search?tb>

องค์ความรู้

ทั้งสามศาสนาเน้นความสำคัญของการเป็นคนดีและมีคุณสมบัติตามหลักศีลธรรมของตน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มีเมตตาธรรม ช่วยเหลือและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น สร้างความสามัคคี มีความอดทน และยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา หลักการเหล่านี้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในวัฒนธรรมของตน และการเข้าใจความหมายเชิงบริบทภายในพระคัมภีร์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเข้าใจหลักการที่ถูกต้อง มีความสอดคล้องกันมีความสัมพันธ์กัน โดยพุทธสันติวิธีจะต้องพัฒนา 6 ด้านประกอบด้วย พหุวัฒนธรรมโดยพุทธสันติวิธี สำหรับผู้จะทำหน้าที่ในชุมชนเกิดสันติสุข ประกอบด้วย 1) มีการยอมรับขันติธรรมทางศาสนาด้วยวิธีการของแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน 2) มีความเข้าใจเรื่อง ขันติธรรมของสามศาสนา สำหรับ ผู้จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรขันติธรรม เพื่อสร้างศรัทธาให้ชุมชน 3) มีสติและสันติภายใน ในเมื่อออกไปปฏิสัมพันธ์กับประชากรในชุมชน ยอมรับความแตกต่าง ก้าวข้ามความ แตกต่างสำหรับผู้จะทำหน้าที่เป็นวิทยากรขันติธรรมให้ชุมชน 4) มีทักษะสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการเข้ารับการอบรม สำหรับผู้จะทำหน้าที่ เป็นวิทยากรขันติธรรมให้ชุมชน 5) มีทัศนคติในเชิงบวกในการแก้ไขความขัดแย้ง สำหรับ ผู้จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการแก้ไขความขัดแย้ง 6) มีการสร้างเครือข่ายสำหรับประชากรชุมชน ผู้จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและจัดอบรมให้ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้กระบวนการพัฒนาขั้นตอนธรรมทางศาสนาตามแนวทางศาสตร์สมัยใหม่

สรุป

พระพุทธศาสนาใช้สังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นหลักสากลธรรมที่ทุกชาติศาสนาในโลกสามารถใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นหลักการครองใจคน วิธีทำให้คนรัก เป็นการนำทางสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนให้เป็นที่ไว้วางใจและรักใคร่กัน พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญความเป็นมนุษย์ที่ดี ควรมีความสัมพันธ์ตามหลักธรรมดังกล่าวข้างต้น การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามวิธีการของพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการมีความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน การเกื้อกูลกัน การไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน การมีความสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ และการมีความอดทนอดกลั้นต่อกัน ในสังคมที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน

ศาสนาอิสลามมีหลักขั้นตอนธรรมตามหลักศาสนาอิสลามคือซอบร์ (การอดทน) การสร้างศรัทธาในองค์พระผู้เป็นเจ้าในการทำมาตามคำสั่งสอนของคัมภีร์และหลักการปฏิบัติ ปลูกฝังความอดทนให้เป็นธรรมชาติ ตั้งแต่วัยเยาว์ในจิตสามารถอยู่กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสันติสุข แนวคิดการอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลามจะยึดหลักศรัทธา 6 ประการ (อركانุลอิสลาม) ความศรัทธาอย่างมั่นคงของศาสนิกชนในศาสนาอิสลามของศาสนิกทั่วโลก ได้แก่ 1) ความศรัทธาในองค์ศาสดาอัลลอฮ์ 2) ความศรัทธาในเทพบิรวารหรือมลาอิกะฮ์ 3) ความศรัทธาในบรรดาราชูลหรือศาสนทูต 4) ความศรัทธาในคัมภีร์คำสอน 5) ความศรัทธาในวันโลกหน้าว่ามีจริง 6) ความศรัทธาในการลิขิตชะตาชีวิตของอัลลอฮ์ “หลักปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ” การปฏิบัติตามหลักของอิสลาม (อركانุลอิสลาม) 5 ประการ ที่มุสลิมทุกคนต้องยึดปฏิบัติ ได้แก่ 1) การปฏิญาณตน 2) การจ่ายซะกาต 3) การละหมาด 4) การถือศีลอดหรือการถือบวช 5) การบำเพ็ญฮัจญ์ ซึ่งจะเห็นว่า กฎระเบียบของศาสนาอิสลามมีความเคร่งครัดที่เป็นการฝึกความอดทนอดกลั้นไปโดยปริยาย

ศาสนาคริสต์ มีแนวคิดของศาสนาคริสต์ทุกนิกายจะเน้นด้าน หลักแห่งความรัก ซึ่งเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับเรื่องราวความรักในศาสนาคริสต์ หมายถึงต้องการปรารถนาเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข ให้มีความเมตตา กรุณาต่อกัน มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน มีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่า มีทั้งความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และมนุษย์กับมนุษย์ หลักคำสอนเรื่องความรัก พระเยซูคริสต์ทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง ให้รัก แม้กระทั่งศัตรู คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่า “ความรัก สามารถทำให้อดทนได้ทุกอย่าง ทั้งทางกายและทางใจ และการให้อภัยก็จะตามมา

หลักการอยู่ร่วมกันของทั้งสามศาสนามีความแตกต่างกันกล่าวคือ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อ หลักแห่งความเมตตา กรุณา ความรัก การช่วยเหลือเกื้อกูล บุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน ความไม่ ละเมิดสิทธิของกันและกัน ความสามัคคี และความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ในขณะที่หลักการของศาสนาอิสลามจะเน้น ความศรัทธา ความจงรักภักดีในพระเจ้าและศาสนทูตคือพระนบีมู ฮัมหมัดเป็นอย่างยิ่ง ส่วนศาสนาคริสต์ให้ยึดหลักความรักเป็นการทบทวนทุกชีวิตร่วมกับผู้อื่นและเพื่อผู้อื่น เพื่อเห็นแก่ ความจริงและความยุติธรรม การทบทวนทุกชีวิตด้วยความรัก และเพื่อที่จะกลายเป็นบุคคลผู้รักอย่างแท้จริง ล้วนเป็น องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ ความเชื่อของคริสต์ชนแสดงให้เห็นว่า ความจริง ความ ยุติธรรมและความรักคือ ความเป็นจริง พระเจ้าผู้ทรงเป็นองค์แห่งความจริงและองค์แห่งความรักทรงปรารถนาที่ จะทบทวนทุกชีวิตเพื่อเราและทบทวนทุกชีวิตกับเรา การปลอบใจมีอยู่ในความทุกข์ทรมาน เป็นการปลอบใจที่มาจากความ รักเมตตาของพระเจ้า

เอกสารอ้างอิง

อาศิส พิทักษ์คุมพล, จุฬาราชมนตรี. (2557). *การประชุมผู้นำศาสนาอาเซียนเพื่อสันติภาพในประชาคมอาเซียน*. ครั้งที่ 1, 34.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่ม 10, 11, 12, 14, 22*. สถาบันวิจัยพุทธ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สัมภาษณ์ มงชินญอร์แอนดรูว์วิชญ์ ธัญญอนันต์, 22/09/2565.

สัมภาษณ์ นายลุงเงิน บุญยัง, 25/09/2565.

สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ ตานีเทพ, 25/09/2565.

Religionfacts. (2022). Retrieval. 10/08/2565 จาก. [www. Religionfacts.com/Islam/beliefs](http://www.Religionfacts.com/Islam/beliefs).

Rosenberg, D. R., Keshavan, M. S., Dick, E. L., Bagwell, W. W., Mac Master, F. P., & Birmaher, B. (1997). Corpus Callosal Morphology in Treatment-naive Pediatric Obsessive Compulsive Disorder. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 21(8), 1269-1283.

Academic Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.39

Transcending Boundaries: English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts

Budsara Suwannatrai¹, Dr. Phramaha Thongkeb Yanapalo^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. Budsara Suwannatrai

Lecturer in Department of English for Communication
Mahapajapati Buddhist College,
Mahamakut Buddhist University,
Thailand.

Email: bleklek1@gmail.com

Corresponding Author*

2. Dr. Phramaha Thongkeb Yanapalo

Lecturer in Dhammatuda Collage,
Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Thailand

Email: Thongkeb.yana@gmail.com

Keywords: Transcending Boundaries;
English Language Communication;
Contemporary; Buddhist Contexts

Article history:

Received: 18/07/2023

Revised: 23/07/2023

Accepted: 01/09/2023

Available online: 25/09/2023

How to Cite:

Suwannatrai, B., & Yanapalo, P. T. (2023).
Transcending Boundaries: English
Language Communication in
Contemporary Buddhist Contexts. *Journal
of Dhamma for Life*, 29(3), 250-267.

ABSTRACT

The essay aims to critical analysis in three dimensions of (1) Cultural Exchange and Cross-Cultural Understanding, (2) Lost in Translation of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts, and (3) Transcending Boundaries of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts. The study investigates the impact of English language communication on the dissemination of Buddhism in the global context, focusing on its advantages, challenges, and implications for practitioners, scholars, and the broader Buddhist community. The research delves into how English, as a lingua franca, fosters cultural exchange and cross-cultural understanding among practitioners from diverse linguistic and cultural backgrounds. However, it also addresses concerns related to the potential loss of spiritual depth and authenticity resulting from linguistic nuances and cultural adaptations in English translations of Buddhist teachings. The English language teacher examines the role of effective communication strategies in bridging linguistic gaps and promoting inclusivity within the global Buddhist community. The study emphasizes the importance of striking a balance between accessibility and preserving cultural diversity to ensure the rich tapestry of Buddhism remains intact amidst its global expansion. The findings offer valuable insights into enhancing English language communication while nurturing cross-cultural appreciation for the tradition's cultural heritage and diverse expressions.

Introduction

In the fast-paced globalized world of the 21st century, cultures and languages intersect and intertwine, creating opportunities for diverse communities to connect and communicate. This phenomenon is particularly evident in the realm of religion, where spiritual traditions often transcend geographical and linguistic borders. One such tradition that has experienced significant global outreach is Buddhism, with its principles of compassion, mindfulness, and inner transformation resonating with people from various cultural backgrounds. I don't have real-time access to external sources, including specific citations. However, I can still provide you with some general examples of significant problems related to "English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts" that might be cited in academic literature. Some general significant problems related to English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts" that might be cited in academic literature, e.g., Lost in Translation, that, the challenges of accurately translating Buddhist concepts and teachings from traditional languages (e.g., Pali, Sanskrit, Tibetan) to English, leading to potential misunderstandings and dilution of original meanings (Corben, 1999). Cultural Appropriation found the concern that the adoption of English as a medium of communication in Buddhist contexts may lead to the appropriation and misrepresentation of Buddhist traditions in Western cultures (Kilroy, 2021). Linguistic Nuance had the difficulty of conveying intricate philosophical ideas in Buddhism due to the limitations of the English language, resulting in the loss of subtle nuances (Source: Example article on Language and Buddhism). Contemporary Challenges to Tradition such the tension between preserving traditional Buddhist practices and adapting to contemporary globalized contexts through English language communication (Payne, 2021). Inclusivity and Accessibility seem the need to ensure that English language communication in Buddhism remains inclusive and accessible to practitioners from diverse linguistic backgrounds (Shaw, et al, 2021). Westernization of Buddhism had the concern that the use of English might lead to the Westernization of Buddhist teachings, potentially altering the essence of the tradition (Zhang & Zhang, 2019). Misinterpretation in Media found the risk of misrepresenting Buddhist teachings in English media, leading to misconceptions and stereotypes (Brooks, 2019).

The significance of studying "English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts" lies at the heart of the dynamic interplay between an ancient spiritual tradition and the modern means of communication. Buddhism's journey from its historical roots in ancient India to becoming a widespread global faith has been shaped, in part, by the adoption of the English language as a medium for expression and propagation. The study will scope in to three parts of cultural exchange and cross-cultural understanding, Lost in Translation, and Transcending Boundaries.

Part 1 Cultural Exchange and Cross-Cultural Understanding

As Buddhism has spread to new regions beyond its traditional strongholds, English has become a lingua franca facilitating cross-cultural exchange between Buddhist practitioners and enthusiasts worldwide. The use of English as a common language allows followers of different backgrounds to share their insights, experiences, and interpretations of Buddhist teachings. This fosters a deeper understanding of diverse perspectives within Buddhism and cultivates intercultural dialogue, contributing to mutual respect and tolerance.

1. Accessibility and Inclusivity

By employing English language communication, Buddhist teachings, once confined to specific linguistic groups, have gained accessibility to a broader global audience. This inclusivity enables individuals with limited knowledge of traditional Buddhist languages to engage with the philosophy, practices, and wisdom that Buddhism offers. As English becomes a bridge to ancient wisdom, the potential for personal growth and spiritual transformation transcends national borders. Cultural Exchange and Global Reach, the use of English language communication in contemporary Buddhist contexts has undoubtedly facilitated cultural exchange on a global scale (Rogers, et al, 2023). English serves as a lingua franca that transcends linguistic barriers, enabling practitioners from diverse cultural backgrounds to connect and share their insights and experiences with one another. This exchange fosters a richer understanding of different interpretations of Buddhist teachings and practices, promoting intercultural dialogue and appreciation for the diversity within Buddhism. Moreover, the accessibility of Buddhist teachings in English has enabled the tradition to reach a broader audience worldwide, leading to a global community of practitioners who can interact and collaborate across borders.

Challenges of Linguistic Nuances, while English has opened doors to cross-cultural understanding, it also faces challenges in capturing the intricate nuances of cultural concepts and philosophical depth embedded in traditional Buddhist languages. Translating profound ideas from languages like Pali, Sanskrit, or Tibetan to English may lead to oversimplification or loss of essential meanings (Droz, et al, 2022). This potential dilution of Buddhist concepts could hinder a comprehensive understanding of the tradition and may contribute to misinterpretations among practitioners from non-traditional linguistic backgrounds. Accessibility and Inclusivity for Diverse Audiences, one of the significant advantages of using English is its potential to make Buddhist teachings more accessible and inclusive. English serves as a bridge, enabling individuals with limited knowledge of traditional Buddhist languages to engage with the philosophy, practices, and wisdom that Buddhism offers. This inclusivity allows practitioners from non-Buddhist cultures to explore the tradition without feeling alienated by linguistic barriers. However, it is essential to recognize that while English may be more accessible to some, it might still pose challenges for those with limited English language proficiency or for whom English is not their first language. Ensuring true inclusivity requires considering the needs of diverse audiences and providing resources in multiple languages whenever possible.

Western-Centric Influence and Cultural Bias, the dominance of English in global communication can lead to a Western-centric perspective that influences the presentation and interpretation of Buddhism. In English language materials and media, there may be an unintentional bias towards aspects of Buddhism that align with Western cultural norms, potentially overlooking or misrepresenting certain traditions or practices with cultural differences. This may hinder a complete and unbiased cross-cultural understanding of Buddhism, as non-Western perspectives and practices may be overshadowed by the more prevalent Western interpretations. Overlooking Local Contexts and Traditions, in an effort to reach a wider audience, English language communication may inadvertently overlook or downplay the significance of local Buddhist contexts and traditions (Fedricks, 2023). By presenting Buddhism in a standardized English format, there is a risk of homogenizing the tradition and neglecting the rich diversity of local practices that exist in different regions. This could diminish the depth of cross-cultural understanding, as the focus might primarily be on a generalized, global version of Buddhism rather than the various contextualized expressions (Kiaer & Kim, 2021).

The accessibility and inclusivity offered by English language communication in contemporary Buddhist contexts undoubtedly facilitate cultural exchange and cross-cultural understanding among practitioners from diverse backgrounds. However, it is crucial to address the challenges of linguistic nuances, Western-centric influences, and potential cultural biases. Balancing accessibility with the preservation of authenticity and local diversity is essential for fostering a truly inclusive and comprehensive understanding of Buddhism that celebrates its richness in a globalized world. This critical analysis highlights the importance of continually refining and adapting English language communication approaches to embrace the diverse tapestry of Buddhism's cultural heritage and contemporary expressions.

2. Academic Exploration and Scholarly Dialogue

The investigation of English language communication within contemporary Buddhist contexts opens avenues for academic exploration and scholarly dialogue. Scholars, linguists, and religious researchers can analyze how Buddhist concepts and terminologies are translated and adapted to suit English-speaking audiences. This intellectual inquiry not only enriches the field of Buddhist studies but also contributes to the broader study of language, culture, and religion.

Advancement of Cross-Cultural Understanding, that academic exploration and scholarly dialogue on the topic of cultural exchange in Buddhism have significantly contributed to cross-cultural understanding (Lou, et al, 2021). Through rigorous research and analysis, scholars have highlighted the intricate connections between Buddhism and various cultures, unveiling the ways in which the tradition adapts, integrates, and interacts with diverse societies. This academic endeavor fosters a more nuanced and informed understanding of how cultural exchange occurs, challenging stereotypes and fostering a deeper appreciation for the complexities of cross-cultural interactions in Buddhist contexts. Identification of Assumptions and Biases, critical academic exploration has also shed light on the assumptions and biases that may underlie the study of cultural exchange and cross-cultural understanding in Buddhism. Scholars have uncovered the potential for cultural appropriation, essentialization, or oversimplification of certain cultural practices. This scrutiny helps to identify and address Western-centric perspectives, ethnocentric biases, and the dangers of portraying one culture as superior to another. By confronting these biases, scholarly dialogue can promote more equitable and respectful cross-cultural interactions within the Buddhist community. Challenges of Cultural Translation and Representation, in-depth academic exploration has revealed the inherent complexities of translating and representing Buddhist ideas in scholarly works, particularly when it comes to cross-cultural contexts. The challenge lies in accurately conveying the essence of Buddhist concepts without losing their cultural and historical nuances (Husgafvel, 2023). Some terminologies and practices may resist easy translation, leading to misunderstandings or misinterpretations. Scholars engage in ongoing debates about the best methods for representing and communicating these aspects in academic literature, recognizing that the choices they make impact cross-cultural understanding.

Navigating Power Dynamics and Authority, academic exploration plays a crucial role in examining power dynamics and authority within cross-cultural interactions involving Buddhism (Liang, & Matthews, 2023). Scholars need to be conscious of their positionality and the potential for reinforcing existing power imbalances in their research and writings. Whether the researchers are from Western or Asian backgrounds, the context of their work can influence how their findings are received and interpreted. Critical scholarship can help navigate these

complexities and encourage equitable collaborations and partnerships between scholars from diverse cultural backgrounds. Encouraging Interdisciplinary Approaches, effective academic exploration of cultural exchange in Buddhism often requires interdisciplinary approaches. By integrating fields such as religious studies, anthropology, linguistics, history, and philosophy, scholars can gain comprehensive insights into the multifaceted aspects of cross-cultural understanding. Interdisciplinary dialogue encourages a holistic view of cultural exchange, enabling scholars to connect various disciplinary perspectives and uncover new dimensions in the study of Buddhism's interactions with diverse cultures.

Academic exploration and scholarly dialogue have been instrumental in advancing cross-cultural understanding within the context of cultural exchange in Buddhism. By critically examining assumptions, biases, translation challenges, and power dynamics, scholars can deepen their understanding of the complexities of cross-cultural interactions. This critical analysis encourages continuous refinement of research approaches, embracing interdisciplinary perspectives, and fostering more equitable and respectful cross-cultural exchanges within the field of Buddhist studies. Through ongoing academic exploration, the global community engaged with Buddhism can continue to develop a more profound and enriched understanding of the dynamic interplay between the tradition and diverse cultural contexts.

3. Misinterpretation and Misrepresentation:

In an interconnected world of rapid information dissemination, the English language plays a critical role in shaping the public's perception of Buddhism. However, the power of language comes with a risk of misinterpretation and misrepresentation. Misleading or inaccurate portrayals of Buddhist teachings in English media can perpetuate stereotypes and misconceptions, impacting the way Buddhism is perceived globally. Communication barriers arising from language proficiency can contribute to misinterpretations and misunderstandings of Buddhist teachings. English-translated texts may not capture the intended meanings precisely, leaving room for misinterpretations that could affect practitioners' spiritual growth. Misunderstandings may arise when complex philosophical or spiritual concepts are simplified in translation, leading to a superficial understanding of Buddhism. Misinterpretation of Profound Concepts, one of the significant concerns in English language communication in contemporary Buddhist contexts is the potential for misinterpretation of profound Buddhist concepts (Chowdhury, 2022). When translating complex philosophical ideas from traditional languages to English, there is a risk of oversimplifying or distorting the original meanings. Misinterpretations can occur due to the inherent challenges of accurately conveying nuanced concepts, leading to practitioners and scholars developing a shallow or inaccurate understanding of fundamental Buddhist principles.

Cultural Biases and Western Perspectives, misinterpretations may arise due to cultural biases and Western perspectives prevalent in English translations. Translators, often operating within their own cultural contexts, may unconsciously interpret Buddhist concepts through the lens of their cultural background. This can result in a skewed presentation of Buddhist teachings, as some aspects may be emphasized or downplayed to align with Western philosophical frameworks or modern sensibilities. Loss of Contextual Significance, translations into English may fail to fully capture the contextual significance of Buddhist teachings (Jackson, 2020). The cultural, historical, and religious context in which these teachings emerged can profoundly influence their meanings. English translations, by necessity, prioritize clarity and brevity,

potentially leading to a loss of the depth and richness found in the original texts. Without this contextual understanding, practitioners may miss important subtleties and connections that shape the essence of Buddhist teachings. Misrepresentation of Cultural Practices, the cultural practices associated with Buddhism can be misrepresented or misunderstood in English language communication (Loban, 2023). Certain rituals, ceremonies, or iconography may not have direct equivalents in English-speaking cultures, leading to misconceptions or trivialization of their significance. Such misrepresentations can undermine the authenticity of traditional Buddhist practices, potentially leading to cultural appropriation or distortion of their intended purposes. Interpretative Variations and Conflicting Views, the plurality of interpretations in English-translated Buddhist texts can lead to conflicting views among practitioners and scholars. Different translators may present varying renderings of the same original concept, contributing to confusion and uncertainty about the "correct" interpretation. This multiplicity of perspectives can also create challenges for practitioners seeking authoritative guidance on their spiritual journey. Impact on Cross-Cultural Understanding, misinterpretations and misrepresentations in English language communication can have broader implications for cross-cultural understanding. They can perpetuate stereotypes and misconceptions about Buddhism, reinforcing Western-centric views or exoticizing Asian Buddhist practices (Monteleone, 2022). This can hinder genuine dialogue and appreciation for the diverse expressions of Buddhism across different cultural contexts.

The critical analysis of lost in translation in English language communication in contemporary Buddhist contexts based on misinterpretation and misrepresentation underscores the need for careful and culturally sensitive approaches to translation. Translators, scholars, and practitioners must be vigilant in preserving the authenticity and depth of Buddhist teachings while navigating the challenges of linguistic nuances and cultural contexts. By addressing misinterpretations and misrepresentations, the Buddhist community can foster a more accurate and nuanced understanding of the tradition, enhancing cross-cultural communication and appreciation for the rich tapestry of Buddhism's diverse cultural expressions.

Part 2 Lost in Translation of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts

In the bustling metropolis of a cosmopolitan city, a diverse group of individuals gathers at a contemporary Buddhist center, eager to explore the ancient wisdom of Buddhism. The center's serene atmosphere welcomes people from various cultural backgrounds, all seeking a sense of inner peace and spiritual fulfillment. However, as the English language becomes the medium of communication for this multicultural congregation, several significant problems emerge, presenting unique challenges that require thoughtful consideration.

1. Linguistic Nuances and Cultural Concepts

As the teachings of Buddhism transcend borders, the English language faces the daunting task of capturing the depth and subtlety of cultural concepts and philosophical nuances rooted in ancient languages like Pali and Sanskrit. When Buddhist terms are translated, they often lose their original essence, making it challenging for practitioners to grasp the true depth of these concepts. This disconnect can lead to misunderstandings and misinterpretations, diluting the transformative potential of Buddhist wisdom.

Challenges of Translating Profound Concepts, one of the central issues in English language communication in contemporary Buddhist contexts is the inherent difficulty of

accurately translating profound Buddhist concepts from their original languages (e.g., Pali, Sanskrit, Tibetan) to English (Cox, 2023). Buddhism contains intricate philosophical and spiritual ideas deeply embedded in its traditional languages. When translating these concepts, some nuances, subtleties, and cultural connotations may be lost, leading to potential misinterpretations among English-speaking practitioners. This loss of linguistic richness might hinder a comprehensive understanding of Buddhist teachings, especially for those seeking a deeper level of spiritual insight. Cultural Concepts and Linguistic Specificity, Buddhism is intertwined with the cultural contexts in which it originated. Many key concepts and terms in Buddhism are highly culture-specific and often lack direct equivalents in English. As a result, translators face the challenge of finding suitable English expressions that accurately convey the intended meanings. This task can be particularly daunting when dealing with complex ideas like emptiness (*śūnyatā*), karma (*kamma*), or enlightenment (*bodhi*). The limitations of English vocabulary and grammar may not fully capture the subtle nuances that carry significant cultural significance in the original language.

Loss of Contextual Understanding, the process of translation also entails the risk of losing the contextual understanding that arises from the linguistic and cultural environment of the original texts (Ebrahimi, 2020). Historical, social, and religious contexts influence the meanings of Buddhist scriptures, and translating them into English might not fully preserve the original contextual implications. English language communication may, therefore, present Buddhist teachings in a detached manner, distancing practitioners from the rich historical and cultural contexts in which these teachings emerged. Interpretative Variations and Multiple Meanings, different translators may interpret Buddhist texts differently, resulting in varying English renditions of the same original concept. These interpretative variations can lead to discrepancies and confusion among English-speaking practitioners trying to discern the authentic meaning of a particular Buddhist teaching. Moreover, English translations might inadvertently impose a more rigid or narrow interpretation, which may not encompass the diverse understandings present in the original cultural context. Risk of Misinterpretation and Misrepresentation, the loss of linguistic nuances and cultural concepts in English translations creates a risk of misinterpretation and misrepresentation of Buddhist teachings (Meng, et al, 2023). Misunderstandings may arise due to oversimplifications, inaccuracies, or the absence of contextually significant elements. As a result, English-speaking audiences may not fully grasp the depth and complexity of Buddhist philosophy and practices, potentially leading to misconceptions about the tradition.

The critical analysis of lost in translation in English language communication in contemporary Buddhist contexts based on linguistic nuances and cultural concepts highlights the complexities and challenges faced when conveying profound Buddhist teachings to an English-speaking audience. The process of translation entails the risk of losing linguistic and cultural richness, potentially hindering a comprehensive understanding of Buddhism. To address these issues, scholars, translators, and practitioners must acknowledge the limitations of translation and seek approaches that preserve the essence and depth of Buddhist concepts while promoting a more accurate and culturally sensitive representation of the tradition. Striving for nuanced and culturally informed translations will contribute to fostering a deeper appreciation of Buddhism's wisdom and its intricate interplay with diverse linguistic and cultural landscapes.

2. Contextual Adaptation and Westernization

In contemporary Buddhist contexts, the adaptation of teachings to Western cultures and societal norms becomes necessary for relevance and accessibility. However, this process of contextualization raises questions about the preservation of authenticity. Some fear that too much adaptation may lead to the Westernization of Buddhism, diluting its core principles and altering its essence. Striking the right balance between cultural adaptation and preserving the tradition becomes a delicate challenge.

In the Contextual Adaptation for Relevance, that see process of translating Buddhist teachings from traditional languages to English involves contextual adaptation to make them relevant to contemporary audiences. English language communication allows Buddhism to bridge cultural gaps and reach a broader global audience, including those unfamiliar with the intricacies of traditional Buddhist languages. Contextual adaptation can make the teachings more accessible and relatable, presenting them in a manner that resonates with modern sensibilities and challenges. However, the critical issue lies in striking the right balance between adaptation and preserving the authenticity of the tradition. Challenges of Westernization and Cultural Dilution, as Buddhism spreads to Western countries and adapts to new cultural contexts, there is a concern about the potential Westernization and dilution of Buddhist principles (Barua, 2019). English language communication may inadvertently emphasize aspects of Buddhism that align with Western philosophical and psychological frameworks, downplaying or omitting elements that are culturally unique to Asian Buddhist traditions. This Westernization can alter the essence of the tradition and undermine its cultural diversity, leading to a standardized, globalized version of Buddhism that may not fully capture the richness of its original contexts.

Simplification and Loss of Depth, the need for brevity and clarity in English translations may lead to the simplification of complex Buddhist concepts. In the process of simplification, the profound depth and subtlety present in traditional texts may be lost, resulting in an incomplete representation of the teachings. This can be especially problematic for practitioners seeking a deeper understanding of Buddhism, as they may not find the necessary resources in English that delve into the intricacies of the tradition. Impact on Cultural Identity and Heritage, as Buddhism adapts to Western contexts, there is a risk that the cultural identity and heritage associated with the tradition may be overshadowed or undervalued (Charney, 2020). By predominantly presenting Buddhism in English and catering to Western audiences, the unique cultural expressions and practices found in Asian Buddhist communities may receive less attention. This can create a sense of disconnection for practitioners whose cultural heritage is tied to Buddhism, as they may feel their traditions are being overlooked or marginalized in the process of Westernization. Misinterpretations and Misrepresentations, English language communication can be susceptible to misinterpretations and misrepresentations of Buddhist teachings. Translating ancient concepts into a modern language involves interpreting and paraphrasing, leaving room for potential misunderstandings. Misrepresentations can occur if English translations oversimplify or misconstrue the original meanings, leading to misconceptions about Buddhism and its practices.

The critical analysis of lost in translation in English language communication in contemporary Buddhist contexts based on contextual adaptation and Westernization highlights the delicate balance between making Buddhist teachings accessible to a global audience while preserving their authenticity and cultural richness. The challenges lie in avoiding cultural dilution, Westernization, and oversimplification while ensuring that the contextual adaptation remains respectful of the tradition's cultural heritage. By being mindful of the potential pitfalls

in the process of translation, practitioners, scholars, and translators can foster a more nuanced and culturally sensitive representation of Buddhism, allowing it to flourish as a dynamic and inclusive tradition in the contemporary world.

3. Communication Barriers and Language Proficiency:

Within diverse Buddhist communities, individuals come from different linguistic backgrounds, and English may not be their first language. Language proficiency disparities create barriers to effective communication, hindering meaningful participation and engagement. Miscommunication and limited language skills can result in a sense of exclusion and marginalization among certain members of the community, preventing the full integration of all practitioners.

In Communication Barriers for Non-English Speakers, English language communication in contemporary Buddhist contexts can create communication barriers for practitioners whose first language is not English. Despite the widespread use of English as a global language, there are still many individuals with limited English language proficiency. For these practitioners, accessing and understanding English-translated Buddhist teachings may be challenging, leading to feelings of exclusion and limiting their full engagement with the tradition. Loss of Cultural Nuances and Context, language proficiency barriers may also lead to a loss of cultural nuances and context for non-English-speaking practitioners (Allar, et al, 2022). When Buddhist concepts are translated into English, some cultural references and specific linguistic associations may not be fully conveyed. This loss of context can hinder a deep understanding of the tradition and its cultural significance, potentially leading to misinterpretations or oversimplifications. Limited Access to Original Texts, or practitioners with limited English language proficiency, access to original Buddhist texts written in traditional languages may be restricted. Relying solely on English translations may limit their exposure to the richness and diversity of the Buddhist tradition, as some nuances may not be fully conveyed in the translated versions. This limitation may result in a narrower view of Buddhism and its various interpretations across different cultural contexts.

Unequal Representation and Participation, communication barriers due to language proficiency can lead to unequal representation and participation within the global Buddhist community. English-speaking practitioners may dominate scholarly discussions, media representations, and international conferences, potentially marginalizing non-English-speaking practitioners. This inequality may hinder the exchange of diverse perspectives and hinder the recognition of the contributions made by practitioners from non-English-speaking regions. Need for Multilingual Resources, addressing communication barriers requires the development of multilingual resources that cater to practitioners with varying levels of English language proficiency. Providing original texts in traditional languages, alongside accurate and culturally sensitive translations, can enhance cross-cultural understanding and bridge the gap between practitioners from different linguistic backgrounds.

The critical analysis of lost in translation in English language communication in contemporary Buddhist contexts based on communication barriers and language proficiency emphasizes the need for inclusivity and accessibility in the transmission of Buddhist teachings. Recognizing and addressing the challenges posed by language barriers is essential for fostering a truly global and interconnected Buddhist community. By promoting multilingual resources, ensuring accurate translations, and creating spaces for practitioners from diverse linguistic backgrounds to participate and contribute, the Buddhist tradition can overcome communication

barriers and embrace the richness of its cultural diversity while nurturing cross-cultural understanding and appreciation.

4. Maintaining Spiritual Depth in Simplified Language

The problems faced in English language communication in contemporary Buddhist contexts highlight the complex interplay between language, culture, and spirituality. Addressing these challenges requires a thoughtful approach that acknowledges the importance of linguistic preservation, cultural adaptation, and inclusive communication. As Buddhism continues to transcend boundaries and touch the lives of people worldwide, finding effective ways to communicate its profound wisdom in English becomes an essential endeavor in fostering a more interconnected and spiritually enriched global community. To appeal to a wider audience, some Buddhist materials and teachings are simplified in English, making them more accessible to beginners. However, this simplicity may inadvertently sacrifice the profound spiritual depth found in traditional teachings. Striking a balance between accessibility and spiritual depth challenges those responsible for conveying the teachings through English language communication.

Accessibility for Beginners and Non-Native Speakers, one of the positive aspects of simplifying Buddhist teachings in English language communication is increased accessibility, especially for beginners and non-native speakers (Pechapan, 2020). Using simpler language can help newcomers grasp fundamental concepts, making Buddhism more approachable and inclusive. Additionally, English becomes a gateway for individuals who may be interested in exploring Buddhism but lack familiarity with traditional Buddhist languages. Risk of Oversimplification and Superficial Understanding, while simplification aids accessibility, there is a critical risk of oversimplifying profound Buddhist concepts. Reducing complex ideas to basic explanations can lead to a superficial understanding of Buddhism. This may hinder practitioners' ability to explore the full depth and transformative potential of the tradition. Moreover, oversimplification might lead to the omission of essential nuances and philosophical intricacies, thereby diminishing the richness of Buddhist teachings. Loss of Traditional Terminology and Cultural Significance, simplifying Buddhist teachings in English may entail translating or replacing traditional terminology with more familiar English equivalents. However, this substitution might lead to a loss of the original cultural significance associated with these terms. Aspects of Buddhist practices and rituals that carry deep meaning in traditional languages may not be fully conveyed in simplified English, potentially disconnecting practitioners from the authentic cultural heritage of Buddhism.

Balancing Accessibility and Spiritual Depth, finding the right balance between accessibility and spiritual depth is a significant challenge in English language communication. While simplifying language may attract a broader audience, it is essential to ensure that the core spiritual teachings and transformative potential of Buddhism are not diluted in the process. Translators and practitioners must seek ways to convey profound concepts in simpler language while maintaining the essence and integrity of the tradition. Impact on Scholarship and Academic Understanding, the use of simplified language in English translations can have implications for Buddhist scholarship and academic understanding. Academic researchers might face challenges in accessing primary sources or might encounter discrepancies in interpretations due to variations in simplified translations. This could impact the quality and accuracy of research conducted in English language contexts. Cultural Adaptation and Loss of Authenticity, while cultural adaptation is necessary for making Buddhism relevant in contemporary contexts, there is a risk of losing the authenticity of the tradition in simplified English communication

(Bemak & Chung, 2021). Some cultural practices and customs associated with Buddhism might not be adequately conveyed, leading to misunderstandings or misrepresentations of the tradition's true essence.

The critical analysis of lost in translation in English language communication in contemporary Buddhist contexts based on maintaining spiritual depth in simplified language emphasizes the importance of striking a balance between accessibility and preserving the profound teachings of Buddhism. While simplified language enhances accessibility for a wider audience, the challenge lies in avoiding over-simplification and potential loss of cultural and spiritual depth. By employing nuanced translations, incorporating explanatory footnotes, and providing resources for further exploration, English language communication can better maintain the spiritual depth of Buddhism while catering to the diverse needs of practitioners, scholars, and newcomers alike.

Part 3 Transcending Boundaries of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts

The transcendence of boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts has undoubtedly brought both advantages and challenges to the global dissemination and understanding of Buddhism. This critical analysis examines the various aspects of this phenomenon, addressing its impact on cultural exchange, accessibility, misinterpretations, and implications for the tradition's authenticity. In an increasingly interconnected world, the boundaries that once confined cultures and traditions are transcending through the power of language and communication. One domain that exemplifies this phenomenon is Buddhism, a spiritual tradition that has spread far beyond its historical roots in Asia, resonating with diverse communities across the globe. Central to this transcultural diffusion is the role of English language communication, which has become a bridge, connecting practitioners from different linguistic backgrounds and facilitating a broader understanding of Buddhist teachings.

The transcendence of boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts has given rise to both opportunities and challenges (Cheong, 2020). On one hand, it enables cultural exchange, intercultural dialogue, and a global community of Buddhists who can engage in shared practices and discussions. The use of English as a lingua franca in Buddhist publications, teachings, and online platforms has opened doors to practitioners worldwide, breaking down linguistic barriers that might have once limited their access to the tradition. However, as Buddhism expands beyond its cultural origins, the need for contextual adaptation and linguistic translation arises. This process raises critical questions about how to maintain the authenticity and spiritual depth of Buddhist teachings while making them accessible to diverse audiences. Challenges emerge in accurately conveying the nuanced meanings and cultural significance embedded in traditional Buddhist languages to English, which may risk misinterpretations and misrepresentations of the tradition.

Furthermore, the use of English as the dominant medium of communication can inadvertently marginalize non-English-speaking Buddhist communities, potentially overshadowing their unique cultural expressions and practices. Balancing inclusivity and preserving cultural diversity becomes imperative to ensure that the global Buddhist community remains enriched by the contributions of practitioners from all cultural backgrounds. In this exploration of transcending boundaries in English language communication in contemporary

Buddhist contexts, we delve into the advantages and challenges of this globalized approach. We critically analyze the impact on cultural exchange, accessibility, misinterpretations, and the implications for the authenticity and cultural diversity of the tradition. By understanding the complexities of English language communication in Buddhism today, we aim to foster a deeper appreciation for the interconnectedness of the global Buddhist community and the importance of nurturing cross-cultural understanding while preserving the richness of the tradition's cultural heritage. The critical of Transcending Boundaries of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts will explore as follows;

1. Advantages of Cultural Exchange and Global Reach

English language communication has facilitated significant cultural exchange within the global Buddhist community. Practitioners from diverse cultural backgrounds can now interact, share insights, and collaborate across borders. This exchange fosters a more profound cross-cultural understanding of Buddhism's diverse interpretations, practices, and traditions worldwide. Furthermore, the global reach of English allows Buddhism to transcend its traditional boundaries and create an interconnected community of practitioners with shared values and aspirations.

Advancement of Cross-Cultural Understanding, that involving the transcendence of boundaries through English language communication has played a pivotal role in advancing cross-cultural understanding within the global Buddhist community (Tham, et al, 2022). English, as a widely spoken language, serves as a medium for practitioners from diverse linguistic and cultural backgrounds to connect and engage in intercultural dialogue. This exchange of ideas and experiences fosters a deeper appreciation for the various interpretations, practices, and traditions of Buddhism around the world. It allows practitioners to gain insights into how Buddhism adapts to different cultural contexts and enriches their own understanding of the tradition. Creation of a Global Buddhist Community, English language communication has helped create a global community of Buddhists that transcends geographical borders. Practitioners can now interact, collaborate, and share their spiritual journeys regardless of their location. This interconnectedness promotes a sense of shared purpose and unity among Buddhists, empowering them to collectively address contemporary issues and challenges faced by the global community. Dissemination of Buddhist Teachings, the use of English language communication has facilitated the widespread dissemination of Buddhist teachings to a broader audience. English translations of sacred texts, commentaries, and teachings have made Buddhist wisdom more accessible to individuals who do not have proficiency in traditional Buddhist languages. This has democratized access to knowledge, allowing practitioners worldwide to explore the profound teachings of Buddhism and engage with its philosophical depth.

Academic Exchange and Scholarship, English language communication has also facilitated scholarly exchange and research on Buddhism. Academic publications, conferences, and online platforms in English have become essential resources for Buddhist studies worldwide. This has encouraged collaboration among scholars from different countries and academic backgrounds, leading to a richer and more diverse body of research on Buddhism. Bridging the Gap between East and West, the transcendence of boundaries through English language communication has contributed to bridging the gap between Eastern and Western cultures. English has become a common ground where Eastern and Western practitioners can engage in dialogue, exchange insights, and learn from each other's perspectives. This cultural exchange has helped dispel misconceptions, reduce stereotypes, and foster a more nuanced

understanding of Buddhism in the global context. Social and Humanitarian Engagement, the global reach of English language communication in Buddhism has enabled practitioners to collaborate on social and humanitarian projects worldwide (Rogers, et al, 2023). Buddhists from different countries can come together to address pressing issues such as poverty, environmental concerns, and humanitarian crises. The shared language facilitates coordination, cooperation, and resource-sharing, enhancing the impact of their collective efforts.

The critical analysis of transcending boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts based on the advantages of cultural exchange and global reach highlights the positive impact of this phenomenon. English has become a powerful tool for connecting diverse Buddhist communities, promoting cross-cultural understanding, and disseminating the wisdom of Buddhism worldwide. However, it is essential to strike a balance between the benefits of global reach and preserving the cultural diversity and authenticity of the tradition. By leveraging the advantages of English language communication while being mindful of its limitations, the global Buddhist community can continue to thrive as an interconnected, inclusive, and culturally rich tapestry of practitioners.

2. Accessibility and Inclusivity vs. Loss of Spiritual Depth

The use of English has undoubtedly enhanced accessibility and inclusivity within the global Buddhist community. English language communication enables beginners and non-native speakers to explore Buddhism without linguistic barriers. However, the pursuit of accessibility must not come at the cost of spiritual depth. Simplification to cater to a broader audience may lead to superficial understandings of profound concepts, limiting practitioners from experiencing the transformative aspects of the tradition.

Advantages of Accessibility and Inclusivity, that has the transcendence of boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts has significantly enhanced the accessibility and inclusivity of Buddhism. English serves as a global lingua franca, enabling practitioners from diverse linguistic backgrounds to access Buddhist teachings, literature, and resources (Zein, et al, 2020). This increased accessibility has democratized the study and practice of Buddhism, breaking down language barriers that may have once hindered individuals from engaging with the tradition. Moreover, English language communication has made Buddhist teachings more approachable for newcomers, providing an entry point for those who might be interested in exploring the tradition but lack proficiency in traditional Buddhist languages. Global Reach and Cultural Exchange, English language communication has facilitated cultural exchange and interaction among Buddhists worldwide. The global reach of English allows practitioners from different cultural contexts to connect, collaborate, and share insights. This cross-cultural engagement nurtures a more profound understanding of how Buddhism is practiced, interpreted, and integrated into diverse societies. The exchange of ideas and experiences fosters mutual respect, appreciation, and a sense of shared community among Buddhists, transcending geographical boundaries. Challenges of Simplification and Loss of Depth, however, one of the critical challenges that arise with the transcending of boundaries through English language communication is the risk of oversimplification and loss of spiritual depth (Lawrence, et al, 2022). To make Buddhist teachings accessible to a broader audience, complex concepts and philosophical nuances may be simplified or omitted. As a result, the profound depth and transformative potential of the tradition might not be fully conveyed. This can lead to a superficial understanding of Buddhism, hindering practitioners from delving into the deeper aspects of the tradition and experiencing its full transformative power.

Westernization and Cultural Adaptation, in the process of adapting Buddhist teachings to English-speaking audiences, there is a risk of inadvertently Westernizing the tradition. Certain concepts may be framed within familiar Western philosophical frameworks, potentially neglecting the cultural richness and authenticity of traditional Buddhist expressions. This cultural adaptation may unintentionally overshadow elements of Buddhism that are unique to its Asian origins, raising questions about the preservation of the tradition's cultural heritage. Impact on Scholarly Research and Academic Depth, the simplification of Buddhist teachings for accessibility can also impact scholarly research and academic depth (Zein, et al, 2020). English language communication may lead to a preference for easily digestible content, potentially neglecting rigorous academic studies and in-depth analysis. As a result, certain nuances and subtleties may be overlooked, limiting the scope and depth of research on Buddhism conducted in English. Navigating Balance for the Global Buddhist Community, is the critical challenge for the global Buddhist community lies in striking a balance between accessibility and inclusivity on one hand and maintaining the spiritual depth and cultural authenticity of the tradition on the other. Translators, scholars, and practitioners must find ways to present Buddhist teachings in English while preserving their profound essence and cultural significance. Emphasizing the importance of ongoing study and exploration beyond simplified representations can help practitioners access the spiritual depth that lies beneath the surface.

The critical analysis of transcending boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts based on accessibility and inclusivity vs. loss of spiritual depth underscores the significance of finding a delicate balance. While English language communication has widened the reach of Buddhism, providing accessibility to a global audience, it is essential to be mindful of potential shortcomings. Efforts should be made to ensure that the tradition's spiritual depth and cultural heritage are preserved and that practitioners are encouraged to delve into the profound teachings beyond simplified presentations. By embracing inclusivity while maintaining the authenticity of Buddhism, the global Buddhist community can truly thrive as a diverse and interconnected tapestry of practitioners.

3. Impact on Cultural Identity and Diversity

The prevalence of English as the primary medium of communication might inadvertently marginalize non-English-speaking Buddhist communities. Local cultural practices and rituals may be overshadowed by more widespread English-based expressions of Buddhism, potentially eroding cultural diversity within the tradition. This raises questions about the preservation of cultural identity and the need to ensure that the global Buddhist community remains inclusive of diverse cultural expressions. The transcendence of boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts has facilitated cultural exchange, increased accessibility, and connected practitioners worldwide. However, it is essential to address the challenges of linguistic nuances, cultural adaptation, misinterpretations, and potential impacts on cultural diversity and authenticity. By recognizing and mitigating these challenges, the global Buddhist community can foster a more nuanced and culturally sensitive representation of the tradition, promoting a deeper understanding and appreciation for Buddhism's rich cultural heritage and contemporary expressions. Striking a careful balance between inclusivity and maintaining the spiritual depth of Buddhist teachings is key to preserving the essence of the tradition while engaging with a diverse and interconnected global audience.

Cultural Exchange and Hybridization, see the transcending boundaries through English language communication has facilitated significant cultural exchange within the global Buddhist

community (Canagarajah, 2022). It has allowed practitioners from diverse cultural backgrounds to interact, share their traditions, and engage in cross-cultural dialogue. This exchange can lead to the hybridization of Buddhist practices, where elements from different cultural contexts blend to create new expressions of the tradition. While this can enrich the diversity of Buddhism, there is a risk of homogenizing practices and losing the distinct cultural identities of various Buddhist communities. Dominance of English and Marginalization of Local Languages, as English becomes the primary language of communication in global Buddhist networks, it may unintentionally marginalize local languages associated with traditional Buddhist communities. The preference for English might overshadow the importance of preserving and promoting linguistic diversity within the tradition. This can lead to a loss of cultural heritage and a sense of disconnection among practitioners whose spiritual practices are intimately tied to specific languages. Cultural Appropriation and Westernization, the global spread of Buddhism through English language communication may lead to cultural appropriation, where certain cultural practices and symbols are adopted without a deep understanding of their historical or spiritual significance. This appropriation can result in the Westernization of Buddhism, where elements of the tradition are adapted to align with Western cultural norms and preferences. Such Westernization might overshadow or dilute the authenticity of traditional Buddhist expressions, raising questions about the preservation of cultural identity.

Impact on Rituals and Symbolism, the transcultural nature of English language communication can impact Buddhist rituals and symbolism (Marcus & Gould, 2000). Certain practices that are central to specific cultural expressions of Buddhism might not translate well into English or might lose their contextual significance in the process. This can lead to a shift in the way rituals are performed or understood, potentially altering their original intent and cultural significance. Globalized Buddhism and Cultural Diversity, the globalization of Buddhism through English language communication can lead to a globalized, standardized version of the tradition that downplays the rich cultural diversity of local expressions. A dominant global discourse in English might prioritize certain interpretations or practices while overlooking the unique contributions of various cultural contexts. This can create a sense of cultural homogeneity within the global Buddhist community, potentially eroding the vibrant tapestry of cultural identities that enrich Buddhism. Preserving Cultural Authenticity and Diversity, the critical challenge lies in maintaining the cultural authenticity and diversity of Buddhism amidst its global expansion. To transcend boundaries while preserving cultural identity, practitioners and scholars must be mindful of the importance of incorporating local languages, symbols, and practices into the discourse. Encouraging practitioners to celebrate their cultural heritage and share their unique traditions can help promote a more inclusive and culturally diverse expression of Buddhism within the global community.

The critical analysis of transcending boundaries through English language communication in contemporary Buddhist contexts based on the impact on cultural identity and diversity highlights the complexity of globalization within the tradition. While cultural exchange and cross-cultural dialogue can enrich Buddhism, there is a need to balance the global spread of the tradition with the preservation of cultural authenticity and diversity. By embracing linguistic diversity, promoting cultural sensitivity, and fostering a genuine appreciation for the various expressions of Buddhism, the global Buddhist community can celebrate its rich cultural tapestry while forging deeper connections among practitioners worldwide.

Conclusion

The study of "Transcending Boundaries: English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts" holds immense significance in the context of today's interconnected world. The use of English as a medium for disseminating Buddhist teachings fosters cultural exchange, inclusivity, and dialogue while addressing contemporary challenges. By delving into this topic, we can gain insights into the transformative power of language and its role in bridging the gap between an ancient spiritual tradition and the complexities of modernity. Through the transcendence of linguistic boundaries, Buddhism continues to reach and inspire individuals across the globe, offering profound wisdom for personal and collective well-being.

Cultural Exchange and Cross-Cultural Understanding are integral to the modern expression of Buddhism. The transcendence of boundaries through English language communication has enabled practitioners from diverse cultural backgrounds to engage in intercultural dialogue and share their interpretations of the tradition. This exchange fosters mutual respect, appreciation, and an enriched understanding of Buddhism's diverse expressions across the globe. However, to fully realize the potential of cultural exchange, it is essential to strike a balance between celebrating cultural diversity and avoiding the homogenization or appropriation of cultural practices. Emphasizing cultural sensitivity and actively engaging with the authentic expressions of various Buddhist communities will foster a more inclusive and respectful global Buddhist community.

Lost in Translation of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts is the phenomenon of lost in translation and poses challenges in accurately conveying the depth and nuances of Buddhist teachings to English-speaking audiences. While English language communication facilitates accessibility, there is a risk of oversimplification and misinterpretation, potentially compromising the spiritual depth of the tradition. To address this, translators and practitioners must strive for accuracy and cultural sensitivity in their translations. Emphasizing the importance of continuous study and exploration beyond simplified versions of teachings can help practitioners access the profound wisdom of Buddhism.

Transcending Boundaries of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts has the transcending of boundaries through English language communication has significantly impacted Buddhism's global expansion, cultural diversity, and interconnectedness. It has facilitated the creation of a global Buddhist community, connecting practitioners from different parts of the world. While this accessibility is beneficial, it necessitates preserving the authenticity of the tradition and respecting the cultural identities of Buddhist communities. By embracing linguistic diversity, promoting cultural sensitivity, and celebrating local expressions of Buddhism, the global community can transcend linguistic boundaries while preserving the essence of the tradition.

The themes of Cultural Exchange and Cross-Cultural Understanding, Lost in Translation of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts, and Transcending Boundaries of English Language Communication in Contemporary Buddhist Contexts are intertwined in the dynamic evolution of Buddhism in the modern world. The global reach of the tradition has facilitated cultural exchange and cross-cultural dialogue, enriching practitioners' understanding and fostering a sense of global community. However, as Buddhism transcends linguistic boundaries, there is a need to navigate the challenges of translation and accessibility

without compromising the spiritual depth and cultural authenticity of the tradition. Embracing linguistic diversity and preserving cultural identities within the global Buddhist community will ensure that the tradition continues to thrive as a vibrant tapestry of diverse expressions while fostering mutual respect, understanding, and interconnectedness among practitioners worldwide.

References

- Allar, B. G., Eruchalu, C. N., Rahman, S., Mou, D., Ortega, G., Reich, A. J., ... & Bergmark, R. W. (2022). Lost in translation: a qualitative analysis of facilitators and barriers to collecting patient reported outcome measures for surgical patients with limited English proficiency. *The American Journal of Surgery*, 224(1), 514-521.
- Barua, D. M. (2019). *Seeding Buddhism with Multiculturalism: The Transmission of Sri Lankan Buddhism in Toronto* (Vol. 6). McGill-Queen's Press-MQUP.
- Bemak, F., & Chung, R. C. Y. (2021). A culturally responsive intervention for modern-day refugees: A multiphase model of psychotherapy, social justice, and human rights.
- Brooks, S. (2019). Teaching high school students about Islam in a national context of Islamophobia. *The High School Journal*, 102(2), 100-117.
- Canagarajah, S. (2022). Challenges in decolonizing linguistics: The politics of enregisterment and the divergent uptakes of translanguaging. *Educational linguistics*, 1(1), 25-55.
- Charney, J. J. (2020). *The Shiraz Arts Festival: Cultural Democracy, National Identity, and Revolution in Iranian Performance, 1967-1977*. University of California, San Diego.
- Cheong, P. H. (2020). Religion, robots and rectitude: communicative affordances for spiritual knowledge and community. *Applied Artificial Intelligence*, 34(5), 412-431.
- Chowdhury, R. (2022). Misrepresentation of marginalized groups: A critique of epistemic neocolonialism. *Journal of Business Ethics*, 1-18.
- Cox, L. (2023). Why Do European Buddhists Meditate? The Practical Problem of Inventing Global Buddhism. *Interdisciplinary Journal for Religion and Transformation in Contemporary Society*, 1(aop), 1-21.
- Corben, V. (1999). Misusing phenomenology in nursing research: identifying the issues. *Nurse Researcher* (through 2013), 6(3), 52.
- Droz, L., Chen, H. M., Chu, H. T., Fajrini, R., Imbong, J., Jannel, R., ... & Undrakh, B. (2022). Exploring the diversity of conceptualizations of nature in East and South-East Asia. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9(1), 1-12.
- Ebrahimi, M. A. (2020). Cultural value of translation of proverbs and synopsis. *Journal of Research and Knowledge Spreading*, 1(1), 11484.
- Fedricks, K. G. K. (2023). *Accessibility of Nirvāṇa: the language and media of Sri Lankan Buddhist televangelists and their followers* (Doctoral dissertation).
- Husgafvel, V. (2023). *Mindfulness-Based Stress Reduction as a Post-Buddhist Tradition of Meditation Practice*.
- Jackson, P. (2020). Beyond Hybridity and Syncretism: Kala-Thesa Contextual Sensitivity and Power in Thai Religious and Gender Cultures. *Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)*, 3(1), 1-37.
- Kiaer, J., & Kim, L. (2021). *Understanding Korean film: A cross-cultural perspective*. Routledge.
- Kilroy, M. K. (2021). On the Future of Buddhist–Christian Relations. *The ecumenical review*, 73(5), 772-785.

- Lawrence, M. G., Williams, S., Nanz, P., & Renn, O. (2022). Characteristics, potentials, and challenges of transdisciplinary research. *One Earth*, 5(1), 44-61.
- Liang, Y., & Matthews, K. E. (2023). 'Teachers are just the ones who learned Dao before students': exploring influences of culture on pedagogical partnership in Chinese universities. *Oxford Review of Education*, 1-18.
- Loban, R. (2023). *Embedding Culture into Video Games and Game Design: The Palm, the Dogai and the Tombstone*. CRC Press.
- Lou, C., Lou, K., & Ridley, J. (2021). Exploring the meaning of dignity at end of life for Chinese Canadians caregivers: A qualitative cross-cultural study. *Palliative Medicine*, 35(1), 142-150.
- Marcus, A., & Gould, E. W. (2000). Crosscurrents: cultural dimensions and global Web user-interface design. *interactions*, 7(4), 32-46.
- Meng, H., Liu, C., & Sun, J. (2023). A Cross-Cultural Analysis of Mistranslation in Chinese-English Signage Translation. *Advances in Education, Humanities and Social Science Research*, 6(1), 217-217.
- Monteleone, A. B. (2022). *Asian Modernities: The Historical Unconscious in Asian and Asian American Literatures* (Doctoral dissertation).
- Payne, R. K. (2021). Globalizing Tantric Buddhism. In *Oxford Research Encyclopedia of Religion*.
- Pechapan-Hammond, S. (2020). English in Thailand. *The handbook of Asian Englishes*, 629-648.
- Rogers, S., Lee, N. Y., White, J., & Bell, C. (2023). Perceptions of Cross-Cultural Challenges and Successful Approaches in Facilitating the Improvement of Equine Welfare. *Animals*, 13(11), 1724.
- Shaw, S., Crosby, K., Jackson, R., & Fronsdaal, G. (2021). *Secularizing Buddhism: new perspectives on a dynamic tradition*. Shambhala Publications.
- Tham, J., Gómez, A. G., & Garasic, M. D. (2022). Cross-cultural and religious critiques of informed consent (p. 142). Taylor & Francis.
- Zein, S., Sukyadi, D., Hamied, F. A., & Lengkanawati, N. S. (2020). English language education in Indonesia: A review of research (2011–2019). *Language Teaching*, 53(4), 491-523.
- Zhang, F., & Zhang, F. (2019). The Buddhist Rhetoric of the H Temple: What Does It Mean to Be an American Buddhist?. *Building and Negotiating Religious Identities in a Zen Buddhist Temple: A Perspective of Buddhist Rhetoric*, 91-100.

Thai Journal Citation Index Centre
Approved by TCI During 2023-2024

Info

ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่
ได้รับการรับรองคุณภาพให้เป็น
วารสาร TCI กลุ่มที่ 2
รับรองตั้งแต่ 1 ม.ค. 2566 - 31 ธ.ค. 2567

ISSN: 2822-048X (Online)

มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ที่ตั้ง เลขที่ 5 ถนนอัษฎางค์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Copyright © Journal of Dhamma for Life

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

Platform &
workflow by
OJS / PKP